RUDOLF STEINER

FIZIOLOGIE ȘI TERAPIE ÎN CONCEPȚIA ȘTIINȚEI SPIRITUALE

GA 314

Treisprezece conferințe, dintre care una publică,
prezentate la Dornach în
1920, 1923, 1924, la Stuttgart în 1922.
Convorbiri cu medicii în 1924

CUPRINS

CUPRINS PE LARG 5
IGIENA, O PROBLEMĂ SOCIALĂ 11
CONFERINȚĂ PUBLICĂ 11
ELEMENTE DE FIZIOLOGIE ŞI TERAPIE 48
PRIMA CONFERINȚĂ 48
ELEMENTE DE FIZIOLOGIE ŞI TERAPIE 60
CONFERINȚA A DOUA 60
ELEMENTE DE FIZIOLOGIE ŞI TERAPIE 77
CONFERINȚA A TREIA 77
ELEMENTE DE FIZIOLOGIE ŞI TERAPIE 94
CONFERINȚA A PATRA 94
PRINCIPII ANTROPOSOFICE DE FIZIOLOGIE, PATOLOGIE ŞI TERAPEUTICĂ 117
PRIMA CONFERINȚĂ 117
PRINCIPII ANTROPOSOFICE DE FIZIOLOGIE, PATOLOGIE ŞI TERAPEUTICĂ 139
CONFERINȚA A DOUA 139
PRINCIPII ANTROPOSOFICE DE FIZIOLOGIE, PATOLOGIE ŞI TERAPEUTICĂ 157
CONFERINȚA A TREIA 157

PRINCIPII ANTROPOSOFICE DE FIZIOLOGIE, PATOLOGIE ŞI TERAPEUTICĂ 176
CONFERINȚA A PATRA 176
ELEMENTE DE TERAPEUTICĂ 197
PRIMA CONFERINȚĂ 197
ELEMENTE DE TERAPEUTICĂ 213
CONFERINȚA A DOUA 213
ELEMENTE DE TERAPEUTICĂ 228
CONFERINȚA A TREIA 228
CU PRIVIRE LA PSIHIATRIE 244
ALOCUȚIUNE 244
CONVORBIRI CU MEDICII 252
PRIMA CONVORBIRE 252
CONVORBIRI CU MEDICII 266
A DOUA CONVORBIRE 266
CONVORBIRI CU MEDICII 284
A TREIA CONVORBIRE 284
NOTE 307
DESENELE LA TABLĂ 311

CUPRINS PE LARG

IGIENA, O PROBLEMĂ SOCIALĂ

CONFERINȚĂ PUBLICĂ — *Dornach, 7 aprilie 1920*

Mod abstract de a aborda problemele sociale. Superstiții vechi și noi în legatură cu bolile. Orientare materialistă a medicinei. Elementul fizic-material ca manifestare a celui sufletesc-spiritual. Cunoaștere a omului pe baza elementului spiritual-sufletesc și rolul acesteia pe plan medico-social. Boli mintale și boli fizice. Medicină și pedagogie. Știință spirituală și igienă socială. Tripartiție a organismului social.

ELEMENTE DE FIZIOLOGIE ȘI TERAPIE

PRIMA CONFERINȚĂ — *Dornach, 7 octombrie 1920*

Concepția materialistă despre procesele naturii. Noțiunea de cauzalitate. Normal și anormal. Necesitatea de a crea o punte de legătură între fizio-patologie și terapeutică. Carcinom și manie, ca expresie a două tendințe polare. Maxima lui Schelling și contrariul acesteia.

CONFERINȚA A DOUA — *Dornach, 8 octombrie 1920*

Continuarea considerațiilor despre maxima lui Schelling. Activitățile creatoare până la schimbarea dentiției. Carcinom și forțe de organizare nemetamorfozate. Scarlatina și rujeola, un exces de forțe de organizare. Conștiență și deconstrucție. Boli mintale. Știința spirituală este indispensabilă pentru înțelegerea elementului material. Burghezie, proletariat și materialism.

CONFERINȚA A TREIA — *Dornach, 9 octombrie 1920*

Știință spirituală și medicină. Alopați și homeopați. Tripartiția organismului uman și a vieții sufletești. Polaritate între sistemul neuro-senzorial și sistemul

metabolic-locomotor. Procese toxice şi dezintoxicare. Omul şi planta. Un exemplu: Betula alba. Aplicaţiile sale. Întemeierea studiilor medicale pe ştiinţa spirituală.

CONFERINŢA A PATRA — *Dornach, 9 octombrie 1920 (seara)*

Polaritate între sistemul neuro-senzorial şi sistemul metabolic-locomotor. Compensarea lor prin sistemul ritmic. Febra tifoidă. Sângele, purtător al activităţii Eului. Fosforul. Tratamentul rahitismului. Acţiunea sării. Conştienţă şi inconştienţă în relaţie cu polul cefalic şi cu cel metabolic. Efectul masajelor. Diabetul şi uleiurile eterice. Problema eredităţii şi hemofilia.

PRINCIPII ANTROPOSOFICE DE FIZIOLOGIE, PATOLOGIE ŞI TERAPEUTICĂ

PRIMA CONFERINŢĂ — *Stuttgart, 26 octombrie 1922*

Medicină antroposofică şi medicină a trecutului. Relaţii dintre organism şi univers. Imaginaţie, inspiraţie şi intuiţie, trepte ale cunoaşterii în vederea înţelegerii organismului. Organism mineral, organism-apă, organism-aer şi organism de căldură. Procese ascendente şi procese descendente.

CONFERINŢA A DOUA — *Stuttgart, 27 octombrie 1922 (dimineaţa)*

Consideraţii sufletesc-spirituale şi empirism. Părţile constitutive ale omului în raport cu elementele naturii. Transformarea alimentelor. Carbon, oxigen, azot şi hidrogen, în relaţie cu părţile constitutive. Necesitatea verificărilor empirice. Relaţii ale plantei cu căldura şi lumina.

CONFERINŢA A TREIA — *Stuttgart, 27 octombrie 1922 (după-amiaza)*

Relaţii între tripartiţie şi părţile constitutive. Schimbarea dinţilor şi pubertate. Activitate renală radiantă şi forţe plăsmuitoare. Predispoziţii la boli în cursul primelor trei perioade de şapte ani. Flori, frunze, rădăcini, în relaţie cu Sulfur, Mercur şi Sal. Carcinom şi înveliş de căldură.

CONFERINŢA A PATRA — *Stuttgart, 28 octombrie 1922*

Absorbţie alimentară şi vitalizare. Noţiunile de toxicitate şi dezintoxicare. Rolul echilibrant al fierului între eteric şi astral. Balonări şi crampe. Silicea, zahărul şi sărurile alcaline, descarcă sistemul neuro-senzorial de excesul de astralitate. Rădăcina de muşetel. Brânduşa de toamnă şi guşa.

ELEMENTE DE TERAPEUTICĂ

PRIMA CONFERINŢĂ — *Dornach, 31 decembrie 1923*

Tratament al sifilisului. Tripartiţie a părţilor constitutive. Somn şi veghe. Acţiune a mercurului. Cale sanguină şi cale eterică. Inconveniente ale mercurului. Risc de supradozaj. Astragalus excapus, acţiunea sa, prepararea sa. Transpiraţia. Gogoaşa de ristic. Glaucomul şi corpul eteric al ochiului. Cinis ossium şi Philodendron. Corpul astral în partea superioară şi în partea inferioară a organismului. Conţinut intestinal şi substanţă nervoasă. Alimentaţie cosmică.

CONFERINŢA A DOUA — *Dornach, 1 ianuarie 1924*

Sifilis şi arsenic. Întrebare referitoare la antimoniu. Cauzele îndepărtate ale bolilor. Întrebare referitoare la iod. Arsenicul fortifică astralul. Eredo-sifilis. Întrebare referitoare la glaucom. Otită şi Levisticum. Euritmie curativă. Fosfor şi artrită. Relaţii dintre diferitele perioade ale vieţii. Stanum şi Equisetum în artrită. Afecţiuni gastro-

intestinale consecutive unor şocuri psihice. Oxalis. Argint. Efecte polare. Enuresis. Levico. Hypericum.

CONFERINŢA A TREIA — *Dornach, 2 ianuarie 1924*

Blenoragia. Rolul contaminării. Carbonaţii alcalini şi Eucalyptus. Astmul. Origine fizică a bolilor mintale. Rolul taninului. Caz de depresie nervoasă. Băi cu Equisetum. Acţiunea veninului de albine. Boli ale nervilor şi boli ale măduvei spinării. Silice şi Arnica. Formica. Nocivitatea frigului. Muşeţel. Miopie şi hipermetropie. Belladonna. A rămâne în legătură cu Secţiunea Medicală de la Goetheanum.

CU PRIVIRE LA PSIHIATRIE

ALOCUŢIUNE — *Dornach, 26 martie 1920*

Boli psihice şi abstracţiune. Paralelismul psiho-fizic. Inconştientul. Abstracţiune şi realitate. Rolul coabitării şi al mimetismului. Fără teorii, ci o ştiinţă vie a spiritului. Limite între normal şi anormal.

CONVORBIRI CU MEDICII (Note fragmentare)

PRIMA CONVORBIRE — *Dornach, 21 aprilie 1924*

Natură exterioară şi organism uman. Acţiunea forţelor pământului, aerului şi luminii. Rolul suprasensibilului. Edificare la nivel metabolic. Procese cefalice la copil şi la adult. Căldură şi lumină în timpul verii şi în timpul iernii. Plumbul. Antimoniul. Procese cosmice şi procese telurice. Psihismul în organism. Mişcarea: o forţă de iubire. Tendinţă a organismului spre boală. Trebuie să recurgem la anumite remedii? Cunoaşterea remediului. Întrebare referitoare la meditaţii. Curaj şi voinţă de a vindeca. Întrebare referitoare la morfină.

A DOUA CONVORBIRE — *Dornach, 22 aprilie 1924*

Induraţii mamare. Indicaţii referitoare la folosirea vâscului.

A TREIA CONVORBIRE — *Dornach, 23 aprilie 1924*

Comentarii cu privire la două cazuri evocate în cartea lui Rudolf Steiner şi a Itei Wegman ***Elemente de bază pentru o extindere a artei vindecării***. Diferite întrebări.

IGIENA, O PROBLEMĂ SOCIALĂ
CONFERINȚĂ PUBLICĂ

Dornach, 7 aprilie 1920

Dacă ne interesăm câtuşi de puţin de direcţia pe care o ia dezvoltarea omenirii, de ceea ce dospeşte ca impuls ameninţător, care pune în pericol viitorul, nu putem nega că cea mai presantă problemă este problema socială, indiferent cărui mediu îi aparţinem. Dar trebuie să mărturisim că modul de a rezolva această problemă socială este marcat de o tară fundamentală, de care suferă atât viaţa ideilor, cât şi viaţa morală, întreaga noastră civilizaţie: intelectualismul; problemele nu sunt privite decât sub aspect intelectual. Aşa este tratată şi problema socială, indiferent pe ce poziţie se situează oamenii, mai de stânga sau mai de dreapta. Intelectualismul acestor dezbateri se manifestă prin faptul că se pleacă de la anumite teorii, de la ideea că lucrurile sunt în mod obligatoriu aşa sau altfel, că un lucru sau altul trebuie abolit, şi nu se ţine seama de omul însuşi. Omul este tratat ca şi când ar exista un „om-tip", un om universal, lipsit, într-un anumit sens, de caracterul său individual. Nu se ia în considerare originalitatea, particularitatea individului. Felul nostru de a privi problema socială primeşte, astfel, un caracter abstract şi se orientează prea puţin spre sentimentul social, spre atitudinea interioară, spre ceea ce ia naştere de la om la om. Deficienţa de care suferă acest mod de a privi problema socială se manifestă, fără îndoială, cel mai clar într-un domeniu particular, mai apt decât altele, să constituie obiectul unor consideraţii sociale, acela al igienei, în măsura în care igiena este o problemă de ordin public, care nu îl priveşte numai pe

individ, ci colectivitatea. Desigur, recomandările, studiile şi tratatele de igienă publică nu lipsesc. Dar aceste recomandări, aceste consideraţii referitoare la igienă, cum se inserează ele în viaţa socială? Şi se poate răspunde că sunt publicate nişte discursuri referitoare la igiena corectă, ca rezultate ale ştiinţei medicale, ale fiziologiei şi ale încrederii acordate unui domeniu a cărui natură internă oamenii nu sunt în măsura să o verifice. Aceste lucruri publicate constituie baza regulilor emise. Cercurile cele mai largi – căci aceste lucruri îi privesc pe toţi oamenii – acceptă doar pe baza principiului autorităţii ceea ce, provenind din nişte cabinete de lucru şi laboratoare de cercetări în domeniul igienei, trece în domeniul public. Totuşi, dacă suntem convinşi că în cursul istoriei recente, în decursul ultimelor secole, a luat naştere pretutindeni nostalgia unei ordini democratice, această credinţă oarbă în autoritate, în materie de igienă, chiar dacă pare grotescă multor oameni, ea apare ca în mod fundamental anti-democratică. Acest caracter antidemocratic al credinţei în autoritate, care îşi atinge astăzi, adesea, în mod paradoxal, apogeul, se opune dorinţei arzătoare de democraţie.

Ştiu foarte bine că ceea ce am spus va părea paradoxal multor oameni, căci, pur şi simplu, nu se face legătura între modul în care se acceptă ceea ce se referă la igienă şi cerinţele democraţiei, care vrea ca fiecare individ major să poată judeca asupra problemelor publice, fie direct, fie prin intermediul reprezentanţilor săi. Desigur, s-ar putea spune: poate nu e posibil să procedăm absolut democratic cu privire la consideraţiile despre igienă, cu privire la problemele de igienă publică, pentru că aceasta depinde de judecata celui care se străduieşte să aibă anumite cunoştinţe într-un domeniu particular. Dar se

pune, totuşi, întrebarea: N-ar trebui oare, în împrejurările actuale, să aspirăm la o democratizare foarte extinsă în acest domeniu al igienei publice, care îl atinge îndeaproape pe fiecare individ şi, prin el, comunitatea?

Astăzi se vorbeşte mult despre modul în care trebuie să trăim, în ceea ce priveşte aerul, lumina, hrana, eliminarea deşeurilor etc. etc. Dar regulile emise nu pot fi controlate de aceia care trebuie să le aplice.

Aş dori să fiu bine înţeles. În această conferinţă referitoare la igienă ca problemă socială nu aş vrea să adopt deloc un punct de vedere particular. Nu voi privi în mod îngust acest subiect, abordat în general în mod partizan, sau pornind de la o convingere ştiinţifică îngustă. Nu voi lua nici partea vechii superstiţii, care vedea în boli o manifestare a unui du-te-vino de diavoli şi demoni în om, nici a superstiţiei moderne, care le atribuie unui du-te-vino al bacililor. Puţin contează că superstiţia este de ordin spiritual sau ştiinţific. Aş dori, totuşi, să abordez un subiect care afectează întreaga noastră epocă, în măsura în care el depinde de convingerile ştiinţifice de astăzi. Chiar dacă se afirmă peste tot că materialismul, aşa cum a câştigat el teren în prima treime a secolului al 19-lea, a fost depăşit din punct de vedere ştiinţific, o asemenea afirmaţie nu poate fi valabilă pentru cel care înţelege în mod real esenţa materialismului şi a contrariului său. Căci doar câteva persoane au biruit acest materialism, acelea care realizează că datele ştiinţifice actuale nu ne permit să spunem în bloc: Tot ceea ce există nu este altceva decât un proces mecanic, fizic sau chimic, care se desfăşoară pe plan material. Dar faptul că, sub imperiul faptelor, câţiva şi-au cucerit această convingere nu schimbă nimic. Căci, alături de această convingere, şi în ciuda acesteia, cei care o au, şi cu atât mai mult ceilalţi,

adoptă, totuşi, un mod de a gândi materialist, atunci când este vorba să explice un fapt concret, să îşi facă o idee despre ceva concret. Nu se spune oare, despre atomi şi molecule, că ele nu sunt decât un suport numeric, un auxiliar de calcul anodin, nimic altceva decât nişte instrumente ale gândirii? Concepţia nu este cu nimic mai puţin atomistă, „molecularistă". Fenomenele universale sunt explicate pornind de la interacţiunea atomilor şi moleculelor. Suntem materialişti nu numai atunci când considerăm că un gând sau un sentiment oarecare, sau un cu totul alt proces, depinde numai de nişte procese materiale atomice sau moleculare, ceea ce contează este orientarea întregii noastre atitudini sufleteşti, direcţia pe care o ia spiritul nostru atunci când el admite drept fundament al explicaţiilor sale o idee atomistă, pe baza unor elemente infinitezimale inventate din cap până în picioare. Nu este vorba să fim convinşi, în cuvinte sau în gânduri, că există altceva decât efect ale atomilor, ci este important să existe o posibilitate de a adopta alte explicaţii cu privire la univers, ca principiu care ne orientează spiritul, să nu deducem acest principiu din manifestările atomice sau moleculare. Ceea ce este important nu este *ce* credem, ci *cum* explicăm, este ce atitudine sufletească avem. Şi aici trebuie să fim convinşi ca răul pe care l-am caracterizat astfel nu poate fi depăşit decât printr-o adevărată ştiinţă spirituală, aşa cum este cea de orientare antroposofică.

Aş dori să ilustrez în mod concret că aşa stau lucrurile. Nimic nu este mai derutant astăzi decât distincţia care se face între ceea ce este trupesc, ceea ce este sufletesc şi ceea ce este spiritual în om, distincţia dintre bolile fizice şi cele aşa-numite psihice sau mintale. Tocmai distincţia obiectivă în cazul unor asemenea fapte

ale existenţei umane şi al relaţiilor dintre ele, cum sunt boala trupului şi boala, în aparenţă, a sufletului, este, în felul în care este concepută, atinsă de materialism. Căci, care este de fapt esenţa acestui materialism, pe care mulţi oameni l-au dezvoltat treptat ca noul mod de a vedea lumea, şi care nu a fost nicidecum depăşit, ci astăzi este de-a dreptul la apogeul său? Care este această esenţă? Nu examinând procesele care se desfăşoară pe plan material, şi procesele care se desfăşoară din punct de vedere material în trupul uman, şi studiind cu pasiune structura şi activitatea minunată a sistemului nervos uman şi a altor organe ale omului şi ale animalului, nu prin aceasta devine cineva materialist, ci devine materialist cel care, studiind procesele materiale, este abandonat de spirit, pentru că, studiind lumea materiei, nu mai vede altceva decât materia şi procesele materiale. Este ceea ce ştiinţa spirituală trebuie să scoată în evidenţă – este un aspect pe care nu-l voi putea aminti decât în mod succint. Ea trebuie să scoată în evidenţă faptul că tot ceea ce apare pentru simţuri ca proces material, aceste procese pe care le admite ştiinţa şi despre care crede că doar ele pot fi observate, pretutindeni aceste procese materiale nu sunt altceva decât manifestarea exterioară a unor forţe şi puteri spirituale subiacente. A spune despre om că el are, pe de o parte, un trup compus dintr-un ansamblu de procese materiale care nu pot constitui omul întreg, iar, pe de altă parte, independent de acesta, are un suflet nemuritor, independent de trupul compus din procese materiale, această concepţie nu este o caracteristică a ştiinţei spirituale. Aceasta nu este deloc o trăsătură caracteristică a unei concepţii spirituale despre lume. Desigur, putem spune că, pe lângă trupul alcătuit din procese materiale, omul mai are şi un suflet nemuritor,

care ajunge după moarte într-o regiune spirituală, dar prin aceasta nu suntem adepţi ai ştiinţei spirituale, în sensul antroposofic al cuvântului. Nu devenim adepţi ai ştiinţei spirituale decât atunci când realizăm în mod clar că acest trup material, cu procesele sale materiale, este o creaţie a sufletului. Trebuie să studiem în amănunt cum acţionează sufletul care preexistă naşterii sau, mai precis, concepţiei, cum construieşte el, cum modelează substanţa trupului uman. Trebuie să percepem pretutindeni această unitate dintre elementul trupesc şi cel spiritual, şi chiar să realizăm că acest trup este în orice clipă uzat prin activitatea sufletesc-spirituală şi moare parţial, din această cauză, în fiecare minut. Moartea nu este decât ultimul termen al acţiunii sufletesc-spirituale asupra trupului. Trebuie să percepem această interacţiune permanentă dintre suflet şi trup. Trebuie să vedem toate acestea în mod concret şi atunci ne putem spune: Activitatea sufletului se descompune în nişte procese concrete, ea se transformă în procese hepatice, în procese respiratorii, în activitate cardiacă, în activitate cerebrală. Pe scurt, când descriem activităţile trupului uman ca rezultat al unor activităţi spirituale, atunci ne putem considera adepţi ai ştiinţei spirituale. Ştiinţa spirituală apreciază la justa lui valoare elementul material, pentru că ea nu vede într-un proces material doar ceea ce vede ştiinţa, ceea ce constată ochiul, ceea ce reţine ştiinţa observaţiei exterioare sub formă de concepte abstracte. Ştiinţa spirituală este o ştiinţă a spiritului tocmai pentru că ea arată pretutindeni cum acţionează spiritul în materie, pentru că ea examinează pretutindeni cu ardoare influenţa elementului spiritual asupra celui material. Acesta este unul din aspecte. Este important să ne abţinem de la orice vorbărie abstractă despre un suflet

care ar fi despărţit de om şi despre care nu putem decât divaga, în măsura în care viaţa se extinde de la naştere până la moarte. Căci, de la naştere până la moarte, în afară de perioada somnului, elementul spiritual-sufletesc se consacră în asemenea măsura proceselor trupeşti, încât el trăieşte în ele, prin ele, se manifestă prin intermediul lor. Trebuie să ajungem să studiem elementul spiritual-sufletesc în afara vieţii umane şi să adăugăm la aceasta existenţa dintre naştere şi moarte, ca un rezultat al elementului spiritual-sufletesc. În acest fel practicăm ştiinţa spirituală de orientare antroposofică, pentru că atunci considerăm omul, cu toate părţile sale constitutive, ca pe un produs al elementului spiritual-sufletesc, şi în privinţa a ceea ce are legătură cu cunoaşterea. Concepţia teosofică mistică, elaborând tot felul de teorii despre spirite destrupate, nu poate fi de folos ştiinţelor concrete ale vieţii, ea nu poate sluji viaţa, ea poate doar oferi o plăcere intelectuală sau sufletească, urmărind să se debaraseze cât mai repede posibil de viaţă şi să divagheze apoi despre spiritual-sufletesc pentru a-şi satisface o plăcere interioară.

Aici, în cadrul mişcării spirituale de orientare antroposofică, este vorba, cu siguranţă, de a munci serios, de a cultiva o ştiinţă a spiritului capabilă să dea impulsuri noi fizicii, matematicii, chimiei, biologiei şi antropologiei. Nu e vorba de a constata, pe de o parte, dintr-un punct de vedere religios sau filosofic, că omul poartă în el un suflet nemuritor, şi de a face apoi antropologie, biologie, fizică şi chimie ca şi cum ne-am afla în prezenţa unor procese exclusiv materiale. Aici este vorba de a aplica ceea ce ne oferă cunoaşterea elementului sufletesc-spiritual la elementele particulare ale vieţii, pentru a ajunge la miracolul care este edificiul fiinţei umane. Desigur, deşi

unora li se pare paradoxal, se poate spune: Nişte buni mistici sau nişte buni teosofi vor să divagheze despre constituţia umană, despre corpul fizic, eteric, astral, despre Eu etc., dar ei nu au nici cea mai mică idee despre ceea ce se manifestă din punct de vedere sufletesc atunci când ne suflăm nasul. Este vorba, într-adevăr, de a nu privi materia ca materie, ci ca manifestare a spiritului.

Datorită acestui lucru ajungem şi la altceva; ajungem astfel să depăşim ceea ce în ultima vreme a condus la o specializare exagerată, din cauza unei orientări materialiste a cunoştinţelor ştiinţifice. Nu aş angaja o polemică pe tema specializării, cunosc în mod deosebit justificările acestui fenomen. Ştiu că anumite domenii, care necesită o tehnică specială, sunt accesibile datorită specializării. Numai că acela care, specializându-se, rămâne legat de materialism, nu va ajunge la o concepţie despre univers aplicabilă vieţii. Căci câmpul proceselor materiale se extinde la infinit, în natură, ca şi în om. Numai studiul sistemului nervos, cu tot ce există pe această temă, cere mult timp, cel puţin tot atâta cât îi consacră specialiştii. Dar dacă vedem în ceea ce se petrece în sistemul nervos numai procesele materiale, care sunt exprimate în concepte abstracte, obiecte ale ştiinţei contemporane, nu ne îndreptăm spre ceea ce ar putea constitui baza unei concepţii universale despre lume. Din punctul de vedere al ştiinţei spirituale, nu puteţi considera sistemul nervos al omului fără ca spiritualul care acţionează în el să vă conducă imediat spre sistemul muscular, spre sistemul osos, spre ceea ce se află, din punct de vedere sufletesc-spiritual, la originea sistemului senzorial. Căci spiritualul nu se lasă descompus în elemente izolate ca materia, spiritualul este ceva – şi acesta este lucrul cel mai neînsemnat pe care îl putem

spune despre el – care se desfăşoară ca un ansamblu structurat al unui organism. Şi, tot aşa cum nu pot studia un om privindu-i doar cele cinci degete şi acoperind restul, eu nu pot examina din punct de vedere spiritual un detaliu, fără a fi condus spre ansamblu. Astfel, având în vedere un asemenea ansamblu, chiar dacă nu sunt poate altceva decât un specialist în domeniul creierului sau al sistemului nervos, eu voi avea, totuşi, posibilitatea de a-mi forma o viziune de ansamblu despre organismul uman pornind de la acest element izolat. În acest fel voi putea să-mi cuceresc cu adevărat ceva universal pentru „Weltanschauung"-ul meu. Şi atunci, lucru ciudat, voi putea începe să vorbesc despre om în aşa fel încât să fiu înţeles de orice persoană înzestrată cu o minte sănătoasă. Aceasta este marea deosebire dintre felul în care poate vorbi despre om ştiinţa spirituală şi felul în care apare în manuale ştiinţa materialistă specializată. Dacă, fiind novice în ceea ce priveşte studiul sistemului nervos, veţi consulta un manual, veţi înceta probabil foarte curând să-l mai citiţi, sau nu veţi găsi în el aproape nici un element pe baza căruia să puteţi privi omul cu adevărat ca om, în toată demnitatea lui. În schimb, ascultaţi ce vă poate spune ştiinţa spirituală despre sistemul nervos al omului. Asemenea convorbiri conduc întotdeauna spre elucidarea întregului om, spre o idee despre om care include valoarea lui, natura şi demnitatea lui. Iar valoarea unei asemenea concepţii se manifestă cu atât mai pregnant, cu cât nu avem în vedere doar omul sănătos, ci şi omul bolnav, cu toate abaterile sale în raport cu aşa-numitul om normal; trebuie să studiem omul întreg, atunci când este sub influenţa unei boli sau a alteia. Ceea ce ne arată natura în omul bolnav ne poate face sa pătrundem adânc în misterul conexiunii universale, ne poate face să

înţelegem cum este organizat omul, cum este supusă această organizare influenţelor exterioare, cum este legată de diferitele substanţe naturale din care putem extrage medicamentele ş.a.m.d. Ni se deschid, de asemenea, nişte orizonturi largi, atunci când tot ceea ce ne putem spune astfel despre omul sănătos este completat prin cunoaşterea omului bolnav, ajungem atunci la o înţelegere aprofundată a raporturilor şi a semnificaţiei vieţii. Tot ceea ce se revelează astfel constituie temelia unei cunoaşteri a omului pe care o putem exprima într-un mod accesibil tuturor. Noi nu am ajuns încă până acolo, căci ştiinţa spirituală, aşa cum este prezentată ea aici, nu este pusă în lucrare decât de puţină vreme. Astfel, aşa cum reiese din cuvintele introductive ale *Dr. Boos* [Nota 1], conferinţele prezentate aici sunt doar un început. Dar este în intenţia ştiinţei spirituale să dezvolte aportul la diferitele ştiinţe, să extragă de aici tot ceea ce ar trebui să ştie fiecare om despre fiinţa umană, să pună aceasta cu adevărat la îndemâna tuturor.

Imaginaţi-vă acum că ştiinţa spirituală ajunge în acest fel să transforme ştiinţa şi să creeze noi modele de cunoaştere pentru omul sănătos şi pentru omul bolnav, accesibile cunoştinţei umane obişnuite. Dacă se ajunge aici, cum se vor transforma relaţiile sociale de la om la om, în sensul unei mai bune înţelegeri reciproce, decât cele existente la ora actuală, când fiecare trece pe lângă celălalt, fără înţelegere pentru individualitatea acestuia! Problema socială nu va fi eliberată de intelectualismul ei decât atunci când ea se va fi eliberat, în toate domeniile, de specializare, când va fi întemeiată pe o experienţă concretă a vieţii, şi aceasta mai ales în domeniul sănătăţii. Să ne reprezentăm efectul social care ar rezulta dintr-o înţelegere a fiecăruia pentru ceea ce este mai bun sau

nociv pentru sănătatea celuilalt, să ne reprezentăm o igienă practicată de întreaga omenire pe baza înţelegerii. Evident, nu este vorba de a cultiva un diletantism ştiinţific sau medical, asta este sigur. Imaginaţi-vă că am participa în mod deplin la sănătatea şi boala semenilor noştri, nu doar prin sentiment, ci şi prin înţelegere, printr-o cunoaştere a omului; imaginaţi-vă consecinţele sociale ale acestui lucru şi veţi spune: se vede clar că reforma socială decurge din cunoaşterea obiectivă practicată în domeniile particulare şi nu din nişte teorii generale, fie că ele provin de la un *Marx* sau de la un *Oppenheimer* [Nota 2], din aceste teorii care trec pe deasupra omului şi pretind să întemeieze o organizare mondială pornind de la nişte concepte abstracte. Nu de aici va veni salvarea, ci dintr-o cunoaştere plină de devotament practicată în domeniile particulare, căci aceasta ne va apropia cel mai mult de bucuria resimţită de semenii noştri atunci când au o existenţă sănătoasă, normală, sau atunci când suportă chinul, durerile, limitările pe care le va aduce boala.

Astfel, suntem conduşi spre caracterul social particular pe care îl poate promova ştiinţa spirituală în materie de igienă. Cel care, consacrându-se acestui mod special de a cunoaşte omul, sănătatea, bolile sale, cel care specializându-se în medicină, este înarmat cu asemenea cunoştinţe, va fi în măsură să aducă în societate nişte lumini, căci el va întâlni înţelegere. Iar relaţia dintre medic şi societate nu va mai fi doar aceea care constă în a face apel la el când eşti suferind sau când ţi-ai fracturat piciorul – exceptând relaţiile de prietenie sau de rudenie – , ci o relaţie în care medicul va fi învăţătorul, sfătuitorul permanent în materie de igienă şi profilaxie. Medicul nu va interveni doar atunci când boala este avansată până la punctul în care este nevoie să fie vindecată, ci pentru a-l

menţine pe om, în măsura posibilului, în stare de sănătate. O activitate socială vie îl va uni pe medic cu restul societăţii. Dar atunci medicina însăşi va beneficia de efectul radiant salutar al acestor cunoştinţe. Căci, din cauza extinderii materialismului asupra gândirii medicale, noi am căzut, într-adevăr, în prada unor concepţii ciudate. Există, pe de o parte, bolile fizice. Le studiem observând degenerescenţele organice sau procesele care se desfăşoară între limitele pielii noastre şi considerate procese fizice, îndreptându-ne atenţia asupra dezordinilor pe care le găsim aici şi pe care le putem remedia. În această privinţă, trupul uman este examinat, în stare normală sau anormală, dintr-un punct de vedere absolut materialist. Pe de altă parte, vedem apărând aşa-numitele boli psihice sau mintale. În virtutea gândirii materialiste, acestea sunt considerate, pur şi simplu, drept nişte boli ale creierului sau ale sistemului nervos, şi cauzele lor au fost căutate, probabil, şi în alte sisteme organice. Dar, din cauză că oamenii nu şi-au format nici o noţiune despre felul în care acţionează spiritul şi sufletul în trup, este imposibil ca ei să-şi facă o idee despre relaţia dintre aceste aşa-numite boli mintale şi restul organismului. Astfel, astăzi avem, pe de o parte, bolile mintale, pe care le studiază o ciudată ştiinţă bastardă, psihanaliza, în cadrul căreia specialiştii gândesc în mod materialist, dar nu înţeleg absolut nimic din ceea ce are legătură cu materia, şi care este incapabilă să stabilească o relaţie corectă între bolile mintale sau psihice şi ceea ce se petrece în organism. Ei bine, ştiinţa spirituală poate arăta – eu am atras atenţia asupra acestor fapte – că ceea ce spun eu nu este doar un program, ci că aceasta este ceva care poate fi studiat până în cele mai mici detalii, în special în cursul conferinţelor pentru medici [Nota 3].

Ştiinţa spirituală este absolut în măsură să arate în mod amănunţit că tot ceea ce poartă numele de boli psihice sau mintale se bazează pe nişte tulburări organice, pe nişte hipertrofii sau hipotrofii ale organelor umane. Într-un anumit loc: inimă, ficat, plămân, ceva este perturbat, în cazul unei boli mintale. O ştiinţă spirituală capabilă să recunoască activitatea spiritului în inima normală – nu trebuie să ne fie ruşine de aceasta – este capabilă, de asemenea, să găsească în perturbările inimii cauza unei boli numite mintală sau psihică. Eroarea fundamentală a materialismului nu este aceea de a nega spiritul, altfel religia ar putea face în aşa fel încât să fie recunoscut spiritul. Eroarea fundamentală a materialismului constă în faptul că ea nu cunoaşte materia, pentru că este observat doar aspectul ei exterior. Tocmai aici este punctul slab al materialismului: faptul că el nu cunoaşte materia, aşa cum se întâmplă în tratamentul pur psihanalitic, unde se observă doar ce se petrece în suflet, pornind de la nişte insulţe psihice, ceea ce nu este altceva decât un lucru abstract, în timp ce trebuie să se examineze cum anumite impresii sufleteşti, care au fost încercate la un moment dat pe parcursul existenţei şi care sunt legate în mod normal de un organism sănătos, pot întâlni un organism defectuos, un ficat bolnav, de exemplu, în loc de un ficat sănătos, întâlnire care ar putea avea loc într-un moment diferit faţă de acela în care leziunea organică este decelabilă.

Ştiinţa spirituală nu trebuie să se teamă să arate că aşa-numitele boli mintale sau psihice sunt legate întotdeauna de ceva organic. Dimpotrivă, ea trebuie să arate în mod categoric că, studiind doar complexul psihic, stabilim cel mult un diagnostic parţial, doar devierile psihice în raport cu ceea ce se presupune ca fiind normal.

Astfel, psihanaliza nu va fi niciodată altceva decât un procedeu diagnostic, incapabil, în această materie, să conducă spre o terapeutică. De aceea, deoarece terapeutica bolilor mintale trebuie să abordeze tocmai elementul corporal, este necesar să se cunoască, în cele mai mici detalii, ramificaţiile elementului spiritual, dacă vrem să ştim în ce loc al organismului material trebuie să intervenim pentru a vindeca ceea ce, prezentându-se ca anomalie psihică, nu este decât un simptom. Tocmai în acest caz ştiinţa spirituală trebuie să insiste cu hotărâre asupra necesităţii de a studia aşa-numitele boli mintale sau psihice până pe plan organic. Doar cel care ştie să găsească urma spiritului până în cele mai mici detalii materiale va şti să distingă anomaliile organice.

Invers, ceea ce, pe parcursul vieţii, nu afectează în aparenţă decât partea sufletească, ceea ce se manifestă ca temperament, ceea ce se manifestă în cursul copilăriei prin joacă, prin mers, tot ceea ce nu este atribuit decât părţii spiritual-sufleteşti, toate acestea au, de asemenea, aspectul lor corporal, iar greşelile comise în educarea copilului se pot manifesta ulterior sub forma unor boli fizice banale. Da, în anumite cazuri de boli mintale suntem conduşi în mod direct să căutăm cauzele în corp, iar în cazul bolilor fizice să căutăm cauzele în spirit. Căci, în domeniul ştiinţei spirituale lucrul important nu este să vorbim în mod abstract despre o spiritualitate nebuloasă, aşa cum fac anumiţi mistici, sau teosofi, ci să căutăm spiritul în efectele sale materiale. Este important să nu concepem niciodată materia în felul materialiştilor, ci să înaintăm mereu până când ajungem la spirit şi să fim astfel capabili să descoperim o anomalie corporală, chiar inaparentă, manifestându-se printr-o anomalie psihică. În prezent, în cercuri foarte largi, oamenii îşi fac o idee

eronată despre ceea ce este ştiinţa spirituală de orientare antroposofică, şi uneori pe bună dreptate, atunci când îi aud vorbind pe aceia care nu iau în considerare realitatea, ci vorbesc doar în mod abstract despre constituţia omului, despre vieţi succesive etc. etc. Toate acestea sunt bune şi frumoase, dar când este vorba de o muncă serioasă în această mişcare spirituală, trebuie să ne angajăm în studierea diferitelor aspecte ale existenţei, ceea ce conduce, în sensul cel mai larg, la o comunitate de idei pe plan social. Când vedem cum sufletul, în aparenţă bolnav, îşi îndreaptă impulsurile spre organism, când, înţelegându-le, simţim această relaţie dintre organism şi sufletul care pare bolnav, când ştim, pe de altă parte, cum influenţează condiţiile de viaţă sănătatea fizică a omului, ce influenţă are elementul spiritual, care în aparenţă nu există decât în mod exterior în instituţiile sociale, asupra igienei fizice, când cuprindem toate acestea într-o viziune de ansamblu, atunci ne situăm în mod absolut diferit în sânul societăţii. Dobândim astfel o adevărată înţelegere umană şi acţionăm absolut diferit faţă de celălalt, îi înţelegem mai bine caracterul. Ştim de ce se leagă anumite particularităţi şi ştim cum să ne comportăm faţă de ele, mai ales când ne-am stabilit drept misiune integrarea judicioasă a temperamentelor în societatea umană şi dezvoltarea lor în direcţia justă. În materie de igienă, există un domeniu asupra căruia va trebui să acţionăm în mod intens: acela al educaţiei şi instrucţiei. Dacă nu dispunem de o cunoaştere extinsă a omului, este imposibil să apreciem ce înseamnă pentru un copil faptul de a sta aşezat la şcoală cu spatele încovoiat, de unde rezultă nişte tulburări respiratorii permanente, sau ce înseamnă pentru copil a nu fi pus să pronunţe cu claritate vocalele şi consoanele. Întreaga existenţă ulterioară

depinde în mare măsură de o respiraţie corectă în timpul perioadei şcolare şi de stimularea copilului de a vorbi cu voce tare, articulând bine cuvintele.

Specializarea igienei în domeniul şcolar – acestea sunt doar nişte exemple, şi putem proceda în mod analog şi pentru alte domenii – revelează astfel întreaga semnificaţie socială a igienei. Constatăm atunci că viaţa cere să nu specializăm mai mult, ci să unim elementele particulare într-o viziune de ansamblu. Nu este suficient să ştim ce îi conferă învăţătorului dreptul să-l educe pe copil conform cu anumite norme pedagogice. Învăţătorul trebuie să ştie, de asemenea, cât de important este ca el să pretindă o articulare clară atunci când copilul pronunţă o frază, să nu-l lase pe copil să-şi tragă suflul la jumătatea frazei, ci să fie folosit aerul atunci când este pronunţată fraza. Există, desigur, multe indicaţii pe această temă, dar noi nu le putem aplica, nu ne pot sta la inimă, dacă nu înţelegem importanţa lor pentru întreaga existenţă şi pentru igiena socială. Un adevărat impuls social nu se va putea realiza decât în acest fel.

Aceste gânduri m-au călăuzit cu ocazia înfiinţării Şcolii Waldorf din Stuttgart [Nota 4], când am prezentat în faţa dascălilor expunerea pedagogico-didactică, aceste consideraţii arătând că avem nevoie de dascăli capabili să lucreze pe baza unei înţelegeri profunde a fiinţei umane pentru a educa şi instrui copiii. Ceea ce am spus atunci despre arta pedagogico-didactică [Nota 5] urmăreşte să facă din copiii pe care îi educăm şi instruim nişte oameni ai căror plămâni, ficat, inimă, stomac, să fie în stare bună, pentru că sufletul le-a format bine, pentru că am cerut copiilor ca ei să-şi folosească în mod corect funcţiile vitale. O asemenea concepţie nu va consta niciodată în interpretarea materialistă a maximei: Mens sana in

corpore sano (Suflet sănătos într-un corp sănătos). Din punct de vedere materialist, asta ar însemna că a avea un corp sănătos, făcut sănătos prin tot felul de măsuri fizice, ar deveni de la sine purtătorul unui suflet sănătos. Este absurd. Un suflet sănătos într-un corp sănătos, aceasta nu are sens decât dacă ne spunem: Acesta este un corp sănătos, el arată că ceea ce l-a edificat, ceea ce l-a modelat, este un suflet sănătos. Acest corp sănătos îmi arată că l-a construit un suflet deosebit de sănătos. Acesta este sensul maximei. Doar în acest fel poate constitui această maximă baza unei igiene sănătoase.

Altfel spus: Nu este suficient să avem, în afară de dascăl, care lucrează pe baza unei pedagogii abstracte, şi un medic şcolar, care, dacă totul merge bine, trece prin şcoală o dată la două săptămâni şi nu ştie să facă decât ceva raţional; nu, este necesară o legătură vie între ştiinţa medicală şi arta pedagogică. Avem nevoie de o artă pedagogică în măsură să-l educe şi să-l înveţe pe copil pe baza unei igiene corecte. Aceasta face din igienă o problemă socială, căci igiena socială este, în mare parte, o chestiune de educaţie şi aceasta este, în mare parte, şi o chestiune medicală, dar care ţine de o medicină, de o igienă, fecundate de ştiinţa spiritului.

Ajungem, astfel, la ceva foarte important în legătură cu igiena, ca problemă socială. Dacă cineva cultivă ştiinţa spirituală, dacă ea are o semnificaţie concretă pentru acel om, el ştie că ea conţine ceva care o distinge de purul intelectualism – ştiinţa actuală însăşi nu este altceva decât intelectualism –, care o distinge de ceea ce emană din ştiinţa intelectualistă, din istoria sau dreptul atinse de materialism. Toate ştiinţele sunt astăzi atinse de materialism şi, când ele se pretind a fi rodul unor experienţe, ele nu sunt altceva decât rodul interpretării

intelectualiste a unor observaţii de natură senzorială. Datele ştiinţei spirituale se deosebesc în mod esenţial de acestea, căci ar fi foarte trist dacă ceea ce impregnează cultura noastră intelectualistă ar fi mai mult decât o imagine, dacă ar avea o putere profund activă asupra omului. Orice intelectualism ramâne la suprafaţa omului. Aceasta, vorbind într-un sens foarte general. Cel care nu cultivă ştiinţa spirituală decât într-un mod intelectualist, luând notiţe despre corpul fizic, eteric, astral, Eu, despre reîncarnare etc., aşa cum se face în cazul ştiinţelor naturii sau al ştiinţelor sociale, nu face altceva decât să-şi transfere asupra lucrurilor spirituale modul său de a gândi, şi nu este serios. Important pentru ştiinţa spirituală este să gândim, să simţim în mod complet diferit faţă de modul de a gândi care decurge dintr-o stare de spirit intelectualistă. Astfel, ştiinţa spirituală stabileşte de la sine o legătură vie cu omul sănătos sau bolnav, dar, desigur, într-un mod diferit de acela imaginat în mod curent. Ne vom putea convinge de neputinţa culturii intelectualiste de a remedia bolile aşa-numite mintale pe baza sfaturilor, a încurajărilor. Bolnavul mintal afirmă că aude voci. Este zadarnic să-i adresăm tot felul de obiecţii pe baza unor raţionamente ale intelectului. Acest lucru ar fi deja suficient pentru a arata că nu este vorba de o boală a vieţii conştiente sau inconştiente a sufletului, ci de o boală organică.

Ştiinţa spirituală ne învaţă, de asemenea, că o cale care se denumeşte spirituală nu trebuie să recurga la hipnoză sau la sugestie pentru a vindeca bolile numite ale spiritului, ci trebuie să ajungă la aceasta pe cale fizică, altfel spus, vindecând organele, ceea ce necesită mai mult ca oricând o cunoaştere spirituală a omului. Cunoaşterea spirituală ştie că tocmai în domeniul bolilor mintale ea nu

trebuie să aplice nişte mijloace spirituale sau sufleteşti, ci boala mintală constă tocmai într-o „luxare" a elementului spiritual în felul în care aşa ceva există doar în somn, pentru că acest element spiritual este slăbit din cauza acestei „luxaţii", dar noi trebuie să vindecăm organul pentru ca el să adăpostească din nou în mod sănătos spiritul. Dimpotrivă, ceea ce nu emană din intelect, din cap, ci din întregul om, ca rod al ştiinţei spirituale, şi se manifestă sub formă de imaginaţie, inspiraţie, intuiţie, aceasta cuprinde omul întreg. Astfel, o adevărată ştiinţă spirituală exercită în mod real şi salutar o influenţă asupra organizării fizice a omului.

În schimb, visătorii nu au fost niciodată pătrunşi de ştiinţa spiritului, ei nu au manifestat decât contrariul a ceea ce am spus, este lucru dovedit. Sunt, într-adevăr, foarte numeroşi cei care nu sunt adevăraţi adepţi ai ştiinţei spirituale, ci nişte colecţionari intelectuali de note referitoare la rezultatele ştiinţei spirituale. La polul opus, a răspândi adevărata substanţă a ştiinţei spirituale este în sine o igienă socială, căci ea acţionează asupra întregului om, îi normalizează sistemul de organe când acesta riscă să devieze în direcţia visului sau în direcţia opusă. Aceasta este imensa deosebire între ceea ce oferă ştiinţa spirituală şi ceea ce se manifestă în ştiinţa pur intelectualistă. Conceptele care provin din intelectualism sunt mult prea slabe pentru a acţiona asupra omului, căci ele nu au decât un caracter de imagine. Dimpotrivă, conceptele care provin din ştiinţa spirituală izvorăsc din omul întreg şi la elaborarea lor nu participă doar creierul, ci plămânul, ficatul, inima şi întregul om. Ele sunt impregnate de o forţă modelatoare, plastică, provenind din întregul om. Dacă ne pătrundem de ele, dacă luăm cunoştinţă de ele cu un bun simţ sănătos, ele exercită, la rândul lor, un efect

igienic asupra omului în ansamblul său. Astfel, ştiinţa spirituală trebuie să exercite o influenţă călăuzitoare în ceea ce priveşte igiena socială.

Ea va exercita această influenţă călăuzitoare – aici nu am menţionat decât un exemplu – în multe feluri, asupra a ceea ce se referă la sănătatea omului, când ea va avea drept de cetate printre oameni, cu tot ceea ce are ea serios.

Nişte scurte indicaţii: unul dintre capitolele ştiinţei spirituale al cărui studiu va trebui să fie reluat în mod constant este acela al relaţiei dintre omul treaz şi omul adormit, acela al imensei deosebiri care există între organismul în stare de somn şi organismul în stare de veghe. Trebuie să studiem cum se comportă şi se întrepătrund elementul corporal, cel spiritual şi cel sufletesc în starea de veghe şi cum se comporta ele atunci când, în timpul somnului, ele sunt în mod temporar separate. Este ceea ce trebuie să studieze în mod minuţios ştiinţa spirituală.

Mă voi mulţumi să menţionez un fapt, rezumându-l, despre un aport incontestabil al ştiinţei spirituale. Există boli numite epidemice, boli care-i ating pe mulţi oameni şi care constituie un fenomen social. Ştiinţa materialistă le studiază prin observarea corpului fizic uman. Dar ea nu ştie nimic despre importanţa considerabilă, în cazul epidemiilor, a comportamentului anormal al omului în ceea ce priveşte veghea şi somnul. Un exces al proceselor care se desfăşoară în somn atrage o puternică predispoziţie la epidemii. Aceia care, ca urmare a unui somn prea lung, iscă în organism nişte procese care nu ar trebui să se afle acolo, pentru că somnul nu trebuie să întrerupă veghea prea mult timp, sunt în alt fel predispuşi la epidemii şi se comportă în mod diferit.

Ei bine, dvs. puteţi constata ce importanţă prezintă cunoaşterea unei repartizări juste între somn şi veghe. Nu putem să o impunem prin decret; putem, eventual, interzice frecventarea şcolii de către un copil atins de scarlatină, nu ţinem conferinţe când bântuie gripa; dar, când este vorba de somn, oamenii se eschivează, omul fiind în prezent mânat spre „libertate", simţul autorităţii nu mai este atât de puternic ca odinioară; astfel, oamenii se eschivează, nu am ce să obiectez la aceasta, dar este imposibil să prescriem o durată de somn de şapte ore. O prescripţie recomandând somnul de şapte ore pentru cei care au nevoie de atâta, ar fi, totuşi, importantă; ceilalţi, cei care nu au nevoie de atâta, pot dormi mai puţin etc. Asemenea lucruri, atât de strâns legate de ceea ce este mai personal în existenţa noastră, au un efect considerabil. Ceea ce are omul mai intim, influenţând în mod efectiv viaţa socială, va sustrage astfel un număr mai mare sau mai mic de persoane unei profesii şi va exercita, eventual, nişte efecte la distanţă, în timp. Astfel, igiena influenţează viaţa socială. Orice s-ar crede despre contagiune, aceste fapte exercită, în caz de epidemie, o influenţă asupra vieţii sociale. Dar, în acest caz, nu putem interveni prin intermediul unor decrete. Nu putem exercita o influenţă decât prin intermediul unui public deschis, informat de către medici asupra profilaxiei, printr-un schimb viu între cei care sunt competenţi şi cei profani.

Dacă avem o viziune de ansamblu asupra acestui subiect, ne vom spune: Am descris adineaori un aspect al igienei sociale care depinde cu totul de existenţa efectivă a unei vieţi spirituale libere, în sânul căreia cei care o cultivă până la consecinţele ei practice, ca igienă, sunt absolut independenţi de tot ceea ce nu este cunoaştere

pură, de tot ceea ce nu provine din practica vieţii spirituale. Ceea ce poate face fiecare individ pentru binele cel mai mare al celuilalt nu trebuie să rezulte decât din propriile sale capacităţi. Nu pot exista în acest sens nişte norme fixate de stat, nici subordonare faţă de puterile economice. Acest lucru trebuie să depindă numai de voinţa individuală şi de încrederea plină de înţelegere acordată celor competenţi de către aceia care o doresc. În acest scop, este neapărat necesar să existe o viaţă spirituală a cărei competenţă să se bazeze pe forţele pur spirituale, independent de orice autoritate, de stat sau economică. O cunoaştere limpede a omului, asociată cu un comportament social de bun simţ, pune în valoare igiena. Oricare ar fi obiecţiile din partea unor teorii abstracte, care nu au legătură cu viaţa spirituală, competenţa cerută de anumite domenii particulare, cum este acela al igienei, necesită ca cei care o promovează să o susţină în mod spiritual şi nu prin intervenţia unor experţi din ministere. Doar cei care sunt activi în viaţa spirituală trebuie să-şi ia această misiune. Când igiena va fi o instituţie cu adevărat socială, bazată pe nişte principii sociale izvorând din viaţa liberă a spiritului, factorii economici ai acestei igiene vor fi absolut diferiţi, şi încă şi mai mult în cadrul unei vieţi economice independente, al unei vieţi economice ca aceea pe care am descris-o în cartea mea: ***Bazele organismului social*** [Nota 6] şi, în repetate rânduri, în nişte periodice cum este acela editat de Dr. Boos.

Dacă forţele latente ale societăţii acceptă acest lucru cu înţelegere, dacă aceasta devine regulă generală, atunci viaţa economică, o viaţă economică independentă de goana dupa câştig, şi independentă de autoritatea statului, va putea fi pusă în slujba unei adevărate igiene. Fără nobleţea sentimentelor, dacă numai aviditatea de câştig

stăpânește viața economică, dacă noi credem, în general, că trebuie să producem ceea ce ne face să câștigăm mai mult, atunci viața economică va cădea tot mai mult sub autoritatea statului, iar impulsurile spre o igienă autonomă, pe baza unei vieți libere a spiritului, nu se vor putea realiza. Viața spirituală va fi atunci dependentă de niște factori nespirituali, emanând de la stat, sau de la viața economică; economicul va domina spiritualul. Acest lucru se vede în mod clar atunci când trebuie să realizăm cerințele spiritului în viața economică, atunci când suntem în slujba unei igiene veritabile. Forțele vieții economice, ale unei vieți economice libere, vor ajunge să recunoască tripartiția organismului social ca fiind o problemă de ordin public. Iar, dacă, pe de o parte, oamenii au o viață spirituală liberă, care să permită practicarea unei igiene obiective, dacă, pe de altă parte, ei dezvoltă o generozitate în virtutea căreia, în cadrul vieții economice, fiecare va merge în întâmpinarea producției cu înțelegere, dar cu o înțelegere bazată nu doar pe simțul afacerilor, ci pe niște cunoștințe izvorâte dintr-o practică spirituală liberă a igienei, când se va dezvolta un asemenea simț social, când această generozitate va acționa în mod eficace pentru ca, însuflețită de un simț social, ea să slujească omenirea din punct de vedere igienic, atunci oamenii se vor putea întruni în mod democratic într-un parlament. Atunci se va discerne necesitatea unei igiene marcate de amprenta vieții libere a spiritului, ca manifestare, ca problemă socială, susținută de o viață economică obiectivă și calificată, de generozitatea care se va fi instalat. Atunci oamenii, redeveniți majori, se vor comporta în cadrul vieții economice atât în virtutea capacității lor de discernământ și a simțului lor uman, cât și în virtutea a ceea ce este de folos igienei. Oamenii vor

putea acţiona ca egali în viaţa politică, juridică, economică şi în ceea ce priveşte igiena publică. Desigur, nu profanii şi diletanţii vor fi cei care vor vindeca, ci omul devenit major îl va întâlni ca egal pe cel care îl va informa: medicul competent. Profanul, cu simţul sau uman, va întâlni în viaţa socială competenţa medicului, tot aşa cum, într-un parlament democratic, el va consimţi nu prin supunere la autoritate, ci în deplină cunoştinţă de cauză. Dacă examinăm, tocmai într-un asemenea domeniu specializat, modul în care cooperează cele trei domenii ale triplului organism social, vom găsi aici justificarea acestei idei a tripartiţiei. Această idee a tripartiţiei sociale nu poate fi combătută decât dacă este abordată în mod abstract.

Ceea ce v-am expus astăzi nu este decât o schiţă, care face să apară într-un domeniu particular, cel al igienei – cu condiţia să gândim riguros – necesitatea tripartiţiei organismului social. Dacă ne angajăm pe calea din care nu am arătat astăzi decât începutul, vom vedea, desigur, că cel care o abordează cu concepte abstracte poate combate acest impuls al tripartiţiei organismului social. Obiecţiile aduse în acest sens mi le-am făcut de mult eu însumi. Cel care, însufleţit de o viaţă interioară bazată pe înţelegere, abordează diferitele domenii ale vieţii şi manifestările lor individuale – tocmai despre ele este vorba în viaţa socială –, cel care înţelege cu adevărat ceva din aspectele concrete ale vieţii, cel care se străduieşte să aprofundeze ceva din viaţa practică, într-un domeniu sau altul, va fi din ce în ce mai mult condus în direcţia indicată prin ideea tripartiţiei organismului social.

Şi cu adevărat această idee nu s-a născut dintr-o visare, nici dintr-un idealism abstract. Ea s-a născut ca cerinţă a epocii actuale şi a viitorului apropiat, pe baza

unei examinări obiective a domeniilor particulare ale vieţii. Şi, dacă facem să pătrundă în aceste domenii particulare impulsul pe care îl trezeşte ideea tripartiţiei organismului social, atunci găsim, mi se pare, tocmai ceea ce lipseşte în aceste domenii. În această seară nu am vrut decât să vă ofer câteva indicaţii referitoare la viaţa socială şi să vă explic ce îi poate aduce vieţii sociale ideea tripartiţiei, şi anume fecundând ceea ce astăzi se bazează doar pe o credinţă oarbă în autoritate: şi ar trebui să se bazeze pe un veritabil simţ social al omului care prinde viaţă în societatea umană. Astfel, fie-mi îngăduit să spun aici: Îmbogăţită de o medicină, ea însăşi fecundată de ştiinţa spirituală, igiena poate deveni cu adevărat o problemă socială. Ea poate deveni cu adevărat, în cel mai înalt grad, o problemă tratată în mod democratic de o întreagă comunitate umană.

Răspunsurile lui Rudolf Steiner la întrebările puse în discuţiile care au urmat după conferinţă

Dragi auditori, în legătură cu expunerea de astăzi este vorba, înainte de toate, de a înţelege spiritul în care a fost făcută. Astfel, este dificil să răspund la nişte întrebări izvorâte din modul de gândire şi din starea de spirit actuale, fără a le transforma, sau cel puţin a le obiectiva. Aşa este cu întrebarea care vi se pare tuturor, probabil, atât de simplă, încât câteva fraze, chiar una singură, ar fi suficiente, după dvs., pentru a răspunde : *Cum să ne dezobişnuim de un somn prelungit?*

Ei bine, pentru a răspunde, ar fi necesară o conferinţă şi mai lungă decât precedenta, căci ar trebui să reunim în prealabil elementele indispensabile unui răspuns obiectiv. Totuşi, putem spune: există astăzi la aproape toţi oamenii o dispoziţie a spiritului care îi

conduce spre intelectualism. Cei care cred că judecă sau trăiesc pe baza sentimentului, sau care cred, dintr-un anumit motiv, că nu sunt înclinaţi spre intelectualism, sunt şi mai înclinaţi spre intelectualism. Ei bine, trăsătura fundamentală a unei atitudini sufleteşti sau a unei vieţi organice intelectualiste este aceea de a provoca ruinarea instinctelor. Instinctele sănătoase sunt corupte. Dacă vrem să găsim astăzi nişte instincte care să nu fie total corupte, atunci trebuie să ne întoarcem spre omenirea primitivă, sau chiar spre regnul animal. Am avut ocazia recent să menţionez un exemplu semnificativ: Anumite păsări înghit nişte insecte, şi anume păianjeni cu cruce. Aceşti păianjeni le provoacă nişte convulsii care le-ar putea produce moartea în mod fulgerator. Dacă prin preajmă se află vreo măselariţă, pasărea zboară şi consumă sucul acestei plante, ceea ce o va salva. Ceea ce la pasăre s-a dezvoltat puternic, la om nu mai există decât ca vestigiu, sub forma câtorva reflexe, cum este acela de a alunga, fără a ne gândi, o muscă ce ni s-a aşezat pe nas. La pasărea care a înghiţit un păianjen cu cruce, înţepăturii îi urmează un imbold bazat pe instinctul de conservare, care o face să aibă un comportament salutar. Vom mai găsi asemenea instincte la oamenii care au trăit în negura timpurilor, dacă ştim să le interpretăm istoria în mod corect. Dar astăzi noi facem alte experienţe. Mi s-a părut extrem de tulburător să stau la masă alături de o persoană care, pe lângă cuţit şi furculiţă, se înarmase cu o balanţă şi îşi cântărea bucata de carne, căci doar în acest fel ştia ce îi priieşte organismului său! Gândiţi-vă la starea de slăbiciune a unei omeniri căreia trebuie să i se prescrie un asemenea lucru, în ce măsură şi-a pierdut ea toate instinctele originare. Se pune atunci problema să nu rămânem la intelectualism, ci să ne înălţăm până la

cunoaşterea spirituală. Fără îndoială, dvs. puteţi crede că fac publicitate pro domo pentru această mare casă [Nota 7]. Dar nu aşa stau lucrurile, eu exprim ceea ce cred a fi adevărul, independent de faptul că îl apăr eu însumi. Dacă nu ne împotmolim în intelectualism, dacă ne angajăm pe calea ştiinţei spirituale sesizând lucrurile şi exprimându-le într-un mod plastic, prin imagini, vom constata că această abordare care nu este exclusiv intelectualistă ne va conduce din nou spre nişte instincte mai sănătoase, poate nu în existenţa fiecăruia, dar cu atât mai mult în adâncurile ascunse ale vieţii. Cel care, cel puţin pentru un anumit timp, oricât de scurt ar fi acesta, se străduieşte să-şi dezvolte cu totul altă atitudine a spiritului, indispensabilă înţelegerii problemelor de ştiinţă spirituală, va regăsi un instinct normal în ceea ce priveşte nevoia de somn. În condiţii normale de existenţă, animalul nu doarme prea mult; nici omul primitiv nu dormea prea mult. Pentru a regăsi instinctele sănătoase, pe care intelectualismul ne-a făcut să le pierdem, este suficient să ne spunem: Pentru a ne dezobişnui de tendinţa de a dormi prea mult, să învăţăm să asimilăm adevărurile ştiinţei spirituale fără să ne cuprindă somnul. Dacă atunci când ne ocupăm de aceste adevăruri ne cuprinde imediat somnul, nu vom ajunge să ne dezobişnuim de un somn prea lung. Dacă, dimpotrivă, studiind adevărurile spirituale, reuşim să participam la ele cu întreaga fiinţă, această fiinţă interioară va fi activată în aşa fel încât să extragă de aici durata de somn care îi prieşte organismului.

Este foarte dificil să stabilim nişte reguli cu caracter intelectual şi să-i spunem unui anumit om, care are anumite perturbări la nivelul ficatului, sau al rinichilor, dar care nu este, totuşi, bolnav, cât timp trebuie să

doarmă. Aceasta nu duce la nimic. A provoca în mod artificial somnul este cu totul altceva decât ceea ce face trupul atunci când el refuză reîntoarcerea spiritului, atâta timp cât el mai are nevoie de somn. Astfel, noi putem spune: O igienă corectă decurgând din ştiinţa spirituală îl va conduce pe om şi la justa măsură a somnului.

De aceea, nu este atât de uşor să răspundem la întrebarea pusă: „Cum să ştim de cât somn avem nevoie?" Aş spune: Nu este nevoie deloc să ştim acest lucru prin gândire discursivă, trebuie să ne asimilăm instinctele, dar nu adunând notiţe pe tema ştiinţei spirituale, ci printr-un mod activ de a o înţelege, prin felul în care participăm la ea. Acest instinct se formează, şi atunci fiecare poate măsura cantitatea de somn care îi prieşte. Acesta este răspunsul meu, el nu este decât o indicaţie generală şi poate nu este ceea ce aşteptaţi de la mine, dar lucrul la care ne aşteptăm nu este întotdeauna cel just.

Este sănătos să dormim cu fereastra deschisă?

Este greu să răspundem la o astfel de întrebare la modul general. Pentru unii poate fi sănătos să doarmă cu fereastra deschisă, din cauza îmbinării particulare a organelor lor respiratorii. Pentru alţii ar fi bine să aerisească înainte de culcare camera, dar să o închidă în timpul somnului. Este important, înainte de toate, să dezvoltăm un simţ al raporturilor dintre om şi mediul său ambiant, pentru a putea judeca în fiecare caz particular.

Cum explicaţi dvs. din punctul de vedere al ştiinţei spirituale apariţia unor tulburări psihice prin comiterea unei crime; altfel spus, cum să recunoaştem boala fizică ce provoacă tulburările mintale?

Şi aici ar trebui să dezvoltăm întreaga problemă a criminalităţii şi a antropologiei psihiatrice pentru a epuiza subiectul. Iată ce pot spune: aceasta presupune existenţa, la viitorul criminal, a unor anomalii organice. Studiati în acest sens lucrările perfect obiective ale lui *Moritz Benedikt* [Nota 8], primul antropolog criminalist de renume, şi veţi vedea că investigaţiile în domeniul patologiei au revelat nişte deformări care pot fi puse în legătură cu predispoziţia la criminalitate. Se găsesc, într-adevăr, nişte anomalii, dar un gânditor materialist ca Benedikt trage din ele nişte concluzii eronate, căci prezenţa acestor anomalii nu conduce neapărat la crimă. Se pune problema de a remedia aceste defecte organice, aceste organe defectuoase – nu tulburările mintale deja existente – prin educaţie şi, mai târziu, printr-un mijloc spiritual potrivit, atunci când faptele sunt constatate din punctul de vedere al ştiinţei spirituale. Astfel, concluziile lui Benedikt sunt eronate. Dar, desigur, putem ţine seama de aceste defecte organice. Trebuie să mai înţelegem apoi că factorii emoţionali ai omului de rând – nu problemele intelectuale – exercită, la rândul lor, un efect, în principal şi mai ales asupra sistemului glandular şi asupra a ceea ce se înrudeşte cu el, asupra activităţii excretoare, şi, prin aceasta, asupra organelor. Citiţi pe această temă interesantul volum [Nota 9] al unui medic danez despre mecanismul emoţional. Se află acolo multe informaţii utile. Examinaţi predispoziţia organică existentă la orice criminal veritabil, examinaţi efectele afective ale arestării sale, care se răsfrâng asupra organelor; această indicaţie vă va permite să descoperiţi ulterior defectele unor organe care au provocat tulburările mintale de după crimă. În acest fel se pot explica lucrurile.

Care este situaţia teosofiei în raport cu antroposofia? Teosofia reprezentată aici odinioară nu mai este ea recunoscută pe deplin?

Noi nu am apărat aici vreodată altceva decât ştiinţa spirituală de orientare antroposofică, şi o identificare cu pretinsa teosofie se bazează pe o neînţelegere. Această neînţelegere va persista [Nota 10], pentru că, în anumite limite, ştiinţa spirituală de orientare antroposofică a fost cultivată în cadrul acestei societăţi. Dar, chiar în cadrul acestei societăţi, reprezentanţii ştiinţei spirituale de orientare antroposofică nu au cultivat altceva decât ceea ce se face aici. Societatea Teosofică a admis acest lucru atâta vreme cât nu părea prea eretic, dar când ea a observat că antroposofia este cu totul altceva decât misticismul abstract care trecea drept teosofie, antroposofii au fost expulzaţi. Această procedură a fost întreprinsă, cu certitudine, de partea teosofică, pe când ceea ce cultivăm noi aici nu a avut niciodată alta formă decât cea actuală. Evident, membrii care consideră lucrurile în mod superficial, ascultând doar ceea ce spun nişte interlocutori superficiali, fac asemenea confuzii. Căci nu este necesar să fii în afara Societăţii pentru a considera antroposofia în mod superficial şi pentru a o confunda cu teosofia. Noi susţinem aici ceea am definit azi drept un domeniu precis şi nimic altceva. Dar noi ne străduim în mod constant să precizăm lucrurile, să le caracterizăm şi mai bine decât o puteam face acum cincisprezece, zece, sau cinci ani. Caracteristica muncii este tocmai aceea de a progresa, mai ales în ceea ce priveşte modul de a formula o ştiinţă atât de dificilă cum este aceea a spiritului, de a ajunge să te faci înţeles. Nu este nevoie să ne lăsăm influenţaţi de persoane rău-voitoare, care ne denaturează ideile, taxând drept inconstanţă de concepţie ceea ce nu

este altceva decât progres în modul de formulare. Căci ştiinţa spirituală, aşa cum o concepem noi aici, este ceva viu, şi nu ceva mort. Iar cel care crede că ea este incapabilă să progreseze, cel care ar vrea s-o fixeze la stadiul atins la un moment dat, cum se întâmplă adesea, nu crede în ceva viu, şi ar vrea să facă din ea ceva mort.

Aţi vrea să vă exprimaţi în legătură cu apariţia unei epidemii de gripă sau de scarlatină, de exemplu, dacă ea nu este cauzată de transmiterea prin bacili. În multe boli, agentul a fost dovedit ştiinţific. Care este poziţia dvs. în legătură cu aceasta?

Dacă aş vrea să dezvolt acest subiect fără partizanat, cum am spus, ar trebui să desfăşor o întreagă conferinţă. Totuşi, aş face apel la atenţia dvs. asupra următoarelor aspecte: Cel care, constrâns de cunoştinţele sale, atrage atenţia asupra faptului că în nişte boli în care apar bacili sau bacterii există nişte cauze primare mai profunde decât apariţia bacililor, acela nu afirmă deloc că bacilii nu există. Una este să afirmi că bacilii sunt prezenţi şi apar ca o consecinţă a bolii, şi alta este să spui că aceasta este cauza bolii. Ceea ce trebuie spus în legătură cu aceasta a fost spus în mod explicit în cursul pe care l-am prezentat de curând [Nota 3]. Dar aceasta cere timp. Nu e posibil să epuizăm repede subiectul prin răspunsuri la întrebările dvs. Aş da, totuşi, o indicaţie. Constituţia umană nu este atât de simplă cum se crede de obicei. Omul este o fiinţă multiplă, o fiinţă tripartită, aşa cum am descris la începutul cărţii mele ***Despre enigmele sufletului*** [Nota 11], o fiinţă neuro-senzorială, apoi o fiinţă ritmică şi în fine, o fiinţă metabolică; acesta este omul. Aceste trei părţi ale naturii umane îşi combină efectele şi, pentru ca omul să fie sănătos, aceste efecte trebuie să se delimiteze într-

un anumit fel, trebuie să existe o anumită separaţie între diferitele domenii. Astfel, omul neuro-senzorial – care este mult mai mult decât admite fiziologia actuală – nu trebuie să-şi extindă influenţa la omul metabolic în alt fel decât prin intermediul proceselor ritmice, prin intermediul circulaţiei şi respiraţiei, care se extind până la extrema periferie a organismului. Dar această acţiune conjugată poate fi întreruptă. Scuzaţi-mă, dar asemenea întrebări cer nişte răspunsuri obiective; voi fi, totuşi, cât de scurt posibil. Cu toate acestea, ceea ce voi spune va trebui să fie ascultat în mod obiectiv. Există, de exemplu, nişte procese abdominale care se inserează în organism. Dacă ele sunt efectiv abdominale, ele acţionează aşa cum trebuie. Se poate întâmpla, din anumite motive, ca ele să acţioneze prea intens în abdomen, sau ca procesele corespondente din cap – aceste procese corespondente există întotdeauna – sau din plămâni să fie diminuate. Se produce atunci ceva ciudat. Atunci iau naştere nişte procese – organismul are nevoie de ele pentru viaţa sa normală – care nu trebuie să depăşească o anumită măsură pentru a pune întregul organism la contribuţie. Dacă procesul este mai intens, el se va localiza. Astfel ia naştere în abdomen, de exemplu, un proces în virtutea căruia delimitarea dintre procesele din cap sau din plămâni şi ceea ce le corespunde în abdomen nu se mai efectuează în mod corect. Corespondenţa dintre aceste procese cere ca ele să se desfăşoare întotdeauna în paralel. Dar atunci ceea ce nu trebuia să depăşească o anumită măsură pentru ca vitalitatea purtată de suflet şi spirit să fie întreţinută, depăşeşte un anumit prag. Acest fapt creează un climat favorabil dezvoltării a tot felul de microorganisme. Ceea ce constituie baza activităţii microorganismelor există întotdeauna în om, dar extins la

întreg organismul; în caz de concentrare, microorganismele îsi găsesc aici hrana lor, dar cauza prosperităţii lor, cauza primară, trebuie căutată întotdeauna în procesele subtile ale organismului. Ceea ce spun nu provine dintr-o antipatie faţă de teoria bacilară. Înţeleg perfect motivele care îi fac pe oameni să îmbrăţişeze această credinţă în bacili. Credeţi-mă, dacă nu aş fi constrâns să spun cele de mai sus din grijă pentru obiectivitate, aş admite aceste motive, dar ceea ce ştiu mă obligă să spun: Dacă mă aflu într-un peisaj unde pasc nişte boi foarte frumoşi şi graşi, mă voi întreba de unde provine această prosperitate. Provine ea din faptul că nişte boi veniţi de aiurea s-au răspândit în acest ţinut? Evident, nu. Voi căuta cauzele primare ale acestei prosperităţi în munca asiduă a locuitorilor, în înţelepciunea lor. Ar fi o explicaţie superficială să spunem: Aici domneşte prosperitatea pentru că aici au venit nişte boi frumoşi. Aceeaşi logică ne face să spunem când găsim bacili tifici: Febra tifoidă s-a declarat ca urmare a introducerii bacililor în organism. Explicaţia febrei tifoide cere mult mai mult decât să recurgem la bacili. Dar, sprijinindu-ne astfel pe o logică aparentă, ne mai rătăcim şi în cu totul alt mod. Procesele iniţiale care furnizează condiţiile de existenţă pentru bacili antrenează şi alte consecinţe şi este uşor să se confunde sau să se amestece ceea ce este secundar cu factorii primari ai bolii. Trebuie să ţinem seama de aceste fapte pentru a judeca în mod sănătos în privinţa acestor lucruri, şi să punem din nou la locul său ceea ce, într-o anumită măsură, este justificat. Poate veţi recunoaşte, în modul de a răspunde – deşi răspunsul meu este succint şi riscă să fie greşit interpretat –, că nu împărtăşesc deloc vreo ostilitate faţă de teoria bacilară, dar că eu examinez lucrurile în mod serios.

Aţi putea să ne daţi câteva exemple de leziuni organice susceptibile de a provoca tulburări mintale?

Şi aici, un răspuns prea amănunţit la întrebarea dvs. ne-ar duce prea departe. Mă voi mulţumi cu câteva indicaţii. Ceea ce afirmă astăzi istoria medicinei, că arta medicală s-ar fi născut o dată cu Hippocrate, şi că hippocratismul şi-ar fi continuat dezvoltarea, este inexact. În măsura în care putem urca până la origini, vedem apărând la Hippocrate nişte lucruri foarte ciudate, care sunt mai degrabă o ultimă consecinţă a unei vechi medicine instinctive decât simplul început al medicinei intelectualiste actuale. Dar aceasta nu este totul.

Vedeti dvs., atunci când această medicină veche, instinctivă, mai era curentă, nu se vorbea de depresie nervoasă, ceea ce este un mod foarte abstract de exprimare, ci se vorbea de ipohondrie, de „o stare cartilaginoasă a abdomenului". Se ştia, deci, că atunci când se manifestă o ipohondrie este vorba de nişte tulburări abdominale. Nu putem spune că anticii erau mai materialişti decât noi.

La fel, vom arăta cu uşurinţă că anumite defecte cronice ale plămânului sunt în relaţie cu ceea ce am putea califica drept tendinţă spre un fals misticism. Am putea da astfel multe indicaţii, independent de faptul că cei vechi aveau în vedere nişte factori organici când vorbeau despre temperamente, dovedind astfel un instinct sănătos. Ei atribuiau temperamentul coleric bilei, bilei albe, temperamentul melancolic bilei negre şi tuturor fenomenelor pe care le provoacă ea în abdomen. Ei atribuiau temperamentul sanguinic sângelui, iar temperamentul flegmatic flegmei, sau acelei umori pe care ei o desemnau în acest fel. Astfel, atunci când constatau nişte alterări ale temperamentului, ei se

gândeau la nişte alterări organice. Modul de a proceda al medicinei instinctive poate fi reluat de concepţiile noastre într-un mod riguros ştiinţific şi cultivat sub forma cunoştinţelor actuale.

Cunoaşteţi iridiologia, o consideraţi ştiinţifică?

În general, examinarea unui detaliu al organismului, al acestui organism atât de complex al omului, poate permite, dacă este observat în mod corect, tragerea unor concluzii asupra ansamblului. Iar caracteristicile acestui detaliu sunt de o mare importanţă. Ceea ce observa iridiologia în iris este, pe de o parte, foarte izolat de restul organismului, pe de altă parte, este inserat în mod singular în restul organismului. Acest iris este, de fapt, un organ foarte impresionant. Dar, în aceste sfere, să ne ferim să schematizăm, tocmai în schematizare constă eroarea. Într-adevăr, nişte persoane cu trăsături sufleteşti şi trupeşti diferite au, de asemenea, irisul cu un caracter diferit. Ei bine, pentru a folosi acest fapt în mod practic, este necesară o cunoaştere atât de aprofundată a organismului uman, încât atunci când aceasta există nu mai este nevoie să ne bazăm pe organe izolate. Iar dacă ne cramponăm în mod intelectualist de nişte reguli, atunci nu va ieşi ceva bun din aceasta.

Care este semnificaţia bolilor pentru viitorul istoriei universale, în particular, a bolilor noi?

Un întreg capitol de istorie a culturii! Iată ce aş spune despre aceasta: Când studiem istoria, trebuie să fim dispuşi să practicăm simptomatologia, astfel spus, să studiem multe din evenimentele pe care le considerăm în prezent drept istorie doar ca pe nişte simptome a ceea ce se petrece în dosul curentului spiritual care prezintă

aceste simptome. Atunci, ceea ce se desfăşoară în adâncurile evoluţiei se poate dezvălui şi prin intermediul simptomelor pe care le reprezintă o boală sau alta a epocii. Este interesant să studiem relaţia dintre ceea ce domneşte în adâncurile evoluţiei umane şi ceea ce se manifestă într-o boală sau alta. Prezenţa anumitor boli ne permite să conchidem asupra existenţei unor impulsuri în devenirea istorică a omenirii care nu scapă unei simptomatologii de acest fel. Întrebarea ne mai conduce spre un alt fapt, care nu este lipsit de importanţă pentru studiul devenirii istorice a omenirii. Bolile, fie ca ele ating un om izolat, fie că ele ating, sub formă de epidemii, societatea, sunt adesea nişte reacţii la nişte fenomene de degenerescenţă care, dintr-un punct de vedere sanitar, sunt considerate benigne, dar care, din punct de vedere moral sau spiritual, sunt considerate grave. Ceea ce spun nu trebuie să fie folosit în domeniul vindecării sau al igienei: ar fi absolut greşit. În materie de igienă, trebuie să acţionăm în direcţia progresului uman. Nu este permis să ne spunem: „O să caut să ştiu dacă această boală face parte din karma ta şi, în caz afirmativ, nu o voi trata." Un asemenea punct de vedere nu se justifică, atunci când este vorba să vindecăm. Dar ceea ce nu este valabil pentru noi, oamenii, când intervenim în natură, este, totuşi, valabil, din punct de vedere obiectiv, în lumea exterioară. Şi multe lucruri care duc la excese pe plan moral se înscriu atât de profund în organizarea umană, încât apar nişte reacţii sub forma unor boli precise care pun frâu acestor excese. A căuta aceste lucruri pentru fiecare individ nu are nici un sens, căci ele trebuie lăsate în seama destinului individual şi nu trebuie să ne amestecăm în acest destin, aşa cum nu ne amestecăm în corespondenţa altuia – dacă nu este vorba de ceva care ne atinge în prezent îndeaproape:

„cenzurat de autoritatea militară”. Nu trebuie să ne amestecăm nici în karma individuală a altuia, aşa cum nu ne amestecăm în intimitatea corespondenţei sale. Dar lucrurile stau altfel în ceea ce priveşte istoria universala, căci în ceea ce priveşte această istorie şi legile ei, individul nu joacă, dacă pot spune astfel, decât un rol statistic. Să nu uităm niciodată că statistica oferă o bază potrivită pentru asigurările pe viaţă, permiţându-le să aprecieze importanţa mortalităţii şi să-şi fixeze normele în consecinţă. Problema este absolut ştiinţifică, socoteala este justă, dar aceasta nu-l obligă pe asigurat să moară în momentul prevăzut de statisticile companiilor de asigurare şi nici nu-l obligă să trăiască până atunci. Când este vorba de individ, intră în joc alţi factori, dar când este vorba de un grup uman sau de evoluţia întregii omeniri, este de preferat să nu fim superstiţiosi, ci să fim oameni de ştiinţă şi să examinăm în ce măsură nişte simptome morbide ale bolilor corectează alte excese. Este perfect justificat să încercăm să cunoaştem anumite repercusiuni ale bolilor sau ceea ce le-a provocat şi ar fi evoluat cu totul altfel în absenţa lor.

Nu am abordat, astfel, decât câteva aspecte legate de întrebarea dvs. Este destul de târziu, să-i urmăm, aşadar, pe aceia, numeroşi, care au plecat deja.

ELEMENTE DE FIZIOLOGIE ŞI TERAPIE
PRIMA CONFERINȚĂ

Dornach, 7 octombrie 1920

Ne propunem să arătăm, studiind un domeniu al activităţii practice, cum poate ştiinţa noastră spirituală de orientare antroposofică să influenţeze fertilizator viaţa practică. Da, orice om simte pe propria lui piele că acel domeniu al vieţii practice de care se ocupă medicina, terapeutica, este unul dintre cele mai importante, şi chiar din acest motiv preocupările de a fecunda medicina prin cuceririle antroposofiei nu trebuie să lipsească, încă de la începutul muncii noastre antroposofice.

Aşadar, mă voi strădui să vă spun, de pe poziţiile ştiinţei spirituale, câteva lucruri referitoare la fiziologie şi la raporturile ei cu domeniul terapeutic. Cam acesta este scopul temei noastre. Şi voi căuta să vă arăt ce anume este chemată ştiinţa spirituală să aducă nou în studiile medicale şi apoi în întreaga practică medicală, în întreaga artă medicală.

Vă este cunoscut faptul că, în cadrul învăţământului nostru universitar, studiul propriu-zis al medicinei este precedat de un studiu pregătitor al ştiinţelor naturii. După aceea urmează studiul propriu-zis al medicinei. Aşadar, după ce ai cunoscut fenomenele de natură mai mult biologic-fiziologică, te dedici mai mult fenomenelor patologice, pentru a înţelege apoi terapeutica. Dar un mare număr dintre stimaţii auditori ştiu probabil ce greu merg lucrurile cu terapeutica în cadrul acestor studii de medicină. Datorită orientării ştiinţifice, studiile de medicină duc la înţelegerea proceselor naturale din om, şi studentul în medicină, când intră apoi în domeniul

patologiei, este înarmat deja cu o anumită concepţie despre procesele naturale şi el abia dacă mai poate dobândi o înţelegere justă a proceselor patologice.

În epoca modernă s-a ivit, cu o anumită necesitate, după cum mi se pare, această părere: Am fost obişnuiţi să ne formăm o anumită concepţie despre procesele naturale, despre conexiunea lăuntrică şi despre cauzalitatea care stă la baza lor. Potrivit acestei premise, noi ar trebui, bineînţeles, să căutăm în omul sănătos anumite procese naturale, cu legăturile lor cauzale necesare. În omul bolnav sau – mai bine zis – în organismul care s-a îmbolnăvit, ce altceva putem căuta decât, în principiu, nişte procese care au loc tot pe baza unor legături cauzale necesare. – Totuşi, suntem nevoiţi să spunem: ceea ce ni se înfăţişează în acest proces natural, condiţionat în mod absolut evident din punct de vedere cauzal, care este boala, este ceva anormal, în comparaţie cu organismul sănătos, el iese, într-un anumit sens, din legăturile cauzale ale organismului sănătos. Într-un cuvânt, dacă intrăm în domeniul medicinei, vom începe imediat să ezităm şi să devenim sceptici în legătură cu ceea ce, sub forma concepţiei noastre naturale propriu-zise despre procesele din natură, stă la baza concepţiei noastre moderne. Aceasta a şi făcut, de altfel, ca la mulţi medici să se nască un fel de scepticism, tocmai atitudinea de care am mai vorbit aici cu alte ocazii, un fel de nihilism în ceea ce priveşte terapeutica. Am ajuns să-i cunosc pe acei profesori vestiţi de la Facultatea de Medicină din Viena, pe vremea când această facultate de medicină ajunsese în culmea strălucirii ei, şi care erau, de fapt, nişte nihilişti ai terapeuticii. Ei spuneau: cu o boală – şi alegeau mai ales una din acele boli cărora li se potrivea o astfel de concepţie –, cu o boală cum este pneumonia, de pildă, nu

poţi face altceva decât s-o laşi să-şi urmeze cursul şi, prin nişte măsuri exterioare care să-i atenueze sau să-i stimuleze efectele etc., să faci ca acest curs al ei să intre pe făgaşul cel bun, până ce apare criza şi boala dă înapoi. Nu se poate vorbi, de fapt, în principiu, de o vindecare în adevăratul înţeles al cuvântului, aşa cum a fost ea concepută de secole, ba chiar de milenii.

Dacă un asemenea raţionament ar fi aplicat în mod consecvent, medicina s-ar reduce treptat la o simplă patologie. Fiindcă, în ceea ce priveşte studierea bolilor, de altfel, tocmai în această epocă a nihilismului terapeutic s-a ajuns la o extraordinar de mare perfecţiune din punctul de vedere al ştiinţelor naturii materialist orientate. Şi aş vrea să vă feresc şi aici de o neînţelegere, care ar putea consta din credinţa unora că în această privinţă şi ştiinţa spirituală de orientare antroposofică ar putea nega şi subaprecia marea importanţă a ştiinţelor naturale moderne. Dar nu aşa stau lucrurile. Cel care poate avea o privire de ansamblu asupra marilor realizări în privinţa metodelor de cercetare din domeniul patologiei în timpul celei de-a doua jumătăţi a secolului al 19-lea, trebuie să fie cuprins de uimire, de admiraţie, în faţa acestui progres grandios, imens. Dar nu e vorba numai de acest lucru, el trebuie să mai recunoască şi altceva. El trebuie să-şi spună: Bineînţeles, materialismul este acela care a devenit predominant. În primul rând, materialismul nu poate satisface deloc anumite cerinţe ale simţirii umane, dar, pe de altă parte, el nu poate nici lumina, în suficientă măsură, vastele tărâmuri ale cunoaşterii umane. Totuşi, într-un anumit sens, acest materialism a avut şi – aş zice – un fel de misiune. Căci el a dezvoltat cu o extraordinar de mare conştiinciozitate facultatea cercetării şi observaţiei experimentale. Şi nişte ştiinţe, cum e patologia modernă,

de altfel materialist orientată, le datorăm numai şi numai acestui materialism. În general, în epoca modernă, unui om i se ia în nume de rău dacă nu e unilateral, şi când eu, pe vremea când eram redactorul şi editorul „Magazinului pentru literatură", am scris la moartea lui *Büchner* [Nota 12] un articol în care nu-l condamnam, ci tocmai că-i subliniam meritele, mi-a fost chiar pusă eticheta de materialist. Esenţialul în ceea ce priveşte trăirea şi cultivarea ştiinţei spirituale este tocmai să te poţi transpune în orice, să găseşti pretutindeni forma de gândire, forma de simţire din care îşi scot forţele nişte orientări şi concepţii despre lume poate chiar contrare celor proprii şi să poţi aprecia la justa lor valoare şi meritele a ceea ce s-a născut dintr-o concepţie cum e materialismul, pe care, de altfel, epoca noastră trebuie să-l depăşească – aceasta este, pur şi simplu, o cerinţă a epocii.

Dar şi asupra unui alt lucru aş vrea să vă atrag atenţia. Şi anume, aţi auzit aici, în cursul conferinţelor noastre, că în ştiinţă noi tindem spre o fenomenologie. Aţi mai auzit, de asemenea, şi un lucru cum nu se poate mai adevărat, că trebuie să tindem chiar spre o chimie care să se lipsească de ipoteze. Ei bine, sunt foarte curios să aflu dacă în acele lucruri care trebuie să fie aduse la lumină tocmai pe tărâmul medicinei şi al practicii medicale cineva va găsi în căutările sale un lucru sau altul care să i se înfăţişeze ca ipoteză. Dar, prea cinstită asistenţă, tocmai dacă încercăm să studiem organicul pe baza anorganicului, trebuie să delimităm mai întâi cum se cuvine noţiunea de ipoteză.

Ce este o ipoteză? – Să luăm un exemplu foarte banal din viaţa cotidiană. Dacă merg pe un drum şi pe acest drum văd un om – merg mai departe, nu-l mai văd –,

firește că nu voi presupune imediat că pe acest om l-a înghițit pământul, e foarte puțin probabil că voi face o astfel de presupunere, ci mai degrabă mă voi uita în jurul meu, și poate voi vedea o casă. Îmi pot limita raza gândurilor, spunându-mi: Da, omul a intrat în această casă. Acum nu îl văd, dar în acest moment el este înăuntru; și nu voi emite o ipoteză nejustificată, dacă eu sunt obligat – în caz că în timpul acestei percepții se petrece ceva care se cere explicat mai departe prin emiterea unei ipoteze – să prelungesc cursul gândurilor care iau naștere în mine pe baza percepției senzoriale printr-o ipoteză, care nu rezultă din percepțiile nemijlocite, ci din raționamentul meu, care nu poate fi observat, care nu poate fi văzut în mod nemijlocit, care, așadar, nu este pentru mine fenomen nemijlocit. Nu voi emite o ipoteză vagă dacă admit așa ceva. La fel, nu voi emite o ipoteză vagă dacă, printr-un proces oarecare, am mai întâi căldura pe care o pot percepe cu ajutorul termometrului și dacă, prin solidificare sau ceva asemănător, văd cum această căldură dispare și vorbesc atunci de căldură ascunsă, latentă.

Așadar, esențialul este faptul că tocmai pentru o cercetare rodnică este necesar să se continue, într-un loc sau altul, seria reprezentărilor sensibile. Nejustificată este acea ipoteză care duce la idei despre care o gândire pătrunzătoare va arăta că au la bază ceva ce n-ar putea fi perceput niciodată. Și atunci, ideile la care ajungi în acest caz, și anume ideile atomismului, ale fizicii moleculare, trebuie înzestrate cu asemenea elemente care nu pot fi percepute niciodată – căci altfel le-am percepe. Dacă am reușit să vedem, printr-un anumit proces, cele mai mici părți ale corpurilor, de pildă, atunci nu ne-am lăsa niciodată pradă iluziei că lumina poate fi explicată cu

ajutorul mişcării. Fiindcă atunci am putea percepe lumina până în particulele ei cele mai mici.

Vă rog să folosiţi acest prilej spre a ajunge la o înţelegere clară despre ceea ce este raţionamentul justificat în cadrul experienţei şi despre emiterea de ipoteze nejustificate.

Dacă revenim la consideraţiile anterioare, trebuie să spunem următoarele: avem în faţa noastră un om aşa-zis normal. Şi, pe de altă parte, avem în faţa noastră un om care s-a îmbolnăvit. În mod necesar, în fiecare din aceste organizări trebuie să admitem existenţa unui proces care se desfăşoară în mod natural. Şi totuşi, care este deosebirea dintre un proces şi celălalt? – Tocmai disocierea fiziologiei de patologie şi de terapeutică, lucru atât de răspândit în epoca modernă, ne împiedică, atunci când trecem de la una la cealaltă, să ajungem la ideile juste. În afară de aceasta, medicul modern nu poate, în general, să implice în cercetările sale şi spiritualul, când se ocupă, să zicem, de fiziologie sau terapeutică, fiindcă gândirea ştiinţifică modernă ignoră, de fapt, acest spiritual. Şi de aceea el nu mai e luat în seamă în nici una din investigaţiile noastre. Dar, comparând, mai întâi in abstracto, dar şi în mod plastic, aceste două procese naturale, procesul fiziologic şi procesul patologic, putem – aş zice – să ne îndreptăm atenţia spre anumite forme patologice extreme şi pe baza cercetării unor asemenea forme extreme vom ajunge, poate, la nişte idei cu adevărat rodnice. Nu trebuie să vă gândiţi încă de la începutul unei ştiinţe la existenţa, la cerinţa unei necesităţi absolute. Ceea ce numim adevăr, necesitate lăuntrică, poate rezulta numai în cursul investigaţiei. Şi astfel putem – ca să spunem aşa – să începem de oriunde, atunci când vrem să cercetăm o anumită realitate din

natură. Să luăm un caz extrem, care-i dă extraordinar de multă bătaie de cap medicinei moderne, cancerul, carcinomul.

În formaţiunile acestea canceroase vedem ceva care arată şi cercetării microscopice cum se prezintă în organismul obişnuit ceva de natură organică sau cel puţin cu aspect organic, cum se manifestă el distrugând treptat viaţa din restul organismului. Ne putem spune, pentru început, doar atât: în interiorul corporalităţii organismului uman vedem apărând ceva care ne poate face să ne dăm seama cum, înălţându-se ca din străfunduri necunoscute, în procesele naturale obişnuite din noi se instalează ceva care tulbură aceste procese naturale.

Dar putem merge şi la cealaltă extremă a organismului bolnav. Putem vedea cum, pe de altă parte, poate lua naştere ceva care este, într-un anumit sens, o exacerbare până la anormal a activităţii normale a organismului uman. Şi atunci spunem despre acel organism uman că este anormal. Nu vreau să mă joc cu aceste expresii, normal şi anormal, totuşi, cred că ele pot fi suficiente ca să ne înţelegem, cel puţin pentru moment. Mai departe, vom constata că ceea ce este normal se confundă, pe nesimţite, în forme intermediare, cu procesul aşa-zis anormal. Dar pentru o înţelegere provizorie pot fi folosite destul de bine şi expresiile normal şi anormal. Vedem, prin comparaţie cu organizarea umană normală, că se dezvoltă şi un anumit fel de voinţă, un anumit fel de simţire, un anumit fel de gândire. În viaţa socială ne-am obişnuit treptat să cristalizăm, din reprezentările pe care ni le facem, un fel de imagine anormală, în urma relaţiilor noastre cu oamenii, o imagine care ne face să socotim că un om este

normal dacă el dezvoltă din sine, până la un anumit punct, un anumit fel de voinţă, simţire, gândire.

Dacă îngroşăm numai puţin acest gând, ajungem, în mod necesar, să ne spunem: dacă organismul funcţionează prea intens, dacă funcţionează asemenea unui corp oarecare în care există căldură latentă, şi căruia îi luăm această căldură latentă şi care apoi ar răspândi în mediul înconjurător mult mai multă căldură liberă, aşa că n-am mai şti ce să facem cu această căldură; dacă organismul uman ar funcţiona, deci, în aşa fel încât ar da, în acest sens, prea mult afară din el, atunci, în mod absolut necesar, dacă l-am întâlni în realitate, ar trebui să prezinte acele efecte din domeniul gândirii – asupra cărora, însă, elementul emoţional îşi pune pecetea mereu, prin intermediul simţirii –, atunci, în domeniul gândirii, un asemenea organism ni s-ar prezenta drept sclavul a ceea ce numim manie. Vedem, aşadar, manifestându-se în acest organism uman ceva din ceea ce rezultă din cauza inundării peste măsură a acestui organism cu forţe organizatoare care stimulează ceea ce este de natură concret-sensibilă.

Formaţiunile canceroase sunt nişte formaţiuni în care, emancipându-se, într-un anumit sens, o anumită forţă naturală îşi desfăşoară activitatea organizatoare în organism, ele sunt ceva în care această forţă organizatoare se acumulează în organism. Mai avem, pe de altă parte, fenomenele patologice ale maniei sau alte fenomene similare, avem aici ceva ce nu poate fi reţinut, ca să zicem aşa, de organism, ceva care iese din organism. Dacă ar fi să desenez acest lucru în mod schematic (vezi desenul)

aş putea spune: dacă prin ceea ce am desenat aici înfăţişez structura normală a organismului uman, atunci apariţia unei carcinomatoze ar trebui s-o înfăţişez desenând într-un loc oarecare ceva (a) care reprezintă forţele de creştere, care acum sunt integrate lăuntric organismului, aşa încât el este obligat să reverse aici ceva care altfel s-ar revărsa în întreg organismul. Dacă aş vrea să desenez ceea ce se întâmplă la celălalt pol, al maniei, ar trebui – bineînţeles, toate acestea sunt prezentate schematic –, ar trebui să presupun existenţa a ceva care ţâşneşte parcă din organism (b), a ceva care tinde cu putere spre spiritual-sufletesc.

Apoi, aceste cazuri extreme pe care le-am desenat aici, vi le puteţi imagina în forme mai atenuate. Să presupunem că nu se ajunge până la formarea de carcinoame, ci până la nişte formaţiuni carcinomatoase oprite, ca să zicem aşa, la jumătatea drumului. Dacă se ajunge până la o formaţiune carcinomatoasă oprită la jumătatea drumului, atunci, pur şi simplu, este atacat un organ oarecare – fiindcă, bineînţeles, ceea ce se întâmplă nu se poate întâmpla în gol, în spaţiile libere din organism –, dar forţa care, de obicei, în cazul carcinoamelor, se îndreaptă spre interior, se uneşte cu forţa normală existentă într-un organ şi atunci avem de-a face cu

îmbolnăvirea unui organ, căreia, aşa cum se obişnuieşte azi în medicină, îi putem da cele mai diferite denumiri.

Să presupunem că o astfel de înclinaţie spre manie este oprită la jumătatea drumului. Omul respectiv nu este determinat, prin starea anormală a organizării sale, să dea cu totul afară, cum se întâmplă în cazurile de manie, spiritual-sufletescul, aşa încât el să iasă oarecum cu totul din sine şi ca gândirea să ia, din punct de vedere emoţional, propriul ei curs. Dacă ceea ce tinde spre cealaltă extremă rămâne, ca să zicem aşa, la jumătatea drumului, atunci avem de-a face cu diferitele forme ale aşa-numitelor boli spirituale – am spus „aşa-numitelor" –, care se pot manifesta în cele mai diferite feluri, de la iluziile condiţionate organic etc. până la stările de isterie etc., care abia dacă mai pot fi constatate în orga-nic, dar care îşi au, totuşi, baza în organism.

Vedeţi dvs., am încercat să urmărim în două feluri fenomenele, fenomenele care ne scot din sfera normalului, ducându-ne în cea a patologicului. Şi nu-ţi poţi face o idee despre aceste fenomene decât dacă le urmăreşti. Aş vrea să vă arăt, dintr-o altă perspectivă, că ceea ce stă la baza acestor fenomene patologice poate fi înţeles nu numai exclusiv de pe poziţiile acelei ştiinţe spirituale a cărei metodă am caracterizat-o drept imaginaţie, inspiraţie, intuiţie, ci, aş zice, şi printr-un anumit instinct, dar că această înţelegere, dacă nu vrea s-o ia pe calea ştiinţei spirituale, se poticneşte la jumătatea drumului.

În cadrul evoluţiei spirituale a germanilor, avem un fenomen extraordinar de important, absolut indiferent de părerea pe care o avem despre *Schelling* [Nota 13] ca filosof, căci în el ni se prezintă un interesant fenomen de istorie a culturii. Chiar dacă tot ceea ce a dezvoltat în

filosofia lui ar fi greşit şi fără sens, în el trăia, totuşi, un anumit instinct pentru cele ce se petrec în natură, până acolo unde ştiinţelor obişnuite ale naturii nu le mai place să urmărească aceste procese din natură, unde aceste ştiinţe se lasă mai mult în voia unui empirism cu totul vulgar. Acolo unde a avut posibilitatea, Schelling a încercat cu insistenţă să se aplece asupra problemelor de medicină, ba chiar s-a ocupat intens cu problemele proceselor vindecării. Lucrările de istorie a filosofiei moderne s-au ocupat prea puţin de felul cum a ajuns, de fapt, Schelling să se cufunde, în mod absolut instinctiv, din sfera simplei reflecţii logico-filosofice abstracte, într-o contemplare reală a naturii şi chiar a organicului însuşi. El a scos, de altfel, şi o revistă, care s-a ocupat pe larg de problemele medicinei.

Cum se explică acest lucru? – Putem să ne lămurim în această privinţă dacă ştim şi ne pricepem să apreciem din ce instincte cognitive adânci şi-a scos Schelling adevărurile şi erorile sale. Şi astfel, la Schelling, întemeiată nu pe o cunoaştere clară, dar – aş zice – izvorâtă din instinctul vieţii sufleteşti, întâlnim o frază remarcabilă. „A cunoaşte natura, spune el, înseamnă a o crea.” [Nota 14] Da, dacă această frază ar deveni o realitate nemijlocită a procesului cunoaşterii umane, ne-ar fi uşor să ajungem pe tărâmul medicinei. Dacă am putea asimila cunoaşterii noastre forţele creatoare, dacă forţele creatoare ar fi în mod real prezente în conştienţa noastră, am putea pătrunde foarte uşor în domeniul fenomenelor fiziologice şi patologice, căci atunci am putea observa natura creatoare în paşii, ca să zicem aşa, pe care ea îi face. Observaţia empirică spune, pur şi simplu: asta nu putem face. Iar acela care merge mai departe, acela poate spune că tocmai în imposibilitatea de a satisface o

astfel de cerinţă aflată dincolo de puterile omului, că în această imposibilitate se află puţin din ceea ce nu ne permite să privim în intimitatea unui proces de formare a unor corpuri străine (carcinoamele). Nu putem privi în intimitatea proceselor creatoare, adică nu putem urmări uşor existenţa proceselor materiale, aşa cum se desfăşoară ele în formarea carcinoamelor, de pildă, din cauză că nu putem urmări în mod direct, cu facultatea noastră de cunoaştere, activitatea creatoare a naturii. Dar, prin confruntarea justă cu ceea ce ne este, de fapt, refuzat, dat fiind faptul că nu putem aduce la îndeplinire cerinţa instinctiv descoperită de către un om genial: A cunoaşte natura înseamnă a crea natura –, în imposibilitatea de a aduce la îndeplinire această cerinţă prin confruntarea cu ceea ce ne întâmpină, totuşi, în procesul de formare a carcinoamelor, vom afla cum trebuie să procedăm pentru a înţelege aceste procese în intimitatea lor.

Iar în ceea ce priveşte reversul problemei, ei bine, în acest caz, Schelling n-a vorbit nicidecum din instinct. Dar vă rog să vă îndreptaţi puţin atenţia spre polul celălalt al afirmaţiei lui Schelling. Dacă, pe de o parte, avem fraza: A cunoaşte natura înseamnă a crea natura, frază pe care n-o putem transpune în realitate, am avea, pe de altă parte, fraza: A cunoaşte spiritul înseamnă a distruge spiritul. O asemenea frază n-a fost formulată, până în prezent, decât de câţiva spiritualişti şi chiar şi de ei, învăluită într-o misterioasă obscuritate. Dacă nu putem îndeplini noi activitatea creatoare a naturii, nu putem – vom recunoaşte acest lucru mai întâi pe bază de analogie, apoi vom mai putea vorbi despre aceasta –, nu putem nici distruge spiritul, prin puterea noastră omenească. Nu putem ajunge cu cunoaşterea noastră până acolo unde începe procesul de distrugere a spiritualului. Dar veţi fi

bănuind deja că există o anumită înrudire cu stările de manie sau altele similare, căci în spirit își face apariția un factor distructiv. Și va trebui să căutăm legătura cu acele capacități umane normale care, pe de o parte, nu pot crea natura prin faptul că o cunosc și care, pe de altă parte, nu pot distruge spiritul prin faptul că îl cunosc.

V-am indicat aici, mai întâi, calea, v-am arătat, pentru început, ceva care ne poate duce, pe baza unei conștiențe normale, dar aprofundate în mod instinctiv, la o legătură cu natura. Vom vedea că pe calea indicată aici se află, dacă mergem mai departe pe ea, tocmai ceea ce trebuie să fie căutat când trecem de la fiziologie la patologie.

ELEMENTE DE FIZIOLOGIE ȘI TERAPIE
CONFERINȚA A DOUA

Dornach, 8 octombrie 1920

Voi continua pornind de la cele ce am spus în încheierea conferinței de ieri. Am atras atenția asupra unei personalități pe care instinctele ei filosofice, ca să zic așa, au dus-o de la cunoașterea spiritual-sufletescului la presimțirea legăturii acestui spiritual-sufletesc cu existența fizic-corporală a omului. E vorba de personalitatea lui Schelling. Și am spus că aceste instincte au făcut ca Schelling să se ocupe nu numai cu medicina teoretică, ci și cu tot felul de încercări practice de a vindeca.

Nu știu dacă acest lucru i-a reușit mai bine sau mai rău decât unor medici bine pregătiți. Fiindcă această întrebare, în ce măsură poate îmbunătăți o terapie starea sănătății unui om, este, de fapt, în majoritatea cazurilor,

dacă n-o priveşti în substraturile ei intime, foarte problematică.

Schelling a scos din această întreagă constituţie sufletească din care s-a ivit în el acest instinct un principiu despre care se poate spune, de fapt, că e bun, dacă ar deveni un fel de principiu interior pentru orice medic, în aşa fel încât medicul să-şi orienteze oarecum întreaga concepţie practică despre esenţa omului bolnav şi a celui sănătos în sensul acestui principiu. Şi am citat chiar cuvintele lui Schelling. Ele dovedesc un fel de temeritate. El a spus, pur şi simplu: „A cunoaşte natura înseamnă a crea natura."

Nu-i aşa, prima impresie pe care o are cineva dacă aude că un om genial a făcut o astfel de afirmaţie este aceea a absolutei, a evidentei absurdităţi a acestei afirmaţii. Căci nimeni nu s-ar încumeta să ia în serios ideea că el, ca om pământesc în trup pământesc, ar fi în stare să şi creeze ceva în natură prin faptul că el cunoaşte această natură. Bineînţeles că în tehnică se creează necontenit, dar aici nu este vorba de o activitate cu adevărat creatoare de felul aceleia la care se referă Schelling, ci numai de a da, printr-o asamblare, printr-o combinare a forţelor naturii, de a da prilej naturii să creeze ea însăşi într-un anumit fel şi potrivit unei ordini prestabilite etc. Iată, deci, că avem de-a face, de fapt, cu o absurditate pe care un om genial o pune la temelia gândurilor sale. Şi v-am mai citat ieri o frază care poate fi pusă în paralel cu: „A cunoaşte natura înseamnă a crea natura" şi care ar suna aşa: „A cunoaşte spiritul înseamnă a distruge spiritul."

E adevărat că Schelling n-a formulat această ultimă frază atât de pregnant. Dar cel care se apropie în epoca modernă de ştiinţa spirituală şi desfăşoară o activitate de

cercetare proprie vede că, în principiu, amândouă aceste fraze ne conduc spre o cunoaştere inspirată străveche. Bineînţeles că Schelling, care nu a fost iniţiat în nici un fel, ci a fost, pur şi simplu, un om genial, a formulat, din instinct, una din aceste fraze. Această frază ne aminteşte, de îndată ce facem astfel de cercetări, care nu se făceau pe vremea lui Schelling, de o înţelepciune străveche. Suntem apoi conduşi spre cealaltă frază, care răsună şi ea din adâncul unei străvechi înţelepciuni. Nici una dintre aceste două fraze nu prea pot fi înţelese cu ajutorul capacităţii obişnuite, raţionale, de a cunoaşte, de care ne folosim în cadrul ştiinţelor noastre. De fapt, privite aşa, una lângă alta sau izolate, amândouă sunt nişte absurdităţi. Şi totuşi, ele ne conduc spre cele mai importante aspecte din organizarea umană, atât în ceea ce priveşte boala, cât şi sănătatea.

Dacă observăm natura exterioară, nu putem spune, în faţa proceselor finite din natură, decât atât: A cunoaşte natura înseamnă, cel mult, a o re-crea în gânduri. Aşadar, ceea ce numim gânduri ale noastre şi care nu duc mai departe decât la o copiere a naturii, la o copiere lipsită de putere plăsmuitoare interioară, pe acestea le dezvoltăm noi în activitatea noastră de gândire, în reprezentările cu care ne îmbibăm viaţa sufletească.

Dar am arătat deja că această viaţă sufletească îmbibată de reprezentări nu este, în fond, decât ceea ce, pe la vârsta celei de a doua serii de dinţi, se emancipează de organismul fizic-eteric, ceea ce, cu alte cuvinte, până la a doua serie de dinţi se află în organismul fizic-eteric al omului. Astfel încât ceea ce prinde putere, în anii copilăriei, în omul fizic-eteric, ceea ce exercită, într-adevăr, o activitate creatoare, există apoi în viaţa noastră sufletească sub formă atenuată, sub forma unei lumi de

imagini, sau a unei lumi de gânduri, sau a unei lumi de reprezentări, într-un cuvânt, aş zice, sub forma unei forţe cosmice diluate în substanţialitatea ei creatoare. Ea îşi desfăşoară activitatea creatoare sub formă de gânduri, sub formă de reprezentări. Ce-i drept, ea nu lucrează în aşa fel încât s-o putem vedea creând în natura exterioară, dar o vedem creând în interiorul propriului nostru organism. Astfel, dacă copilul ar fi un înţelept şi ar putea vorbi nu numai despre natura exterioară, ci şi despre cele ce se petrec în interiorul său şi ar percepe acolo natura, el ar spune: „A cunoaşte această natură înseamnă a crea această natură." Fiindcă, în acest caz, copilul s-ar impregna, pur şi simplu, în întregime, de forţele creatoare. Iar Schelling, cu instinctul său medical, n-a făcut altceva decât să extragă, din vârsta copilăriei, ceea ce pentru întreaga viaţă de mai târziu este o absurditate şi să-i dea expresie, spunând cam aşa: această întreagă cunoaştere a omului matur nu este altceva decât o plăsmuire fantomatică de imagini fugare; dacă am putea cunoaşte când suntem copii, numai atunci am putea spune: A cunoaşte înseamnă a desfăşura o activitate creatoare. Dar această activitate creatoare o putem vedea numai în interiorul propriei noastre fiinţe.

Aşadar, ce este, de fapt, acea activitate creatoare care ni se înfăţişează în interiorul nostru şi pe care un geniu ca Schelling a caracterizat-o aşa cum v-am arătat? Nu-i aşa, genialitatea se întemeiază pe faptul că omul îşi păstrează şi la vârsta maturităţii ceva copilăresc. Nu sunt niciodată geniali acei oameni care îmbătrânesc cu orice preţ şi care îmbătrânesc oarecum normal, ci sunt cu adevărat geniali acei oameni care aduc cu ei la maturitate acea putere creatoare pozitivă care există în copil. Acest element copilăresc, acest element care desfăşoară o

activitate creatoare pozitivă, acest factor care cunoaşte şi creează totodată, nu are – dacă mă pot exprima astfel –, nu are timp să-şi îndrepte forţele de cunoaştere spre exterior, pentru că îşi îndreaptă aceste forţe spre interior şi creează. Aceasta este moştenirea pe care o aducem cu noi atunci când, prin naştere, intrăm în existenţa fizică. Aducem cu noi forţe de organizare şi ştiinţa spirituală ne dă posibilitatea de a le percepe, într-o oarecare măsură. Iar un om ca Schelling le-a presimţit instinctiv.

Ei bine, dar orice om care îşi cucereşte această viziune spirituală asupra lucrurilor ştie că aceste forţe spiritual-sufleteşti de care, la prima vârstă a copilăriei, organismul este îmbibat, ele plăsmuindu-l, nu îşi încetează cu totul activitatea o dată cu schimbarea dinţilor. Ele parcurg, pur şi simplu, o etapă. Ele sunt constrânse să-şi reducă din activitate, şi noi avem, fără îndoială, şi mai târziu în organismul nostru forţe de organizare. Dar am dobândit forţa care creează memoria, care îşi face apariţia în conştienţă o dată cu a doua serie de dinţi, emancipându-se, prin aceasta, din organizarea fizică. În noi s-a trezit, din starea ei latentă, memoria. Forţele noastre de creştere, de mişcare, de echilibru, care acţionează cu atâta intensitate în prima copilărie, sunt acum forţe de percepţie sufletească. De aici vedeţi că, în dezvoltarea normală a omului, această forţă de organizare, această forţă de creştere, trebuie să fie transformată, până la un anumit grad, în forţă spiritual-sufletească, în forţă de memorizare – ca să spunem aşa –, în forţă de reprezentare.

Dacă presupunem însă că, printr-un proces oarecare, cineva ar reţine prea mult din această forţă organizatoare care acţionează în prima copilărie, atunci dezvoltarea s-ar petrece, pur şi simplu, în aşa fel încât n-

ar putea fi transformate suficiente forţe organizatoare în forţe ale memoriei, şi atunci ele ar rămâne ascunse în adâncul organismului, nu ar mai fi duse, la adormire, în somn, aşa cum trebuie, ci ele ar acţiona mai departe în organism de la adormire până la trezire, perturbându-l.

Dacă îţi orientezi cercetările medicale, fiziologice, fenomenologice, aşa cum, în aceste ore scurte în care ţin conferinţe, nu pot decât să v-o sugerez, ajungi să-ţi dai seama că este posibil ca în organismul uman forţele care ar trebui să se transforme, la vârsta potrivită, în forţe spiritual-sufleteşti, să rămână în adâncurile organizării fizice. Şi atunci avem ceea ce v-am descris ieri. Dacă forţele organizatoare se transformă în perioada celei de a doua serii de dinţi în proporţie normală, atunci, la o vârstă ulterioară, avem în organism o sumă de forţe care este în stare să dea acestui organism forma şi structura lui normală. Dacă însă nu se întâmplă aşa, dacă transformăm prea puţine forţe de acest fel, atunci multe forţe organizatoare rămân în fizic, apar în alte locuri şi avem, astfel, acele corpuri străine de natură carcinomatoasă la care ne-am referit ieri. Şi în acest fel putem urmări procesul îmbolnăvirii sau al bolirii – cum s-a exprimat, în prima jumătate a secolului al 19-lea, medicul-savant Troxler –, al îmbolnăvirii la vârste mai înaintate. Putem apoi face comparaţie cu bolile de copii. Căci, se înţelege de la sine că bolile de copii nu au aceeaşi origine, deoarece apar la vârsta copilăriei, când încă nu s-a transformat absolut nimic. Dar, dacă ai învăţat să-ţi dai seama de cauzele bolilor care apar la vârste ulterioare, ţi-ai însuşit, de fapt, şi facultatea de a observa cum stau lucrurile cu cauzele bolilor din copilărie. Şi constaţi atunci, într-un anumit sens, acelaşi lucru, numai că sub alt aspect. Constaţi că, în cazul apariţiei bolilor de copii, în

organismul uman se găseşte prea multă forţă organizatoare spiritual-sufletească.

Celui care şi-a însuşit acest mod de a privi lucrurile i se înfăţişează într-un mod deosebit de pregnant, dacă îşi îndreaptă atenţia spre fenomenul scarlatinei sau al pojarului din perioada copilăriei, faptul că în organismul copilului ceea ce altfel ar funcţiona normal, adică elementul spiritual-sufletesc, începe să se agite, acţionează mai intens decât ar trebui. Întregul proces al acestor boli ne devine limpede din momentul în care putem vedea cu adevărat această agitaţie a elementului spiritual-sufletesc în organism, ca bază a îmbolnăvirii. Şi atunci nu suntem prea departe – vă rog să luaţi afirmaţia mea în sensul ei exact, pentru că nu fac niciodată un pas care să nu fie îndreptăţit de consideraţiile precedente, chiar dacă unele lucruri nu pot fi spuse decât sumar; dar peste tot eu arăt cât de departe ne putem permite să mergem, nu afirm că aici am trage o concluzie, ci spun doar –, nu suntem prea departe de a admite un lucru pe care este extraordinar de important să-l recunoască o adevărată cunoaştere; dacă am ajuns, pe lângă aceasta, să admitem că, în cazul unei boli apărute la o vârstă mai matură, boală care are acest caracter de formare a unor corpuri străine, în organismul uman există prea multă forţă organizatoare, care face ca acest surplus să formeze o insulă în cadrul organizării omului. Şi atunci nu suntem departe de a ne spune: Dacă o vârstă mai matură ne trimite în acest fel la copilăria cea mai timpurie, în cele din urmă aceasta înseamnă că ceea ce apare în copilărie ne trimite la perioada care precede naşterea sau, să zicem, care precede concepţia, înseamnă că acest ceva are legătură cu existenţa spiritual-sufletească a omului prin care el a trecut înainte de a se fi înveşmântat într-un corp

fizic. Un astfel de om a adus, pur şi simplu, prea mult spiritual-sufletesc din viaţa sa preumană, prepământească; iar acest surplus se manifestă dând naştere bolilor de copii.

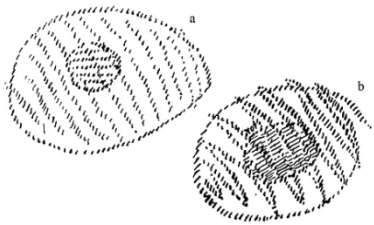
În viitor, nici nu se va mai putea altfel decât ca, depăşind sterilele concepţii materialiste în care sunt împotmolite astăzi fiziologia şi terapeutica, să ne adâncim într-o cercetare spiritual-sufletească. Şi ne vom da seama, fără îndoială, că ceea ce ni se înfăţişează în ştiinţa spirituală nu ni se înfăţişează din cauză că cercetătorul spiritual face prea puţine cercetări în domeniul fizic – trebuie să spun aici că mulţi dintre aceia care se numesc cercetători spirituali procedează în acest mod diletant, dar nu acesta este procedeul just –, cercetătorul spiritual nu trebuie să facă prea puţine cercetări în domeniul fizic, spre a deveni cercetător spiritual, ci el se va ocupa de acestea într-o mai largă măsură decât o face naturalistul obişnuit. Dacă el înţelege fenomenele mai profund, atunci fenomenele înseşi îl trimit la spiritualul-sufletesc, mai ales când e vorba de boală.

Şi, pe de altă parte, fraza: „A cunoaşte spiritul înseamnă a distruge spiritul" –, ei bine, prea cinstită asistenţă, de fapt, şi aceasta este o absurditate, la fel ca cealaltă. Dar şi această frază ne trimite la ceva care se cere a fi cunoscut, înţeles. Şi anume, exact aşa cum fraza: „A cunoaşte natura înseamnă a crea natura" ne face să ne gândim la vremea primei copilării, de fapt, la perioada prenatală chiar – dacă extindem această frază în mod corespunzător, pe baza clarvederii – tot astfel fraza: „A cunoaşte spiritul înseamnă a distruge spiritul" ne face să ne gândim la sfârşitul vieţii omului, la elementul aducător de moarte care există în el. Nu aveţi decât să luaţi – aş zice, sub formă de paradox – această afirmaţie: „A

cunoaşte spiritul înseamnă a distruge spiritul", pentru a vedea, fără îndoială, că nu trebuie să subscriem la această afirmaţie, dar că ea se referă, totuşi, în viaţa noastră, la ceva de care ne apropiem treptat, în mod asimptotic. Pentru cel care nu cercetează – aş zice – la întâmplare, ci care practică o cunoaştere justă, bazată pe observarea propriei sale fiinţe, a cunoaşte spiritul înseamnă a vedea, a vedea cu ochiul spiritual nişte procese de descompunere, de distrugere, care au loc în permanenţă în organismul uman. Iar dacă privim în intimitatea ei vârsta creatoare a copilăriei, vedem necontenit nişte procese constructive, procese care se caracterizează prin faptul că ne umbresc limpezimea conştienţei. Iată de ce la vârsta copilăriei noi visăm, suntem pe jumătate adormiţi, conştienţa noastră nu s-a trezit încă de tot. Procesele de creştere şi dezvoltare sunt cele care îngrădesc această spiritualitate pământească a noastră proprie, spiritualitatea conştientă, sunt procesele care, de fapt, organizează întreaga fiinţă. Iar în momentul în care aceste forţe intră în conştienţă, ele încetează să-şi mai desfăşoare în noi activitatea organizatoare cu aceeaşi intensitate cu care o făceau înainte. Exact aşa cum, observând omul la vârsta copilăriei, vedem forţele constructive, dar care, totodată, paralizează conştienţa, tot aşa, când ne dăruim observării spirituale a proceselor de gândire pe care le-am dezvoltat, privim, de fapt, nişte procese distructive, care au însă tocmai această menire, de a ne face conştienţa clară şi limpede.

Acestea sunt nişte lucruri pe care fiziologia modernă le ia mult prea puţin în seamă, deşi ele i se oferă cum nu se poate mai pregnant în fenomenele pe care le studiază. Încercaţi să adunaţi la un loc fenomenele reale studiate de fiziologia modernă şi vă veţi da seama că nimic nu poate fi

dovedit cu mai multă claritate, din tot ceea ce se ştie în legătură cu fiziologia creierului etc., ca faptul că, în cazul proceselor sufletesc-spirituale conştiente, nu e vorba de nişte forţe de creştere oarecare, de nişte forţe de asimilare a hranei, ci de nişte procese de eliminare săvârşite de sistemul nervos, de nişte procese distructive, că avem de-a face cu o moarte lentă şi continuă. Când ne dăruim acelei forţe care desfăşoară în conştienţa noastră activitatea spirituală, în noi lucrează, de fapt, moartea. Şi, exact aşa cum forţele care creează în mod inconştient ne fac să ne gândim la începutul vieţii umane, tot aşa, forţele conştiente ale gândirii, care, cu cât înaintăm mai mult în vârstă, încep să pună mai intens stăpânire pe noi, să ne ruineze fiinţa şi, în cele din urmă, să provoace moartea noastră pământească – tocmai aceste forţe ne fac să ne gândim la celălalt capăt al vieţii, la moarte. Şi naşterea şi moartea sau, să zicem, concepţia, naşterea şi moartea, le vom putea înţelege numai dacă implicăm în cercetarea noastră şi spiritualul. Şi în fraza: „A cunoaşte spiritul înseamnă a distruge spiritul" este exprimat, de fapt, următorul lucru: Dacă am vrea să ţinem seamă, într-adevăr, de spirit, dacă am vrea să nu îl considerăm în mod mai mult sau mai puţin naiv, dacă l-am considera exact aşa cum considerăm natura exterioară, atunci ar trebui să refulăm în noi acele forţe care acţionează în această activitate conştientă de gândire, de reprezentare, percepere, simţire; ar trebui să împiedicăm procesul distructiv. Cu alte cuvinte, în momentul în care am face acest lucru, am paraliza, am reduce la inconştienţă puterea pe care o avem asupra spiritualului, forţa interioară conştientă, am obliga spiritualul să lucreze în subconştient. Am ajunge să izolăm, să eliminăm din noi, ca să spunem aşa, spiritualul.

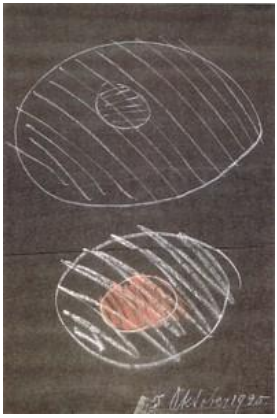

Tabla 1

Dar nu am putea participa la aceasta cu conştienţa noastră, pentru că nu am putea implica organizarea noastră în procesul de distrugere, în procesul spiritual. Astfel, noi putem spune: În timp ce procesele constructive constau în faptul că, oarecum – bineînţeles, acum facem nişte consideraţii abstracte –, în structura organismului uman (desen a) se instalează forţele organizatoare (desen b), de natură spiritual-sufletească, în celălalt caz – în al doilea caz pe care l-am descris – avem structura organismului uman, dar acum nu vrem s-o lăsăm să fie străbătută de forţele constructive, care, până la un anumit grad, ne paralizează conştienţa, de forţele organizatoare, pe care le recunoaştem sub forma lor spirituală şi pe care vrem să le eliminăm (desen c).

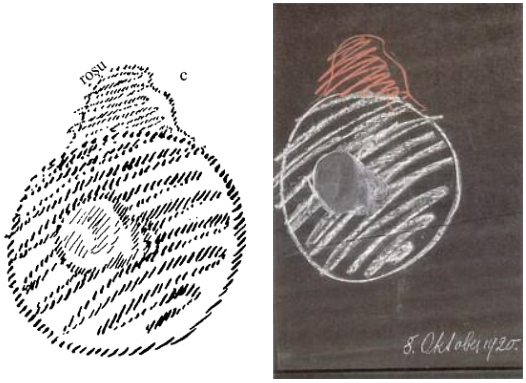

Tabla 2

Nu putem participa însă la aceasta cu Eul nostru, pentru că acesta rămâne legat de organism. Avem cealaltă extremă, aceea unde omul începe, ce-i drept, să dea naştere spiritualului, şi anume dezvoltând o activitate voliţională. Impregnându-ne cu activitate voliţională, care rămâne inconştientă, care dormitează, visează, ca să spunem aşa, noi facem, propriu-zis, să se nască din organizarea noastră un element spiritual-sufletesc inconştient. Avem astfel celălalt pol, polul maniei, polul nebuniei, unde omul îşi pierde minţile, şi diferitele forme ale aşa-numitelor boli mintale, care nu au altă cauză decât faptul că, în timp ce în cazul bolilor fizice avem un spiritual-sufletesc care nu are ce căuta în organismul fizic (desenul b), în cazul bolilor mintale, din organismul fizic-eteric este eliminat ceva spiritual-sufletesc, ceva care ar trebui să rămână, de fapt, în interior (desenul c).

Vedem, aşadar, luminat dintr-un alt punct de vedere, ceea ce am ajuns să înţelegem ieri. De fapt, tocmai acest punct de vedere ne face să mergem şi mai departe. Vom vedea mâine la ce concluzii fructuoase ajungem tocmai datorită acestor puncte de vedere, care sunt apoi

confirmate de viaţă, care se dovedesc a fi, de fapt, o practică medicală cum nu se poate mai valabilă pentru viaţa concretă, se dovedesc a fi o practică terapeutică.

Dacă ne întrebăm care este cauza unei boli fizice, trebuie s-o căutăm, în ultimă instanţă, în faptul că avem o rătăcire a spiritualului în organism. Bineînţeles că nu trebuie să procedăm în mod abstract. Cel care nu ştie nimic despre legătura strânsă dintre spiritual-sufletesc şi organismul fizic, ar trebui să nici nu se amestece în discuţie atunci când e vorba de asemenea lucruri. Fiindcă acest caz special, când undeva în organism se află o forţă constructivă prea mare, o forţă constructivă hipertrofiată – ca să spunem aşa –, îl putem recunoaşte numai dacă ştim cu adevărat cum se manifestă spiritual-sufletescul în mod concret, dacă îl cunoaştem tot atât de concret pe cât de concret cunoaştem fizic-corporalul care se manifestă în ceea ce numim ficat, stomac etc., numai dacă noi cunoaştem acest spiritual-sufletesc – pe care psihologia nici nu-l bănuieşte măcar –, cu toate părţile sale constitutive, la fel cum cunoaştem fizic-corporalul. Iar când cunoşti raporturile dintre acestea două, poţi deduce adesea, pe baza unor fenomene spiritual-sufleteşti care apar la om, locul unde, într-un organ sau altul, se află un fel de hiper-organizare. În tot ceea ce nu rezultă dintr-un traumatism exterior vom putea indica o cauză de această natură.

Şi invers, dacă avem de-a face cu boli mintale, cu aşa-numitele boli mintale, ne vom dovedi nişte gânditori abstracţi dacă vom crede că pe baza unei semi-fenomenologii putem ajunge la vreo concluzie, dacă vom crede că, descriind, pur şi simplu, nişte anomalii spiritual-sufleteşti – descriere ce poate fi, de altfel, foarte utilă –, dacă vom crede că descriind aceste anomalii putem

ajunge la vreo concluzie. Bineînţeles că prin aceste descrieri poţi stârni senzaţie printre profani, fiindcă este interesant întotdeauna să afli felul cum cineva care este nebun deviază de la condiţiile vieţii normale. Fiindcă este interesant ceea ce este rar, iar în epoca noastră este considerat încă, cel puţin, raritate ceea ce deviază în acest fel de la viaţa normală. Dar nici nu poate fi vorba să ne oprim aici. Nici nu poate fi vorba, în primul rând, să ne lăsăm conduşi spre concluzia profan-diletantă că spiritul şi sufletul s-au îmbolnăvit şi că spiritul şi sufletul pot fi vindecate cumva, prin luarea unor măsuri de natură spiritual-sufletească, aşa cum îşi închipuie cei obişnuiţi să gândească în mod abstract. Nu, prea stimată asistenţă, tocmai în cazul aşa-numitelor boli mintale este de cea mai mare importanţă să putem arăta care este organul sub-organizat. Cel care vrea să înţeleagă cu adevărat o melancolie sau o ipohondrie duse până în pragul nebuniei, nu trebuie să se piardă în cercetări întreprinse asupra elementului sufletesc, ci trebuie să încerce să afle, din examinarea structurii părţii inferioare a trupului, cum îşi exercită acţiunea această sub-organizare în abdomenul omului respectiv; să afle cum o forţă organizatoare care lucrează sub posibilităţile ei normale lasă să se decanteze un sediment – cum se spune în chimie, dintr-o soluţie oarecare ceva se desprinde de restul soluţiei, aşa că apare un sediment –, să afle cum, din cauza unei cantităţi insuficiente de forţe organizatoare, ceea ce ar trebui să fie impregnat de forţe organizatoare în ficat, în fiere, în stomac, inimă, plămân etc., se decantează, în acest caz, în organism, sub formă fizic-corporală. Aceste procese, în orice caz, nu pot fi cercetate atât de uşor cum ar vrea reprezentanţii ştiinţei actuale, care înclină spre aspectele mai puţin subtile, mai grosiere – căci şi ceea ce ţine de

histologie este grosier. Psihologia este necesară unor asemenea cercetări, dar pretutindeni aşa-numitele boli mintale trebuie să fie deduse din stările corporale.

Oricum, prin aceasta ele devin mai puţin interesante. Totuşi, aşa stau lucrurile. Bineînţeles că este mai interesant ca un ipohondru să poată spune că sufletul său este angajat, într-un fel sau altul, într-un cosmos spiritual-sufletesc, decât să-i dovediţi, pur şi simplu, că în ficatul său există o forţă de organizare care acţionează sub posibilităţi. La fel, este mai interesant să cauţi în spiritual-sufletesc cauza isteriei – să zicem –, mai interesant decât să arăţi, referindu-te la fenomenele de isterie, că ele îşi au cauza, pur şi simplu, în procesele metabolice ale organelor sexuale şi, la fel, dacă te referi la celelalte deranjamente metabolice care se extind în întreg organismul. Dar nu vom cunoaşte nicidecum aceste lucruri, dacă nu le urmărim în felul arătat.

Ştiinţa spirituală nu este nicidecum înclinată să caute mereu numai spiritul. Această treabă, ea o poate lăsa liniştită în seama spiritiştilor şi a altor oameni interesanţi, pentru că sunt, totodată, rari – numai că, din păcate, ei sunt mult prea puţin rari! – ea poate lăsa în seama lor această treabă, dar ea nu vorbeşte fără încetare de spirit, spirit, spirit, ci caută să înţeleagă spiritul cu adevărat şi se străduieşte să urmărească felul în care lucrează el, ajungând prin aceasta tocmai acolo unde trebuie pentru a înţelege lumea materiei. Ea nu are pretenţia de a explica bolile mintale din spiritual, în mod abstract, ci tocmai când e vorba de boli mintale ea ne duce la o înţelegere a bolilor „spirituale" întemeiată pe cunoaşterea fenomenelor materiale.

Astfel, noi putem spune: ea atrage atenţia, explicându-l, asupra interesantului fenomen pe care – nu

trebuie să ne întoarcem decât foarte puţin în trecut – îl întâlnim, poate, încă şi la *Griesinger* [Nota 15] sau la alţii, sau în psihiatria de dinainte de Griesinger, care arată cum, cu relativ puţină vreme înainte, psihiatrii ţineau seama în diagnosticele lor şi de starea corporală a pacientului. Ce fenomen a devenit din ce în ce mai frecvent în zilele noastre? – Faptul că psihiatrii ne invadează cu imagini ale unor boli care nu sunt decât descrieri ale anomaliilor spiritual-sufletescului. Astfel că aici materialismul a condus tocmai la un element spiritual-sufletesc abstract. În aceasta constă tragismul său. Căci aici el s-a îndepărtat de sfera materiei. Acesta este lucrul cel mai ciudat, că în anumite cazuri, materialismul ajunge să nu mai înţeleagă, să nu mai priceapă lumea materiei. În timp ce acela care observă spiritul ca pe un fapt real, acela îl observă şi acolo unde el acţionează în sânul materiei şi acolo unde se desprinde de materie, în aşa fel încât materia se sedimentează, aşa cum se întâmplă în cazul aşa-numitelor boli mintale.

Acestea sunt lucrurile pe care a trebuit să le pun la temelia explicaţiilor pe care aş vrea să vi le dau în legătură cu liniile orientative referitoare la domeniul terapeuticii. Dar ceea ce aflăm astfel, prin fecundarea fiziologiei şi terapeuticii cu datele ştiinţei spirituale, acest lucru, onorată asistenţă, are şi un aspect social. Şi viaţa se caracterizează tocmai prin faptul că, dacă nu căutăm ştiinţa printr-o retragere abstractă într-o existenţă de savant, îndepărtată de viaţa reală, ci dacă vom căuta ştiinţa într-o înţelegere vie a existenţei umane, a existenţei comune a oamenilor, tocmai atunci o ştiinţă cu adevărat vie ne trimite, indiferent pe ce tărâm de cercetare ne situăm, la viaţa socială. Fiindcă în evoluţia modernă avem un fenomen social extraordinar de

interesant. Vedem că, prin divizarea omenirii, pe de o parte, într-o clasă burghezo-aristocratică, pe de altă parte, într-una proletară, clasa unilateral aristocratică se angajează într-o falsă căutare a spiritului, fiind, pe tărâmul spiritualului, prizoniera materialismului, în vreme ce gruparea proletară este, pe tărâmul vieţii materiale, prizoniera unui anumit spiritualism.

Ce înseamnă spiritualism pe tărâmul vieţii materiale? – Înseamnă să te limitezi la materie atunci când cauţi cauzele existenţei. Din această cauză, proletariatul a elaborat materialismul ştiinţific drept concepţie de viaţă, în timp ce clasa aristocratică a introdus materialismul în învăţătura despre spirit. În vreme ce proletarii au devenit materialişti, aristocraţii au devenit spiritualişti. Şi dacă veţi găsi spiritualişti printre proletari, aceştia nu-şi trag substanţa din solul propriu al proletariatului, ci e vorba de „mimicry", de mimetism, este ceva care a pătruns din mediul aristocratic-burghez dincoace, prin molipsire. Şi dacă, pe de altă parte, vedeţi materialismul înflorind printre aristocraţi, prin faptul că spiritele li se arată sub formă materială, asemănătoare unor flăcări, cu alte cuvinte, prin faptul că materialismul este lăsat să cuprindă şi suprema spiritualitate şi că oamenii vor să vadă spiritualul sub formă materială, acest lucru se întâmplă din cauza acelei unilateralităţi de la bun început decadente, care se izolează de totalitatea omenirii, a mediului aristocratic şi burghez.

Dacă acel element care, căutând spiritul, se simte obligat să se limiteze la realităţile materiale, pentru că o educaţie şcolară şi alţi asemenea factori îl constrâng să rămână între aceste limite, dacă proletariatul este obligat ca, în căutările lui după spirit, să se mărginească la cercetarea materiei, atunci se dezvoltă concepţia despre

lume şi viaţă cunoscută sub numele de materialism. Astfel a luat naştere, elaborată de proletariat, concepţia materialistă despre istorie. Iar la oamenii cu înclinaţii aristocratice s-a instalat materialismul sub formă de spiritism, căci spiritismul nu e altceva decât materialism, un materialism mascat, care nici nu vrea, cel puţin, să-şi mărturisească acest lucru, ci minte, afirmând că adepţii săi materiali ar fi spirite de natură spirituală. – De aici vom continua mâine consideraţiile noastre.

ELEMENTE DE FIZIOLOGIE ŞI TERAPIE
CONFERINŢA A TREIA

Dornach, 9 octombrie 1920

Bineînţeles că în scurtul răgaz care ne stă la dispoziţie tocmai pentru această ramură a acţiunilor organizate de noi care a fost dedicată terapeuticii, nu vom putea decât să oferim câteva consideraţii generale în legătură cu procedeele terapeutice speciale. De altfel, este – aş zice – o încercare îndoielnică aceea de a oferi date de strictă specialitate tocmai din domeniul medicinei, dacă nu te afli, aşa cum s-a întâmplat aici în primăvară, în faţa unui public format în exclusivitate din specialişti. Căci, oricât de necesar va fi, pe de o parte, pentru viitorul evoluţiei omenirii, ca cercurile cele mai largi să ajungă a înţelege, pornind de la factorii determinanţi, general valabili, ai vindecării, concluziile pe care trebuie să le tragă de aici medicina, pentru ca între medici şi pacienţi să poată lua naştere o legătură bazată pe încredere, care să aibă însă ca suport real înţelegerea problemelor; şi oricât de necesar va fi să cucerim, în cercurile cele mai largi, o astfel de înţelegere a liniilor directoare pe care

medicina le poate da unei viitoare igiene sociale, totuşi, pe de altă parte, nu este nicidecum de dorit ca în sfera medicinei să se amestece prea mult diletantism şi prea multe păreri ale necunoscătorilor; lucru care, din păcate, s-a întâmplat de nenumărate ori din cauza situaţiei în care se află medicina modernă.

Trebuie să subliniem neapărat că, cel puţin în ceea ce mă priveşte, nu poate sta în intenţiile mele să stimulez într-un fel sau altul metodele băbeşti de lecuire, ci că în cadrul ştiinţei noastre spirituale antroposofic orientate trebuie să existe străduinţa nezdruncinată de a stimula ştiinţa medicală veritabilă, bazată pe un studiu metodic serios, de a o practica drept artă medicală şi de a introduce în această veritabilă artă medicală cunoştinţele spiritual-ştiinţifice. Aşa că noi nu vrem să ne alăturăm nicidecum acelora care, dintr-o – aş zice – nelimitată ignoranţă a lucrurilor despre care vorbesc, de fapt, se năpustesc împotriva a tot ceea ce ei numesc medicină de şcoală sau alte asemenea lucruri. Noi, cei de aici, nu intenţionăm câtuşi de puţin să ne alăturăm acestui fel de oameni. Trebuie apoi să mai ţinem seama şi de altceva, atunci când ne ocupăm de lucruri care intră în discuţie, de pildă, astăzi. În epoca modernă, pe tărâmul medicinei s-a strecurat o tendinţă, de altfel, într-un anumit sens, ea exista deja de mai multă vreme, dar în epoca modernă ea s-a manifestat cu toată vehemenţa cu care se manifestă în genere lucrurile în haotica noastră orânduire socială: tendinţa, care a apărut până şi în medicină, a sectarismului. Şi partidele adverse se luptă între ele, pe acest tărâm, aproape cu aceeaşi violenţă – să zicem – ca partidele politice. Că acest lucru nu e de natură să stimuleze dezvoltarea medicinei, este, în general, uşor de constatat. Iar disputa dintre adepţii alopatiei şi cei ai

homeopatiei, adică dintre partizanii aşa-numitei medicine de şcoală şi partizanii vindecărilor lăsate în seama naturii etc., a stârnit deja destule confuzii în ceea ce priveşte înţelegerea problemelor medicale, care este necesară unor cercuri mai largi de oameni. Am considerat că trebuie să fac, pentru început, aceste observaţii preliminare, ca să nu înţelegeţi cumva într-o lumină greşită cele ce am a vă spune astăzi.

V-am arătat că, pe de o parte, în interiorul procesului organizării umane se află elementul spiritual-sufletesc, care, în cazul îmbolnăvirilor fizice, acţionează cu o intensitate care depăşeşte măsura normală, astfel că acest element spiritual-sufletesc nu acţionează izolat, aşa cum trebuie, de organul fizic şi, din această cauză, proliferează în el. Avem de-a face atunci cu toate acele boli care tind să creeze în organism corpuri străine. Avem de-a face, pe de altă parte, cu îmbolnăviri în cazul cărora spiritual-sufletescul se dezvoltă în aşa fel încât acţionează cu prea mică intensitate asupra organismului fizic, motiv pentru care lasă anumite părţi ale organismului fizic – ca să spunem aşa – în seama proceselor neinfluenţate de organizaţia umană, proceselor subordonate ale existenţei naturale. Astfel că unele organe devin – dacă mă pot exprima astfel – mult prea fizice, în loc să se impregneze cu spiritual-sufletesc. În acest caz, spiritual-sufletescul se revarsă în afară, fără a putea fi pus în legătură justă cu conştienţa Eului, şi astfel iau naştere toate acele boli pentru care se foloseşte termenul impropriu de boli spirituale.

Dar în momentul în care înaintăm de la o fiziologie sănătoasă spre o patologie şi spre o terapeutică sănătoasă, această concepţie trebuie să se modifice, adică – aş zice – să se dezvolte într-un mod şi mai precis. Căci ea

trebuie să intre în acord cu acea concepţie despre fiinţa umană care a fost prezentată aici în repetate rânduri, dar în cu totul alt context decât cel de care avem nevoie astăzi. Este vorba de structura tripartită a organismului uman. Ştim doar că avem de-a face, pe de o parte, cu o structură tripartită a sufletului, constituită din facultăţi de reprezentare, simţire şi impulsuri volitive. Dar această structură tripartită a sufletului corespunde cu precizie unei tripartiţii a fiinţei fizic-corporale, constituită din sistemul capului sau sistemul neuro-senzorial, sistemul ritmic şi sistemul metabolismului şi al membrelor. Subliniez cu insistenţă că această împărţire a organismului uman nu trebuie să fie pentru noi o reprezentare raţională, ci una plastică. Fiindcă cel care ar înţelege prin sistem al capului acea parte din om care ţine până la gât, prin sistem circulator sau ritmic ceea ce cuprinde trunchiul, urmat apoi de sistemul digestiv împreună cu sistemul membrelor şi cel sexual, aşadar, cel care ar porni de la o astfel de împărţire exterioară n-ar ajunge la o imagine a omului aşa cum este el în realitate. De fapt, sistemul neuro-senzorial este localizat în principal în cap, dar el se întinde ca atare în întreg restul organismului. Astfel, dacă vorbim aici în sens antroposofic de sistemul neuro-senzorial, trebuie să spunem, într-un anumit sens, că el este acel sistem de funcţiuni – fiindcă nu avem de-a face aici cu delimitări spaţiale, ci cu delimitări funcţionale – din organismul uman, care este localizat, în principal, în cap; numai că activitatea localizată în cap se extinde la omul întreg, aşa că, într-un anumit sens, la rândul lui, omul întreg este cap. Tot aşa stau lucrurile şi cu celelalte sisteme. Veţi înţelege, aşadar, că a fost o simplă aberaţie când un profesor de medicină aiurit, care nu avea intenţia să se ocupe cu seriozitate de

aceste lucruri, dar avea, desigur, intenţia de a le ponegri în faţa lumii, a vorbit de „sistem abdominal”, pentru a discredita ceea ce vrem să spunem, de fapt, când vorbim de sistem metabolic. El nu a făcut decât să dovedească faptul că nu înţelege deloc că această împărţire se bazează pe unitatea funcţională a diferitelor organe, nu pe cea spaţială.

Dacă ajungi să înţelegi această împărţire a omului, despre care s-ar putea ţine multe conferinţe ca s-o descrii în toate detaliile, dacă ajungi, aşadar, să înţelegi această împărţire a omului, ajungi şi să poţi distinge, să poţi vedea ce legătură există între sistemul capului, adică sistemul neuro-senzorial, pe de o parte, sistemul metabolismului şi al membrelor, pe de alta, şi sistemul median, adică sistemul ritmic, care, în esenţă, are menirea de a realiza echilibrul dintre celelalte două sisteme.

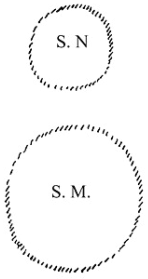
Apoi, dacă vrem să avem o imagine a întregii entităţi umane, iată ce observăm: Activitatea propriu-zisă de reprezentare şi percepţie umană are drept suport material – nici măcar nu-l putem numi instrument –, are drept suport material toate procesele fizice care au loc în sistemul neuro-senzorial. Nu este adevărat, aşa cum afirmă psihologia şi fiziologia modernă, că tot în sistemul neuro-senzorial au loc şi acele procese primare ale simţirii şi voinţei. Nu, această afirmaţie nu rezistă unei examinări mai precise. Această examinare mai precisă o găsiţi, sugerată în liniile ei, în cartea mea ***Despre enigmele sufletului*** [Nota 11]. Dar în această direcţie se mai cere depusă multă muncă de amănunt. Şi atunci se va constata, fără îndoială, cât este de adevărat ceea ce ştiinţa spirituală trebuie să spună, atât de pe propriile ei poziţii, cât şi de pe poziţiile empirismului. Se va adeveri atunci afirmaţia că simţirea umană nu este legată în mod primar

de sistemul neuro-senzorial, ci de sistemul ritmic. Că, exact așa cum sistemul neuro-senzorial corespunde activității de percepție-reprezentare, tot așa, sistemul ritmic corespunde simțirii și că de-abia prin colaborarea sistemului ritmic cu cel neuro-senzorial devine sistemul neuro-senzorial purtător al vieții de reprezentare – atunci când ne înălțăm sentimentele pe treapta de reprezentări, proces grație căruia viața de simțire inconștientă, ca de vis, este percepută interior și reprezentată de noi înșine. Și, exact așa cum viața de simțire este direct legată și transmisă de către sistemul ritmic, tot așa viața volițională este nemijlocit legată de sistemul metabolic. Iar această legătură este, la rândul ei, astfel constituită încât sistemul metabolismului, dat fiind faptul că metabolismul are loc, bineînțeles, și în creier, sistemul metabolismului își exercită influența, ca proces secundar, derivat, asupra sistemului neuro-senzorial, și în acest fel noi creăm în interiorul nostru reprezentările impulsurilor noastre de voință, care, altfel, ar avea loc într-o viață de somn inconștientă, în adâncul organizării noastre.

Vedeți, așadar, că în organismul uman avem trei sisteme diferite, care e fiecare purtătorul unei alte părți a vieții sufletești. Numai că aceste sisteme nu sunt doar trei entități distincte, ci ele sunt și opuse, astfel că – după cum am spus, azi nu pot prezenta aceste lucruri decât în mod sumar – astfel că, pe de o parte, avem sistemul neuro-senzorial, pe de altă parte, tot ceea ce e funcțiune a sistemului metabolismului și al membrelor.

Vă puteți reprezenta legătura dintre metabolism și membre dacă luați seama, pur și simplu, la influența pe care le au asupra metabolismului membrele puse în mișcare. Această influență este mult mai puternică decât crede conștiența obișnuită. Dar aceste două sisteme, cel

neuro-senzorial şi cel al metabolismului şi al membrelor, se află, oarecum, într-o opoziţie polară. Iar această opoziţie polară trebuie să fie cercetată temeinic şi studiată cu grijă în toate detaliile, bineînţeles, foarte numeroase, ale ei, dacă vrem să avem o patologie just întemeiată şi o terapeutică sănătoasă, adică o patologie care se transformă în mod firesc, organic, în terapeutică.

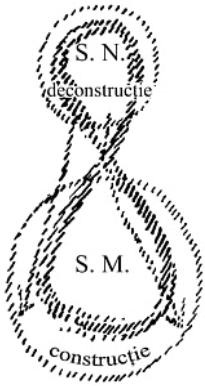

(Tabla 3)

Fiindcă, dacă ne adâncim în studiul efectelor de amănunt, constatăm următorul lucru. Constatăm existenţa, într-o foarte largă măsură, a ceea ce am explicat ieri. În intimitatea a tot ceea ce are legătură cu sistemul capului, numit şi sistem neuro-senzorial, avem procese de descompunere; astfel că, atunci când activitatea noastră de reprezentare are loc, în stare de veghe, în timp ce ne desfăşurăm activitatea de percepţie şi reprezentare, această activitate nu implică nişte procese de creştere, constructive, ci nişte procese de descompunere, deconstructive. Şi vom constata, de fapt, acest lucru, dacă vom privi cu simţurile noastre sănătoase ceea ce ne oferă, încă de pe acum, în această privinţă, ştiinţa fiziologiei empirice. În principiu, există încă de pe acum dovada empirică pentru ceea ce ştiinţa spirituală afirmă, datorită cercetărilor în suprasensibil. Încercaţi să urmăriţi ceea ce ne pot spune anumiţi fiziologi inteligenţi despre procesele fizice care au loc în sistemul nervos, care au loc ca

fenomene însoţitoare ale reprezentării şi percepţiei. Vă veţi da seama atunci că această afirmaţie: când gândim, când gândim şi percepem în stare de veghe, avem de-a face cu procese de dezintegrare, de descompunere, nu cu procese constructive – această afirmaţie este încă de pe acum foarte bine fundamentată. Dimpotrivă, acolo unde, în om, prin sistemul metabolismului şi al membrelor, au loc procesele voliţionale, avem de-a face cu procese constructive. Dar toate funcţiunile izolate din om colaborează foarte strâns între ele. Şi dacă cercetăm temeinic această problemă, trebuie să spunem: Procesele constructive de jos, din organism, influenţează procesele de descompunere de sus, iar procesele distructive de sus îşi îndreaptă influenţele în jos, spre procesele constructive. Şi, dacă urmăriţi mai departe logica acestor constatări, veţi avea apoi, ca sistem nivelator, ca sistem de funcţiuni care realizează un echilibru între aceste procese distructive şi procesele constructive, aveţi procesele sistemului ritmic, acele procese care fac ca procesele distructive să le influenţeze pe cele constructive şi invers.

Şi dacă studiem lucrurile conform cu realitatea, nu în mod pur exterior, dacă studiem, aşadar, conform cu realitatea ceea ce se petrece în aşa-numita circulaţie sanguină a inimii, în impregnarea trupului uman cu aerul inspirat, peste tot aici avem – aş zice – nişte procese speciale, întrerupte oarecum. Nu mă pot referi mai pe larg la acest fenomen al întreruperii proceselor, acest lucru îşi are sensul său bine întemeiat, dar esenţialul e că pretutindeni avem o specializare a acestei curbe a ritmurilor pe care am desenat-o aici.

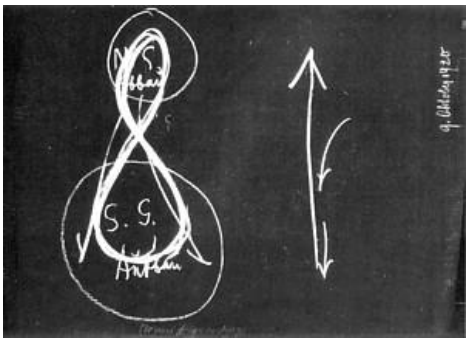

Tabla 3

Procesul respirator este un caz special al acestei curbe a ritmurilor, iar ceea ce desenaţi atunci când desenaţi drumul sângelui de la inimă în sus, spre cap, sau, respectiv, spre plămâni, şi în jos, în corp, este un alt caz. Într-un cuvânt, dacă transformaţi în gând viu ceea ce explicăm aici, veţi pătrunde, nu în modul acela lipsit de viaţă, cum se întâmplă de obicei când este descrisă ţesătura de funcţiuni a organismului, ci pătrundeţi în mod viu în această ţesătură de funcţiuni a organismului uman. Numai că, pentru aceasta, dvs. înşivă sunteţi aceia care trebuie să daţi viaţă reprezentărilor pe care vi le faceţi. E necesar să vă puteţi reprezenta aici o imagine plastică a organismului uman. Organismul uman nu poate fi cuprins în reprezentările abstract-statice cu care vor să-l cuprindă fiziologia şi patologia actuale, ci el trebuie cuprins în reprezentări conştiente, în reprezentări care, la rândul lor, influenţează cu adevărat activitatea a tot ceea ce este înzestrat cu mişcare interioară şi care, în orice caz, nu sunt nişte simple interacţiuni mecanice ale unor organe aflate în stare de repaos. Noi descoperim atunci că, în general, în organismul uman are loc necontenit un schimb de influenţe între procesele distructive, aducătoare de

moarte, şi procesele constructive, de creştere, proliferare etc. Organizarea umană nu poate fi înţeleasă fără a ţine seama de această activitate (desen).

Dar cu ce avem, de fapt, de-a face aici? – Încercaţi să priviţi mai exact aceste lucruri. Cu ce avem de-a face aici? Atunci când procesul distructiv din organizarea neuro-senzorială acţionează, prin intermediul ritmului, asupra sistemului metabolismului şi al membrelor, avem de-a face cu ceva care acţionează împotriva a ceea ce face sistemul metabolismului şi al membrelor, avem de-a face cu ceva care este o otravă pentru acest sistem al metabolismului şi al membrelor. Şi invers, ceea ce se petrece în sistemul constructiv: dacă acţionează, prin intermediul ritmului, asupra sistemului capului, acest lucru e ca o otravă pentru sistemul capului. Şi pentru că, aşa cum am arătat, sistemele se extind asupra întregului rest al organismului, peste tot în organismul uman avem o necontenită intoxicare şi dezintoxicare, echilibrul fiind stabilit de către procesul ritmic. Nu, noi nu privim în intimitatea unui proces natural aşa cum ar vrea să şi-l imagineze oamenii de obicei, a unui proces cu o desfăşurare – ca să spunem aşa – unilaterală, în aşa fel încât procesele să poată fi considerate, pur şi simplu, sănătoase, normale, ci privim în intimitatea a două procese care acţionează în direcţii exact opuse, dintre care unul este aducător de boală pentru celălalt şi noi nici nu putem trăi în organismul fizic fără a fi expuşi în permanenţă, în sistemul metabolismului şi al schimburilor, influenţelor aducătoare de boală ale sistemului capului, iar în sistemul capului, influenţelor aducătoare de boală ale sistemului metabolic. Şi, exact aşa cum la balanţă, dacă nu are aceleaşi greutăţi de ambele părţi, braţul nu stă orizontal, tot aşa, pur şi simplu, pentru

că viaţa ca atare este ceva în continuă mişcare, noi nu avem de-a face cu o stare de echilibru imobil, ci cu o stare de echilibru care poate înclina, fără a urma un ritm precis, într-o parte sau în cealaltă. Iar a vindeca nu înseamnă altceva decât, în cazul că sistemul capului, de pildă, are o acţiune prea toxică asupra sistemului metabolic, a descărca acest sistem al capului de activitatea sa otrăvitoare, de a-i lua posibilitatea de a-şi desfăşura activitatea de otrăvire. Sau invers, dacă sistemul metabolismului şi al membrelor are o acţiune prea toxică asupra sistemului capului, stimulând proliferarea, trebuie să i se ia posibilitatea de a-şi mai exercita influenţele toxice. Dar nu ajungem la o înţelegere completă a acestei probleme decât dacă extindem ceea ce am reuşit să observăm la om asupra observării întregii naturi din afară, dacă reuşim să înţelegem această întreagă natură în lumina ştiinţei spirituale. Dacă vă îndreptaţi atenţia, de pildă, asupra procesului de formare a plantelor, aveţi în mod absolut clar, în forma cea mai macroscopică posibilă – aş zice –, o tendinţă foarte clară de înălţare pe verticală a procesului de formare a plantelor, o tendinţă de a se îndepărta de centrul Pământului şi puteţi face studii încântătoare asupra acestei tendinţe, în continuă metamorfozare, a procesului de formare a plantelor, cel puţin în liniile lui elementare, în liniile lui fundamentale, aşa cum le-a schiţat Goethe.

„Metamorfoza plantelor” [Nota 16] a lui Goethe conţine, în primă analiză, numai o primă împărţire sumară, numai cele dintâi elemente a ceea ce trebuie să fie studiat în acest sens la plante. Dar direcţia inaugurată de el trebuie continuată. Va trebui să-i urmărim liniile fundamentale şi de aici vom dobândi apoi o concepţie vie despre tot ceea ce se petrece în intimitatea procesului de

creştere şi dezvoltare a plantelor, când, prinzând rădăcini în sol, dezvoltând, prin rădăcină, am putea spune, în sens negativ, tendinţa de înălţare pe verticală, când planta, prinzând rădăcini în sol, începe să crească, creşte, învingând forţa de atracţie a Pământului, care, în rădăcină, mai este încă precumpănitoare, când reuşeşte, cu ajutorul altor forţe, să se înalţe, pentru a ajunge, în cele din urmă, să dea flori, fructe şi seminţe. Pe tot parcursul acestui drum se întâmplă foarte multe lucruri.

Se întâmplă, de pildă, să intervină iarăşi o forţă opusă. Puteţi observa această forţă opusă, care intervine astfel, dacă, de pildă – puteţi lua, să zicem, un exemplu oarecare –, luaţi mesteacănul alb, Betula alba, şi urmăriţi cu mai multă atenţie procesul care are loc începând cu formarea rădăcinilor, trecând pe la formarea tulpinii, mai bine zis, a scoarţei, faptul că, pe baza a tot ceea ce colaborează la formarea tulpinii şi a scoarţei, se dezvoltă ceea ce apare apoi sub formă de frunze. Acest lucru poate fi bine studiat, din punct de vedere spiritual-ştiinţific, dacă studiezi primăvara frunzele tinere de mesteacăn care mai sunt încă brune atunci când îşi fac apariţia. Dacă studiezi toate acestea în mod viu, îţi formezi o idee şi despre existenţa unui proces de metamorfozare şi a forţelor care intră în joc aici, a forţelor care lucrează în interiorul plantelor şi ne facem o idee vie şi despre faptul că, pe de o parte, paralel cu procesul de formare a plantelor, avem şi o grupare de forţe de jos în sus. Mai observăm însă şi ceea ce tinde să întârzie acest proces, forţa care a acţionat mai întâi în rădăcină – aş zice – încă destul de puternic, sub formă de forţă gravitaţională, dar care, apoi, după ce planta se eliberează de substanţa pământească, acţionează din aer, colaborează în alt fel cu forţa care tinde în sus pe verticală. Şi avem atunci o etapă

interesantă, dar şi de data aceasta o etapă concretă a acestui proces ce tinde în sus, pe verticală, al formării plantei, când observăm că în scoarţa mesteacănului se sedimentează anumite săruri, săruri de potasiu, care se formează, pur şi simplu, ca rezultat al unor forţe care merg în jos, acestea interacţionând cu nişte forţe care merg în sus, nişte forţe care – aş zice – tind să formeze albumină, forţe pe care le-aş numi forţe albuminizante. Pătrundem în acest fel în intimitatea procesului de dezvoltare a plantelor. Aici nu pot decât schiţa aceste lucruri. Vedem, simţind, ca să spunem aşa, cum în scoarţa mesteacănului se depun sărurile de potasiu, percepem în mod viu cum ceva prinde contur desprinzându-se din această forţă orientată în jos – a procesului, aş zice, care ar putea fi comparat oarecum cu separarea unei sări într-o soluţie –, ajungem atunci la procesul care ia naştere atunci când soluţia se separă de sare, ajungem, dacă realizăm o înţelegere vie a acestor lucruri, la procesul de formare a albuminei, la ceea ce aş numi proces de albuminizare. Iată o cale de a studia, de a studia în mod viu, plastic, lumea exterioară, care îl înconjoară pe om.

Şi apoi, apoi privim iar la om, şi vedem că, în principiu – să zicem –, dacă observăm procesul distructiv din el, care acţionează de sus în jos, în acest proces se manifestă acelaşi tip de forţe care în plante acţionează de jos în sus. Vedem că forţele care acţionează din sistemul capului în jos, asupra sistemului metabolismului şi al membrelor, vedem că ele acţionează exact invers decât în plante, vedem că forţele pe care, în cazul creşterii plantelor, le vedem trimise în sus, la om îşi îndreaptă, într-adevăr, acţiunea în jos. Şi dacă omul, de pildă, face în aşa fel încât – aş zice – procesul vegetal care acţionează în interiorul său să nu se desfăşoare în mod normal, dacă

ceea ce acţionează în cap – astralul, Eul – nu pătrunde în mod corect elementul trupesc, această penetrare manifestându-se, totuşi, în interiorul trupului, atunci avem de-a face cu un proces care este reţinut, cu un proces care ar trebui să se reverse asupra organismului uman, şi atunci avem de-a face, aşadar, cu un fenomen patologic care ni se înfăţişează, de pildă, în cazurile de reumatism, de artrită. Când acest proces distructiv, zăgăzuit, într-un anumit sens, apare în organismul uman, noi îl studiem şi îl regăsim în procesul apariţiei reumatismului, în procesul apariţiei artritei etc. Acum ne îndreptăm din nou atenţia de la interiorul organismului – aş zice – spre un proces de creştere vegetală, aşa cum este cel care ne întâmpină la Betula alba, şi atunci aflăm următoarele. Privim atunci, pe de o parte, în intimitatea procesului care are loc aici atunci când se formează sarea şi, pe de altă parte, în intimitatea procesului de formare a albuminei. Şi, dacă înţelegem în mod just acest proces de formare a albuminei, constatăm că el e procesul contrar celui care este reţinut aici. Procesul reţinut în organism este acela care ar trebui să aibă loc în mod asemănător aceluia care are loc, ca proces albuminizant, în frunzele de mesteacăn. Şi găsim, prin aceasta, o legătură existentă între acele procese care au loc, de pildă, în frunzele de mesteacăn, şi procesele din organism, preparând din ceea ce există în frunzele de mesteacăn un medicament, cu ajutorul căruia, dat fiind faptul că procesele respective sunt opuse acestui proces de zăgăzuire care apare în reumatism, în artrită, noi acţionăm vindecător asupra lor. Cu alte cuvinte, în acest fel noi privim ceea ce are loc afară, în natură, în strânsă legătură cu ceea ce se petrece în interiorul organismului, şi ne facem o idee despre felul cum trebuie să dirijăm forţele vindecătoare. Vedem, pe de

altă parte, că atunci când procesele distructive au loc în așa fel încât organismul nu le mai poate opri, ele răspândindu-se în partea de jos a corpului, când sistemul ritmic nu le mai poate aduce la echilibrul normal, aceste procese își îndreaptă acțiunea înspre periferia corpului, tind să iasă afară prin piele. Și atunci, în ființa exterioară a omului apar inflamații, erupții ale pielii etc. Și ne întoarcem din nou cu gândul la planta noastră, Betula alba, și găsim procesul contrar în sedimentarea sărurilor de potasiu în coaja de mesteacăn, și aceasta ne dă posibilitatea de a înțelege cum putem combate, printr-un medicament preparat din coajă de mesteacăn, acest proces de erupție a pielii care duce la o activitate excesiv de intensă, în organismul uman, a unei anumite funcțiuni.

Putem astfel studia felul cum au loc procesele vegetale, procesele minerale și ne dăm seama ce legătură există între ceea ce se petrece în natura exterioară și ceea ce se petrece în interiorul omului. Cu alte cuvinte, facem ca medicina empirică, terapeutica empirică, să se înalțe la nivelul a ceea ce Goethe numește, în accepțiunea dată de el cuvântului, nu știință rațională, ci, în sensul dat de el cuvântului, treapta rațională a științei; terapeutica devine o știință care sesizează cu adevărat legăturile dintre lucruri. Toate acestea nu sunt chiar atât de simple, pentru că lucrurile trebuie studiate, într-adevăr, în mod individual, ținând seama de anumite tipuri de personalitate umană, de tainele personalității umane, și de tainele vieții naturii. Și nu trebuie să credeți cumva că, dacă ai studiat acest proces cu ajutorul unui exemplu cum a fost Betula alba, ești deja în măsură să-ți dai seama de toate câte sunt implicate aici. În cazul proceselor de dezvoltare ale altor plante – la castanul indian, să zicem – aceste procese au loc într-un mod esențial diferit. Și ceea

ce explicăm noi aici nu duce nicidecum la un fel de vorbărie, de flecăreală, despre toate şi despre nimic, ci la un studiu foarte serios şi foarte vast.

Dar – şi aceste cuvinte le-aş adresa în special stimatei studenţimi – acest studiu, dacă este făcut în mod raţional, nu va trebui să trezească în dvs. teama în faţa vastităţii lui. Căci vă pot asigura că dacă se va renunţa la tot ceea ce constituie balastul examenelor, la tot ceea ce este – ca să vorbim în limbaj studenţesc – infernul examenelor, dacă se renunţă la toate acestea şi dacă în locul lor se face tot ceea ce poate duce, în acest fel, la o concepţie raţională a unei patologii terapeutice şi a unei terapeutici patologice, studenţii în medicină nu vor avea de studiat mai mult, ci mai puţin. Iar acest studiu, pentru că el va avea darul să le dea forţe de viaţă, va trezi în ei un entuziasm mai mare decât motivele care-i îndeamnă acum să se ocupe cu studiul omului şi care nu le oferă, în esenţă, altceva decât posibilitatea de a vedea nişte organe – care nu sunt nicidecum imobile, ci care pot fi înţelese numai dacă sunt studiate în funcţiunea lor vie şi în cadrul colaborării cu celelalte organe, numai dacă e studiată această organizare, dacă ştim să vedem totul prin prisma funcţionalităţii şi dacă avem, în acest scop, o ştiinţă exterioară despre natură care vede şi ea totul prin prisma funcţionalităţii. De altfel, va fi absolut necesar să se studieze mereu în paralel acel proces interior din om, acel fenomen specific care are loc sub forma otrăvirilor şi a acţiunii otrăvurilor, care au ieşit din starea de echilibru, şi acele procese care au loc în însăşi ordinea naturii şi care, pentru că între exterior şi interior există un raport de polaritate, pot fi folosite oarecum complementar şi care, din această cauză, ne pot duce la patologie sau, mai bine

zis, la o patologie terapeutică şi la o terapeutică patologică.

Iată, stimată asistenţă, n-am putut decât să expun în linii mari ceea ce – aş zice – trebuie să îndrume paşii în direcţia spre care trebuie s-o ia o acţiune menită a însănătoşi studiul medicinei şi nu am putut decât să vă sugerez felul în care ştiinţa spirituală va influenţa acest studiu al medicinei. Încă această seară, când, după terminarea reprezentaţiei de euritmie, voi mai vorbi aici încă o jumătate de oră, pentru toţi cei prezenţi, voi mai da alte câteva exemple care vă vor arăta că această observare intuitivă combinată a proceselor din natura exterioară şi a proceselor din interiorul organismului poate duce tocmai la terapeutică şi la înţelegerea fenomenelor patologice. Aş vrea să mă ocup mai pe larg, cu acel prilej, de câteva substanţe în parte.

În acest scurt răstimp pe care l-am avut la dispoziţie, n-am putut face altceva decât să vă explic, cu ajutorul exemplului oferit de Betula alba, principiul, dar în această seară voi mai da alte câteva, pretutindeni scopul meu va fi însă acela de a explica tocmai ceea ce trebuie să intre în conştienţa generală a oamenilor. Căci pornind de aici va trebui să clădească mai departe cercetătorul în domeniul medicinei. El trebuie să intre în problemele speciale. Căci, pentru a te ocupa de problemele speciale e necesară şi o apreciere individuală a faptelor, şi e nevoie ca acele cunoştinţe care pot fi accesibile tuturor profanilor cu privire la diferitele orientări din medicină, cu privire la principiile medicinei, să conducă la o înţelegere, la o atitudine plină de înţelegere pentru ceea ce trebuie să facă medicul pe tărâmul lumii exterioare.

Şi, dacă studiaţi în mod just drumul pe care vrea s-o ia, în ceea ce priveşte medicina, ştiinţa spirituală

antroposofic orientată – voi mai vorbi încă în cursul acestei seri despre aceasta – dacă studiaţi acest drum, vă veţi spune, fără îndoială: Într-adevăr, această ştiinţă spirituală antroposofic orientată nu vrea să ne ducă la şarlatanie, la diletantism, ci vrea, înainte de toate, să realizeze o însănătoşire a ştiinţei însăşi, a ştiinţei veritabile, serioase, care, la rândul ei, îşi va exercita influenţa asupra vieţii sociale.

ELEMENTE DE FIZIOLOGIE ŞI TERAPIE
CONFERINŢA A PATRA

Dornach, 9 octombrie 1920 (seara)

În această seară aş vrea să mai aduc unele completări acelor conferinţe pe care a trebuit să le ţin în aceste zile fără a fi intenţionat acest lucru. Aş vrea să mă refer foarte sumar la unele aspecte care mai pot aduce lămuriri în plus la acele principii care pot sluji fecundării studiilor medical-terapeutice de către ştiinţa spirituală. Din motivele pe care le-am arătat încă de azi-dimineaţă, nu ne va fi posibil, bineînţeles, să intrăm prea mult în detalii – nu atât din cauza lipsei de timp, firește, şi asta, ci mai ales din cauză că, totuşi, cu cunoştinţele de detaliu ale unei examinări într-adevăr de specialitate trebuie să fim rezervaţi, din motive pe care, iarăşi, le-am arătat încă azi-dimineaţă. Totuşi, chiar în această direcţie aş vrea să mai adaug câteva lucruri care pot duce la o înţelegere generală a medicinei, astfel încât această ramură, medicală, a studiilor spiritual-ştiinţifice, să poată avea un fel de eficacitate socială, să întemeieze, cu alte cuvinte, o anumită încredere între public şi breasla medicilor. Cu cât încrederea cu care va putea fi întâmpinată medicina va fi

mai mare, cu atât mai bine va putea acţiona, la rândul ei, această medicină.

V-am arătat azi-dimineaţă că viaţa organismului uman constă, propriu-zis, în faptul că sistemul neuro-senzorial, pe scurt, sistemul capului, pe de o parte, şi sistemul membrelor şi al metabolismului, pe de altă parte, acţionează în două sensuri total opuse, şi că ele sunt repuse în echilibru de către sistemul ritmic. Am putea spune că tot ceea ce este proces distructiv, procesele, absolut necesare, de distrugere, ale sistemului neuro-senzorial, sunt necontenit puse în acord şi făcute să interacţioneze cu procesele constructive ale sistemului metabolismului şi al membrelor. Vă puteţi gândi – şi acest lucru poate fi dovedit prin exemple individuale – că aceste sisteme ale organismului uman acţionează în sensuri absolut opuse, că ele acţionează, ca să spunem aşa, şi unul asupra altuia, că ceea ce se petrece la nivelul unuia dintre ele, în sistemul metabolismului şi al membrelor, de pildă, nu trebuie să fie prea puternic împiedicat de faptul că activitatea care este proprie, de fapt, numai sistemului capului, acţionează asupra sistemului metabolismului şi al membrelor, printr-un fel de neglijare a sistemului ritmic. Şi, dacă ai înţeles destul de bine contextul general în sânul căruia au loc toate acestea, vei găsi că e firesc faptul că pot avea loc astfel de încălcări ale drepturilor unui sistem de către celălalt, altfel spus, faptul că sistemul capului, sistemul neuro-senzorial – în care pot avea loc, de altfel, şi procese metabolice, aşa cum am arătat –, că acest sistem neuro-senzorial poate fi invadat de astfel de procese metabolice, astfel încât aceste procese metabolice să transforme, din punct de vedere funcţional, interiorul sistemului capului, făcându-l să semene cu sistemul metabolismului şi al membrelor. Şi poate avea loc şi

fenomenul invers. Pentru că, aşa cum ştim, în sistemul metabolismului şi al membrelor acţionează, chiar dacă în viaţa normală în mod subordonat, acelaşi sistem de funcţiuni care este activ şi în cap, se poate întâmpla ca în sistemul metabolismului şi al membrelor să devină precumpănitor, să dobândească o prea mare intensitate, acea activitate care ar trebui să atingă numai un anumit grad şi al cărei loc este, de fapt, în cap.

Cu alte cuvinte, prin faptul că activitatea neuro-senzorială, care are loc şi în sistemul metabolismului şi al membrelor, această activitate neuro-senzorială, prin faptul că asupra ei acţionează odată, impregnînd-o prea puternic, activitatea capului, poate deveni precumpănitoare, în abdomen, de pildă, sau, mai bine zis, ea poate deveni prea intensă aici. În acest caz, în organele abdominale va avea loc acel proces distructiv care, în mod normal, ar trebui să aibă loc numai în sistemul neuro-senzorial. Bineînţeles că în sistemul abdominal va lua altă formă, dar el – ca să spunem aşa – îşi va face de cap acolo. Dacă privim astfel intimitatea organizării fiinţei umane, în ceea ce tocmai am descris, putem recunoaşte cu adevărat procesul apariţiei unei boli grave a omului, şi anume typhus abdominalis. Bineînţeles că tifosul, în ceea ce priveşte felul lui de a se manifesta, poate fi observat pe cale exterior-empirică, dar el este de înţeles, el nu poate fi înţeles şi conceput în legătura lui cu întreaga organizare a omului, decât dacă privim fiinţa umană în acest fel, pornind – aş zice – de pe poziţiile unei medicine raţionale, ca să folosim şi noi un termen al lui Goethe. V-am mai arătat apoi azi-dimineaţă cum se poate trece de la aspectul fiziologic-patologic la aspectul terapeutic, prin faptul că nu încercăm să înţelegem numai cele ce se petrec în interiorul fiinţei umane, ci şi cele ce se petrec în

natura exterioară. În natura exterioară au loc procese care, dacă le înţelegi în mod just, pot fi transpuse în om, prin introducerea în organismul uman a substanţelor corespunzătoare, şi care, pentru că natura exterioară, natura regnului vegetal, prin tendinţa ei de înălţare pe verticală, acţionează oarecum în sens contrar tendinţei de coborâre pe verticală a fiinţei umane, stăvilesc acolo anumite procese care au loc în mod anormal între cele trei sisteme ale organismului uman.

Este interesant de observat faptul că ceea ce v-am descris azi-dimineaţă referitor la regnul vegetal şi la legătura lui cu omul poate fi constatat şi în regnul mineral. Dar, în acest caz, pentru a înţelege acest lucru cum se manifestă el în lumea minerală, este necesar să facem apel la anumite cunoştinţe antroposofice despre om.

În om acţionează elementul spiritual-sufletesc, etericul, fizicul. Acest spiritual-sufletesc – de altfel, v-aţi putut da seama de acest lucru din expunerile acestor conferinţe –, acest spiritual-sufletesc poate fi impregnat de o conştienţă plenară a Eului. În acest caz, omul are, ca să spunem aşa, organizarea sa normală. Sau se poate întâmpla ca această conştienţă a Eului să fie oarecum paralizată, diminuată. Dacă, în acest caz, spiritual-sufletescul se răzvrăteşte oarecum, ascultă de propriile sale tendinţe, şi nu este impregnat aşa cum trebuie de către Eu, atunci apar diferitele terenuri proprii ivirii aşa-numitelor boli spirituale. Dar tot ceea ce este, în om, de natură spiritual-sufletească, atât ceea ce – aş zice – poate fi desemnat, cu un termen antroposofic, astralul uman, adică viaţa sufletească mai mult subconştientă, de vis sau cu totul inconştientă, cât şi ceea ce se înţelege prin activitate a Eului, adică viaţa sufletească deplin conştientă, toate acestea au, într-un anumit sens, un

purtător fizic al lor, prin intermediul căruia acţionează în viaţa fizică. Astfel, putem spune că, dacă studiem omul, nu trebuie să ne îndreptăm atenţia numai spre ceea ce constituie activitatea Eului, de pildă, care este pur spirituală, ci trebuie să ne îndreptăm atenţia şi spre acea parte din organism care este purtătorul propriu-zis al acestei activităţi a Eului. Şi constatăm atunci că purtătorul propriu-zis al acestei activităţi a Eului îşi are sediul, în principal, în sânge.

Am ajunge prea departe dacă – lucru absolut posibil, de altfel – aş încerca să vă arăt prin exemple concrete felul cum, graţie activităţii cu totul deosebite a sângelui, graţie interacţiunii dintre activitatea metabolică din sânge şi activitatea ritmică din sânge, Eul colaborează cu restul elementului sufletesc din om. Dar lucrul care trebuie să ne intereseze mai mult în acest moment este puntea de legătură care poate face trecerea de la aspectul fiziologic-patologic la aspectul terapeutic. Şi constatăm aici ceva extraordinar de important. Suportul fizic, purtătorul fizic al unui element spiritual-sufletesc, aşadar, ca să spunem aşa, al Eului deplin conştient, poate fi influenţat de noi prin intermediul unor procese pe care le provocăm în el, în aşa fel încât el să se sustragă activităţii Eului, exercitând, totuşi, o funcţiune similară, cum o face, de altfel, numai sub influenţa activităţii Eului. Vă voi descrie un caz special care să ilustreze acest lucru. Încercaţi să vă imaginaţi – voi face un desen schematic – încercaţi să vă imaginaţi cum este structurat în sistemul sanguin al omului, sub forma unui fel de schelet, a unui schelet de forţe, ceea ce acţionează sub formă de activitate a Eului. Iar activitatea însăşi a Eului, aş marca-o desenând de-a lungul liniei acestui schelet de forţe nişte haşuri colorate, care reprezintă apoi elementul spiritualul-sufletesc al

activităţii Eului (roşu) (în desen, exprimat prin linia şerpuită punctată).

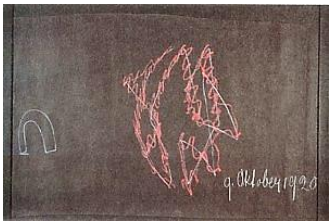

Tabla 4

Aşadar, dacă putem influenţa într-un anumit fel această structură de forţe care stă la baza activităţii Eului, se poate întâmpla ca această structură de forţe să devină oarecum independentă, să se rupă de întreg şi să se manifeste sub formă de activitate fizică, să se detaşeze de spiritual-sufletesc sub forma unui schelet de forţe fizice, acţionând, totuşi, ca o copie a activităţii spiritual-sufleteşti, chiar dacă el însuşi acţionează în mod pur fizic. Apare atunci un fel de dublură a omului, care acţionează în străfundurile adânci ale subconştientului, care acţionează însă, deşi acum numai în spaţiu, aşadar, în mod pur fizic, la fel cum acţionează de obicei când este numai un instrument supus al activităţii Eului. Putem provoca acest fenomen – nu este nevoie să-l provocăm, îl putem vedea şi aşa, în nişte cazuri elementare, putem găsi oricând acel punct despre care Goethe spune că în dosul lui natura îşi dezvăluie taina ei care stă, de fapt, în văzul tuturor, numai să ştim să cercetăm aşa cum şi acolo unde trebuie -; dacă în om intră prea mult fosfor, sau dacă el este tratat cu o doză prea mare de fosfor, poate fi obţinută această stare. Putem izola oarecum purtătorul fizic al activităţii Eului de această activitate a Eului, astfel încât

această activitate a Eului să se desfăşoare în trup în mod independent, ca un fel de copie. Şi care ar fi urmarea acestui fapt? – Urmarea ar fi că tocmai sub influenţa forţelor fosforice activitatea sângelui ar depăşi intensitatea ei normală, şi anume în tendoane, iar în tendoane ar apărea un fel de hiperemie. În acest fel, din cauza acestei hiperemii, ceea ce se învecinează în cartilagiul osului cu o astfel de hiperactivitate a vaselor sanguine ar prolifera şi, în acest fel, am avea o activitate care s-ar opune procesului de calcifiere a oaselor.

V-am arătat ce s-ar putea întâmpla dacă un om ar fi supus unui tratament prin care i s-ar administra prea mult fosfor, prin care, cu alte cuvinte, s-ar intensifica, într-o măsură mult prea mare, acţiunea fosforului în organismul uman. Numai că acele forţe care sunt afară, în lume, care îşi au sediul în diferitele substanţe minerale, sunt prezente şi în om, sub o altă formă, într-o formă suprasensibilă – aş zice –, ele pot fi, desigur, active şi în om. Într-un anumit sens, omul este un microcosmos. Dacă aceste forţe, care, în general, îşi au sediul afară, în fosforul din natură, dacă aceste forţe acţionează în om, lucru ce se poate întâmpla la o vârstă timpurie, atunci apare boala numită rahitism. Şi, datorită faptului că vedem astfel legătura dintre om şi lumea înconjurătoare, putem afla că apariţia rahitismului în organismul uman este un proces similar aceluia care are loc afară, în natură, în cazul producerii fosforului. Vă explic în mod aforistic şi, bineînţeles, fără a face posibilă înlănţuirea unui întreg şir unitar de dovezi ale unui anumit caz, care este, de fapt, calea pe care ştiinţa spirituală caută această legătură a omului cu restul lumii. Dar putem merge mai departe.

V-am arătat azi-dimineaţă, spunând că există, pe de o parte, sistemul neuro-senzorial, iar, pe de altă parte,

sistemul metabolismului şi al membrelor, iar între acestea, sistemul ritmic, realizator al echilibrului, v-am arătat cum colaborează între ele aceste două sisteme (vezi desenul de mai jos).

Vedeţi dvs., de fapt, tocmai ceea ce are însuşirea de a deregla, de a îmbolnăvi sistemul metabolismului şi al membrelor, este tămăduitor pentru sistemul capului.

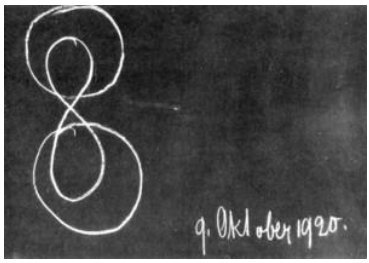

Tabla 5

Din această cauză, în sistemul capului uman avem întotdeauna anumite funcţiuni, provocate de acţiunea fosforului, dar e vorba de o cantitate infimă de fosfor, care se găseşte în creierul omului. Pe de altă parte, învăţăm să cunoaştem această acţiune a fosforului – în felul descris mai înainte – drept acţiune care stânjeneşte, prin faptul că influenţează procesele de calcifiere din organismul metabolismului şi al membrelor, justa construire a fiinţei umane. Dar ele, aceste procese fosforice, sunt necesare în creier, acolo unde trebuie să aibă loc procesele distructive şi unde, mai ales, este necesar ca aceste procese să se desfăşoare neîntrerupt. Cu alte cuvinte: din cauză că în creier avem fosfor şi că acesta acţionează astfel, noi avem în creier, necontenit, in status nascendi – aş zice –, un fel de proces de naştere a rahitismului. Activitatea creierului nostru are la bază tocmai faptul că în permanenţă există

tendinţă de formare a osului, dar că acest proces de calcifiere este mereu împiedicat, după ce, mai întâi, în jurul acestui creier uman s-a format o cutie craniană în toată regula. În creierul uman avem – acest lucru îl poate vedea oricine – o continuă tendinţă de osificare. Dar acest proces de osificare se încheie la o anumită vârstă. Atunci, această activitate de formare a oaselor este oprită. Iată, deci, că avem aici, realmente, o sursă de îmbolnăvire, a cărei influenţă este anihilată din cealaltă direcţie, de la celălalt pol al organismului, avem o continuă înclinaţie spre rahitism.

Lucrul cel mai vrednic de luare-aminte este însă faptul că un astfel de ritm, aşa cum poate fi el observat în om, există în întreaga natură exterioară, numai că, într-un anumit sens, exact contrar celui din om. Dacă reflectăm la importanţa deosebită pe care o are fosforul pentru creierul uman, trebuie să ne spunem: când omul îşi asimilează fosfor, acesta este prelucrat până sus, la nivelul capului. În interiorul organismului uman, suferă el însuşi unele transformări. El se supune acelei direcţii în care sunt orientate forţele de creştere din om. El se alătură acestei direcţii a forţelor de creştere. Iar faptul că el se alătură acestei direcţii face ca activitatea lui să se reducă la minimum, să slăbească mult în intensitate şi, în această situaţie, el acţionează în aşa fel încât tocmai rahitismul împiedicat să se dezvolte, al capului, poate deveni purtătorul acelor procese sufletesc-spirituale care trebuie să aibă loc prin intermediul capului uman.

Şi iată că vom constata un lucru ciudat: dacă-i administrăm în mod just omului doze foarte mici de fosfor, în loc de nişte doze mai mari, care pot fi percepute în mod obişnuit, vom realiza, de fapt, am putea spune, o schimbare a acţiunii fosforului. Dacă administrăm

organismului uman aceste doze mici, acestea acţionează în om aşa cum acţionează fosforul în creierul uman. Ele acţionează în restul organismului, ca doze mici care opresc procesul de apariţie a rahitismului, în cazul că el a început să se manifeste la copii. Iată de ce, în cantitate mică, în doze extrem de mici, fosforul este, în acest caz, un mijloc de vindecare a rahitismului. Şi, într-un sens şi mai larg, fosforul este, în general, un mijloc terapeutic împotriva a tot ceea ce provoacă scheletul fizic al Eului, pe care l-am desenat în alb (vezi desenul, p. 102) (în desen, redat prin linii negre), sub porţiunea colorată în roşu, şi pe care starea de boală l-a emancipat de activitatea sufletească propriu-zisă, fosforul, în acest caz, transformă din nou în activitate sufletească, îl readuce, aşadar, la normal.

Prea stimată asistenţă, am fost nevoit să vă fac o descriere foarte complicată a fiinţei umane, ca să vă puteţi da seama, din această descriere, ce anume stă, de fapt, la baza disputei dintre adepţii alopatiei şi cei ai homeopatiei. În anumite domenii – aş zice –, ceea ce se manifestă, de fapt, sub forma homeopatiei este cum nu se poate mai evident, ca în acest caz, pe care vi l-am explicat. Prin anumite doze, foarte mici, de fosfor sau de sulf, pe scurt, de substanţă oxidabilă – voi reveni asupra acestui lucru –, rahitismul şi, în general, şi alte stări eruptive, care sunt cauzate – aş zice – de o activitate sanguinică emancipată de Eu, pot fi vindecate.

Vedeţi dvs., dacă ne luăm osteneala de a-l observa pe om aşa cum ne îndrumă ştiinţa spirituală să facem acest lucru, legătura omului cu natura exterioară anorganică devine pentru noi, ca în acest caz, absolut evidentă. Şi ceea ce am prezentat aici poate fi valabil şi pentru alte substanţe anorganice. Numai că va trebui să

ne străduim a cunoaşte specificul fiecăreia. Şi tocmai această metodă, de a realiza o unire dintre patologie, fiziologie şi terapeutică, cere o studiere, plină de dăruire, a lumii din interiorul omului şi a celei din afara lui. Putem spune că fosforul, sulful, sunt substanţe oxidabile. Aceste substanţe oxidabile se dovedesc a fi, dacă extindem, într-adevăr, şi asupra lor aceste cercetări ale noastre, cele care acţionează în mod absolut asemănător celui în care am arătat că acţionează fosforul. Acţionează în aşa fel încât transpun din nou scheletul emancipat al Eului în activitatea Eului.

O acţiune contrară au anumite săruri, aşadar, ceea ce nu este oxidabil, ci care se dizolvă în apă, iar la răcirea apei se izolează din nou. Aceste săruri, carbonice, alte săruri, acţionează în sens invers, provocând apariţia unei legături prea strânse a elementului spiritual-sufletesc, şi anume a activităţii Eului, cu scheletul, aşa că ele nu distrug scheletul, ci cufundă prea tare în el, aş zice, elementul spiritualul-sufletesc. Iată de ce ele pot fi, la rândul lor, folosite în terapeutică, dacă, dintr-o cauză sau alta, această legătură este prea slabă. Putem spune astfel: dacă înţelegem ce se petrece, de fapt, sub influenţa unei substanţe sau a alteia introduse de noi în organism, dacă înţelegem cum aceasta influenţează întreaga organizare, vom înţelege cum putem interveni spre a împiedica desfăşurarea unui proces anormal.

Deosebit de eficiente sunt, în cazul anumitor procese, ca, de pildă, în cazul acelui proces care stă la baza bolii numite mai demult oftică, deosebit de eficiente sunt tocmai acele substanţe din categoria sărurilor, adică substanţele solubile. Căci tuberculoza necesită o substanţă care să acţioneze împotriva unui proces care, în organismul uman, este procesul contrar aceluia care are

loc atunci când dizolvăm o sare. Aşadar, extinzându-vă cunoştinţele la întreaga fiinţă umană, trebuie să pătrundeţi legăturile sale cu întreaga lume din jurul său, cu întregul univers.

Ceea ce am explicat aici mai poate fi ilustrat şi prin alte câteva exemple – nu mă pot exprima, în cursul acestor expuneri sumare, decât pe bază de exemple. Să luăm nişte exemple de undeva, de altfel, putem găsi oriunde astfel de exemple, dar să le luăm acum dintr-un domeniu care ne poate ajuta, totodată, să pătrundem întreaga legătură a sufletesc-spiritualului cu fizicul. Vedeţi dvs., prea cinstită asistenţă, acele procese pe care le mijloceşte sistemul neuro-senzorial constituie, în viaţa omului, tot ceea ce reprezintă viaţa lui conştientă, de la trezire până la adormire. Aşa că putem spune, efectiv: Sistemul capului este expresia vieţii conştiente a omului. Dar sistemul metabolismului nu este, în acelaşi fel, o expresie a vieţii conştiente a omului. Noi umblăm prin lume, aş zice, cu un cap care este conştient, dar cu membre inconştiente. Aceste membre devin conştiente numai dacă sunt atinse într-un fel oarecare, dacă sunt bruscate cumva, sau ceva de acest fel. Astfel că putem spune: starea normală a capului, a sistemului nervos, este, atunci când omul e treaz, starea de conştienţă, iar pentru sistemul diametral opus acestuia, starea de inconştienţă.

Dar în om poate fi creată, într-un anumit fel, în mod artificial, o stare de conştienţă a celuilalt sistem, a metabolismului şi al membrelor. Acest lucru se realizează, de pildă, prin masaj. Acesta constă în faptul că, prin intervenţii exterioare, este făcut conştient ceea ce altfel rămâne inconştient. Esenţialul este, în acest caz, să putem fortifica, prin acest masaj, o legătură prea slabă dintre spiritualul-sufletesc şi fizic. Să presupunem că omul ar

avea o organizare bolnăvicioasă care face ca spiritual-sufletescul să-i imprime în prea mică măsură tendinţa de a introduce pe deplin acest spiritual-sufletesc în sistemul său metabolic şi al membrelor. În acest caz, sprijinim partea fizică a acestui sistem al metabolismului şi al membrelor prin masajul pe care i-l aplicăm, înălţând-o, aşadar, până la un anumit punct, la starea de conştienţă, fortificăm atunci activitatea acestuia şi facem astfel ca acest sistem să fie mai puternic impregnat de elementul spiritual-sufletesc. Şi, dacă ştim apoi cum acţionează acest sistem al metabolismului şi al membrelor, dacă ştim, de pildă, că ceea ce pulsează în braţe şi în mâini, că elementul spiritual-sufletesc care pulsează în acestea îşi continuă vibraţiile în interior şi dirijează metabolismul din interiorul omului, vom şti şi ce înseamnă a provoca, prin masaj, apariţia unei conştienţe parţiale în braţe şi în mâini. Aceasta este o intensificare a activităţii elementului spiritual-sufletesc în sânul metabolismului, o stimulare spre interior a proceselor constructive, de digestie, de asimilare a substanţelor.

Putem spune, aşadar: dacă se constată că omul respectiv suferă de tulburări ale metabolismului intern, dar de nişte tulburări care constau din faptul că hrana pe care el o consumă nu se asimilează în corp aşa cum trebuie sau că prelucrarea acestei hrane, în cadrul proceselor constructive, nu se desfăşoară aşa cum trebuie, într-un cuvânt, că metabolismul care îşi îndreaptă acţiunea spre interior nu se desfăşoară normal, atunci, în anumite cazuri – trebuie să ai acum, firește, cunoştinţe de specialitate ca să vezi toate acestea într-o lumină justă –, masajul aplicat braţelor şi mâinilor poate fi de un real folos. Căci prin aceasta noi stimulăm activitatea

elementului spiritual-sufletesc, datorită gradului de conştienţă pe care-l provocăm prin intermediul masajului.

Dacă masăm picioarele şi laba picioarelor, efectul va fi altul. Elementul spiritual-sufletesc de care sunt străbătute picioarele şi laba piciorului are, la rândul lui, legătură, din punct de vedere organic, cu procesele de eliminare. De aceea, dacă digestia, în această privinţă, nu decurge în mod normal, dacă procesele de eliminare nu au loc aşa cum trebuie, s-ar putea ca situaţia să se îmbunătăţească printr-un masaj aplicat picioarelor.

Dar vă daţi seama că, dacă aducem lumină în acest fel, cu ajutorul ştiinţei spirituale, în problemele medicinei, vom face astfel de lucruri nu numai în mod absolut întâmplător, empiric, dacă ele se oferă tocmai empirismului, ci putem acţiona în mod absolut conştient în sensul elaborării unei legături între fiziologie, patologie şi terapeutică, în cele mai diferite domenii. După cum am arătat, aş vrea să vă spun aceste lucruri numai pentru a vă arăta căile pe care trebuie să se meargă. Şi ştim foarte bine ce mult pot frapa tocmai astfel de lucruri, fiindcă, bineînţeles, nu putem intra acum în toate detaliile.

Dacă luăm, de pildă, o boală, care poate da multă bătaie de cap medicului, diabetul, de pildă, diabetes mellitus, vom fi nevoiţi să ne îndreptăm din nou atenţia asupra legăturii dintre spiritualul-sufletesc, şi anume spiritualul-sufletesc conştient, spiritualul-sufletesc străbătut de Eu, şi purtătorul fizic al acestei activităţi a Eului. Numai că acum se întâmplă altceva decât în primul caz amintit astăzi. Să presupunem că această activitate ia o prea mare amploare în organismul uman. Ea depăşeşte limitele normale între care se desfăşoară de obicei. Şi atunci pot avea loc nişte procese de eliminare anormale, cum sunt cele din organismul bolnavului de diabet. În

acest caz, avem de-a face, aşadar, cu o activitate prea intensă a Eului chiar în cadrul organismului însuşi. Avem de-a face, aşadar, cu o cufundare prea adâncă a Eului în organic, astfel încât, din cauza acestei cufundări prea adânci, sunt provocate tocmai acele fenomene care apar în cazul diabetului.

Să ne întoarcem acum atenţia de la ceea ce se petrece în interiorul omului şi să o îndreptăm spre ceea ce se petrece în lumea exterioară omului. În această lume exterioară, avem plante, despre care am aflat chiar azi-dimineaţă că dezvoltă, într-un anumit fel, în sens ascendent, un proces pe care omul îl dezvoltă în sens descendent. Într-adevăr, ceea ce – aş zice – acţionează asupra interiorului organismului, în cazul diabetului, sub forma unei activităţi hipertrofiate a Eului, în cazul plantelor acţionează în sens invers. Şi dacă găsim funcţiunea adecvată în planta în curs de dezvoltare, vom putea stabili, în anumite situaţii, o legătură între ceea ce, la diabetic, acţionează în sens descendent, şi care la plantă acţionează în sens ascendent. Trebuie să înţelegem planta astfel: Planta este o fiinţă, ea are şi o natură fizică; ea creşte, se reproduce, are, aşadar, un corp eteric. Ea are, pentru observaţia spiritual-ştiinţifică, şi un corp eteric. Dar ea nu se înalţă până pe treapta unei impresionabilităţi sufleteşti; aşadar, nu are un corp astral şi nu are nici activitate a Eului. Totuşi, crescând, ea tinde spre activitatea Eului, spre activitatea astrală. Ceea ce planta dezvoltă în sens ascendent, omul dezvoltă în sens descendent.

Dacă ştim să observăm acum cele ce se petrec, de fapt, în plantă, prin faptul că ea creşte în sens invers direcţiei descendente în care omul îşi dezvoltă Eul, vom afla cum ia naştere în plantă ceea ce poate avea o legătură

interioară tocmai cu această activitate a Eului, tocmai prin faptul că în plantă au loc procese de ardere. V-am făcut atenţi deja mai înainte asupra corpurilor inflamabile. Vedem acum că din plantă se dezvoltă o corporalitate inflamabilă, instabilă, asemenătoare flăcării, care dă astfel naştere uleiurilor eterice. Dacă vedem cum iau naştere, în anumite plante, uleiurile eterice, unei observaţii cum este aceea pe care tocmai am descris-o i se revelează faptul că aceasta este activitatea exact opusă aceleia pe care o exercită activitatea Eului, imprimată cu forţa organismului uman, din cauza căreia omul devine diabetic. Şi dacă introducem în om în mod just ceea ce în lumea exterioară este tocmai procesul invers, putem combate diabetul.

În acest caz, trebuie să acţionăm în sens invers punând în baie uleiuri eterice sau înseşi plantele care dezvoltă uleiuri eterice şi punând bolnavii respectivi să facă asemenea băi. În acest caz, forţele pe care le dezvoltă planta prin uleiurile eterice acţionează din exterior spre interior, în sens opus forţelor care produc diabetul. Astfel, tocmai prin aceste băi, putem îmbunătăţi starea sănătăţii omului respectiv.

Eu ofer aici doar câteva exemple izolate din marele număr al celor pe care le-aş putea menţiona, dintre care multe au fost prezentate în primăvara acestui an în faţa medicilor profesionişti. Aici eu le menţionez doar pentru a ilustra nişte principii generale, dar din ele vă puteţi da seama că medicina devine din ce în ce mai raţională, aşa că putem exemplifica, putem vedea, efectiv, procesul din interiorul omului şi procesul din natura exterioară, vedem cum aceste două procese, fie că se sprijină reciproc, se susţin reciproc, fie că se opun unul altuia, vedem, aşadar, că un proces care are loc în organismul uman poate fi

oprit în dezvoltarea lui şi se poate acţiona în sensul vindecării. Dacă extindem o astfel de metodă de cercetare – aş zice – la cunoaşterea omului fizic şi a legăturilor lui cu omul spiritual-sufletesc, putem ajunge să înţelegem tot mai multe lucruri. Ştiţi doar că în concepţia medicală modernă, bazată pe ştiinţele naturii, procesele de ardere joacă un rol important. Numai că acest proces de ardere este studiat în mod absolut exterior şi abstract. Ştiinţa exterioară nu poate stabili decât o foarte slabă legătură între el şi ceea ce acţionează propriu-zis în fiinţa umană. Căci omul este – şi aş vrea să vă prezint un adevăr care trebuie să fie cucerit printr-o bogată activitate de cercetare antroposofică, dar pe care aş vrea să vi-l prezint doar ca rezultat al cercetării –, omul este cu adevărat o fiinţă care s-a format din întreaga lume înconjurătoare, care aparţine de el, ca lume pământească şi, de asemenea, ca lume extrapământească. Şi el a fost plăsmuit în diferite feluri.

Constatăm, de pildă, că organismul feminin este astfel plăsmuit – să zicem – din natură, sau din Cosmos, încât în el precumpănesc acele forţe care sunt, într-un anumit sens, mai puţin dependente de forţele Pământului. În organismul feminin există ceva de natură profund extrapământească. În organismul masculin sunt dezvoltate cu precădere acele forţe care sunt în legătură cu viaţa pământească. În viaţa obişnuită, acest lucru nu este atât de important, dar este important atunci când e vorba de reproducere. Căci, în cazul acesta, forţele care acţionează în organismul feminin şi care fac posibilă reproducerea, aceste forţe sunt, într-adevăr, o formă transformată a esenţei extrapământeşti care îşi creează întregul înveliş al fiinţei pământeşti în care coboară. Iar ceea ce îl face pe om să coboare în lumea pământească

ţine, în special, de organizarea masculină. Să cercetăm acum ceea ce există în om datorită acestei lumi pământeşti în care el trăieşte. Lucrul cel mai evident care există în el datorită lumii pământeşti este, firește, activitatea Eului. Propriu-zis, această activitate a Eului dă evoluţiei pământeşti întregul ei sens. Noi trebuie să coborâm din alte lumi şi să ne transpunem în cea pământească pentru a putea dezvolta pe deplin, în fiinţa noastră spiritual-sufletească, activitatea Eului. V-am arătat, în legătură cu această activitate a Eului, că ea este legată de acel schelet de forţe al cărui suport material este sângele. Trebuie să spunem, aşadar: ceea ce se organizează în special sub formă de sânge, ceea ce tinde, în special, să dezvolte activitatea Eului, ia naştere, în procesul reproducerii, mai ales sub influenţa elementului masculin, iar ceea ce organizează în special partea extrapământească din om, ceea ce numai ulterior urmează să fie impregnat de activitatea Eului, îşi are originea mai ales în elementul feminin.

Aflăm, astfel, cum colaborează, în procesul reproducerii, elementul masculin şi cel feminin şi numai în acest fel putem ajunge la noţiuni juste privitoare la ereditate, numai dacă ţinem seama de aceste lucruri. Ei bine, în primă instanţă, influenţa masculină se exercită asupra ovulului, asupra germenului feminin. Iar acest germene feminin are o anumită independenţă în cadrul organismului feminin. Trebuie să spunem că, dacă avem în faţa noastră un organism feminin matur, acest element extrapământesc acţionează de predilecţie asupra restului organismului feminin. Dar nu acţionează şi în acea parte a organismului feminin care face posibilă formarea germenelui, nu acţionează mai ales după concepţie. Astfel că tocmai germenele feminin care a trecut prin procesul

concepţiei are o anumită independenţă, cu alte cuvinte, el transmite într-un mod oarecum independent ceea ce trebuie să transmită, ca activitate a Eului, la urmaş. Dacă ştii aceste lucruri, le poţi folosi în aşa fel încât fenomenele lumii exterioare să-ţi apară drept nişte ilustrări ale adevărurilor pe care ţi le-ai cucerit mai întâi prin observaţie spirituală. Prin observaţie spirituală, ajungi la adevărul că în organismul feminin îşi are, într-adevăr, sediul ceva de natură extrapământească şi că elementul pământesc, care este legat tocmai de activitatea sanguină, este adus de organismul masculin, iar, datorită acestui fapt, ovulul are o anumită independenţă. Acest ovul fecundat se dezvoltă oarecum izolat de restul organismului feminin pătruns de influenţele extrapământeşti.

Un astfel de proces, pe care îl cunoaştem pe cale spiritual-sufletească, îl avem în vedere atunci când vrem să explicăm un fenomen atât de ciudat cum e hemofilia, sângerarea. În acest caz, avem fenomenul ciudat al existenţei unor oameni care suferă de o deficienţă a circulaţiei sângelui care face că la cea mai neînsemnată rănire corporală, uneori imposibil de detectat, ei elimină sânge din belşug, sunt, aşadar, înclinaţi spre sângerări. Această boală a sângelui are ceva extraordinar de ciudat: bărbaţii care descind din familii de hemofili nu sângerează dacă sunt născuţi din femei care descind din familii care nu sunt hemofile, deci, dacă e vorba de bărbaţi, aceştia nu moştenesc această boală sanguină; dacă însă nişte femei care se trag din familii de hemofili au urmaşi, ele însele nu moştenesc această boală, dar bărbaţii născuţi de ele moştenesc hemofilia. Cu alte cuvinte, hemofilia trece din femeie în femeie. Acest lucru ne dovedeşte acea independenţă a ovulului la care m-am

referit. Iar acest fenomen este un fel de ilustrare a adevărului pe care ni l-am cucerit prin observaţie spirituală.

Dragii mei auditori, v-am prezentat astăzi, oarecum doar sub formă narativă, unele dintre lucrurile care se întâmplă în acest sens. V-am arătat cum putem privi, prin contemplare spirituală, pe de o parte, în fiinţa umană, în interiorul fiinţei umane concrete, în procesele constructive şi distructive care au loc în interiorul lui, în procesele sale de însănătoşire şi îmbolnăvire, între care el pendulează necontenit şi între care trebuie să căutăm mereu să stabilim un anumit echilibru. V-am arătat cum putem găsi, prin observaţie spirituală, legătura reciprocă dintre om şi mediul său ambiant, cum putem construi, datorită acestui fapt, o punte de legătură între fiziologie şi patologie, pe de o parte, şi terapeutică, pe de altă parte. Şi eu am vrut să vă ilustrez, în cele din urmă, printr-un exemplu deosebit – am ales un caz extrem, pe acela al hemofiliei şi al raporturilor ereditare ale hemofiliei – că, privind în mod just natura, care îşi dezvăluie taina ei ce se află, de fapt, sub ochii tuturor, obţinem, oricum, ilustrarea acelor cunoştinţe pe care ni le-am cucerit mai întâi pe cale spiritual-ştiinţifică. Astfel, nu se poate ridica, prea onorată asistenţă, obiecţia că acela care nu poate privi în lumea spirituală nu are absolut nici o posibilitate de a găsi dovezi în sprijinul celor afirmate de ştiinţa spirituală. Nu, nu aşa stau lucrurile, ci esenţialul este să poţi prelua rezultatele spiritual-ştiinţifice, pe de o parte, aş zice, fără dogmatism şi credinţă oarbă în vreo autoritate şi, pe de altă parte, şi fără un scepticism preconceput şi plin de prejudecăţi. Iei, pur şi simplu, cunoştinţă de ele. Nu-ţi spui, de la bun început: „Le cred”, dar nici nu le respingi în

mod uşuratic, ci le iei şi le verifici pe tărâmul realităţii exterioare.

Veţi constata că dacă aplicaţi în viaţă ceea ce vă pare la început paradoxal, ba adeseori chiar fantastic, atunci când este adus la lumină, în cadrul cercetării spirituale, prin observaţia suprasensibilă, din lumea spirituală, şi dacă întrebaţi viaţa, veţi constata că aceste adevăruri sunt confirmate în punctele care ne interesează, veţi constata că activitatea practică oferă pretutindeni confirmări ale adevărurilor pe care le obţine cercetarea spirituală. Oamenii care resping adevărurile referitoare la această lume spirituală, sub motiv că nu pot privi ei înşişi în lumea spirituală, nu se deosebesc prea mult de acela care vede un fier de această formă şi spune: „Cu aceasta îmi potcovesc calul, aceasta este o potcoavă." Un altul îi spune, însă: „Păcat să potcoveşti calul cu el, căci acest fier conţine forţe magnetice, este un magnet." Şi căruia i se răspunde: „Nu văd nici un fel de forţe magnetice, pentru mine aceasta este o potcoavă."

Da, adevărul este că în orice lucru material există spiritualul şi că noi trăim acum în epoca a cărei menire este de a căuta acest spiritual. Cel care vrea să cerceteze, să întrebe materia fără a căuta spiritul, seamănă cu acela care foloseşte pentru a potcovi un cal, în chip de potcoavă, un magnet, care nu ştie, aşadar, cum trebuie folosite lucrurile tocmai pe tărâmul lumii materiale. Oricât de sumare şi de lacunare au trebuit să fie cele expuse astăzi în completarea conferinţei mele, ele n-au avut, de fapt, altă menire în afară de aceea de a arăta direcţia în care trebuie să înainteze în viitor tocmai studiile medicale. Căci aceste studii medicale sunt foarte strâns legate de viaţa socială. După cum lumea oamenilor nu se poate însănătoşi sub raport social decât dacă în concepţiile lor

despre societate va fi introdusă cunoaşterea spirituală, nici medicina noastră nu se poate însănătoşi, de fapt, decât dacă în ea va fi introdusă observaţia spirituală.

Vă daţi seama, cred, că noi nu suntem fantaşti în nici un domeniu. Şi nu vrem să fim diletanţi în nici un domeniu de activitate. E vorba de o activitate de cercetare serioasă, numai că această cercetare a dezvoltat acel principiu care este aplicat în prezent în multe domenii. Dacă astăzi se emite, pe un tărâm sau altul, o ipoteză, atunci se spune că acesta este un procedeu comod de a ajunge la înţelegerea fenomenelor. Se ajunge chiar ca în matematică să fie chiar născocite astfel de ipoteze sau raţionamente. Ştiinţa spirituală se situează pe punctul de vedere că nu avem voie să ne dăm înapoi din faţa a nimic din toate câte sunt necesare pentru progresul vieţii umane, că nu trebuie să cruţăm nici o forţă când e vorba de a realiza ceva în această direcţie. Şi din mersul evolutiv al omenirii putem percepe astăzi cu cea mai mare claritate semnele epocii, care ne spun: pe vechile căi nu se mai poate înainta.

Ei bine, acest Dornach a fost creat tocmai pentru că pe vechile căi nu se mai poate înainta, şi aici trebuie să fie căutate noile căi pe care urmează să se înainteze. De specializat, ne-am specializat destul. Esenţialul este acum să reunim specialităţile izolate. Poate tocmai acest curs vă va fi oferit posibilitatea de a vedea că forţele spirituale care vor reuni aceste specialităţi vor izvorî dintr-un singur centru. Dar, pentru ca acest lucru să se realizeze, trebuie părăsite acele căi comode pe care atât de mulţi le caută în zilele noastre. Dar roadele acestui fapt vor fi pe linia progresului omenirii. Tocmai din această cauză aş fi fost foarte bucuros, înainte de toate, dacă tot ceea ce poate fi spus din surse spiritual-ştiinţifice, ar fi fost spus şi

de către specialişti. Şi nu mi s-a părut prea potrivit să fiu obligat a vorbi eu însumi, aici, în faţa dvs., tocmai referitor la un domeniu de primă importanţă cum este cel al medicinei. Dar, de vreme ce aşa s-a întâmplat, nu aveţi decât să vă împăcaţi cu această situaţie. În orice caz, oricine ar fi venit, un specialist sau un cercetător oarecare, şi v-ar fi prezentat cele necesare, el ar fi arătat tocmai că şi pe acest dificil tărâm, care este cel medical, progresul nu este posibil decât dacă el se va lăsa fecundat de către ştiinţa spirituală. Acest lucru vi s-ar fi înfăţişat în mod – aş zice – absolut sugestiv, chiar dacă pe această temă v-ar fi vorbit cineva care, pe baza tradiţiilor epocii, pe baza a tot ceea ce epoca însăşi a fost în stare să furnizeze medicilor şi, pe de altă parte, pe baza unei înţelegeri lipsite de prejudecăţi a ştiinţei spirituale, ar fi putut arăta: te poţi situa, în acelaşi timp, pe cele mai înalte culmi ale ştiinţei medicale actuale, ale ştiinţei medicale oficiale, şi să fii, totuşi, un cercetător spiritual atât de bun, încât să poţi crede că această medicină este suportabilă numai dacă eşti în stare s-o luminezi cu adevărurile spiritual-ştiinţifice. Dacă acest lucru a putut reieşi în mod suficient de pregnant, tocmai din faptul că am fost nevoit să vorbesc eu în locul unui specialist, iată un lucru pe care, prea stimaţii mei auditori, n-am cum să-l ştiu. Sper însă că vom mai avea de multe ori prilejul să arătăm, aşa cum şi epoca noastră este obligată de împrejurările exterioare să-şi dea seama, sper, aşadar, că vom avea de multe ori prilejul să arătăm că lucrurile stau în acest fel: nici medicina nu poate lucra pentru progresul ei pe mai departe decât dacă ea se va pătrunde de spirit, de spirit goetheanist, aşa cum este el conceput, sau, cel puţin, aşa cum ne străduim să-l concepem, aici, la Goetheanum.

PRINCIPII ANTROPOSOFICE DE FIZIOLOGIE, PATOLOGIE ŞI TERAPEUTICĂ
PRIMA CONFERINȚĂ

Stuttgart, 26 octombrie 1922

Reîntorcându-mă dintr-o călătorie foarte obositoare, vă solicit indulgență, pentru că nu voi putea, în principiu, decât mâine, să fac o expunere în adevăratul înțeles al cuvântului.

Astăzi voi face un fel de introducere la conferințele pe care îmi revine misiunea să le prezint aici. Nu aveam, de fapt, intenţia să vorbesc în cursul acestei manifestări medicale, căci cred că impulsurile care izvorăsc din medicina antroposofică în domeniul medical sau ştiinţific trebuie să fie purtate de specialiştii acestor discipline. Tot ceea ce se referă la medicină sau şi la fiziologie, provenind din cercetarea spirituală antroposofică, nu poate fi decât sugerat şi necesită apoi o muncă de adaptare empirică. Doar pe baza acestei munci empirice poate fi întemeiată o apreciere valabilă, convingătoare şi care să satisfacă cerinţele terapeuticii.

Aşadar, eu voi prezenta aceste câteva conferinţe pentru a răspunde dorinţei medicilor prezenţi aici, şi mă voi strădui în cursul acestor zile să abordez aspectele antroposofiei care sunt în măsură să lumineze ceea ce se referă la medicină. Pentru început, voi încerca să arăt că viziunea pe care ne-o putem forma despre om, atât despre cel sănătos, cât şi despre cel bolnav, poate fi îmbogăţită cu ajutorul concepţiilor antroposofice. Permiteţi-mi să vă atrag atenţia asupra modului în care trebuie să fie abordat în cadrul istoric al epocii actuale acest mod antroposofic de a vedea lucrurile. Foarte adesea, ceea ce numim aici

antroposofie este confundat cu concepţiile vechi tradiţionale, despre valoarea cărora nu vreau să spun nimic ca să le critic. Să ştiţi, totuşi, că propriile mele concepţii se întemeiază pe nişte baze absolut diferite faţă de cele ale concepţiilor tradiţionale născute de-a lungul evoluţiei umane, fie ele mistice, teosofice, gnostice sau altele de acest fel. Îmi este suficient să pun în evidenţă elementul principal care face să reiasă deosebirea dintre concepţiile noastre şi cele vechi. Acestea din urmă au luat naştere din gândirea umană într-o epocă în care era necunoscută ştiinţa actuală în sensul în care o înţelegem noi astăzi, în timp ce propriile mele concepţii au văzut lumina zilei într-o epocă în care gândirea ştiinţifică a atins, poate în mod provizoriu, un anumit grad de perfecţiune. Este un fapt de care trebuie să ţinem seama întotdeauna, dacă vrem să înţelegem întreaga semnificaţie a luminilor pe care le aduce antroposofia în domeniile cele mai variate ale cunoaşterii şi activităţii umane pe care ea le studiază.

Ştiţi cu toţii – nu este deloc nevoie să explicăm acest lucru – că în trecut concepţiile medicale erau întrepătrunse cu noţiuni metafizice despre om, ele erau lipsite de baze ştiinţifice, şi nu se întemeiau, ca astăzi pe cercetarea empirică. Este suficient să ne întoarcem în timp la *Galenus* [Nota 17] şi la ceea ce l-a precedat, pentru a descoperi, dacă suntem liberi de prejudecăţi, nişte concepţii metafizice despre om, despre forma sa, despre cea a organelor sale, despre funcţiile sale. Aceste concepţii metafizice se integrau ideilor pe care şi le făceau oamenii pe atunci despre fiinţa umană tot atât de firesc cum considerăm noi fenomenele naturii exterioare: culori, forme şi forţe organice. Dacă nu avem prejudecăţi, nu vom putea califica drept puerilă această medicină a trecutului,

comparând-o cu a noastră. În acest sens, descrierile istorice sunt atinse de insuficienţă, şi cel care aprofundează istoria evoluţiei omenirii şi nu crede că noi am atins în prezent perfecţiunea, că tot ceea ce provine din trecut sunt numai prostii, acela va realiza că perfecţiunea actuală nu este decât relativă şi că vechile concepţii – şi succesele pe care le au la activ – nu trebuie să fie desconsiderate. Totuşi, orice s-ar crede despre diferitele ramuri ale ştiinţei actuale, nu trebuie să ignorăm ceea ce a realizat ea în mod recent pentru omenire. Astfel, o concepţie conformă cu spiritul – aşa cum o înţelegea Goethe – referitoare la om, la sănătatea şi boala sa, nu poate fi opusă descoperirilor ştiinţei, ci ar trebui să fie conformă cu acestea.

Să nu vă aşteptaţi din partea mea la vreo polemică împotriva concepţiilor ştiinţifice. Dimpotrivă, voi insista din capul locului asupra faptului că nu poate fi vorba de aşa ceva, din nişte motive foarte precise, din chestiuni de principiu. Vedeţi dvs., când ne aplecăm asupra gândirii medicale a trecutului, constatăm – deşi ea nu este atât de absurdă cum o cred unii – că ei îi lipsea, totuşi, ceea ce i-a adus ştiinţa. Acest aport le lipsea concepţiilor trecutului, prin simplul fapt că odinioară capacităţile de cunoaştere nu erau dispuse în aşa fel încât să studieze lucrurile aşa cum le percepem noi astăzi, în mod empiric, cu ajutorul simţurilor noastre, fortificate prin instrumentele noastre. Medicul – am putea spune, de asemenea, fiziologul sau biologul – de odinioară vedea cu totul altceva decât observă în mod empiric omul actual. Am putea chiar vorbi despre o orientare diferită a conştienţei medicale a timpurilor trecute, despre o orientare care s-a sfârşit în mod radical o dată cu Galenus. Dar ceea ce vedea el în cele patru elemente ale organismului uman, în bila neagră, bila

galbenă, flegmă şi sânge, nu era ceea ce vede omul actual, ci era ceva diferit, şi descrierea sa, care, în general, nu este înţeleasă aşa cum a fost ea transmisă, ne apare ca ceva nebulos. Pentru el, ceea ce pentru noi este nebulos era ceva real. Ceea ce numea el flegmă, nu era pentru el mucusul, ci un fluid impregnat de viaţă şi chiar de suflet. Iată ce vedea el, tot atât de clar cum vedem noi un obiect roşu sau albastru. Dar, dacă el vedea ceea ce conştienţa ştiinţifică nu mai este organizată să perceapă, în schimb, el nu vedea ceea ce este conţinutul conştienţei noastre ştiinţifice actuale, care ne face sa vedem lucrurile ca şi cum le-am privi printr-o lunetă, care face contururile mai precise. Acesta este efectul empirismului modern: ceea ce odinioară era curgător, dar perceput în mod sufletesc-spiritual, a dispărut şi a fost înlocuit de empirismul cu contururi precise de care oamenii nu dispuneau odinioară. De aceea se trata pe baza unui anumit instinct, legat, de altfel, de o dezvoltare trecută a empatiei umane. Medicul de odinioară simţea întotdeauna boala pacienţilor săi, uneori în mod epuizant. Dar contururile precise ce rezultă din empirismul nostru senzorial, pe atunci nu erau percepute. Acest empirism era înscris în evoluţia omenirii, noi nu îl putem înlătura, nu ne putem întoarce în trecut. Dacă am dobândi nişte facultăţi atavice oarecare, nu le-am avea, în esenţă, decât pe acelea de care dispuneau cei vechi în toate domeniile, inclusiv cel medical. Când, în prezent, în virtutea formei învăţământului primar – fără a vorbi de un nivel mai înalt –, noi ne integrăm în civilizaţia noastră, devine imposibil să vedem ce vedeau cei vechi. Dacă am vedea ca ei, am fi consideraţi psihopaţi, un pic deplasaţi, şi asta pe bună dreptate. Căci există ceva de natură psihopată la toţi cei care au în prezent o anumită „clarvedere" elementară,

naturală. Trebuie să fim perfect conştienţi de aceasta. În schimb, este posibil, dezvoltând anumite facultăţi latente ale sufletului, să ne înălţăm, prin exerciţiu, la o percepţie a spiritualului în suflet, tot aşa cum ochiul nostru s-a ridicat, de-a lungul generaţiilor, de la perceptia fluidă, confuză, la percepţia contururilor precise. Este posibil să dezvoltăm, în acest fel, o facultate de perceptie spirituală. Dezvoltând asemenea facultăţi de percepţie – aşa cum am expus în cartea ***Cum dobândim cunoştinţe despre lumile superioare?*** [Nota 18] şi în alte scrieri –, începem să percepem o lume pe care nu o vedeam înainte, o lume care include un fel de cosmos spiritual, pe lângă cosmosul perceput prin simţurile noastre şi pe care îl descoperă şi calculează astronomia. Acestui cosmos guvernat de legile naturii i se alătură un al doilea cosmos, spiritual. Dacă examinăm ceea ce revelează acest cosmos spiritual, noi găsim aici şi omul. Noi înţelegem acest univers spiritual pătruns de suflet, şi îl înţelegem şi pe om, ca membru al acestui univers pătruns de spirit şi suflet. Când studiem ştiinţele, începem cu fiinţele şi formele cele mai simple de viaţă, cu celula, şi ne înălţăm apoi de la formele mai simple la formele complexe; trecem de la ceea ce este mai asemănător materiei fizice organizate la organismul uman atât de complicat. Când studiem serios ştiinţa spirituală, noi începem, de fapt, de la celălalt capăt. Totuşi, de la acest univers spiritual pe care îl considerăm cel mai complex, coborâm spre ceea ce este mai puţin complex, spre celulă, elementul cel mai simplu al organismului. Din punct de vedere spiritual, universul constituie ceea ce este mai complicat. Trecând de la celulă la om, noi complicăm; în schimb, apropiindu-ne din ce în ce mai mult de om, noi simplificăm ceea ce ne oferă Cosmosul. Parcurgem un drum invers, altfel spus, punctul nostru de

plecare este la polul opus, este polar, atunci când ne dedicăm ştiinţei spirituale şi, astfel, nu ne limităm la domeniile circumscrise de empirismul senzorial. Consider că este foarte important să nu existe vreo neînţelegere în legătură cu aceste principii. Astfel, îmi veţi ierta câteva concepte întru câtva pedante. Unii vor fi tentaţi sa gândească: la ce bun să introducem empirismul senzorial în fiziologie sau biologie, la ce bun această specializare? Să ne dezvoltăm facultăţile spirituale, să ajungem la lumea spirituală, şi atunci vom avea o viziune despre omul sănătos şi omul bolnav şi vom putea întemeia o medicină spirituală. Unii fac, într-adevăr, aşa, dar de aici nu rezultă nimic, decât, eventual, faptul că ei tună şi fulgeră violent împotriva medicinei empirice, împotriva a ceva ce ei nu cunosc. Astfel, nu poate fi vorba de a elimina dintr-o mişcare ştiinţa empirică obişnuită şi de a întemeia o ştiinţă spirituală pe visătorie. Nu este vorba de aşa ceva. Cercetarea spirituală nu vă poate oferi ceea ce studiaţi cu ajutorul microscopului. Cel care ar spune contrariul nu este altceva decât un şarlatan. Cercetarea empirică în sensul actual este un fapt, şi dacă vrem să completăm, într-un anumit domeniu, ştiinţa – chiar din punctul de vedere al antroposofiei – nu putem să o dăm la o parte, trebuie, dimpotrivă, să ţinem seama de ea. Un „specialist” – dacă putem spune astfel – în ştiinţa actuală antroposofică va vedea că, dacă se consacră acestei ştiinţe antroposofice, acest lucru îl obligă să se ocupe cu atât mai mult de manifestările lumii accesibile simţurilor, de empirism.

Ceea ce ne aduce, în primul rând, ştiinţa spirituală sunt nişte idei călăuzitoare pentru cercetarea empirică, sunt nişte idei ordonatoare, care ne arată că noi trebuie să studiem ceea ce se află într-un loc al corpului în funcţie de

acel loc. O celulă, vor spune unii, este o celulă, şi ceea ce deosebeşte o celulă de alta, fie că este una a ficatului sau una a creierului, trebuie să fie studiat în mod empiric. Dar lucrurile nu stau chiar aşa. De exemplu: dimineaţa, spre orele nouă, în timpul plimbării, văd două persoane stând pe o bancă. Le observ şi trag de aici diverse concluzii. După-amiază, spre orele trei, trec din nou prin acelaşi loc; cele două persoane sunt din nou pe bancă. În afară de unele mici detalii, constatarea empirică este aceeaşi. Totuşi, s-ar putea ca una dintre cele două persoane să fi rămas acolo în timpul celor şase ore, pe când cealaltă să fi părăsit banca la puţină vreme după ce am trecut eu pe acolo şi să nu fi revenit decât acum, după ce a făcut un drum lung. Acest fapt ar modifica lucrurile în mod considerabil şi nu are nimic de-a face cu ceea ce am observat eu. Simţurilor mele, la ora nouă dimineaţa, ca şi la ora trei după-amiază, li s-a revelat acelaşi lucru, dar acest fapt perceput de simţurile mele trebuie să fie interpretat în funcţie de relaţiile existente, de elementele sale componente. Atunci, trebuie să ne fie absolut clar: Cât de diferit trebuie să fie considerată o celulă hepatică faţă de o celulă cerebrală sau o celulă sanguină. Dacă ar fi adevărat că întregul organism poate fi explicat ca rezultând din divizare unei celule-ou iniţiale fecundate, atunci am putea pune pe acelaşi plan o celulă hepatică şi o celulă cerebrală şi ne-am putea orienta în mod pur empiric. Dar dacă situaţia nu este aceasta, dacă, de exemplu, o celulă hepatică, prin simplul fapt al situării ei, are cu forţele exterioare omului nişte relaţii diferite faţă de cele ale unei celule a creierului, atunci noi nu putem considera ceea ce are loc drept o simplă continuare a procesului de divizare şi a situaţiei ce rezultă de aici. Ba chiar dimpotrivă, trebuie să stabilim atunci un raport

absolut diferit între o celulă şi univers, în funcţie de faptul că este vorba de o celulă cerebrală sau de o celulă hepatică.

Dacă cel care observă un ac magnetic, constatând că acesta se orientează spre nord-sud, ar afirma că forţele care îl orientează în această direcţie se află în acul magnetic, nu ar fi considerat, cu siguranţă, un fizician. Fizicianul pune acul magnetic în relaţie cu ceea ce el numeşte magnetism terestru. Putem elabora tot soiul de teorii, totuşi, nu este posibil să atribuim direcţia în care se orientează acul magnetic forţelor care îi sunt inerente, ci relaţiei acestuia cu universul.

Când este studiat astăzi organismul, raporturile sale cu universul sunt considerate, în general, cu totul secundare. Dacă, prin situarea lor diferită, celulele hepatice şi celulele cerebrale au, într-adevăr, nişte relaţii diferite cu forţele universale, ar fi imposibil să găsim vreo explicaţie a omului pe calea empirismului faptic. În acest caz, nu ne-am putea explica ce este omul decât dacă am fi în măsură să determinăm rolul universului în structurarea creierului, sau a ficatului, la fel cum pământul joacă un rol în orientarea acului magnetic.

Studiem astăzi fenomenele ereditare. Mergem până la strămoşi, observăm urmaşii; procedăm astfel cu privire la liniile ereditare animale şi umane şi ţinem seama de rezultatele pe care este important să le cunoaştem. Dar noi nu ţinem seama decât de procesele nemijlocite, de ceea ce observăm, dacă pot spune astfel, în interiorul omului. Dar nu ne întrebăm dacă nu cumva forţelor universale li s-a oferit ocazia de a acţiona în mod diferit asupra celulei-ou fecundate, dacă structurarea ei este explicabilă prin forţele inerente omului şi dacă nu ar trebui să atribuim această structurare întregului univers?

Pentru ştiinţa actuală, aceste forţe care acţionează pornind din univers sunt secundare. Dar, aţi putea spune, ştiinţa ne conduce până într-un punct în care asemenea întrebări nu se mai pun absolut deloc. A pune organele în legătură cu universul ţine de trecut!

Aşa cum este practicată adesea, această stabilire a unei legături ţine şi de trecut. Faptul că noi nu ajungem, în general, să punem o asemenea întrebare, aceasta se întâmplă din cauza formaţiei noastre ştiinţifice, care ne încătuşează în această cercetare pur empirică, legată de percepţia senzorială. Astfel, nimic nu ne face să ne punem întrebări cu privire la aceste probleme pe care le-am pus în mod ipotetic în chip de introducere. Dar ceea ce ne permite să ajungem la cunoaştere în toate domeniile activităţii umane depinde de modul în care este pusă întrebarea. Acolo unde nu sunt puse întrebările care trebuie să fie puse, rătăcim într-un fel de ceaţă ştiinţifică, ne ascundem realitatea. Când faptele şi gândurile nu mai concordă, se întâmplă să realizăm cât de înguste sunt concepţiile.

Cred că mai ales medicina actuală stârneşte un asemenea sentiment, această impresie, că în om lucrurile se desfăşoară în mod diferit faţă de ceea ce prevăd teoriile, teorii pe baza cărora ne întemeiem şi terapeutica. De unde impresia că trebuie să fie posibil să abordăm lucrurile din altă direcţie. Cred că ceea ce trebuie spus aici nu poate avea sens decât pentru specialist, care, confruntat, în practica sa, cu omul sănătos sau bolnav, poate să-şi dea seama de incapacitatea concepţiilor simpliste care vor să cuprindă nişte fapte complexe.

Să fim cinstiţi! Să constatăm modul în care gândirea practică proprie secolului al 19-lea a pus totul în axiomă, în toate domeniile ştiinţifice. Este exasperant să vedem

cum aceste axiome ne sunt mereu azvârlite în obraz! Ni se spune mereu: explicaţiile trebuie să fie cât mai simple; şi atunci se simplifică. Da, dar când lucrurile şi procesele sunt complicate, a face lucrurile cât mai simple poate ţine de o prejudecată, astfel, noi trebuie atunci să consimţim să abordăm complexitatea. Câte prejudicii nu au fost aduse din cauză că s-a repetat neobosit că explicaţiile referitoare la natura umană, ştiinţa şi artele, trebuie să fie simple! Natura este, atât în mic, cât şi în mare, ceva infinit de complicat şi ea nu poate fi abordată decât dacă admitem din capul locului că cele mai perfecte concepţii sunt, faţă de realitate, ca fotografia unui copac luată dintr-un anumit unghi. Eu pot fotografia un copac din diferite unghiuri, cu cât voi avea mai multe fotografii, cu atât mai apropiată de realitate va fi reprezentarea mea.

Despre teorii, iată ce se crede astăzi: una este considerată valabilă şi atunci toate celelalte sunt considerate false. Se acţionează într-un mod asemănător celui care, având fotografia unui copac, îi spune celui care îi arată o alta: „Ea este falsă, complet falsă." Este justă doar aceea care corespunde punctului său de vedere. Cam tot aşa se ceartă oamenii în legătură cu materialismul, idealismul, realismul şi multe alte subiecte. Disputele născute pe această temă nu sunt prea departe de exemplul banal pe care vi l-am dat. Aşadar, vă rog din capul locului să nu trataţi ceea ce v-am spus drept materialism, idealism sau spiritualism, ci drept ceva care vrea să abordeze realitatea, în măsura în care este ea accesibilă gândirii umane. Reprezentările materialiste sunt uneori foarte folositoare când vrem să sesizăm realul, cu condiţia să ţinem seama de punctul de vedere opus. Iar dacă suntem incapabili să distingem diferitele aspecte, atunci ne găsim în situaţia cuiva care ar face

diferitele fotografii pe aceeaşi peliculă. Astfel, multe lucruri ne sunt prezentate astăzi ca şi cum ele ar fi fost fotografiate din diferite unghiuri pe aceeaşi peliculă.

Ei bine, când dezvoltăm, prin mijloacele expuse în cartea mea: ***Cum dobândim cunoştinţe despre lumile superioare?***, aceste forţe ale sufletului care se află în el în stare latentă, depăşim modul obişnuit de a vedea aplicat în mod scrupulos în biologia actuală şi ajungem la ceea ce am numit cunoaştere imaginativă. Cu o treaptă mai sus, ajungem la cunoaşterea inspirată şi, în cele din urmă, la nivelul cel mai înalt, acela, aş spune, al cunoaşterii intuitive. Cunoaşterea imaginativă îmi oferă nişte imagini ale realităţii, despre care ştiu în mod absolut clar că ele sunt nişte imagini, dar eu mai ştiu că ele nu sunt nişte fantasme, ci nişte imagini ale realităţii. Cunoaşterea imaginativă nu-mi aduce încă realitatea, ci imaginea ei. Prin cunoaşterea inspirată, aceste imagini capătă o anumită consistenţă, ele se impregnează cu viaţă; eu ştiu mai mult decât ceea ce îmi poate da numai imaginea. Imaginile îmi spun că ele se raportează la o realitate spirituală. Prin cunoaşterea intuitivă, eu mă găsesc în sânul acestei realităţi înseşi. Acesta este pasul mai departe. Tot ceea ce se referă la aceste forme de cunoaştere poate fi găsit în cartea pe care am menţionat-o în repetate rânduri.

Aceste trei forme de cunoaştere care se situează dincolo de cunoaşterea obiectivă transmisă prin simţuri ne oferă în primul rând cunoştinţe despre lumile spirituale: Despre universul spiritual şi despre omul spiritual, despre omul spiritual-sufletesc, dar ele nu ne oferă, în primă instanţă, nişte cunoştinţe cum sunt cele rezultate din cercetările empirice, din biologie, de exemplu. Este ceva diferit să aplici la cunoaşterea omului

dispoziţia de spirit ce rezultă din conştienţa imaginativă, inspirată şi intuitivă.

Dacă studiem, de exemplu, structura creierului uman, acesta apare – mai puţin pentru fiziolog şi medic decât pentru psiholog – ca un element ciudat. Psihologii formează într-adevăr, un mic grup foarte special în cadrul civilizatiei noastre. Oare nu au reuşit ei să întemeieze o ştiinţă fără obiect: o ştiinţă a sufletului fără suflet? Pentru psiholog, această structură a creierului este un element foarte ciudat. Consideraţi un psiholog, chiar format la şcoala ştiinţelor absolut empirice. În vremea din urmă, nu se mai ştia cum să se iasă la socoteală cu ajutorul filosofiei, căci oamenii erau incapabili să mai distingă dacă un filosof ştie sau nu ceva. Cum lumea îşi dădea seama că oamenii de ştiinţă ştiau întotdeauna ceva, s-a făcut apel la ei să ocupe catedrele de filosofie şi să se ocupe de aceasta. În cazul oamenilor de ştiinţă, a şti ceva este evidenţa însăşi. În ceea ce-i priveşte pe filosofi, ei pot bate câmpii despre orice, dar un om de ştiinţă nu ar putea povesti gogoşi despre ceea ce observă cu ajutorul microscopul său, al telescopului sau al aparatului său radioscopic; un control ar descoperi înşelătoria. În filosofie, a descoperi înşelătoria este astăzi mult mai puţin la îndemână. Vedeţi ce spune *Theodor Ziehen* [Nota 19] despre structura cerebrală. În legătură cu aceasta mi s-a întâmplat ceva interesant, un lucru care este în măsură să vă facă să înţelegeţi despre ce este vorba. Eram, în urmă cu mai mulţi ani, la o întrunire. La început, un medic a expus structura creierului, pe care a pus-o în legătură cu viaţa sufletească dintr-un punct de vedere ce putea fi calificat, pe drept cuvânt, drept materialist. Era un materialist get-beget, care a expus structura cerebrală atât de bine cum o permiteau cunoştinţele epocii şi, pornind de aici, a

explicat viaţa sufletească. Preşedintele întrunirii, un discipol al lui *Herbart*, n-a făcut apel la o structură cerebrală, ci a edificat un sistem pornind de la viaţa de reprezentare, aşa cum a făcut odinioară Herbart. El a spus atunci: „Este, totuşi, curios, fiziologul, medicul, desenează creierul, oferă nişte imagini, pe când eu însumi, ca discipol al lui Herbart, desenez o schemă a asocierilor complexe de reprezentări şi a relaţiilor lor – nu a legăturilor dintre fibre şi celule nervoase –, fără să-mi pese de creier, ceea ce desenez eu astfel, în mod simbolic, seamănă în mod ciudat cu desenele fiziologului care desenează structura fizică a creierului."

Această asemănare nu este fără temei. Încetul cu încetul, o dată cu înaintarea descoperirilor ştiinţifice referitoare la constituţia creierului, a ieşit la iveală, în mod treptat, faptul că structura lui fizică revelează o minunată analogie cu aceea a vieţii noastre de reprezentare. Tot ceea ce se află în aceasta se regăseşte în structura creierului. Totul se petrece ca şi cum natura ar vrea – spun aceasta cu un dram de umor – să facă din creierul nostru o imagine a activităţii noastre de reprezentare. Este deosebit de frapant acest fapt în nişte scrieri cum sunt acelea ale lui *Meynert* [Nota 20]. Ele sunt astăzi cam demodate. Meynert era un materialist, dar un excelent neuro-fiziolog şi psihiatru, şi suntem tentaţi să spunem: Da, el este un materialist, dar ceea ce a adus el ca materialist este un remarcabil complement la ceea ce se obţine când se încearcă a se pune într-o schemă modul în care se înlănţuie şi se disociază reprezentările, fără a ţine seama deloc de creierul uman. Pe scurt, dacă există un lucru care să facă din noi nişte materialişti, aceasta este structura creierului uman. Să spunem, totuşi, că dacă sufletesc-spiritualul există, aceasta şi-a găsit în creierul

uman o expresie atât de adecvată, încât suntem pe punctul de a afirma: De ce am avea oare nevoie de spiritual-sufletesc pentru activitatea noastră de reprezentare? De ce am vrea să avem un suflet capabil să şi gândească? Dacă acest creier al nostru este o imagine atât de perfectă a spiritual-sufletescului, de ce creierul nu ar putea gândi?

Bineînţeles, toate acestea trebuie luate cu un dram de umor. Nu vreau decât să atrag atenţia asupra acestor consideraţii. Creierul uman, mai ales când îl studiem în detaliu, ne poate atrage, desigur, spre materialism şi misterul său, dar secretul lui nu se revelează decât aceluia care ajunge la conştienţa imaginativă, aceasta se manifestă în imagini, cópii ale unei realităţi spirituale, imagini pe care nu le percepeam înainte. Dar suntem tentaţi să spunem că aceste imagini ne fac să ne gândim la imaginile pe care le formează fibrele şi celulele nervoase. Iată ce aş spune: Dacă ar trebui să răspund la întrebarea: Ce este, de fapt, această cunoaştere imaginativă care se exercită, în mod evident, în întregime pe planul suprasensibil? Dacă ar trebui să fac o schemă a cunoaşterii imaginative, procedând ca matematicianul când îşi rezolvă problemele sale cu ajutorul figurilor, aş spune: Să ne reprezentăm că, în lume, ajungem să cunoaştem mai multe lucruri decât ne dezvăluie simţurile despre ea, prin faptul că ajungem la nişte imagini care revelează o realitate în modul în care un creier uman exprimă realitatea sufletului. Natura însăşi ne propune, prin existenţa creierului, o imaginaţiune senzorială reală, aceea la care ne permite să ajungem, pe un plan superior, cunoaşterea imaginativă.

Pătrundem astfel mai adânc în constituţia umană. Învăţăm să privim acest miracol care este creierul uman –

vom vedea acest lucru în zilele următoare – nu în mod izolat, ci ca pe o parte a acestei lumi suprasensibile percepute prin conştienţa imaginativă, care s-a materializat pe plan sensibil. Este ca şi cum această lume a percepţiei imaginative ni s-ar revela în realitatea creierului. Efectiv, nu cred că este posibil să vorbim în mod adecvat despre creierul uman dacă nu percepem în structura lui o reprezentare imaginativă a vieţii sufleteşti. De aceea, a încerca să ajungem la viaţa sufletească pornind doar de la fiziologia creierului ne conduce într-un impas. De fapt, dacă vrem să luăm în considerare doar creierul, nu este nevoie deloc de viaţa sufletească. Este îndreptăţit să vorbească despre structura creierului uman în relaţie cu viaţa sufletească doar cel care o cunoaşte altfel decât pe căile obişnuite ale lumii noastre. Cunoaşterea spirituală a vieţii sufleteşti arată că aceasta se reflectă în mod fidel în structura creierului uman. Tot ceea ce este capabil să desfăşoare organul sufletesc suprasensibil în activitatea de reprezentare, poate s-o facă şi creierul. Căci creierul este reflectare până în funcţia sa; astfel, nimeni nu poate admite sau respinge materialismul pe baza fiziologiei creierului; acest lucru este imposibil. Dacă omul nu ar fi altceva decât o fiinţă înzestrată cu creier, nu i-ar veni nimănui ideea că ar avea şi un suflet.

Să ne îndreptăm acum atenţia spre o altă funcţie a omului decât activitatea sa de reprezentare. Ceea ce voi prezenta acum în mod introductiv – e vorba de procesul respirator –, voi dezvolta mai pe urmă. Aşadar, să examinăm funcţia respiratorie şi partea de conştienţă ce-i revine. Aceasta nu o să vă conducă la acelaşi rezultat ca activitatea de reprezentare. Când vă spuneţi: „Eu am o reprezentare, ea îmi aminteşte de o alta, dobândită acum

trei ani", eu le leg una de alta; acest lucru poate fi chiar desenat. Şi dacă vă extindeţi la mai multe reprezentări, veţi obţine o figură care va semăna mult ce cele ale lui Meynert, reprezentând structura creierului. Acest lucru nu este însă posibil dacă raportaţi la organismul uman ceea ce se află în procesul respirator. Nu puteti găsi aceeaşi concordanţă între structura organică şi procesul respirator ca acea dintre reprezentare şi creier; acest lucru nu este posibil. Dar dacă ajungem la conştienţa inspirată, dacă ne înălţăm de la conştienţa imaginativă, în cadrul căreia nu percepem decât imagini, la conştienta inspirată, care, impregnând aceste imagini, le conferă o realitate, dacă învăţăm astfel să percepem imaginile lumii suprasensibile ca saturate de realitate spirituală, ne aflăm atunci, dintr-o dată, într-un curent suprasensibil care are o perfectă asemănare cu relaţia dintre procesul respirator, structura pulmonară, aceea a canalului arahnoidian, a canalului vertebral şi pătrunderea refluxului respirator în creier. Pe scurt, dacă ajungem la o conştienţă inspirată, suntem conduşi la sesizarea întregii semnificaţii a procesului respirator, tot aşa cum conştienţa imaginativă ne-a condus spre aceea a structurii cerebrale. Şi putem spune: Tot aşa cum creierul este, într-un anumit sens, o imaginaţiune materializată, tot ceea ce are legătură cu respiraţia este o inspiraţie transpusă în lumea simţurilor. Cel care caută cunoaşterea inspirată nu face altceva decât să se transpună într-o lume spiritual-sufletească reală, care se revelează în lumea sensibilă atunci când studiem procesul respirator în totalitatea lui şi în semnificaţia lui pentru organismul uman.

Astfel, pentru a înţelege structura creierului este necesară imaginaţia, iar pentru a înţelege ritmul respirator şi tot ceea ce se leagă de el este necesară

inspiraţia. Şi tot ceea ce are legătură cu ritmul respirator este, din punctul de vedere al universului, ceva total diferit faţă de structura creierului. Aceasta, în forma ei exterioară, este, la maximum, copie a spiritualului. Astfel, pentru a înţelege structura creierului nu este necesar să pătrundem adânc în lumea suprasensibilă, să depăşim „imaginaţia", care se află la graniţa cu conştienţa obişnuită.

Procesul respirator nu poate fi descoperit prin imaginaţie, atunci trebuie să dispunem de conştienţa inspirată, să ne înălţăm cu o treaptă în lumea suprasensibilă.

Dacă vrem să înţelegem procesul metabolismului, atunci trebuie să ne înălţăm şi mai mult în lumea suprasensibilă. El este în fond, lucrul cel mai misterios din om. Vom vedea în cursul zilelor următoare că trebuie să privim acest proces în mod absolut diferit faţă de fiziologia empirică actuală. Modificările pe care le suferă o substanţă depusă pe limbă, până în momentul în care ea acţionează asupra celulei cerebrale, sunt absolut imposibil de urmărit printr-o metodă pur empirică. Ele nu pot fi urmărite decât cu ajutorul conştienţei intuitive. Datorită ei, noi progresăm de la simpla contemplare a obiectului până la pătrunderea în obiectul însuşi. Dacă, prin existenţa creierului, spiritual-sufletescul îşi creează o simplă efigie, faţă de care el rămâne exterior, dacă el influenţează ritmul respirator pătrunzându-l în calitate de element spiritual-sufletesc şi retrăgându-se din el mereu, dimpotrivă, el se adânceşte în întregime în metabolism, el se adânceşte în metabolism în aşa măsură încât dispare ca element spiritual-sufletesc. Nici măcar în mod empiric nu-l mai regăsim.

Vedeţi cu ce subtilitate descrie Theodor Ziehen structura creierului. Putem face, efectiv, nişte scheme ale memoriei în aşa fel încât să găsim corespondentul acestor scheme în figurile anatomice şi fiziologice ale creierului. Dar, de îndată ce abordează procesele afective, aceasta nu mai merge foarte bine, astfel, el nu vorbeşte despre sentimente ca de nişte elemente autonome, ci vorbeşte doar despre reprezentări nuanţate de sentiment. Dar despre voinţă, fiziologii actuali rămân muţi. Într-adevăr, ei nu spun nimic despre ea. Când eu vreau să-mi ridic braţul, să îndeplinesc un act de voinţă, am mai întâi reprezentarea acestuia, apoi ceva se scufundă într-un domeniu numit „inconştient". Vârâm în acest rezervor tot ceea ce nu poate fi observat în suflet şi a cărui existenţă, totuşi, o admitem. Totul se scufundă atunci în inconştient. Observ apoi modul în care se mişcă mâna mea. Dar între intenţia mea şi actul săvârşit există voinţa, care se desfăşoară în întregime în străfundurile organismului fizic, în sânul elementului material. Acest lucru poate fi studiat cu precizie cu ajutorul cunoaşterii intuitive, care pătrunde în adâncul cel mai profund al esenţei organismului. Actul de voinţă coboară până în metabolism. Pentru intuiţie, nu există act de voinţă la un om fizic, pământesc, care să nu fie accesibil în procesul metabolic care îi corespunde. Dar, de asemenea, nu există nici un proces de voinţă fără un proces de descompunere sau de disoluţie corelativ – să-l numim cum vrem – în sânul metabolismului. Pentru ca voinţa să se poată desfăşura, ea elimină mai întâi ceea ce se află undeva, nu contează unde, în organism. Este ca şi cum atunci când vreau să-mi manifest voinţa în braţ, ar trebui mai întâi, să ard ceva. Trebuie să se elimine ceva, trebuie să fie distrusă substanţă pentru că voinţa mea să se poată

instala. Eu ştiu că pentru ştiinţa actuală această idee este o înspăimântătoare erezie, dar ea se va dovedi a fi un adevăr. Acolo unde există materie, spiritual-sufletescul este obligat să se instaleze. Aceasta este natura cunoaşterii intuitive. Fără ea, procesele metabolice nu s-ar putea explica.

Tot ceea ce există ca funcţiuni în organismul uman este constituit, în fond, din procese neuro-senzoriale, ritmice – respiraţie şi circulaţie – şi metabolice. Astfel, omul, aşa cum apare el privirii noastre, sau atunci când îl disecăm, este, întru câtva, cunoaştere realizată, cunoaştere devenită concretă.

Să considerăm capul: ceea ce se petrece aici se explică atunci când ştim că există o cunoaştere imaginativă. Ceea ce se petrece în omul ritmic este conceput în mod clar atunci când ştim că există o cunoaştere inspirată, iar natura proceselor metabolice se explică atunci când ştim că există o cunoaştere intuitivă. Principiile realităţii se „îmbucă" în acest fel. Dacă priviţi astfel organele corespunzătoare doar voinţei, nu le veţi putea înţelege decât pornind de la cunoaşterea intuitivă.

Atâta vreme cât n-am aplicat omului altceva decât cunoaşterea concretă uniformă, nu ne dăm seama că el este altceva decât simţim în mod obişnuit. Astfel, fiziologia actuală ştie perfect că omul este, în mare parte, o coloană de apă, nu mai este nevoie deloc s-o spunem. Dar, încercaţi în mod cinstit să aflaţi dacă fiziologia ţine seama de faptul că omul este o coloană lichidă sau dacă nu cumva, dimpotrivă, ea îl reprezintă ca pe un ansamblu de forme rigide, net delimitate. Vă veţi spune : Se ţine, într-adevăr, seama prea puţin de faptul că omul este, în principal, o fiinţă lichidă şi că partea solidă nu este decât

integrată în aceasta. Dar omul mai este şi o fiinţă gazoasă şi el este, în cele din urmă, mai ales o fiinţă de căldură.

În schimb, eu pot înţelege perfect, cu ajutorul conştienţei mele obişnuite, obiective, ceea ce este solid în om. Tot aşa cum eu pot face cunoştinţă, în laborator, cu natura sulfurii de mercur, eu pot face cunoştinţă, prin nişte experienţe fizico-chimice, cu ceea ce este solid în organismul uman.

Acest lucru nu mai este posibil în privinţa a ceea ce este lichid în om. Ceea ce trăieşte în om ca fiinţă lichidă se află într-o permanentă organizare şi dezorganizare, nu se lasă perceput tot atât de uşor ca un stomac sau o inimă pe care le desenez. Când desenez aceste organe, ca şi cum ele ar fi solide, este uşor să discutăm despre ele. Dar nu mai este atât de uşor dacă ţinem seama în mod riguros de fiinţa lichidă din om. În acest mediu fluid se nasc şi dispar neîncetat nişte elemente. Este ca şi cum inima s-ar forma şi s-ar descompune în mod constant, chiar dacă acest lucru nu se petrece atât de rapid. Omul fluid trebuie să fie abordat cu ajutorul imaginaţiei.

Studiind ceea ce este gazos în noi, vom constata în mod evident modul în care se îndeplinesc funcţiunile, înalta lor semnificaţie pentru organism, circulaţia lor. Dar modul în care un domeniu gazos reacţionează asupra altuia se conformează exact modelului inspiraţiei. Doar inspiraţia ne permite să avem o vedere de ansamblu asupra a tot ceea ce este gazos în om.

În ceea ce priveşte domeniul caloric din om, încercaţi să vă daţi seama de particularităţile acestuia datorate faptului că omul are o structură calorică diferenţiată în funcţie de loc. Trebuie să pătrundem în această structură tot aşa cum omul trăieşte cu Eul său în

propria sa căldură, trebuie să pătrundem aici cu ajutorul cunoașterii intuitive.

Dacă aveți în vedere omul total – nu ca pe un ansamblu de organe cu contururi solide, ci ca pe un întreg –, trebuie să-l priviți sub diverse aspecte. Am trecut de la creier la celelalte structuri organice cu ajutorul imaginației, inspirației și intuiției; putem studia omul, în același fel, sub diversele sale stări – solidă, lichidă, gazoasă și calorică.

Vedeți dvs., ceea ce este solid în om, ceea ce există în el drept corpuri cu adevărat solide, nu se distinge, practic, de ceea ce există în afara lui. În schimb, ceea ce este lichid, gazos și, mai ales, căldura din el, se disting net de ceea ce se află în mediul exterior. Vom reveni asupra acestui lucru. Semnificația organelor își dobândește întreaga ei valoare pentru cunoașterea naturii umane numai dacă privim lucrurile în acest fel.

Fiziologia empirică bazată pe ceea ce intră în domeniul simțurilor nu ne permite deloc să cunoaștem funcțiile organice ale omului decât până acolo unde chimul trece de vilozitățile intestinale în vasele limfatice. Este tot ce poate atinge cunoașterea empirică. Considerațiile referitoare la ceea ce se produce dincolo de aceasta țin de fantezie. Toate elucubrațiile fiziologiei actuale despre transformarea substanțelor pe care le absorbim – de exemplu, în circulația sanguină – nu sunt decât himere. Astfel, rolul rinichilor în organizarea umană nu poate fi înțeles decât dacă, în paralel, alături de procesele ascendente, singurele de care se ține astăzi seama, sunt studiate și procesele descendente. Spuneam, mai de mult, unui prieten: Pentru studiul vieții embrionare, este tot atât de important să studiem anexele care sunt ulterior părăsite, pe cât este de important să

studiem embrionul propriu-zis de la concepţie şi până la naştere. Tabloul nu este complet, când studiem divizarea celulelor şi apariţia formelor datorită acestei divizări, decât dacă, în paralel cu procesul ascendent, studiem procesul descendent. Acesta din urmă nu există doar în timpul vieţii embrionare, noi îl purtăm cu noi în decursul întregii noastre vieţi şi trebuie să ştim pentru fiecare organ ce conţine el drept procese ascendente şi procese descendente. Ca regulă generală, procesele descendente sunt legate de o creştere a conştienţei. Procesele descendente, dezagregarea, distrugerea, eliminarea a ceea ce este de natură materială, sunt condiţia unei conştienţe clare. Este la fel şi cu procesele de excreţie. Rinichii sunt nişte organe de excreţie. Se pune atunci întrebarea: Dacă ei nu sunt, pentru fiziologia empirică, decât nişte organe de excreţie, nu au ei oare şi o semnificaţie pentru constituţia umană? Oare nu ar putea fi ei şi mai importanţi pentru edificarea umană decât pentru funcţia lor excretoare? Şi dacă, pornind de la rinichi, ne îndreptăm spre o altă funcţie, aceea a ficatului, vom întâlni acest fenomen interesant: Rinichiul elimină spre exterior, ficatul spre interior. Care este semnificaţia acestei deosebiri?

Pe de o parte, omul este „în comuniune" cu exteriorul, pe de alta cu interiorul, aceasta ne conduce la pătrunderea misterului organizării umane. Pentru a ajunge la acest lucru, trebuie să ne sprijinim pe ceea ce ne permite să descoperim căile pe care le-am prezentat astăzi ca introducere. Aceste elemente vor sluji drept bază pentru conferinţa următoare şi arată cum conduc ele spre o adevărată înţelegere a patologei şi a terapeuticii. De asemenea, vom vedea că cercetarea empirică oficială nu trebuie în nici un caz respinsă, şi vom arăta care este linia

de conduită care să ne permită s-o apreciem la justa ei valoare.

Nu am de gând să mă dezlănțui asupra cercetării ştiinţifice sau medicale actuale, ci, dimpotrivă, să arăt că ea este o mină inepuizabilă de bogăţii pentru o mai bună cunoaştere decât aceea care decurge din metodele şi mai ales din concepţiile actuale. Aceste concepţii ştiinţifice nu trebuie să fie denigrate, ci fundamentate în mod just. Ele îşi vor găsi deplina semnificaţie prin fundamentarea lor spirituală.

Vom continua mâine.

PRINCIPII ANTROPOSOFICE DE FIZIOLOGIE, PATOLOGIE ŞI TERAPEUTICĂ CONFERINȚA A DOUA

Stuttgart, 27 octombrie 1922 (dimineața)

Dacă aş vrea să organizez nişte studii medicale, pentru nişte persoane care să le abordeze în mod direct, având deja dobândite cunoştinţele ştiinţifice indispensabile, ar trebui să încep prin a expune diferitele funcţii umane. Ar trebui să încep printr-un fel de expunere anatomo-fiziologică a digestiei, de la impregnarea salivară de către pepsină, până la absorbția substanţelor nutritive în sânge. Apoi, după ce voi fi explicat ansamblul tractusului digestiv propriu-zis, ar trebui să explic sistemul cardio-respirator, cu tot ceea ce se leagă de acesta. Aş aborda apoi tot ceea ce face parte din aparatul renal. Acesta ar trebui să fie studiat în raporturile sale cu ansamblul sistemului neuro-senzorial, raporturi care nu sunt recunoscute astăzi. Ar trebui să vorbim apoi despre sistemul hepato-bilio-splenic. Astfel,

prin intermediul circulaţiei, am obţine treptat o vedere de ansamblu asupra organizării umane, o bază indispensabilă pentru elaborarea unei concepţii antroposofice. În lumina acesteia, rezultatele cercetării empirice ordonate în felul arătat ar permite abordarea terapeuticii

Un domeniu atât de vast, veţi fi de acord, nu poate fi schiţat în câteva zile. În cursul acestei săptămâni medicale, prietenii noştri medici nu vor putea oferi decât nişte indicaţii succinte şi eu, de asemenea, va trebui să spun multe lucruri bazate pe un asemenea mod, puţin obişnuit, de a privi datele empirice, incontestabile, totuşi, pentru acela care dispune de nişte cunoştinţe fiziologice şi terapeutice adecvate, aşa cum există ele astăzi. Desigur, multe lucruri vor fi exprimate în mod diferit faţă de modul obişnuit de exprimare, dar, dacă vom considera datele experimentale actuale în ansamblul lor, nu există nimic inconciliabil aici. Astfel, tot ceea ce voi spune va avea un caracter aforistic şi, de fapt, nu va fi decât o concluzie. Descoperirile empirice vor fi un punct de plecare, iar drumul intermediar va trebui să fie făcut de către prietenii noştri medici, căci acest drum intermediar este extrem de lung. Este necesar să procedăm în acest fel din cauza împrejurărilor actuale, care nu permit o recunoaştere completă a ceea ce expunem noi, dacă acest drum nu este prezentat cel puţin în principiile sale esenţiale. Acest lucru ar putea fi, totuşi, mai puţin dificil decât pare la prima vedere, dacă vrem să ne străduim să privim lucrările preliminare în ansamblul lor şi în direcţia indicată de mine. Veţi găsi pretutindeni aceste date preliminare, ele sunt adesea excelente, cu excepţia cercetărilor de vârf actuale.

Am încercat ieri să vă arăt cum poate fi abordat omul printr-o extindere a cunoașterii obișnuite. Dacă țineți seama de ceea ce v-am spus, permiteți-mi să mai adaug ceva. Ați putea fi la început foarte șocați atunci când, pe plan antroposofic, se vorbește despre om, așa cum ne apare el în lumea fizică, drept o ființă compusă într-un corp fizic organizat, dintr-un corp eteric organizat, dintr-un corp astral organizat – aceşti termeni să nu vă deranjeze, trebuie oricum să avem o terminologie – și dintr-o organizare a Eului propriu-zis, care conferă sufletului această unitate interioară pe care nu o întâlnim la animal. Această unitate apare, pe de o parte, în posibilitatea de a ne concentra experiențele interioare, dacă pot spune astfel, într-un „punct Eu", de unde apoi radiază, într-un fel, întreaga noastră activitate organică, cel puțin în stare conștientă. De altfel, aceasta se manifestă prin faptul că omul, în cursul dezvoltării sale, se situează în mod diferit, față de organizarea animală, în raport cu dezvoltarea sexuală sau dezvoltarea sexelor. Organizarea animală culminează în perioada maturizării sexuale – există, bineînțeles, și excepții –, urmată de un anumit declin, chiar dacă acesta nu apare în mod radical după maturizarea sexuală; un anumit declin organic există, totuși, în timp ce la om dezvoltarea fizică primește un anumit impuls prin maturizarea sexuală. Astfel, dacă ținem seama de toți factorii, se conturează o anumită deosebire între om și animal.

Vă puteți spune: O asemenea împărțire în organizare fizică, eterică, astrală și organizare a Eului, este ceva abstract. Acest lucru a fost adus ca obiecție de unii, mai ales din tabăra filosofilor. Suntem în prezența unor funcții ale organismului uman, le distingem, dar distincțiile nu se fac neapărat pe niște baze obiective – și

oamenii cred că avem de-a face cu ceva abstract. Dar nu aceasta este realitatea. Ceea ce se distinge, de fapt, prin această împărţire se va revela în zilele următoare şi nu reflectă doar o dorinţă de clasificare schematică, dimpotrivă, atunci când vorbim despre organizarea fizică a omului, aceasta include tot ceea ce putem trata în cadrul organizării umane aşa cum o facem prin cercetările noastre de laborator. Toate acestea se înglobează în ceea ce desemnăm prin organizarea fizică umană.

Dar când vorbim despre organizarea eterică umană nu este posibil să aplicăm acestei organizări, care este integrată organizării fizice, modul de a gândi adecvat experienţelor şi observaţiilor de laborator. Orice s-ar crede despre ceea ce ne revelează cunoştinţele suprasensibile despre organizarea eterică a omului, ceea ce se oferă observării directe – fără a intra pentru aceasta în concepţiile vitaliste sau mecaniciste – arată că ansamblul organizării eterice, pe care ne-o putem reprezenta ca pe o structură funcţională, îşi exercită stăpânirea asupra a tot ceea ce este lichid în organizarea umană. Aceasta ar putea face obiectul de studiu al unor lungi demersuri, în sensul despre care am vorbit. Am ajuns, aşadar, să limităm modul fizic de a gândi la tot ceea ce este solid în cadrul organizării umane, dar nu o vom înţelege decât dacă studiem tot ceea ce este lichid în ea, nu în felul fluidelor din natură exterioară anorganică, ci în calitate de fluide pătrunse în întregime de viaţă, în calitate de fluide vii. Despre aceasta este vorba atunci când se spune că omul are un corp eteric. Dar, pentru a recunoaşte acest lucru, nu este nevoie deloc să aderăm la nişte ipoteze asupra vieţii, este suficient să ajungem la ideea că celula trăieşte. Nu este nevoie deloc să insistăm asupra acestui fapt, indiferent că am fi nişte mecanicişti,

idealişti sau spiritualişti. Când spunem că celula este înzestrată cu viaţă – aşa cum o spune adeptul cel mai radical al empirismului –, pentru observaţia directă ce decurge din metoda despre care vorbesc se relevă faptul că ceea ce există în om de natură fluidă este ceva viu; aceasta înseamnă a spune că omul are un corp eteric. Astfel, tot ceea ce este solid trebuie luat ca ceva inclus în lichid, constituind o polaritate. Astfel, toate noţiunile şi legile extrase din lumea anorganică se aplică la ceea ce este solid în om, şi nu doar aceste organisme infime care sunt celulele din om trebuie considerate ca fiind înzestrate cu viaţă, ci tot ceea ce este în el lichid.

Dacă abordăm apoi tot ceea ce este în om de natură gazoasă, realizăm că aceste elemente gazoase efectuează între ele un proces continuu de schimb. Va trebui să atragem atenţia, în cursul următoarelor zile, asupra faptului că schimburile nu sunt un proces exclusiv anorganic şi nu sunt efectuate doar de organele solide, ci sunt supuse în om unor legi proprii, care reflectă schimbul intern, agitaţia internă a gazelor. Tot aşa cum o lege internă prezidează raporturile dintre rinichi şi inimă, la fel, noi trebuie să admitem existenţa unor legi interne în cadrul organismului aerian-gazos. Antroposofia le numeşte legi astrale, organizare astrală. Aceste legi nu ar exista dacă organizarea solidă şi cea lichidă a omului n-ar fi străbătute de organizarea gazoasă. Organizarea astrală nu cuprinde în mod direct elementul solid şi pe cel lichid, ci exercită o stăpânire directă asupra organizării gazoase şi le pătrunde doar indirect pe celelalte două. Astfel, în „omul-aer", se află o organizare astrală care îi conferă o anumită structură internă, în mod evident, de natură fluctuantă. Înălţându-ne de-a lungul stărilor materiei, ajungem să ne spunem: Dacă avem în vedere omul solid,

noţiunea de organizare fizică ne este suficientă. Dacă luăm în considerare tot ceea ce impregnează, drept fluid viu, organizarea fizică solidă, trebuie să admitem ceva care nu se reduce doar la legile fizice, noţiunea de corp eteric constituind un sistem în sine. La fel, eu numesc organizare astrală ceea ce nu pătrunde în mod direct solidul şi lichidul, ci în primul rând organismul gazos. Eu nu spun lege astrală, ci organism astral, căci el este un sistem în sine.

Ajungem astfel la organizarea Eului. Ea nu-şi exercită în mod direct stăpânirea decât asupra diferenţelor termice care există în om. Putem vorbi, astfel, despre un organism de căldură, despre un „om-căldură", asupra căruia organizarea Eului îşi exercită în mod direct stăpânirea, organizare care, prin prezenţa sa ca element suprasensibil, produce diferenţierile termice, dar, mai ales, le percepe şi trăieşte în ele. Astfel, organizarea Eului trăieşte în mod direct în diferenţele termice şi indirect în restul organismului, prin activitatea căldurii asupra a tot ceea ce este gazos, lichid şi solid. Organismul uman devine, astfel, încetul cu încetul, transparent. Dar tot ceea ce tocmai v-am explicat se manifestă, prin natura sa, în fizicul omului pământesc. Dacă observăm ceea ce am putea numi organizarea cea mai subtilă: organizarea Eului, noi o vedem acţionând în mod indirect asupra elementelor inferioare, asupra organizării gazoase, asupra organizării lichide şi până asupra organizării solide. Este la fel şi cu celelalte. Astfel, oricare dintre sistemele organice, decelabile în mod anatomic, reflectă modul în care ansamblul acestor elemente cuprinde organizarea umană aşa cum este ea cunoscută de empirismul bazat pe simţuri. Putem menţiona oricând nişte sisteme organice în care doar fizicul, fizicul solid,

este în relaţie directă cu legile care îl guvernează, dar care sunt în mod indirect în relaţie cu elementul fluid, şi mai puţin direct cu elementul gazos, apoi, cu atât mai puţin direct cu elementul caloric. Toate aceste indicaţii pe care vi le-am dat ca pe un fel de ţel de atins, vor fi verificate pe baza manifestărilor de către un empirism extins. Din cauza timpului limitat de care dispun, nu vă pot indica decât ţelul spre care tind relatările noastre.

Dacă studiem acum organizarea umană sub unghiul anatomo-fiziologic, vom putea studia drumul parcurs de alimente până la pereţii intestinali şi organele lor complexe, până în momentul absorbţiei lor pe căile limfatice şi sanguine. Dacă ne limităm la acest domeniu, ajungem s-o scoatem la capăt cu ceea ce ne învaţă ştiinţa actuală dintr-un punct de vedere absolut mecanicist. O viziune absolut mecanicistă nu ar conduce, totuşi, nici în acest domeniu, chiar până la capăt, căci procesele observate în exterior, în laborator, considerate de ştiinţă ca anorganice, se desfăşoară, de fapt, în tractusul digestiv, în organismul viu. Viaţa pune stăpânire pe ele de la început. Ele sunt absorbite de viaţă încă de la impregnarea hranei cu salivă. Dar, ţinând seama de faptul că procesul exterior este introdus în viaţa tractusului digestiv, noi putem s-o scoatem la capăt în ceea ce priveşte acest domeniu limitat dacă ne dăruim celor ce se pot observa în organizarea fizică a omului. Dar trebuie să avem clar în minte că rămâne un rest de activitate digestivă, că procesul alimentar nu este complet încheiat atunci când peretele intestinal este trecut, şi că pentru a înţelege ceea ce urmează sunt necesare alte moduri de a considera lucrurile. Dar, pentru acest domeniu limitat, este suficient să studiem aceste transformări analoage cu cele ce pot fi observate în exterior. Descoperim atunci

ceea ce ştiinţa nu vrea să admită, ceea ce este, totuşi, adevărat şi rezultă în mod neîndoielnic din datele ştiinţifice actuale. Trebuie ca prietenii noştri medici să studieze lucrurile din punct de vedere ştiinţific şi să dovedească în mod empiric că, prin absorbţia lor, prin acţiunea ptialinei, a pepsinei şi a altor fermenţi, alimentele sunt în întregime despuiate de caracterul care le era propriu în exterior. Absorbim alimente minerale – le putem contesta numele de alimente, dar trebuie, oricum, să le dăm un nume –, alimente de origine minerală, vegetală şi animală. Aceste alimente au traversat o organizare minerală, vegetală sau animală. Laptele matern este, evident, alimentul cel mai apropiat de organizarea umană. Sugarul îl absoarbe direct provenind din organizarea umană. Rezultatul absorbirii alimentelor de către organismul uman este o eliminare a oricărei urme a provenienţei lor. Am putea chiar spune că organizarea umană face posibil acest mod de a vedea lucrurile, anorganic, pur ştiinţific. În mod efectiv, chimul, în momentul trecerii din intestin în circulaţia sanguină şi limfatică, este cât se poate de apropiat de procesele fizice exterioare. Omul elimină tot ceea ce s-ar mai putea păstra din exterior şi încearcă să facă chimul cât se poate de asemănător cu ceea ce este anorganic. Omul trebuie să facă acest lucru, şi el se distinge şi prin aceasta de lumea animală. Dacă studiaţi regnul animal din punct de vedere anatomo-fiziologic, veţi vedea că el nu elimină atât de complet ceea ce pătrunde în corpul său. În ceea ce priveşte eliminările, se întâmplă ceva diferit. Ceea ce trece în corpul animalului rămâne mai înrudit cu organizarea exterioară, vegetală sau animală, decât la om, şi pătrunde în circulaţie păstrându-şi caracteristicile interne. Organizarea umană a progresat până la a face chimul cât

mai anorganic în momentul în care el trece peretele intestinal. Efectiv, omul pur fizic este prezent în domeniul în care chimul trece din intestin în, dacă putem spune astfel, organizarea cardio-respiratorie.

Iată-ne în punctul în care modul nostru de a vedea lucrurile devine erezie pentru ştiinţa oficială, căci acest sistem cardio-respirator, acest aparat circulator este, de fapt, cel care transformă în substanţă vie hrana devenită, aș zice, complet anorganică. Organizarea umană nu poate exista fără a-şi da ea însăşi elementul său viu. Aici se produce pe o scară mai largă un proces similar aceluia al revitalizării părţilor anorganice din albumine, acestea spuse fără a ne referi la esenţa procesului, ci doar la ceea ce spune despre el fiziologia. Nu avem timp să studiem în lumina teoriilor ştiinţifice actuale modul în care produce planta albumina vie, dar regăsim, în mod efectiv, la om, acelaşi proces de vitalizare a albuminei de către sistemul cardio-respirator şi anexele sale, după ce chimul a fost făcut cât mai anorganic posibil. Astfel, putem spune că sistemul cardio-respirator are rolul de a integra ceea ce este fizic în organizarea eterică. Ca oameni, noi dispunem de un sistem cardio-respirator capabil să revitalizeze anorganicul, să-l integreze procesului organic viu. La animal, acest lucru nu se produce decât într-un grad mai mic, mai estompat. Acest proces nu s-ar putea efectua în fizicul nostru dacă organizarea umană nu ar îndeplini anumite condiţii pământeşti. Îngerii l-ar putea realiza, dar ar trebui, pentru aceasta, să zboare prin împrejurimi, să aibă o gură, un esofag şi în fine, un intestin; atunci totul ar înceta şi ar dispărea în eteric. Nişte tractusuri digestive ar pluti astfel, purtate de îngeri, fiinţe eterice invizibile. Aşa ceva ar fi imposibil, nu s-ar putea realiza în lumea fizică. Acest lucru nu ar deveni posibil decât dacă sistemul eteric

ar fi preluat şi incorporat fizicului. Este ceea ce se petrece în cursul absorbirii oxigenului prin respiraţie. Astfel, omul nu este un înger, ci o fiinţă fizică umblând pe Pământ, pentru că ceea ce are el angelic este făcut fizic prin preluarea oxigenului. Într-adevăr, acest oxigen proiectează totul în lumea fizică, şi totul se realizează ca sistem fizic, şi anume ca sistem cardio-respirator, care, altfel, ar fi de natură pur suprasensibilă.

Suntem astfel conduşi să recunoaştem că la baza organizărilor animale, vegetale şi umane se află carbonul – la om, mai puţin pregnant decât la plantă –, prin faptul că el fixează organizarea fizică propriu-zisă. Şi, prin faptul că fixează oxigenul, el este în relaţie şi cu organizarea eterică, în măsura în care aceasta se exprimă în fizic. Avem astfel cele două elemente principale care constituie albumina structurată, albumina vie. Aceste consideraţii ar fi putut avea la fel de bine ca punct de plecare celula de albumină, celula însăşi. Ceea ce ar putea fi construit pornind de la celulă, am extins la raporturile dintre traiectul digestiv şi sistemul cardio-respirator, substituind unei viziuni microscopice o viziune macroscopică despre om, examinând intervenţia organizării eterice, arătând cum se fixează ea de fizic, prin preluarea oxigenului.

Vedeti dvs., noi nu obţinem astfel altceva decât o fiinţă a cărei existenţă în lumea fizică ar conţine doar un aparat digestiv şi un aparat circulator. Nu am ajuns încă la o fiinţă înzestrată cu suflet. Aceasta s-ar putea manifesta, la rândul ei, pe plan suprasensibil şi noi va trebui să arătăm modul în care acestui ansamblu – omul solid şi omul lichid – i se incorporează ceea ce face din om o fiinţă înzestrată cu sensibilitate, să arătăm ce anume îl pătrunde pentru a face din el o fiinţă simţitoare, impregnată de

suflet. Doar mergând pe urmele acestei impregnări ne vom putea face o imagine coerentă despre omul înzestrat cu suflet. Legând organizarea eterică a corpului de oxigen, dispunem de întreaga organizare în care oxigenul joacă un anumit rol la om.

Organizarea sufletească nu se poate realiza fără prezența unui punct de ancorare pentru „omul-aer", punct de ancorare care se extinde la întreaga organizare fizică. Abordăm astfel niște noțiuni și mai greu de înțeles pentru gândirea contemporană. Reprezentați-vă modul în care oxigenul ia în stăpânire etericul prin intermediul organizării cardio-respiratorii. În mod analog, organizarea astrală ia în stăpânire organizarea umană prin intermediul altui sistem organic. Dacă desenez în mod schematic acest sistem organic, ceea ce ne interesează nu pornește din aceste organe fizice solide și lichide, ci de la ceea ce este gazos în ele. Aceste forțe astrale organice radiază și se desfășoară în organismul uman pornind de la această organizare gazoasă. Și organul fizic însuși se formează prin efectul propriei sale activități radiante. El începe prin a emite organizarea gazoasă, impregnează omul cu suflet, impregnează sufletul în toate organele. Această activitate radiantă poate face să ia naștere un organ fizic doar răsfrângându-se asupra ei înseși, și în acest fel participă la organizarea fizică umană. Acest organ este rinichiul, considerat de obicei ca aparat, în principal, excretor, dar el nu este – așa cum vă voi arăta – decât în mod secundar excretor. Voi vorbi despre relația dintre această funcție excretoare și funcțiile superioare ale rinichiului. În afară de funcția sa excretoare, ca organ fizic asociat vitalității, rinichiul este, prin elementele sale gazoase, organul pornind de la care emană organizarea astrală, aceasta impregnând

elementul aer şi, prin intermediul lui, lichidele şi solidele organismului uman. Sistemul renal este, astfel, baza organică a sensibilităţii, a elementului sufletesc şi a ceea ce se leagă de el, şi ceea ce impregnează organismul cu astralitate. Fiţi atenţi la faptul că, dacă studiaţi datele ştiinţei empirice despre funcţiile renale – deşi este greu să-ţi faci o reprezentare clară pe baza a ceea ce se găseşte în cărţi –, dacă studiaţi aceste date cu un anumit simţ instinctiv, veţi putea descoperi nişte raporturi între funcţiile renale şi sensibilitatea interioară, excreţiile fiind doar martorul secundar al lucrului de care vă separaţi. Acesta emană din funcţiile renale în măsura în care aceste funcţii se află la baza sistemului sensibilităţii, acesta se exprimă, de asemenea, în diversitatea excreţiilor.

Dacă vreţi să căutaţi o extindere a ştiinţei, vă recomand să studiaţi la oamenii sensibili, care acceptă să fie deschişi faţă de dvs., modificările excreţiei urinare în funcţie de faptul că persoana gândeşte într-o cameră rece sau într-una caldă. Vedeţi ce vor revela asemenea constatări empirice provenind din nişte condiţii experimentale diferite. O experimentare sistematică, riguroasă, aşa cum o practică ştiinţa actuală, o să vă arate deosebirea dintre excreţiile renale în funcţie de faptul că persoana gândeşte într-o cameră rece sau una caldă.

Mai puteţi proceda astfel: Examinaţi excreţia urinară a unei persoane căreia îi veţi cere să gândească în timp ce-i aplicaţi o compresă caldă pe cap şi apoi cerându-i să gândească în timp ce-i aplicaţi compresa pe picioare. Trebuie să fie respectate riguros condiţiile experienţei. Aveţi atunci o posibilitate de verificare pur empirică.

Dacă astăzi ne lipsesc nişte experienţe de acest fel, acest fapt rezultă dintr-o aversiune de a porni pe aceste căi. La fel, nu se ţine seama de amnios şi de alantoidă,

atunci când se studiază divizarea celulară, dezvoltarea embrionară. Desigur, aceste organe sunt examinate atunci când sunt eliminate, dar, pentru a cunoaşte dezvoltarea umană în ansamblul ei, ar trebui să studiem cu grijă anexele înseşi în cadrul dezvoltării embrionare mai mult decât modul în care se divizează celula-ou. Aşadar, este important să creăm bazele de plecare pentru o examinare adecvată. Acest lucru va avea o importanţă considerabilă, deschizând calea pe care trebuie să ne angajăm pentru a înţelege cu adevărat omul ca pe o celulă uriaşă, deşi invizibilă. Şi ceea ce vom relata despre om nu va putea fi găsit în prezent în celulă, pentru că microscopia nu ne conduce la aceasta. Metodele respective, aceste metode care pornesc de la microscopie, ne fac să descoperim nişte lucruri foarte frumoase, cum sunt, de exemplu, cele din lucrările şcolii lui Hertwig. Examinarea microscopică a celulei ne conduce până la un anumit punct pe care nu ajungem să-l depăşim, pentru a putea studia procesele vitale atât de complicate. Astfel, studiul empiric convenţional ne conduce la un punct mort, deşi ştiinţa spirituală ne permite să-l depăşim. Atunci, puteţi examina omul în totalitate, punctul mic, care este celula, se extinde la întregul om. Descoperiţi modul în care are loc luarea în stăpânire a organizării pur fizice în relaţie cu structura carbonului. De aici, treceţi la organizarea eterică în relaţie cu structura oxigenului. Dacă, printr-o serie de experienţe riguroase, abordaţi apoi sistemul renal, veţi găsi relaţia cu azotul. Astfel, aţi inclus în consideraţiile dvs. carbonul, oxigenul, azotul, acesta din urmă în astralizarea organismului, în metamorfozele acidului uric şi ale ureei, pe care trebuie să le studiem prin nişte experienţe riguroase. Aceste experienţe vă vor furniza nişte indicaţii precise despre felul în care omul este impregnat de

astralitate pornind de la sistemul renal. Alte elemente ale activităţii şi chiar ale patologiei renale, printre care prezenţa anumitor celule sanguine în urină, vor veni să confirme aceste indicaţii. Sistemul renal, pur şi simplu, face să radieze organizarea astrală în organismul uman. Nu organizarea fizică trebuie luată în considerare în acest caz, ci ceea ce este legat de ea drept organizare gazoasă şi, fără azot, noi am fi nişte fiinţe suprasensibile, tot aşa cum, fără oxigen, am fi nişte fiinţe eterice. Azotul acţionează asupra ansamblului astfel încât să permită omului să umble pe Pământ, să fie om pământesc. Asociindu-se cu carbonul şi oxigenul, azotul vine să formeze o triadă.

Astfel, principiile ştiinţei spirituale ne conduc în permanenţă spre o extindere a metodelor anatomiei şi fiziologiei. Aceasta nu este deloc de domeniul fanteziei, aşa cum o arată rezultatele. Se cere, pur şi simplu, să se abordeze, să se examineze sistemul renal cât mai exact posibil, mai riguros decât se face în prezent, ţinându-se seama de condiţiile astrale, de excreţia ureei şi a acidului uric, şi aceasta în mod sistematic. Vom vedea atunci verificându-se, punct cu punct, tot ceea ce s-a spus. Vom avea, astfel, o primă viziune de ansamblu asupra constituţiei organismului uman.

Atunci se poate spune: Tot ceea ce absoarbe omul ca hrană este integrat organizării sale astrale datorită sistemului renal. Mai trebuie s-o integrăm organizării Eului. Acest lucru se face, în primă instanţă, prin sistemul hepato-biliar. Ceea ce aparţine la propriu structurii calorice, îndeosebi celei din sistemul hepato-biliar, radiază în aşa fel încât întregul om este pătruns de organizarea Eului, care este legată în toate felurile de diferenţierile termice ale organismului în ansamblul său.

Referitor la cele de mai sus, dvs. vă puteţi aplica, desigur, cu toată rigoarea care este de dorit, metodele de cercetare. Începeţi prin a examina animalele inferioare, la care nu se poate vedea nici o umbră a unei organizări a Eului. Nu veţi găsi la ele un ficat structurat şi, încă şi mai puţin, suc biliar. Aceste procese nu apar decât treptat în decursul filogenezei în linia animală, atunci când ea se apropie de organizarea Eului. Formaţiunea hepato-biliară apare paralel cu intensitatea organizării Eului cu care este înzestrată o fiinţă. Şi în acest caz veţi putea face o serie de experienţe, pe care va trebui să le extindeţi la diferitele perioade ale existenţei umane. Veţi vedea atunci cum sunt legate funcţiile hepatice de organizarea Eului la om. Va fi suficient să studiaţi anumite stări patologice, în special anumite boli infantile mortale, şi veţi găsi relaţia dintre secreţia biliară şi anumite stări mintale, orientate nu spre afectiv, ci spre ceea ce se leagă mai mult de organizarea Eului. Se va deschide, astfel, o cale spre nişte experienţe fecunde, care se pot apropia în parte de descoperirile ştiinţei empirice, spre nişte experienţe pe care le vom putea extinde. Astfel, veţi descoperi că, tot aşa cum organizarea fizică se leagă de carbon, etericul de oxigen, astralul de azot, organizarea Eului se leagă de hidrogen. Veţi putea integra orice diferenţiere calorică funcţiei hidrogenului, combinat, evident, cu alte substanţe din organism. Astfel, înălţându-ne de la sensibil la suprasensibil, dar „apucând" suprasensibilul prin intermediul reprezentanţilor săi fizici, devine posibil să-l privim pe om – într-un fel – ca pe o celulă înzestrată cu suflet şi spirit.

Şi aici trebuie, înainte de toate, să ne străduim să nu abandonăm, pur şi simplu, minunatele rezultate ale cercetării ştiinţifice la punctul lor final, ci să le reluăm şi

să le continuăm. Dacă începeţi să cercetaţi ceea ce se află în ştiinţa empirică obişnuită, dacă încercaţi să uniţi ceea ce este cel mai aproape de ceea ce este mai departe, dacă examinaţi cum se leagă lucrurile între ele, veţi găsi, sunt convins, întreaga confirmare a ceea ce vă spun. Sunt sigur că studierea ocultiştilor, sau a celor care sunt consideraţi astăzi ocultişti, nu v-ar sluji la nimic, dar studierea reală al faptelor empirice ale ştiinţei celei mai ortodoxe o să vă fie mai de folos.

Ştiinţa însăşi vă va conduce să recunoaşteti ceea ce nu poate fi perceput decât prin contemplare suprasensibilă. Această contemplare va indica, totuşi, în ce direcţie trebuie să fie studiate faptele empirice. Veţi descoperi metodele adecvate, ele se vor impune pe baza faptelor înseşi. Să nu reproşăm acestor principii orientative că ar da naştere unor prejudecăţi sau sugestii. Lucrurile se vor rezolva de la sine, dar, aş spune, într-un mod complicat. Pentru a progresa, va trebui să examinăm de acum înainte toate cunoştinţele dobândite despre om în raport cu lumea exterioară.

Acum, v-aş ruga să urmăriţi raţionamentul pe care vi-l propun doar ca exemplu, dar care vă va orienta spre demersul care va trebui urmat. Să considerăm o plantă anuală, care răsare din pământ primăvara şi îşi parcurge ciclul anual. Asociaţi acest fenomen observabil la planta anuală cu altele, cu faptul că ţăranii îşi păstrează cartofii în nişte gropi săpate la o anumită adâncime. Ei îi pot folosi astfel în anul următor, în timp ce, dacă i-ar fi păstrat, pur şi simplu, afară, la aer, într-o pivniţă obişnuită, ei s-ar fi stricat. Ştiţi că toate experienţele arată că ceea ce rezultă din schimburile dintre Soare şi Pământ se cufundă mai adânc în pământ în timpul lunilor de iarnă ce urmează. În pământ se exercită nişte efecte de căldură, precum şi de

lumină. În cursul iernii, dinamica se exercită sub suprafaţa solului. Repercusiunile verii se regăsesc sub suprafaţa solului. Vara ne înconjoară din exteriorul pământului, ceea ce se manifestă ulterior, în cursul iernii, sub suprafaţa solului. Iată ce rezultă de aici – trebuie să înaintez cu paşi de uriaş, dar faptele sunt uşor de verificat empiric -: atunci când planta, în ciclul său anual, iese din pământ, ea creşte, de fapt, cu ajutorul forţelor pe care Soarele le-a dat Pământului, cel puţin în anul precedent, ea îşi extrage dinamica sa din pământ. Această dinamică poate fi urmărită până în ovar, până în formarea grăuntelui. Aşadar, noi ajungem la o botanică într-adevăr conformă cu întreaga fiziologie doar dacă ţinem seama nu numai de dinamica luminii şi căldurii din anul în care creşte planta, ci şi de dinamica luminii şi căldurii din anul precedent, cel puţin, dinamică pornind de la rădăcină. Acest lucru poate fi urmărit până în ovar. Găsim, astfel, aici ceea ce s-a întâmplat în anul precedent, ceea ce acţionează pornind din anul precedent. Dacă, în schimb, examinaţi frunzele sau petalele, veţi descoperi în frunze un compromis între dinamica din anul trecut şi aceea din anul în curs. Frunzele posedă ceea ce urcă din pământ şi ceea ce provine din ambianţă. Florile sunt o manifestare pură a anului în curs. Ceea ce apare în culoarea lor şi în alte aspecte nu are nimic vechi şi provine din anul prezent. Astfel, nu puteţi examina o plantă anuală dacă nu ţineţi seama decât de condiţiile prezente. Examinaţi structurile corespunzătoare pentru doi ani succesivi – dar efectele Soarelui persistă mai mult timp –, şi veţi vedea că ceea ce observaţi la planta din acest an trebuie să fie raportat la condiţiile solare din anul precedent. Vedeţi cum larvele de cărăbuş mănâncă încă asemenea plante şi

le plac, deşi ele nu apar decât mai târziu, după ce şi-au încheiat stadiul larvar.

Aceste fapte trebuie să constituie obiectul unei cercetări riguroase. Vedem atunci că structurile substanţelor pe care le regăsim în frunze şi în petale sunt diferite de structurile substanţelor provenite din rădăcini, şi chiar din grăunţe. Există o deosebire enormă. Este deosebirea pe care o găsiţi între un ceai făcut din petale sau din frunze, sau un decoct de rădăcini sau grăunţe. Dacă puneţi astfel în legătură organizarea omului cu mediul său ambiant, veţi putea verifica ceea ce aflaţi în mod pur senzorial. Veţi descoperi astfel că dezordinile de integrare a chimului în eteric prin sistemul cardio-respirator pot fi influenţate cu ajutorul frunzelor; că ceea ce se referă la tractusul digestiv va fi influenţat, în principal, cu ajutorul unei infuzii din petale. Un decoct de rădăcini şi seminţe acţionează asupra activităţii ulterioare a sistemului vascular, până asupra sistemului renal. Astfel, veţi observa o relaţie logică între ceea ce se petrece în organismul uman şi lumea exterioară, care ne oferă remediile sale.

Voi continua în această după-amiază prin a vă expune relaţiile care există între diferitele structuri vegetale, pe de o parte, organizarea neuro-senzorială şi organizarea digestivă a omului, pe de altă parte.

PRINCIPII ANTROPOSOFICE DE FIZIOLOGIE, PATOLOGIE ŞI TERAPEUTICĂ
CONFERINȚA A TREIA

Stuttgart, 27 octombrie 1922 (după-amiaza)

Când reuşim să avansăm în ceea ce priveşte modul de a examina organismul uman, pe care, din păcate, nu am putut decât să-l schiţez, se desprind nişte noţiuni importante, care ne permit să apreciem starea omului, atât a celui sănătos, cât şi a celui bolnav, noţiuni a căror importanţă oamenii nu o înţeleg astăzi.

Astfel, încă nu se ţine seama decât prea puţin de ceea ce am numit în cartea mea ***Despre enigmele sufletului*** [Nota 11] tripartiţia fiinţei fizice a omului. Dar o justă cunoaştere a acestei tripartiţii a omului fizic va oferi enorm de multe elemente pentru înțelegerea patologiei şi a terapeuticii.

Iată cum trebuie înţeleasă această tripartiţie: Tot ce aparţine sistemului neuro-senzorial este localizat în principal în cap, deşi această organizare a capului se extinde la întreg organismul, fie că este vorba de funcţiile neuro-senzoriale ale pielii, sau de alte organe. Dar nu ne putem face o reprezentare valabilă despre procesele organice fără a studia, din punct de vedere teoretic, sistemul neuro-senzorial în mod izolat.

Al doilea sistem pe care trebuie să-l distingem este sistemul ritmic al omului, care cuprinde tot ceea ce este supus unui ritm, aşadar, în principal, sistemul respirator în relaţie cu sistemul circulator şi, într-un sens mai larg, acest ritm, esenţial pentru om, chiar dacă adesea el nu-l mai respectă, ritmul alternanţei zi-noapte, veghe-somn şi, în cele din urmă, toate celelalte ritmuri, cum este acela al

hrănirii etc. Desigur, omul se abate adesea de la aceste ritmuri, dar ceea ce rezultă din aceste abateri trebuie să fie atunci compensat de anumiți regulatori ai organismului. Astfel, noi trebuie să studiem organizarea ritmică drept al doilea element al triadei umane. Al treilea este organizarea metabolică, la care eu adaug și membrele, căci procesele funcționale care se desfășoară în membre cu ocazia mișcărilor sunt în strânsă legătură cu metabolismul.

Dacă admitem această tripartiție a omului, observăm că ceea ce am desemnat în această dimineață drept organizare a Eului se află în legătură cu metabolismul omului, în măsura în care aceasta se extinde la întreg organismul. La fel, există un anumit raport între omul ritmic și ceea ce am calificat azi-dimineață drept sistem cardio-respirator. La rândul său, ceea ce emană din funcția renală, prezentată azi-dimineață, are un anumit raport cu organizarea astrală. Pe scurt, omul tripartit are un anumit raport cu diferitele părți constitutive suprasensibile ale naturii umane și, prin aceasta, cu diferitele sisteme organice despre care am discutat în această dimineață. Să examinăm acum aceste raporturi în detaliu, în așa fel încât ele să poată fi folosite în mod just pentru cunoașterea omului sănătos și a celui bolnav. În acest scop, cel mai bine este să pornim de la organizarea ritmică a omului. Această organizare ritmică are o proprietate a cărei importanță, în general, nu este sesizată. Este vorba de raportul dintre ritmul respirației și acela al circulației. La adult, acest raport se apropie de valoarea 4/1. Această valoare nu este, evident, decât aproximativă, o medie, iar modul în care acest raport se stabilește pentru fiecare individ în parte este un indiciu al gradului de sănătate sau de boală al organismului. Ceea ce

ne apare în acest raport de 4/1 al omului ritmic se extinde, propriu-zis, la întregul organism. Astfel, există, cu certitudine, un raport de 4/1 între dezvoltarea sistemului metabolic – de care aparţine şi sistemul membrelor, eu spun sistemul metabolic pentru a simplifica – şi dezvoltarea sistemului neuro-senzorial. Acest lucru poate fi verificat empiric. Acest raport are o extindere atât de generală, încât putem spune: Tot ceea ce are legătură cu procesul metabolic uman se desfăşoară de patru ori mai repede decât tot ceea ce ţine, în ceea ce priveşte dezvoltarea omului, de organizarea neuro-senzorială. Apariţia celei de a doua serii de dinţi la copil este expresia a ceea ce se desfăşoară în metabolism prin faptul că acesta vine în permanenţă în întâmpinarea sistemului neuro-senzorial. Dar tot ceea ce, pornind din sistemul metabolic, se prelungeşte spre omul median, spre sistemul ritmic, se află într-un raport de 4/1 cu ceea ce se prelungeşte spre acelaşi sistem ritmic pornind din sistemul neuro-senzorial. De fapt, sistemul respirator poate fi considerat drept o prelungire a sistemului neuro-senzorial, iar sistemul circulator, drept o prelungire a sistemului metabolic. Acesta din urmă, al treilea element al organizării umane, îşi îndreaptă influenţele spre cel de-al doilea, în sus, spre polul ritmic, ceea ce se manifestă prin ritmul circulaţiei sanguine a vieţii de zi cu zi. Sistemul neuro-senzorial îşi trimite influenţele spre sistemul respirator, ceea ce se manifestă prin ritmul respirator. Astfel, în acest raport de 4/1 dintre ritmuri – cam 70 de pulsaţii pentru 18 respiraţii – se manifestă şocul, întâlnirea dintre sistemul neuro-senzorial şi sistemul metabolic. Putem observa acest fapt în fiecare perioadă a existenţei umane, ca efect al acestei întâlniri. Acesta este un raport foarte important, şi putem adăuga:

procesul de formare a celei de a doua serii de dinţi a copilului este o înaintare în sens ascendent a metabolismului, până în cap, dar, în această întâlnire a metabolismului cu sistemul neuro-senzorial, predomină acesta din urmă. Apoi, la pubertate, se produce o nouă întâlnire dintre metabolism şi sistemul neuro-senzorial, dar acum sistemul metabolic predomină, ceea ce se exprimă, de exemplu, la băiat prin schimbarea vocii. Vocea, care până acum era, în principal, expresia sistemului neuro-senzorial, se estompează sub efectul înaintării în sens ascendent a metabolismului. Putem înţelege aceste efecte observând în ele partea acestei activităţi radiante care se răspândeşte în organism pornind din sistemul renal şi sistemul hepato-biliar, aşa cum am văzut astăzi, şi partea din ceea ce emană din organizarea cefalică şi organizarea cutanată, baze ale sistemului neuro-senzorial. Această relaţie este extrem de interesantă şi ne permite să pătrundem profund în tainele organizării umane. Astfel, ne putem reprezenta modelarea, structurarea organismului, drept rezultat al întâlnirii a ceea ce, să spunem, emană pornind din rinichi şi din ficat, şi forţele plăsmuitoare care emană din sistemul cefalic. Acest lucru poate fi reprezentat schematic (schiţă). Ar trebui să spunem: asemenea raze pornesc din sistemul hepato-renal nu doar în sus, ci în toate direcţiile. Aceste radiaţii tind să acţioneze în mod semiradial, dar ele sunt peste tot atenuate de către forţele plastice formatoare, provenind din sistemul cefalic, care vin în întâmpinarea lor. Astfel, forma plămânului apare ca structurată de către sistemul hepato-renal, în întâmpinarea căruia vine componenta forţelor care rotunjesc, provenite din sistemul cefalic. Ne putem reprezenta forma omului întreg drept rezultanta forţelor

radiale ale sistemului hepato-renal, rotunjită de forţele care pornesc din sistemul cefalic.

Ne aflăm, astfel, în faţa unui fapt extrem de important, pe care empirismul ne permite să-l verificăm în cele mai mici detalii, faptul că organizarea şi, în special, creşterea omului, rezultă din acţiunea a două categorii de componente: cele care emană din sistemul hepato-renal, şi cele care rotunjesc formele, care le modelează şi le conferă suprafaţa, provenite din sistemul neuro-senzorial. Cele două categorii de componente se pătrund reciproc, dar nu în acelaşi ritm, în ritmuri diferite. Tot ceea ce provine din sistemul hepato-renal are ritmul omului metabolic, iar ceea ce emană din cap are ritmul omului neuro-senzorial. Aceasta înseamnă că, atunci când, în jurul vârstei de şapte ani, omul este gata, prin organizarea sa, să-şi formeze a doua serie de dinţi, organizarea sa metabolică, cu tot ceea ce provine din sistemul hepato-biliar şi va fi, deci, expulzat, este supus acestui ritm. Acesta este ritmul inimii, care se stabileşte, faţă de celălalt ritm, care-i vine în întâmpinare pornind din cap, în raportul de 4/1. Astfel, în ceea ce priveşte organizarea sa cefalică, omul atinge doar la douăzeci şi opt de ani punctul în care a ajuns la şapte ani cu organizarea sa metabolică. Aceasta înseamnă că principiul modelator al omului înaintează mai încet decât principiul radiant. În privinţa a tot ceea ce emană din metabolism, noi atingem, spre sfârşitul celui de-al şaptelea an al vieţii, punctul care nu va fi atins decât spre douăzeci şi opt ani, în ceea ce priveşte creşterea generală, în măsura în care ea depinde de sistemul neuro-senzorial. În această privinţă, omul este o fiinţă de o asemenea complexitate, încât în el acţionează doi curenţi supuşi unor ritmuri diferite. Astfel, a doua serie de dinţi rezultă din întâlnirea a ceea ce emană din

metabolism, ca forţe radiale, cu principiul modelator, mai lent, dar mai intens. Din această cauză, predomină elementul metabolic. La pubertate, predomină elementul metabolic, în timp ce elementul modelator se retrage întru câtva, ceea ce la sexul masculin se exprimă printr-o manifestare bine cunoscută.

De toate acestea se mai leagă şi alte lucruri. Printre altele, faptul că în primii şapte ani omul este cel mai mult predispus la boli. Apoi, o dată cu a doua serie de dinţi, predispoziţia la boli se atenuează mult. Am fost condus spre un studiu riguros al acestor fapte în vederea dezvoltării pedagogiei. O pedagogie justă nu poate fi întemeiată în mod real fără o cunoaştere de bază a omului sănătos şi a omului bolnav. Prin fiinţa sa interioară, în cursul celei de a doua perioade de şapte ani, între schimbarea dinţilor şi pubertate, omul este cel mai sănătos. În cursul perioadei următoare, el se îmbolnăveşte din nou cu uşurinţă. Dar predispoziţia la boală existentă în primii şapte ani este foarte diferită de aceea a perioadei post-pubetare. Aceste predispoziţii sunt, dacă putem spune astfel, tot atât de diferite una de alta cum este apariţia celei de a doua serii de dinţi faţă de schimbarea vocii la băiat. În cursul primilor şapte ani, totul porneşte de la organizarea neuro-senzorială, atingând periferia cea mai îndepărtată. Organizarea neuro-senzorială, care predomină încă la schimbarea dinţilor, este, totodată, acea organizare de la care pornesc toate manifestările patologice ale primei perioade de şapte ani. Veţi avea, aş putea spune, o viziune completă asupra acestor manifestări patologice dacă priviţi lucrurile astfel: este clar că tot ceea ce radiază pornind din sistemul hepato-renal este întru câtva atenuat de principiul modelator al omului neuro-senzorial, şi în acest

element modelator acţionează, în principal, ceea ce am caracterizat în aceste conferinţe ca fiind în legătură cu organizarea Eului şi cu organizarea astrală a omului.

Nu este oare surprinzător că am spus înainte că organizarea Eului acţionează pornind din sistemul hepato-biliar, iar organizarea astrală pornind din sistemul renal, iar acum ajung să spun că tot ceea ce este în raport cu organizarea Eului şi organizarea astrală emană din organizarea cefalică? Nu putem cuprinde vreodată întreaga complexitate a organizării umane dacă descriem lucrurile rigid, spunând: Organizarea Eului porneşte din sistemul hepato-biliar, organizarea astrală din sistemul renal, cramponându-ne de această idee. Trebuie să vedem clar că în primii şapte ani, până la schimbarea dinţilor, aceste forţe radiante care emană din sistemul hepatic şi din sistemul renal sunt atenuate pornind din sistemul neuro-senzorial, şi că această atenuare are importanţă. Astfel, ceea ce emană, pentru organizarea astrală, din sistemul hepato-renal, se manifestă în mod curios, sub forma unui efect de sens contrar, nu direct, de jos în sus, ci indirect, de sus în jos.

Trebuie să ne reprezentăm întreaga organizare a copilului în felul următor: astralul radiază pornind din sistemul renal, iar organizarea Eului, pornind din sistemul hepatic, dar nu aceste activităţi radiante sunt importante; ceea ce emană din sistemul hepatic şi din sistemul renal este reflectat de sistemul cefalic, şi doar această reflectare se manifestă ca principiu activ în organism. Cum să ne reprezentăm atunci organizarea astrală la copil? Considerând activitatea renală, dar în efectul său radiant reflectat de sistemul cefalic. Şi cum să ne reprezentăm organizarea Eului la copil? Considerând activitatea hepato-biliară în efectele sale radiante reflectate de

sistemul cefalic. Iar organizarea eterică şi cea fizică propriu-zise acţionează de jos în sus. Organizarea fizică îşi are punctul de plecare în omul digestiv, iar cea eterică în sistemul cardio-respirator. Acestea acţionează de jos în sus, iar celelalte de sus în jos, în timpul primei perioade a existenţei umane. Iar prin activitatea radiantă ascendentă se stabileşte acest ritm într-un raport de 4/1 faţă de acela al activităţii radiante descendente.

Păcat că nu pot decât să schiţez aceste lucruri, dar ceea ce vă indic este cu adevărat revelator în privinţă proceselor care au loc în copilărie. Astfel, pentru a studia bolile cele mai tipice ale copilăriei, puteţi să le clasificaţi în două grupe. Veţi descoperi atunci că ele rezultă, pe de o parte, din faptul că activitatea radiantă ascendentă a ritmului de 4, în întâmpinarea căreia vine activitatea radiantă descendentă a ritmului de 1, nu este compensată de aceasta din urmă. Iar atunci când activitatea radiantă ascendentă a ritmului de 4 nu vrea să se integreze individualităţii umane, în timp ce ritmul ereditar, ritmul cefalic, ritmul de 1, este normal, atunci apar toate bolile metabolice ale organismului infantil, dar e vorba de nişte boli ale metabolismului caracterizate printr-o sufocare în faţa barajului neuro-senzorial. Atunci, metabolismul nu ajunge să se adapteze în mod corect la ceea ce radiază din sistemul neuro-senzorial. Septicemia este un exemplu de acest fel, printre toate bolile pe care le putem califica drept metabolice. Dacă, dimpotrivă, metabolismul este adaptat individualităţii umane, dacă condiţiile de igienă sunt satisfăcătoare, astfel încât copilul să fie adaptat mediului său ambiant, altfel spus, dacă el este alimentat în mod corect, dar dacă, din cauza anumitor factori ereditari, sistemul neuro-senzorial, care acţionează de sus în jos, influenţând activitatea radiantă a sistemului hepato-biliar

şi a sistemului renal, este perturbat, atunci apar toate bolile spasmodice ale copilăriei. Putem spune că ele iau naştere din cauză că organizarea Eului şi organizarea astrală nu se integrează aşa cum trebuie în organizarea fizică şi eterică.

Bolile copilăriei au, astfel, o dublă origine. Dar noi putem, totuşi, să remediem aceste boli, îndreptându-ne atenţia spre organizarea neuro-senzorială. De fapt, trebuie să organizăm metabolismul în aşa fel încât el să se adapteze nu doar la condiţiile exterioare, ci şi la organizarea neuro-senzorială. În cursul acestei prime perioade de şapte ani, care merge până la schimbarea dinţilor, este necesar să avem o cunoaştere aprofundată, o cunoaştere practică a sistemului neuro-senzorial, şi să fim atenţi la faptul că la copil totul radiază pornind de la organizarea cefalică şi că metabolismul nu se poate impune decât dacă, deşi normală, organizarea cefalică este slăbită de nişte factori ereditari.

Când începe a doua perioadă a existenţei umane, care se întinde de la schimbarea dinţilor până la pubertate, totul radiază pornind de la organismul ritmic şi, în principal, sunt active organizarea astrală şi organizarea eterică. Între schimbarea dinţilor şi pubertate, în organizarea astrală şi în cea eterică radiază tot ceea ce îndeplinesc, prin funcţiile lor, sistemul respirator şi sistemul circulator. Deoarece aceste două sisteme pot fi menţinute, de fapt, în ordine din exterior, omul este în această perioadă într-o stare de sănătate mai bună. În cursul perioadei şcolii primare putem aduce prejudicii sănătăţii copiilor supunându-i unor condiţii igienice şi sanitare proaste, în timp ce în timpul primei perioade de şapte ani noi nu putem acţiona din exterior în acelaşi mod. De unde imensa responsabilitate care ne

revine prin aspectul medical al pedagogiei, revelat printr-o cunoaştere a omului: Tu, pedagogul, tu eşti, în realitate, răspunzător de principalele boli care apar între şapte şi paisprezece ani. Tocmai în cursul perioadei şcolarităţii omul depinde cel mai puţin de sine însuşi şi se adaptează mediului său ambiant prin respiraţia sa, prin aerul pe care-l respiră, şi prin ceea ce se manifestă în circulaţia sanguină, prin intermediul metabolismului. Acesta este întotdeauna în relaţie cu membrele. Dacă nu-i facem pe copii să practice o gimnastică şi nişte mişcări corecte, cultivăm nişte cauze exterioare de boală. Aceasta constituie baza pentru un studiu serios al pedagogiei primare. Toate condiţiile, inclusiv cele ale predării şi învăţării, trebuie să fie organizate ţinându-se seama de aceste fapte.

Nu aceasta se întâmplă în prezent, aşa cum veţi vedea din cele ce urmează: Psihologia experimentală care, de altfel, îşi are măreţia ei, pe care o respect, păcătuieşte îndeosebi când declară că orarul şcolar trebuie să fie organizat într-un fel sau altul, deoarece anumite cursuri provoacă un anumit fel de oboseală, iar altele, alt fel de oboseală. Dar problema nu este pusă în mod just, ea trebuie pusă în alt mod. Între şapte şi paisprezece ani, ne aflăm, din fericire, în faţa omului ritmic, care, în principiu, nu oboseşte absolut de loc. Căci, dacă el ar obosi, inima noastră, în decursul vieţii, n-ar putea să bată atunci când dormim. La fel, noi săvârşim fără încetare mişcările respiratorii. Aşadar, dacă se declară că trebuie să ţinem seama de o oboseală mai mică sau mai mare care apare în cursul unei experienţe, trebuie să conchidem că ceva nu a fost cum trebuie. În cursul celei de a doua perioade de şapte ani, idealul nostru trebuie să fie acela de a nu acţiona niciodată în primul rând asupra sistemului cefalic,

ci asupra sistemului ritmic. Noi realizăm acest lucru dând educaţiei o formă artistică. Atunci, noi acţionăm asupra sistemului ritmic şi corectăm în acest fel tocmai nişte cauze de oboseală pe care le aduce cu sine o predare care nu se face în mod just. O supraîncărcare a memoriei poate acţiona mai ales asupra mişcărilor respiratorii, fie şi numai uşor, având nişte consecinţe care nu se vor manifesta decât într-o perioadă ulterioară a existenţei. După pubertate se întâmplă exact contrariul. Cauza bolilor se află din nou în interiorul omului, şi anume în sistemul metabolic-locomotor. Alimentele ingerate au acum tendinţa de a-şi impune legile lor proprii. După pubertate, în organismul uman predomină organizarea fizică şi cea eterică.

Astfel, în organismul copilului mai mic, organizarea Eului şi organizarea astrală se manifestă prin intermediul sistemului neuro-senzorial. În cursul celei de-a doua perioade de şapte ani, predomină organizarea astrală şi cea eterică, pornind din sistemul ritmic. După pubertate, predomină organizarea fizică şi cea eterică, acţionând din sistemul metabolic-motor. Vedeţi cum patologia vine să confirme aceste fapte. Să luăm exemplul bolilor tipice ale sexului feminin. După pubertate, vedem apărând afecţiunile metabolice propriu-zise, predomină metabolismul. Ceea ce, emanând din metabolism, ar trebui să fie stăpânit de organizarea neuro-senzorială, nu ajunge să se armonizeze în mod corect. La copil, înainte de schimbarea dinţilor, bolile copilăriei rezultă dintr-o predominanţă inadecvată a sistemului neuro-senzorial. Apoi, între schimbarea dinţilor şi pubertate, vine perioada sănătăţii, iar după aceasta predominanţa organismului metabolic-locomotor, cu ritmul său mai rapid. Acest ritm accelerat se manifestă atunci prin tot soiul de depuneri

rezultate din metabolism, care se formează, pur şi simplu, din cauză că forţele modelatoare provenind din cap nu vin, cum ar trebui, în întâmpinarea lor, pentru că metabolismul se impune în mod absolut.

Regret nespus că trebuie să prezint aceste lucruri în mare grabă, în mod aforistic. Aş dori, cel puţin, să indic ţelul urmărit, pentru ca să se înţeleagă că în om elementul funcţional trebuie să fie considerat elementul primordial, şi că formaţiunile şi deformările patologice sunt rezultatul acestuia. Acest lucru se manifestă în exterior, la copil, prin faptul că forţele modelatoare sunt deosebit de active până la şapte ani. Această structurare care porneşte din sistemul neuro-senzorial atinge, o dată cu formarea dinţilor, un nivel care nu va mai fi atins niciodată mai târziu. În schimb, dominaţia metabolismului asupra organismului intră într-o fază nouă o dată cu pubertatea, atunci când o parte a acestui metabolism este cedată organelor sexuale, ceea ce îl modifică profund.

Este extrem de important să studiem în mod metodic cele expuse mai sus, chiar până în cele mai mici detalii. Ceea ce va rezulta de aici va completa ceea ce am spus la sfârşitul conferinţei de azi-dimineaţă, şi toate acestea, puse în legătură cu procesele exterioare ale omului, vor alcătui un întreg cu mare valoare ştiinţifică.

Toate aceste procese complexe care emană pornind din sistemul renal, din sistemul hepatic, nu pot fi studiate decât modificându-le pornind din exterior. Le putem stăpâni observând ceea ce, la plantă, emană din principiile de creştere din anul sau anii precedenţi, şi ceea ce provine din principiile de creştere actuale, directe. Să revenim la plantă. Rădăcina, ovarul, formarea grăunţelor, sunt pentru plantă nişte procese care provin din anul precedent. Ceea ce, printre altele, se formează în jurul

petalelor, aparţine prezentului. Formarea frunzelor verzi ne arată o cooperare dintre prezent şi trecut. Trecut şi prezent sunt, de fapt, două elemente componente unite într-o rezultantă. Dar în natură totul se înlănţuie, exact aşa cum în organismul uman totul se înlănţuie – am spus acest lucru – în mod complex. Aşadar, noi trebuie să învăţăm să cunoaştem aceste înlănţuiri. În natură, totul se raportează la întreg şi, dacă studiem aceste raporturi la plantă, unde ele sunt mai simple, mai schematice, am putea spune, vom găsi în floare ceea ce o medicină instinctivă a trecutului numea *sulfur*. Scopul nostru nu este acela de a face să reînvie această veche medicină; eu nu o amintesc decât pentru a facilita înţelegerea. Denumirile de *fosfor* sau *sulfur* desemnau tot ceea ce se formează sub influenţa prezentului în floare, în afară de ovar şi pistil. Preparând o infuzie din aceste organe florale, eliminând ceea ce acţionează la modul mineral, obţinem elementul fosforic, sulfuric. Este absolut greşit să credem că sub numele de fosfor şi sulf cei vechi aveau în vedere ceea ce desemnează chimiştii actuali prin aceste cuvinte. Cei vechi înţelegeau prin aceasta ceea ce am caracterizat eu. Astfel, o infuzie preparată din nişte petale de maci de câmp era, pentru cei vechi, ceva fosforic sau sulfuric.

Dacă, în schimb, prepar nişte frunze verzi – există, evident, o deosebire considerabilă între un decoct din ace de pin şi din frunze de varză –, obţin ceea ce vechiul stil califica drept *principiul mercur*, nu mercurul în sens actual.

Iar tot ceea ce are legătură cu rădăcina, cu tulpina, cu sămânţa, era pentru cei vechi *principiul salin*. Aceasta, pentru a clarifica lucrurile. Noi nu putem, cu noţiunile ştiinţifice actuale, să reînnodăm firul cu aceste vechi

cunoştinţe, dar noi trebuie să facem, totuşi, o serie de experienţe, care să ne arate cum acţionează un decoct dintr-o anumită rădăcină asupra organizării cefalice şi, prin aceasta, asupra bolilor infantile.

Vom descoperi un principiu călăuzitor extrem de semnificativ cercetând, pur şi simplu, efectele a ceea ce este înrudit cu rădăcinile, de asemenea, cu seminţele, asupra organismului copilului înainte de schimbarea dinţilor. Vom folosi apoi, pentru tot ceea ce este stârnit din exterior – acesta este, în principiu, cazul afecţiunilor din a doua perioadă de şapte ani –, nişte remedii care să acţioneze asupra a ceea ce vine din exterior, preparate din frunze, vom folosi principiul mercur în sensul în care înţelegeau cei vechi acest element, care există, efectiv, sub formă concentrată în mercur, dar nu trebuie confundat cu el. Aceasta explică utilitatea mercurului ca remediu pentru anumite boli venerice care au cauze exterioare. Toate bolile venerice sunt, de fapt, o prelungire intensificată a unor boli care se pot manifesta în cursul celei de-a doua perioade de şapte ani sub o formă atenuată. Prin natura lor, bolile venerice nu sunt altceva decât o formă intensificată a ceea ce poate fi provocat din exterior, în a doua perioadă de şapte ani, mai exact, până la maturizarea sexuală. Înainte de pubertate, de aici nu rezultă boli venerice, căci nu este încă atinsă maturitatea sexuală, altfel, o bună parte din bolile care pot fi contractate ar afecta organele sexuale. Cel care ştie să observe în mod real această trecere de la vârsta de unsprezece ani la cea de cincisprezece-şaisprezece ani, va putea vedea cum ceea ce apărea înainte sub o formă absolut diferită se manifestă apoi sub forma unor anomalii ale vieţii sexuale. Apoi vin bolile care îşi pot avea sediul principal în metabolism, în măsura în care

metabolismul este legat de organizarea fizică şi de cea eterică a omului, şi care trebuie puse în legătură cu efectele a tot ceea ce, în plantă, are un caracter floral.

Prezentate în mod schematic, aşa cum sunt constrâns să o fac, multe lucruri pot părea fantastice, dar ele pot fi verificate în amănunt. Dacă în prezent este dificil să abordăm medicina oficială cu aceste noţiuni, acest lucru provine din aparenta imposibilitate de a avea o vedere de ansamblu asupra organismului uman, din cauza complexităţii sale, de care trebuie să ţinem seama. Probabil ca v-a frapat faptul că am expus nişte lucruri care păreau să contrazică cele expuse de azi-dimineaţă. Lucrurile s-au clarificat atunci când am văzut că ceea ce emană din organizarea hepato-renală se manifestă în primul rând prin efectul său reflectat. Acest lucru este important în ceea ce priveşte organizarea Eului şi organizarea astrală a omului, şi se manifestă în mod deosebit de intens. La fel, există o acţiune conjugată şi o acţiune antagonistă între ritmul circulator şi ritmul respirator din omul median, ceea ce ne obligă să cercetăm multe lucruri care provin din ritmul sanguin în reacţia ritmului respirator, şi invers. Aşadar, faceţi legătura dintre cele de mai sus şi faptul că organizarea Eului trăieşte în căldura umană şi că aceasta impregnează organismul gazos. Un efect cum este cel suscitat de organizarea Eului şi de organizarea astrală se va manifesta din punct de vedere fizic în organismul caloric şi în organismul gazos. Acest lucru trebuie observat la copilul mic. Studierea organismului de căldură şi a organismului gazos va revela originea bolilor de copii. Efectele pe care le vor exercita preparatele din rădăcini şi din seminţe asupra organismului de căldură şi asupra organismului gazos vor rezulta din întâlnirea unor acţiuni

polare, antagonice, una stimulând-o pe cealaltă. Ceea ce provine din rădăcină sau din sămânţă, introdus în organism, stimulează tot ceea ce emană din organizarea calorică şi din organizarea gazoasă a omului. Astfel, dacă studiem efectele care se desfăşoară, pe de o parte, de sus în jos, veţi constata că am trezit la copil, din capul locului, o vibraţie caloric-gazoasă de o intensitate maximă. De fapt, nu este vorba de o vibraţie, ci de o structură organică de natură temporară. Pe de altă parte, ceea ce se desfăşoară de jos în sus este organizarea solidă şi lichidă a omului. Cele două curente intră în reacţie prin întrepătrunderea organizării lichide şi a organizării gazoase spre mijloc, dând naştere în organismul uman unei stări intermediare între starea lichidă şi cea gazoasă, care vă este bine cunoscută. La fel, trebuie să cercetăm în organismul viu şi sensibil al omului o stare intermediară între starea lichidă şi cea solidă, precum şi o stare intermediară între starea gazoasă şi cea calorică.

Toate aceste manifestări, pe care le-aş califica drept fiziologice, îşi au importanţa lor pentru patologie şi terapie. Observarea omului în organizarea sa atât de complexă ne revelează faptul că un sistem organic îşi transmite în permanenţă efectele în alt sistem organic. Dacă studiaţi ansamblul efectelor organice care se manifestă într-un organ de simţ, urechea, de exemplu, iată ce veţi constata: Organizarea Eului, organizarea astrală, organizarea eterică şi cea fizică, toate acţionează împreună în aşa fel încât metabolismul pătrunde procesul neuro-senzorial, ritmat, la rândul său, de procesul respirator, în măsura în care el pătrunde acolo, precum şi de curentul sanguin, la fel, în măsura în care acesta îl străbate. În fiecare organ izolat se manifestă, într-o proporţie definită, ceea ce am caracterizat în diferite

moduri când am încercat să explic organizarea tripartită şi cea împătrită a omului. Dar, la urma urmelor, în el totul este metamorfoză. Ceea ce este normal pentru ureche, de ce îl calificăm drept normal? Pentru că ceea ce se manifestă aici, se manifestă în aşa fel încât omul să se poată realiza, şi să se realizeze în aşa fel încât el să evolueze pe Pământ. Nu există alt motiv să calificăm acest lucru drept normal. Dar, atunci când condiţiile particulare care acţionează asupra structurii urechii, datorită poziţiei sale, în special la periferia organismului, creează, prin metamorfoză, o dispoziţie similară într-un punct oarecare din interiorul organismului, în locul celei care ar trebui să existe în acel punct, este ca şi cum acolo ar vrea să se formeze o ureche. Iertaţi-mi acest mod schematic de a spune acest lucru, dar este singurul potrivit. Asemenea condiţii apar, de exemplu, în regiunea pilorului, în locul a ceea ce ar trebui să existe acolo. O asemenea metamorfoză cu caracter patologic se află la originea tumorii.

Într-adevăr, toate tumorile, inclusiv cancerul, sunt nişte încercări de a se forma nişte organe de simţ aberante. Când vă găsiţi în prezenţa unei asemenea formaţiuni patologice, şi dacă aveţi o viziune clară asupra organismului uman, veţi descoperi în ce măsură participă organismul de căldură şi organismul gazos, încă din copilărie, şi chiar din perioada embrionară, la formarea acestor organe. Acestea, într-adevăr, nu pot fi formate corect de organismul de căldură şi organismul aer decât dacă organismul lichid şi organismul solid vin în întâmpinarea lor, şi din aceste elemente componente ia naştere o rezultantă. Astfel, este necesar să examinăm relaţia care se stabileşte în sânul organismului fizic între manifestările metabolismului şi forţele modelatoare, care

provin din sistemului neuro-senzorial. Trebuie să vedem, întru câtva, cum din metabolism radiază ceea ce duce substanţele în direcţie radială şi cum acestea sunt apoi modelate de forţele care le sunt aduse în întâmpinare de sistemului neuro-senzorial.

Ţinând seamă de aceasta, vedem cum devine posibil să abordăm tumoarea. Putem să o abordăm dacă ştim că există o perturbare a relaţiei dintre organismul fizic-eteric, pe de o parte – în măsura în care acesta se manifestă prin metabolismul cu acţiune radiantă – şi, pe de altă parte, organizarea Eului şi cea astrală, în măsura în care ele se manifestă în organismul de căldură şi în organismul gazos. Dacă împingem lucrurile la extrem, trebuie să avem în vedere raportul dintre metabolism şi organismul de căldură al omului, şi vom obţine cele mai bune rezultate, în caz de tumoare internă – dar este posibil şi pentru cele externe – dacă vom crea un înveliş de căldură în jurul tumorii. Trebuie să reuşim să învăluim această tumoare într-un înveliş de căldură. Acest lucru produce o modificare radicală a întregii organizări. Dacă ajungem să învăluim tumoarea într-un înveliş de căldură – la modul elementar vorbind –, vom reuşi s-o dizolvăm. Acest lucru poate fi realizat în mod efectiv, cu ajutorul remediilor indicate de prietenii noştri medici, aplicate sub formă de injecţii. Dacă efectul specific a fost obţinut asupra unui sistem organic sau altul, putem fi siguri că preparatul din vâsc pe care îl folosim va crea un asemenea înveliş de căldură în jurul organului anormal despre care este vorba, în jurul carcinomului. Nu putem folosi acelaşi preparat pentru un cancer de sân, de uter, sau de pilor. Trebuie să studiem în ce direcţie se îndreaptă reacţia provocată de injecţie. Nu veţi avea rezultate în absenţa unei veritabile reacţii. Aceasta se

manifestă prin febră. Aşadar, injecţia trebuie să fie urmată de o stare febrilă, în absenţa căldurii, eşecul este sigur.

Am expus aceste fapte în principiu, pentru ca să vedeţi dacă ele au o bază logică, însă aceasta nu constituie decât un principiu călăuzitor. Veţi vedea că ceea ce afirmă el poate fi verificat, ca toate faptele de acest fel, prin metodele obişnuite practicate în medicină. Nu cerem niciodată ca aceste indicaţii să fie acceptate ca un articol de credinţă, înainte de a fi fost verificate. Dar cel ce se va ocupa de aceste lucruri, va putea face descoperiri uimitoare.

Tot ceea ce v-am expus astăzi, oarecum în mod schematic, şi uneori tulburător, va fi confirmat din două direcţii de către medicina actuală. Dacă veţi merge până la miezul lucrurilor, dacă veţi cerceta literatura medicală, veţi găsi nişte indicaţii apropiate de ceea ce v-am spus eu, îndeosebi dacă le confruntaţi cu ceea ce, în literatura medicală, se încheie cu această remarcă: „Iată unde am ajuns, nu am mers mai departe!”

Îmi voi permite să adaug mâine câteva elemente de terapeutică, şi atunci se vor limpezi unele lucruri care au rămas nelămurite, pentru că erau prea sumare.

PRINCIPII ANTROPOSOFICE DE FIZIOLOGIE, PATOLOGIE ȘI TERAPEUTICĂ
CONFERINȚA A PATRA

Stuttgart, 28 octombrie 1922

Nu vă voi putea expune decât câteva elemente de metodă orientate spre terapeutică, așa cum izvorăsc ele din știința spirituală. Nu avem timp să intrăm în amănunte. Dar cred că pentru începutul muncii pe care trebuie să o ofere știința spirituală în materie de medicină, este important, înainte de toate, să facem să apară clar punctele de vedere. Acestea au fost în mod scrupulos folosite pentru prepararea remediilor noastre. Poate modul de a dezvolta aceste puncte de vedere într-un domeniu particular nu va apărea imediat. Mă voi strădui, totuși, să ofer, în cursul acestor considerații metodice, niște indicații care să vă orienteze în această direcție.

Când nu se cunoaște faptul că funcțiile normale nu sunt, în fond, altceva decât niște metamorfoze ale acelor procese pe care trebuie să le provocăm pentru a ajunge la niște stări patologice, nu mai este înțeles nici organismul sănătos – sau pe calea sănătății –, nici organismul bolnav. Este important să ținem întotdeauna seama de faptul că procesele de care abundă organismul nu sunt aceleași cu cele care se desfășoară în afara lui. Să începem prin a reține faptul că tot ceea ce absoarbe omul din exterior, provenind de exemplu, din regnul vegetal, trebuie să fie prelucrat mai înainte în așa fel încât el să-i poată da pe urmă viață. Această înzestrare cu viață, o repet, trebuie să fie proprie omului, iar organismul uman nu ar putea exista fără ea. Ei bine, noi trebuie să vedem neapărat că în

învelişul vegetal al Pământului se manifestă, în fond, un proces invers faţă de acela care are loc în interiorul omului. Când vorbim de înzestrare cu viaţă în ceea ce priveşte drumul urmat de hrană în organism, despre o curbă ascendentă, care se ridică de la anorganic spre viaţă, spre ceea ce poate fi purtătorul senzaţiilor şi, în cele din urmă, al organizării Eului, când vorbim de elaborarea hranei, până la integrarea sa în organizarea astrală – suport al senzaţiilor –, noi trebuie să vorbim despre o înzestrare cu viaţă a alimentelor absorbite.

În plantă se produce fenomenul invers. În organele periferice ale plantei, în tot ceea ce se dezvoltă de jos în sus, în apariţia procesului foliar, a procesului floral, asistăm, de fapt, la un proces de devitalizare. Elementul viu nu este păstrat decât pentru sămânţă. În plantă sau, mai exact, în partea care ne interesează în primul rând – căci ovarul şi sămânţa fac deja parte din planta ce va urma să apară, sunt ca puse în rezervă –, noi nu găsim un proces ascendent de vitalizare. Dimpotrivă, vitalitatea care provine din pământ, din căldura şi lumina solară a verii precedente, această vitalitate se epuizează. Viaţa cea mai intensă se află în rădăcină, şi o devitalizare progresivă se desfăşoară de jos în sus. La nivelul petalelor, în special al acelora care sunt bogate în uleiuri eterice, aflăm procesul de devitalizare cel mai puternic. Acest proces este adesea legat de o adevărată transformare a sulfului, prezent cu adevărat în uleiurile eterice ale florilor sau înconjurându-le. Sulful este cel care efectuează acest proces care aduce planta la această stare volatilă, anorganică, doar păstrând urma organicului, a vieţii. Este important să discernem bine ceea ce introducem în organism atunci când luăm o plantă. Planta se dăruieşte procesului invers faţă de acela care se desfăşoară în organismul uman.

Dacă, pornind de aici, aveţi în vedere procesul morbid propriu-zis, vă puteţi spune: Vegetalul este întru câtva – şi acesta este cazul şi altor substanţe din natura exterioară şi într-o mare măsură la animal – la polul opus faţă de tendinţa omului de a suscita în interiorul său un proces sau altul. Vom spune, aşadar, că orice aliment introdus în om trebuie să fie transformat în contrariul sau. Astfel, orice hrănire este, în sens strict, un început de intoxicare. În faţa unei intoxicări reale, vom discerne clar că este vorba, pur şi simplu, de o intensificare a ceea ce se produce deja când luăm un aliment şi-l impregnăm cu salivă. Iar ceea ce urmează digestiei, ceea ce am descris drept activitate renală, este, în mod indiscutabil, o dezintoxicare. Astfel, alimentându-ne zilnic, digerând alimentele, noi realizăm un ritm care alternează între o uşoară intoxicare şi o dezintoxicare. Este vorba de o metamorfoză foarte atenuată a ceea ce se petrece atunci când introducem un medicament în organism. De aceea, entuziasmul pentru o medicină care să nu facă apel la substanţe toxice este absurdă, pur şi simplu, absurdă, căci singura întrebare este aceea de a şti în ce măsură intensificăm ceea ce se petrece deja prin digestia obişnuită, dacă introducem nişte substanţe care au un caracter străin accentuat.

Ei bine, este necesară o cunoaştere perfectă a organismului uman, dacă vrem să fim capabili să estimăm valoarea unui remediu de origine exterioară. Să luăm ca punct de plecare un element prezent în organism, care se comportă în permanenţă întru câtva ca un remediu: fierul sanguin. În sânge, fierul acţionează întru câtva, în permanenţă, ca un remediu, şi ne apără de o dispoziţie morbidă pe care o purtăm în noi. Voi expune mai întâi problema într-un mod rudimentar. Dacă creierul nostru,

care cântăreşte 1.500 de grame, ar sta pe baza lui, vasele acestei baze ar fi, bineînţeles, strivite. Dar nu se întâmplă aşa, creierul, în realitate, pluteşte în lichidul cefalo-rahidian şi suferă, în virtutea principiului lui Arhimede, un impuls ascendent egal cu masa lichidului dislocuit, ceea ce reduce presiunea asupra bazei la circa 20 de grame, în loc de 1500 de grame. Acest factor este important ca principiu, căci el arată, pur şi simplu, că greutatea nu intervine în funcţiile cerebrale, de exemplu, în ceea ce priveşte activităţile Eului. Aceste activităţi ale Eului şi, într-o oarecare măsură, activitatea de reprezentare – este vorba aici, evident, de un corelativ fizic al activităţii cerebrale – nu se bazează pe greutatea materiei respective, ci pe un impuls ascensional, pe forţa care tinde să îndepărteze materia de Pământ. Noi nu trăim, cu Eul nostru şi cu gândurile noastre, în sfera greutăţii, ci în sfera imponderabilităţii. Aceasta se manifestă aici într-un mod deosebit de intens, dacă privim lucrurile aşa cum am făcut-o.

Ceea ce se produce în cazul creierului, se regăseşte în multe dintre procesele organismului şi îndeosebi în cazul celulelor sanguine încărcate cu fier, care plutesc în serum, fiecare devenind mai uşoară, proporţional cu lichidul dislocuit. Dacă realizaţi că viaţa noastră sufletească trăieşte în sfera imponderabilităţii, încercaţi să vă reprezentaţi efectul pe care îl vor avea un număr de hematii în plus sau în minus asupra a tot ceea ce simte organismul şi asupra vieţii sale în general. Astfel spus, dacă, într-un caz anume, realizăm că ceea ce se întâmplă datorită plutirii hematiilor nu se efectuează în mod corect, constatăm atunci necesitatea de a administra fier, evident, în aşa fel încât el să exercite un efect adecvat în sânge, şi nu altfel.

În termenii ştiinţei spirituale, aceasta înseamnă că acest conţinut în fier al sângelui are legătură cu raportul dintre organizarea eterică şi organizarea astrală a omului. Iar dacă înţelegeţi cum este înzestrat cu viaţă, prin activitatea cardiacă şi pulmonară, tot ceea ce absoarbe omul, şi că, la rândul ei, activitatea renală transferă acest proces în organizarea astrală, veţi înţelege că în acest punct trebuie să domnească echilibrul. O predominanţă a activităţii eterice sau a activităţii astrale, absenţa de echilibru, provoacă o dezordine generală a organismului. Mijlocul de a crea acest echilibru, pentru a oferi organismului posibilitatea de a transfera în mod corect activităţii renale ceea ce trebuie să preia din hrană, această posibilitate este creată prin reglarea conţinutului de fier din sânge. Orientând dinamica sângelui, fie spre greutate, fie spre imponderabilitate, în funcţie de felul în care reglaţi conţinutul de fier din sânge, veţi regulariza circulaţia sanguină în ansamblul ei, care are influenţă, la rândul ei asupra activităţii renale. Mărind sau diminuând conţinutul de fier, veţi avea un element care echilibrează circulaţia sanguină, aşadar, raportul reciproc dintre organizarea eterică şi cea astrală a omului.

Să aplicăm acum acest lucru la un caz particular. Presupuneţi că primul simptom constatat ar fi balonarea. Ca să ne putem înţelege, reţin lucrurile cele mai elementare. Care este, aşadar, semnificaţia balonărilor, pentru acela care percepe în mod clar organismul uman? Aceste balonări revelează prezenţa unor formaţiuni gazoase prea pătrunse de organizarea astrală, care, din această cauză, se dezagregă foarte lent. Dvs. ştiţi că asupra omului acţionează nişte influenţe ale organizării astrale, şi ele se concentrează acolo unde în mod normal ar trebui să alterneze construcţia şi deconstrucţia. Balonările rezultă

dintr-un exces al activităţii astrale organizatoare, care are o influenţă asupra omului-aer, din punct de vedere fizic. Dar excesul de activitate astrală stânjeneşte activitatea noastră senzorială globală, în special activitatea cefalică. Pentru că, din cauza repartizării neregulate a activităţii astrale în organism şi a blocajului său, ea nu mai acţionează corect asupra metabolismului şi se revarsă asupra sistemului neuro-senzorial, cu care este înrudită. Atunci, vom constata în curând că nici sistemul neuro-senzorial nu mai lucrează aşa cum ar trebui. Să admitem cel puţin un sindrom care cuprinde o iregularitate a activităţii neuro-senzoriale. Acest lucru cere o explicaţie complementară. Despre sistemul neuro-senzorial, fiziologia spune, de fapt, o serie de aberaţii, vorbind fără rea-credinţă; mă exprim fără ocolişuri, ca să mă înţelegeţi mai bine. Luaţi-o cu un dram de umor! Dacă aş face concesii, ne-am înţelege mai puţin bine; permiteţi-mi, aşadar, să mă exprim în mod radical. Pentru contemplarea suprasensibilă, organismul uman se prezintă în aşa fel încât orice funcţie care poate fi verificată în mod empiric este copia sensibilă a unei realităţi spirituale. Întregul organism uman este copia sensibilă a unei realităţi spirituale. Dar relaţia dintre spiritual-sufletesc şi fizic-organic, aşa cum apare ea în cazul sistemului neuro-senzorial, este mai puţin simplă decât se crede. Dacă privim omul doar din punctul de vedere al organizării sale fizice, nu există, chiar dacă ar dori unii, pe de o parte, o organizare fizică, excluzând aparatul neuro-senzorial, şi, pe de altă parte, inserat în această organizare fizică, un sistem nervos izolat, un instrument al vieţii sufleteşti. Teoriile fiziologice se exprimă într-un mod mai puţin radical, dar, în practică, este acelaşi lucru. De aceea este atât de greu să enunţi

astăzi o judecată valabilă în legătură cu ceea ce este denumit adesea tulburări funcţionale, boli nervoase. În organismul uman nu există, de fapt, nimic care să nu aparţină întregului organism şi care să nu fie legat de celelalte organe. Nu există sistem nervos izolat, inserat în organism, suficient sieşi, datorită nu ştiu cărei divinităţi, pentru ca acesta să aibă un suflet. Veţi găsi fără dificultate dovezi în acest sens. Sistemul nervos este în primul rând acela din care izvorăsc forţele de structurare, forţele modelatoare ale organismului, despre care a fost vorba ieri. Forma nasului dvs., toate formele organismului, sunt structurate pornind din sistemul nervos. Sistemul renal face să radieze forţele substanţei în direcţie radială, iar rolul sistemului nervos este acela de a da organismului formele sale, atât în interior cât şi în exterior, şi nu are la început nimic de-a face cu viaţa sufletească. El este modelatorul interior şi exterior al organismului uman. Şi, încă din stadiile timpurii ale dezvoltării individuale a omului, o parte din activitatea nervoasă, de care organismul uman nu are nevoie pentru structurare, se izolează şi se adaptează – fapt secundar –, se adaptează tot mai mult vieţii sufleteşti. Iar atunci când se constată această „exatragere" a unei părţi a procesului nervos, în cursul primilor ani ai copilăriei, şi adaptarea vieţii sufleteşti la principiile formatoare, atunci suntem în prezenţa unor adevărate fapte empirice. Sistemul nervos nu a fost deloc inserat în organism prin vreo întrunire de zei, pentru ca să poată sluji drept bază pentru viaţa de voinţă, de simţire şi de reprezentare. Viaţa sistemului neuro-senzorial este, la naşterea sa, înzestrată cu un fel de hipertrofie, din care o parte este pusa în rezervă, şi căreia i se adaptează apoi viaţa sufletească, în timp ce activitatea primară a sistemului neuro-senzorial este activitatea

structurantă. Pentru o verificare empirică, începeţi cu simţurile localizate la nivelul pielii, cu simţul termic, cu simţul tactil, şi încercaţi să vedeţi în ce fel a fost modelată întreaga formă umană, în timp ce alte simţuri au dat formă unor organe particulare. Însuşi văzul provine din faptul că se păstrează ceva din forţa structurantă a tractusului ocular, care, la origine, forma organele cerebrale. Din această forţă se mai păstrează ceva, căreia i se adaptează ceea ce se desfăşoară în procesul văzului.

Trebuie să percepem aceste fapte în mod limpede, altfel este imposibil să ne facem o idee clară despre om. Trebuie să ştim că, pe durata întregii zile, a întregului an, sunt aprovizionate fără încetare nişte organe, prin ceea ce emană în mod radial din sistemul metabolic, pornind din sistemul renal, şi trebuie apoi să fie modelat, rotunjit. Substanţa care emană din rinichi, de-a lungul întregii existenţe, trebuie să fie modelată de organele nervoase, care, pornind din organele de simţ, se extind în întreg organismul. Activitatea senzorială superioară, activitatea de reprezentare etc., iau naştere, pur şi simplu, pornind de la adaptarea vieţii sufleteşti la aceste tractusuri organice, iar acest lucru ne va dovedi că, dacă, pe de o parte, sindromul conţine balonări, semn al unei organizări astrale prea active, acest exces al organizării astrale ne va îndrepta atenţia, pe de altă parte, spre forţa de structurare a organelor de simţ. Astfel, noi nu vom găsi doar o concentrare a activităţii astrale spre periferia şi spre partea de sus a organismului, ci şi aceste bule de gaz care tind să se rotunjească, să devină organe. Altfel spus, o activitate renală excesivă încearcă să reţină organizarea Eului la polul superior, şi nu lasă ca tot ceea ce pătrunde în organism o dată cu sângele să revină în mod adecvat. Astfel, sindromul despre care este vorba va conţine în

mod frecvent nişte crampe, provocate de faptul că astralul nu se integrează în mod corect în organism. Când el se blochează sus, nu mai pătrunde bine în restul organismului. Observăm atunci nişte manifestări spasmodice, care indică întotdeauna faptul că astralul este reţinut. Observând un asemenea sindrom cu ajutorul percepţiei suprasensibile, devine posibil să raportăm ceea ce constatăm din punct de vedere exterior la ceea ce percepem din punct de vedere interior.

Reprezentaţi-vă acest astral reţinut la polul superior, atrăgând întreg metabolismul în sus, care nu se ocupă în mod corect de organele renale şi încă şi mai puţin de stomac. Acesta, luat prea puţin în seamă de organizarea astrală, se revoltă, ceea ce se manifestă în exterior prin colici, prin crampe stomacale. Nişte crampe caracteristice mai pot apărea şi la nivelul organelor sexuale, dacă acestea nu sunt organizate, astralizate, în mod corect. Apar nişte opriri ale ciclului menstrual, din cauza reţinerii activităţii Eului.

Cum putem remedia noi aceste dezordini? Trebuie să vedem clar că numele magice cu care sunt împopoţonate aceste boli nu slujesc la altceva decât la o informare convenţională, că este important să vedem pretutindeni modul în care se grupează, modul în care interferează simptomele. Trebuie, totuşi, să ştim să le evaluăm. Acum, încercaţi să vă reprezentaţi toate funcţiile pe care le are o floare care conţine sulf. Acest conţinut de sulf arată că are loc un intens proces anorganic, un proces de care organicul ramâne, totuşi, legat. Dacă noi introducem acum această floare, sau chiar sulful pe care-l extragem din ea, ca remediu, în organismul uman, noi stimulăm ceea ce se produce în tractusul digestiv, intensificăm această activitate. Prin faptul că planta este

sediul unui proces de devitalizare care trebuie inversat, stomacul şi intestinul vor fi stimulate dacă bem un ceai de flori care conţine sulf. Astfel, dezordinile activităţii renale vor fi indirect chemate la o reacţie intensă. Vom fi remediat în acest fel – probabil în mod trecător, căci aceste acţiuni sunt de durată limitată, dar permit cel mai adesea organismului să iasă singur din încurcătură – această concentrare, acest blocaj de la nivelul polului superior, îl vom fi compensat printr-o contra-presiune spre partea de jos, ceea ce se va manifesta printr-o dispariţie a colicilor şi a crampelor gastrice. Dar acest lucru nu este, cel mai adesea, suficient. Ar fi suficient, poate, în caz de crampe gastrice uşoare, dar noi nu vom solicita organismul în mod excesiv, nu vom folosi un remediu puternic, acolo unde ar fi suficient un remediu mai uşor.

Să presupunem că, într-un asemenea sindrom, tulburarea ar fi foarte pronunţată. Să ne îndreptam atenţia asupra faptului că, în acest caz, corpul astral super-activ este absorbit de intensa activitate renală, că el acţionează prea intens asupra organizării senzoriale, ceea ce o slăbeşte şi o ruinează. Forţa structurantă a organizării neuro-senzoriale va fi astfel invadată numai de activitatea organizării astrale. Organele senzoriale şi, în general, organizarea neuro-senzorială în ansamblul ei, nu vor fi mai puţin active, dar vor accepta întru câtva ceea ce este propriu organizării astrale şi vor exercita o activitate asemănătoare cu a ei. Astfel, sistemul neuro-senzorial nu îşi va mai exercita în mod corect activitatea modelatoare. Va trebui atunci să declanşăm un proces care va fi în măsură să facă să iasă din el activitatea astrală. Noi trebuie să folosim atunci ceva care să acţioneze asupra organizării neuro-senzoriale, care se află

cel mai mult în legătură cu lumea exterioară şi, de asemenea, care este cea mai înrudită, în om, cu lumea anorganică.

Ceea ce constituie fericirea fiziologiei nervilor este faptul de a putea da o explicaţie anorganică, altfel spus, pur fizică, sau, cel mult, chimică, proceselor referitoare la organele de simţ. Gândiţi-vă la tot ceea ce este optică pură în cazul ochiului. Putem face un desen foarte drăguţ al ochiului, comparându-l cu un aparat fotografic. Aceasta, pentru a indica în ce măsură se înrudesc organele de simţ cu lumea exterioară, pentru a arăta că organele noastre de simţ sunt nişte golfuri prin care lumea exterioară pătrunde în noi, tocmai prin intermediul anorganicului.

Ei bine, este perfect posibil să susţinem această activitate specific neuro-senzorială cu ajutorul silicei sau a ceea ce este înrudit cu ea în organismul uman, căci silicea are o afinitate faţă de acest element periferic anorganic. Noi expulzăm întru câtva organizarea astrală prin ceea ce, în silice, tinde atât de intens, în exterior, spre anorganic. Când o floare conţine silice, veţi constata că ea devine spinoasă şi tinde către anorganic. Aceasta ne conduce la ideea de a descărca organele cu ajutorul silicei, pe de o parte, şi, de asemenea, pe de altă parte, dând organismului mai mult zahăr decât primeşte de obicei. Zahărul este şi el o substanţă care suferă în organism o transformare foarte apropiata de anorganic. Din acest motiv, tot ceea ce este introdus ca zahăr descarcă şi organele de simţ. Puteţi fortifica această acţiune administrând, eventual, nişte săruri alcaline, care descarcă îndeosebi sistemul nervos de activitatea astrală. Aceste indicaţii trebuie verificate în mod experimental.

Ştiinţa spirituală face posibil accesul la principiile călăuzitoare, ea ne permite, de exemplu, să percepem

bine, dacă dezvoltăm cunoaşterea intuitivă, efectele remanente ale silicei, să observăm că ea se îndreaptă spre periferie, că ea se desfăşoară în organele de simţ. Acest lucru poate fi verificat. Astfel, nişte remedii compuse din săruri alcaline, din zahăr şi silice, sunt foarte active atunci când suntem în prezenţa sindromului descris, dacă el se manifestă în mod intens. În această compoziţie, zahărul trebuie să fie introdus nu în proporţia obişnuită, ci neobişnuită, vă voi vorbi despre aceasta.

Forma cea mai bună sub care se află substanţele respective este realizată de rădăcina de muşeţel, din care trebuie să preparăm un decoct adecvat. S-ar putea să vi se pară ciudat că vorbesc tocmai de rădăcină, dar trebuie să vedem în mod limpede că, în caz de simptome intense, avem nevoie de mai puţin sulf şi de procesul floral, şi avem nevoie mai ales de ceea ce planta conţine în mod intens, vital. Demersul trebuie să fie prelungit, pentru ca să fortificăm îndeajuns reacţia. Când introducem în tractusul digestiv substanţele caracterizate, conţinute în rădăcina de muşeţel, şi în mod corect dozate, reacţia nu este destul de puternică pentru a face să pătrundă vitalizarea, cu ocazia trecerii din intestin în sânge, şi această trecere este, pur şi simplu, forţată, fără transformarea zahărului, a silicei şi a sărurilor alcaline. Din acest motiv, activitatea renală integrează aceste substanţe activităţii sale radiante, şi le conduce spre activitatea neuro-senzorială, care le primeşte. Astfel, activitatea neuro-senzorială este descărcată de funcţiile astrale respective.

Dacă înţelegem aceste lucruri în mod clar, vedem cu adevărat câte forţe de vindecare aduce o asemenea acţiune terapeutică, iar o asemenea înlănţuire de gânduri devine deosebit de instructivă. Putem atunci să mai înaintăm uşor

cu un pas şi să vedem, într-un anumit fel, cum se transformă ceea ce absoarbe organismul uman, cum se manifestă activitatea renală care pune, de fapt, stăpânire pe ceea ce îi aduc vasele sanguine, făcând ca aceasta să radieze, şi cum procedează, la rândul său, activitatea modelatoare, această activitate care este restabilită în puritatea ei de către silice, zahăr şi sărurile alcaline. Suntem, astfel, tentaţi să spunem: pentru contemplarea suprasensibilă, percepute intuitiv, silicea, zahărul şi sărurile alcaline, în proporţii potrivite, apar ca un fel de fantomă umană. Suntem în prezenţa unui fel de fantomă, atunci când ne reprezentăm aceste substanţe ca forţe modelante. Căci aceste substanţe, eminamente modelante, sunt purtătoare de forţe plăsmuitoare. Acest lucru este perceptibil până în structura lor fizică exterioară.

În primul rând, efectul puternic al silicei derivă din tendinţa sa de a forma cristale lungi, atunci când ea se manifestă în lumea anorganică. Ceea ce obţinem cu silicea nu poate fi obţinut cu alte substanţe, mai înclinate spre formele rotunjite decât spre formarea de cristale. Cu asemenea substanţe am putea, eventual, trata un arici, dar nu un om, al cărui principiu de creştere constă în alungire.

Cel care nu poate sesiza ce are artistic natura atunci când structurează organismul, când îl structurează, de preferinţă, pornind de la activitatea neuro-senzorială, este incapabil să descopere logica, „ratio", care se stabileşte între substanţele exterioare şi procesele organice. Dar o asemenea terapeutică există, care percepe ca pe un întreg ceea ce se petrece în exteriorul şi în interiorul organismului, ceea ce este deconstruit în organism, putând atunci să radieze din activitatea renală şi să fie apoi reluat de activitatea modelatoare a organizării neuro-senzoriale.

Să luăm ca exemplu o activitate renală care, în loc să fie excesivă, este prea slabă, şi atunci o parte insuficientă de alimente poate fi absorbită de către astralitate. Tot ceea ce conţine sindromul precedent provine dintr-o integrare excesivă în organizarea astrală, dintr-o activitate prea activă în omul superior, care se îndepărtează de activităţile digestive şi cardiace, fenomen însoţit de obstruare mucoasă şi de alte simptome uşor de observat. Toate acestea rezultă dintr-o activitate astrală excesivă.

Să presupunem, dimpotrivă, că activitatea astrală ar fi deficientă. Activitatea renală radiantă este insuficientă, de asemenea, organizarea astrală a omului nu este în măsură să furnizeze forţei modelante ceea ce îi este necesar. Forţa structurantă nu ajunge să se integreze în organizarea astrală. Aceasta nu ajunge până la periferie şi nu se poate stabili un contact viu între forţa modelatoare şi forţa alimentelor, a substanţelor care circulă pentru a fi repartizate. Substanţele se repartizează fără a fi luate în primire de forţele structurante. Forţa modelatoare este insuficientă, iar substanţa este părăsită în voia sorţii. Corpul astral rămâne instabil, el nu transformă în mod corect substanţa. Toate acestea constituie în mod cert un sindrom. Cum se manifestă el? În primul rând, ceea ce circulă în vasele sanguine nu este corect integrat activităţii renale prea slabe, aşadar, activităţii insuficiente a organizării astrale, şi va tinde întru câtva să se decanteze: hemoroizii, ciclul menstrual foarte puternic. Lipsește legătura, și metabolismul este lăsat de capul lui. Când organismul se află într-o asemenea stare, apar stări febrile latente, chiar intermitente.

Ce facem în cazul unui asemenea sindrom? Suntem în prezenţa unei activităţi astrale prea slabe. Trebuie să stimulăm activitatea renală pentru ca, prin intermediul ei,

să fie absorbită suficientă substanţă de către activitatea astrală. Ceea ce se manifestă aici a fost deja semnalat. Acum, lucrul cel mai bun de făcut este să realizăm echilibrul între organizarea eterică şi cea astrală. Obţinem astfel un transfer corect spre activitatea renală a ceea, ce provenind din tractusul digestiv, trece în sistemul cardio-respirator. Este posibil, în multe cazuri, să ajungem la un fel de echilibru reglând conţinutul de fier al sângelui. Acest lucru reglementează circulaţia, suscitând, efectiv, o activitate renală intensă, ceea ce poate fi verificat în exterior prin creşterea diurezei şi prin sudaţie. Acest lucru poate fi pus în evidenţă în mod clar. Trebuie să vedem neapărat că, în multe cazuri, acest echilibru este extraordinar de labil şi că remediul despre care este vorba aici, şi pe care îl purtăm deja în noi, nu acţionează decât în cazurile cele mai pregnante.

În timp ce remediile care conţin sulf acţionează, în principal, în tractusul digestiv, iar substanţele care exercită o activitate structurantă sunt cele mai înrudite cu silicea şi cu sărurile alcaline, metalele pure sunt capabile să restabilească echilibrul necesar între greutate şi imponderabilitate. Experienţa ne va învăţa cum să le punem în lucrare pentru a restabili, într-un anumit fel, echilibrul, pornind de la fier, aur sau cupru, în funcţie de cum arată sindromul. Dacă am stabilit caracterul bolii, vom obţine cele mai bune rezultate cu metalele pure. Iar când echilibrul dintre formare şi deformare va înclina spre deformare, când, astfel, această relaţie dintre sistemul cardio-respirator şi sistemul renal va fi perturbat, cel mai bun remediu va fi fierul.

Dar se poate întâmpla ca nişte perturbări prelungite ale proceselor să antreneze nişte deformări de organe, activitatea modelatoare nu mai poate coborî până la ele.

Astfel, când există deja deformarea unor organe care au suferit din cauza carenţei activităţii modelatoare, vom recurge la mercur. Mercurul, prin faptul că posedă deja nişte forţe modelatoare, prin faptul că el îşi păstrează forma de picătură de metal, este deosebit de activ asupra organelor inferioare ale omului. În acelaşi mod, putem descoperi nişte relaţii între metale şi organele lezate, deformate, ale capului, când este lezat însuşi sistemul nervos. Este bine, în acest caz, să nu ne încredem doar în stabilirea echilibrului care devine instabil. Este aici ceva foarte dificil. Acest echilibru se aseamănă cu acela al unei balanţe foarte sensibile: El este mai uşor de realizat dacă acţionăm nu doar asupra tijei, ci şi asupra talgerelor. Echilibrul poate fi realizat dacă favorizăm acţiunea fierului prin introducerea unui principiu sulf în tractusul digestiv şi dacă îi opunem efectul contrar al sărurilor alcaline în organismul neuro-senzorial. Fierul devine astfel activ în omul ritmic, median – aceasta se repartizează în mod minunat. Potasiul, calciul, sau sărurile alcaline sunt active în organizarea neuro-senzorială, iar sulful în sistemul digestiv. Astfel, echilibrul poate fi restabilit mai uşor.

În mod curios, vom întâlni o situaţie opusă în frunzele anumitor plante. Dacă preparaţi corect nişte frunze de urzici – de *Urtica dioica* – veţi obţine un remediu compus din sulf, fier şi sărurile necesare care acţionează în acelaşi mod. Trebuie neapărat să vedem corelaţia dintre forţa devitalizantă care exista în plantă şi forţa vitalizantă care exista la om. Este clar ca în urzică procesul sulf din rădăcină tinde în mod treptat spre anorganic. Organismul uman procedează invers, transformă în mod treptat sulful, prin intermediul albuminei, în aşa fel încât să restabilească ordinea în

digestie. În urzică, fierul acţionează din frunze şi, prin intermediul seminţei, asupra frunzelor din anul următor, astfel că ea risipeşte ceea ce, în organismul uman, procesul ritmic adună. Urzica acţionează în sens invers: într-adevăr, ceea ce vă agresează în frunzele de urzică este acest efect distructiv pe care trebuie să-l biruim pentru ca procesul ritmic al omului să devină regulat. În fine, sărurile alcaline pe care le conţine planta sunt cel mai puţin transformate în direcţia organismului şi, din această cauză, au de parcurs cel mai lung drum, merg până la organizarea neuro-senzorială, traiect parcurs cu uşurinţă, căci noi ştim că în sindromul respectiv activitatea renală dormitează, ea este stânjenită. În organism, repartizarea este cu adevărat inversul a ceea ce are loc în plantă. Dar nimic nu ne obligă să ne mulţumim cu nişte remedii vegetale. Putem să preparăm şi nişte remedii de sinteză, asociind în mod corect substanţele caracterizate, şi ajungem, astfel, la vindecare.

Acestea sunt nişte noţiuni capabile să facă din terapeutică o ştiinţă logică şi, totodată o artă, căci ea nu va mai putea fi doar ştiinţă, aşa cum nu poţi fi sculptor fără să fii artist. Poţi şti totul despre mânuirea daltei, despre modul în care modelezi argila, fără să fii, prin aceasta, artist. Fără artă nu exista terapeutică. Am putea spune că trebuie să ne cucerim o îndemânare – desigur, o „îndemânare spirituală" – în privinţa dozării. Evident, acest lucru nu le convine acelora, atât de numeroşi, care ar vrea să facă din medicină o ştiinţă pură, şi totuşi, aşa stau lucrurile.

Iată încă un exemplu de ceea ce s-ar putea întâmpla: Se poate instala o perturbare în coordonarea dintre procesul care conduce spre anorganic, procesul pregătitor al perioadei de organizare, şi intrarea în joc a corpului

eteric, a activităţii cardio-pulmonare. Această perturbare este cu atât mai de temut, cu cât înaintăm în vârstă. Tractusul digestiv şi sistemul vascular nu mai cooperează atunci la fel de bine. Când se întâmplă acest lucru, trebuie să fim atenţi la acumularea produselor ce rezultă de aici. Proasta lor repartizare aduce, evident, după sine, acumularea lor. Abordăm, astfel, domeniul acţiunilor metabolice, de la formele lor cele mai uşoare până la cele mai grave. Trebuie atunci să vedem clar că, şi aici, activitatea renală este dezorganizată, pentru că ea nu primeşte nimic pe care să-l emane, substanţa depunându-se în alta parte. Atunci se instalează nişte forme de boală foarte complicate, căci, pe de o parte, activităţile digestive şi cele renale furnizează materialul activităţii modelatoare, iar, pe de altă parte, atrofia acestora este însoţită de o perturbare a echilibrului, cu dispariţia treptată a activităţii plăsmuitoare. Produsele de metabolism se răspândesc în organism, dar nu mai sunt integrate structurii, şi folosirea lor ca material de construcţie încetează treptat. Atunci se instalează nişte afecţiuni metabolice atât de dificil de combătut. Pentru a le trata, trebuie să încercăm să punem în lucrare tot ceea ce este înrudit cu devenirea organică, tot ceea ce are legătură cu elementul sulfuric, cu elementul fosforic, cu ceea ce, în flori, este apropiat sau legat de uleiurile eterice. Trebuie să facem să se desfăşoare aceste activităţi în cadrul tractusului digestiv, pentru a determina activitatea renală să se exercite în organism şi să ajutăm la restabilirea activităţii plăsmuitoare. Tocmai în cazul unei asemenea boli este important să găsim acces la aparatul digestiv.

Activitatea renală şi sudaţia sunt, în anumite privinţe, nişte procese polare, interdependente. Astfel,

deficienţa de activitate a procesului renal, drept consecinţă a celor prezentate adineaori, va fi însoţită întotdeauna de o reducere a secreţiei sudorale. Este un fapt la care trebuie să fim foarte atenţi, căci, de fiecare dată când aceasta este perturbată, activitatea renală este şi ea perturbată. Ca regulă generală, în cazul reducerii secreţiei sudorale, activitatea renală se aseamănă cu aceea a unei maşini care s-ar învârti în gol, căci ceea ce provine din alimente s-a acumulat în prealabil în organism, răspândindu-se în mod anormal. Dacă reuşim atunci să stimulăm în mod intens tractusul digestiv – acest lucru se poate face din interior, ca şi din exterior, pornind de la piele, precum şi de la rinichi –, dacă reuşim să-l stimulăm atât de intens încât el să poată stimula, la rândul său, activitatea cardio-respiratorie, iar sistemul renal să fie reaprovizionat, substanţele nu se vor mai acumula şi vom veni de hac bolilor metabolismului.

Dar, să fim conştienţi că suntem în prezenţa unui proces din organismul uman care nu cere să fie vindecat în mod complet, ci doar stimulat în direcţia vindecării. Organismul bolnav caută, de fapt, o stimulare în direcţia vindecării. Iar dacă vrem să facem vindecarea durabilă, trebuie să ne limităm la o stimulare. Căci o vindecare facilă conduce mai uşor la o recădere, decât o boală a cărei vindecare doar am amorsat-o. Organismul se obişnuieşte cu activitatea pe care o desfăşoară în vederea vindecării şi continuă această activitate de la sine. El i se asociază astfel mai intim, până în momentul când se produce reacţia, dar aceasta este precedată de acomodare. Şi a te obişnui astfel cu procesul de vindecare constituie, de fapt, cea mai bună dintre vindecări. Astfel, organismul acceptă în mod real ceea ce a fost modificat în el prin procesul de vindecare.

Nu am putut să vă dau decât nişte indicaţii referitoare la metodă, dar veţi înţelege că acest mod de a aduce lumină în domeniul fiziologiei, patologiei şi al terapeuticii prin ştiinţa spirituală trebuie luat în serios. În acest fel veţi înţelege că omul nu trebuie să fie considerat o fiinţă izolată, că el aparţine întregului Cosmos şi că pentru orice proces care se desfăşoară în el într-o anumită direcţie, să spunem, ascendentă, trebuie să căutăm în afara lui procesul cu direcţie descendentă. Astfel, vom putea exercita o acţiune compensatoare asupra unei curbe prea puternic ascendente ş.a.m.d. Medicina este, într-un anumit sens, o disciplină care pretinde cunoaşterea întregului univers. Nu v-am putut oferi decât o scurtă vedere de ansamblu, suficientă totuşi pentru a vă arăta că exista un alt mod de a cunoaşte *Urtica dioica*, *Colchicum autumnale*. Trebuie să vedem, în primul rând, că anotimpul în care apare planta are o anumită semnificaţie pentru întreaga ei structură. Se stabileşte, astfel, o anumită relaţie cu devitalizarea. Veţi putea deduce din culoarea florii şi din perioada când apare că acest proces de devitalizare a lui Colchicum este foarte restrâns. Când îi experimentaţi apoi calităţile curative, veţi constata că organismul trebuie să facă un mare efort de direcţie ascendentă, pentru a realiza vitalizarea din direcţia opusă, el trebuie să înceapă prin a face planta să moară, pentru ca apoi să-i redea viaţa. Şi acest întreg proces se ridică până la nivelul tiroidei umane. Veţi putea face, astfel, nişte experienţe care să arate că *Colchicum autumnale* este remediul împotriva hipertrofiei tiroidei.

Nu este vorba deloc să tunăm şi să fulgerăm, de pe poziţiile unui diletantism confuz, împotriva metodelor ştiinţifice actuale, ci să arătăm căile care conduc la nişte aplicaţii mai practice decât experimentarea pură. Nu spun

că experimentarea pură nu poate, şi ea, să ducă la ţel, dar prin ea multe lucruri ne scapă, mai ales tot ceea ce ne învaţă natura. Dar este bine, chiar atunci când preparăm un remediu de sinteză, pe bază de fier, sulf şi săruri alcaline, să ştim că, într-o anumită plantă, însăşi natura a procedat, într-un anumit fel, la această sinteză şi că ea ne poate învăţa multe, în vederea acestei preparări, dacă înţelegem ce se petrece în ea.

Ar fi plăcut, desigur, sa abordăm mult mai multe detalii. Cred că prietenii noştri medici vor fi făcut acest lucru într-o expunere sau alta. Multe lucruri figurează în literatura noastră şi ar fi de dorit ca în curând să se mai adauge şi altele. Căci sunt convins că dacă lucrurile vor fi expuse în mod corect în literatura noastră, unii vor gândi: Ca medic, eu sunt dator să vindec, chiar dacă pentru aceasta trebuie să recurg la ceva care îmi este antipatic. Dacă este vorba de ceva eficace, nu voi putea să nu ţin seama de ceea ce figurează în literatură.

Astfel, cred că va fi bine să avem cât mai repede posibil o literatură care să constituie puntea de legătură între ştiinţa spirituală şi ştiinţa a ceea ce este accesibil doar simţurilor. Această literatură va contribui la apariţia următoarei opinii: Remediile sunt eficace, aşadar, întreaga literatură de acest fel nu poate fi un morman de absurdităţi. Încercaţi aceste remedii, veţi vedea că ele sunt eficace. Şi acest lucru este important, căci în ceea ce practică medicina modernă sunt atâtea lucruri ineficace. Iar în lupta dintre ceea ce este eficace şi ceea ce nu este eficace se va decide ceea ce am dori să vedem instaurându-se conform ştiinţei spirituale.

ELEMENTE DE TERAPEUTICĂ
PRIMA CONFERINȚĂ

Dornach, 31 decembrie 1923

V-aţi manifestat, cu bucurie, dorinţele, pe care le voi lua în considerare. Voi răspunde încă de azi la unele din întrebările dvs. Sper că va fi posibil să abordăm toate subiectele dorite în cursul acestor trei conferinţe.

Aş dori să vă arăt, cu ocazia acestor întâlniri, aspectul pe care îl iau lucrurile în lumina antroposofiei, astfel, noi nu vom ţine seama de terminologia uzuală şi, conform dorinţelor dvs., vom aborda fiecare problemă aşa cum poate fi ea abordată pe baza antroposofiei.

Sifilisul, este prima întrebare pusă; ea ne va permite să punem la punct alte subiecte, cel puţin în principiul lor. Această boală, despre care am vorbit puţin până acum, trebuie să fie delimitată clar în raport cu variatele ei sechele şi cu manifestările ei accesorii, care fac în mod intens dovada felului în care se comportă organismul bolnav. Dacă manifestările sifilitice sunt o problemă medicală şi terapeutică de o asemenea importanţă, acest fapt este cauzat de existenţa de netăgăduit a unui mod specific de a le trata, prin intermediul mercurului şi argintului. Spunem acest lucru fără a avea idei preconcepute, căci nu ne lăsăm influenţaţi de prejudecăţi. Dar tocmai consideraţiile despre tratamentul cu mercur ne vor da ocazia să examinăm mijloacele adecvate de contracarare a acestei boli.

La urma urmelor, baza oricărei boli este o perturbare a relaţiei armonioase dintre cele trei sisteme ale organismului uman: sistemul neuro-senzorial, sistemul ritmic şi sistemul metabolic-locomotor, şi a ţine

seama de ele este mult mai important decât o presupun cercurile medicale înseși. Reflectați la ce anume stă la baza acestei armonii. Activitatea sistemului metabolic-locomotor este o activitate a organismului uman care se realizează în principal cu participarea corpului eteric. Dar, în fiecare sistem, celelalte părți constitutive ale organismului uman își au, de asemenea, rolul lor. Așadar, nu vom spune că în sistemul metabolic-locomotor cele două părți constitutive, care sunt organizarea fizică și cea eterică, cooperează, ci că ele au aici un rol preponderent. Celelalte, organizarea astrală și organizarea Eului, au și ele un rol. În timp ce în organizarea cefalică, așadar, în organizarea neuro-senzorială, organizarea Eului și organizarea astrală au un rol preponderent, organizarea fizică și cea eterică au aici un rol secundar. Trebuie să facem apoi neapărat o distincție clară între starea de veghe și starea de somn, și să vedem că în timpul somnului, din cauza unui soi de forță de inerție, activitățile îndeplinite în mod direct de organizarea Eului și organizarea astrală din timpul zilei continuă. În timpul somnului, aceste activități continuă să vibreze în timp ce corpul astral și organizarea Eului sunt absente. Cum să înțelegem acest lucru? Ele continuă să vibreze, tot așa cum o bilă pe care o lovesc continuă să se rostogolească și când nu o mai lovesc. În acest fel continuă sa vibreze activitățile corpului astral și ale organizării Eului în timpul somnului. Dar somnul trebuie să se întrerupă imediat ce efectul remanent al organizării astrale sau al organizării Eului riscă să înceteze. Somnul trebuie să înceteze atunci și apare starea de veghe.

Astfel, aceste descrieri nu trebuie luate într-un mod prea schematic, așa cum sunt ele uneori prezentate în antroposofie pentru a ușura înțelegerea profanilor.

Acum este vorba să prezentăm faptele în mod riguros. Toate aceste întrebări referitoare la diferite cauze trebuie să se refere, în principal, la impulsurile de origine externă şi nu la organizarea internă a organismului. Aceste impulsuri trebuie să fie cunoscute. Ar trebui să realizăm întotdeauna diagnosticul în aşa fel încât el să constituie o istorie completă a bolii. A specula asupra cauzelor de boală care îşi au sediul în organism nu conduce la descoperirea remediului adecvat.

Întrebarea astfel pusă ne conduce să ne întrebăm ce este, de fapt, sifilisul. Să distingem clar sifilisul de celelalte boli venerice: blenoragia, şancrul moale şi alte afecţiuni, care nu au nimic de-a face cu el.

Boala sifilitică propriu-zisă este cauzată în principal de faptul că organizarea Eului este prea intens solicitat de sistemul metabolic-locomotor. Organizarea Eului derapează întru câtva spre partea inferioară a organismului, ceea ce provoacă simptomele care vă sunt cunoscute. Ele exprimă o predominanţă a organizării Eului asupra organizării eterice care trebuie să fie prezentă la acest nivel. Există, pur şi simplu, o puternică organizare a Eului în aparatul sexual. Este un fapt de care trebuie să ţinem seama mai mult decât de contagiune, trebuie să ţinem seama de acest lucru în vederea vindecării.

Cum acţionează mercurul în acest caz? Ce se întâmplă în organismul uman în orice tratament cu mercur? Acest tratament este vechi şi deosebit de eficace, nu numai în cazul afecţiunilor sifilitice, ci şi în cazul altora. Dar ce se întâmplă în tratamentul cu mercur?

Mercurul este unul dintre acele remedii considerate ca benefice pentru o medicină care mai poseda încă o cunoaştere intuitivă a organismului uman. Dar de unde

vine vindecarea când se procedează la un tratament cu mercur în sifilis? Acest tratament acţionează în măsura în care introducem mercurul în sânge în dozaj adecvat. Care sunt consecinţele acestui fapt? În primul rând, după câte ştiu, nu este o procedură curentă a se injecta mercur în cazul afecţiunilor sifilitice. S-a procedat în acest fel în ultimii ani, pentru că aplicaţiile cutanate, aşa cum vom vedea, nu mai acţionau, sau acţionau prea puternic. În ansamblu, acest mod a fost introdus în mod empiric pentru că s-a observat că aplicaţiile unguentului provocau dezordini.

Ce se întâmplă? Aplicarea unguentului realizează, în fond un fel de injectare parţială, o formă generală de injectare. Se presupune că totul trece în circulaţia sanguină. Dar, în caz de aplicaţie cutanată, impulsul produs de mercur mai urmează şi alte căi în organism. Ceea ce vindecă este, în principal, ceea ce trece în sânge, pe când ceea ce nu trece în sânge exercită o acţiune nefastă, antrenat fiind pe căile eterice care urmează, parţial, traiectele nervoase.

În acest fel, organizarea Eului este, ca să spunem aşa, răspândită în întreg organismul, dar sub o altă formă. Astfel, persistenţa proceselor preliminare în cursul anilor provoacă nişte manifestări consecutive tratamentului cu mercur.

În prezent putem spune: tratarea sifilisului cu mercur pune, desigur, în evidenţă, anumite proprietăţi ale mercurului. Pe ce se bazează ele? Putem spune aceasta la modul general, aşa cum am spus-o în conferinţa de ieri [Nota 21]. Începând cu un anumit moment, substanţele organice nu mai sunt supuse influenţei forţelor pământeşti, ci acelor forţe cosmice care acţionează pornind de la periferie spre centrul Pământului. Şi tot

ceea ce pătrunde în organism prin digestia obişnuită se află, după traversarea intestinului, sub influenţa forţelor cosmice, care exercită o influenţă care rotunjeşte, o influenţă care, efectiv, rotunjeşte.

Ei bine, organizarea Eului trăieşte în principal chiar în aceste forţe care rotunjesc. Dacă ea exercită o stăpânire prea puternică asupra metabolismului, tendinţa ei spre atomizare, spre rotunjirea unor elemente izolate ale organismului uman, se fixează, în timp ce ea ar trebui să organizeze corpul în ansamblul său, conform constituţiei sale. Astfel, toate manifestările sifilisului sunt consecinţa acestei atomizări parţiale, a acestei organizări atomistice. Astfel, nişte sisteme foarte mici ale organismului uman acaparează organizarea Eului, în timp ce aceste mici sisteme ar trebui să fie rezervate acţiunii organizatoare a corpului eteric, care, doar el ar trebui să fie supus forţelor cosmice periferice, şi nu prin intermediul organizării Eului.

Ei bine, introdus în organismul uman, mercurul are particularitatea de a fi o substanţă care, în condiţiile pământeşti, adoptă pentru sine însuşi, în modul cel mai intens, forma exterioară a Cosmosului. De îndată ce îl injectăm direct în circulaţie, această organizare parţială, această mică organizare atomistică, tinde să se lege de mercur, eliberând atunci organizarea Eului, care este astfel capabilă, prin reacţie, să restabilească sănătatea.

Dar acest lucru cere ca pacientul să nu primească niciodată mai mult mercur decât este absolut necesar, ceea ce este o problemă insolubilă. Cu ocazia unui tratament cu mercur nu trebuie să vă expuneţi niciodată riscului unei supradozări. Trebuie să administraţi în mod exact ceea ce poate accepta circulaţia, în funcţie de starea

bolnavului la un moment dat, căci orice exces ramâne ca reziduu şi antrenează consecinţele pe care le cunoaşteţi.

Astfel, se va constata că tratarea cu mercur vindecă, dar pacientul va trebui, eventual, să-şi plătească foarte scump vindecarea, în mod iremediabil, din cauza urmărilor teribile ale acestor sechele atât de asemănătoare sifilisului însuşi. Tocmai certitudinea vindecării cu ajutorul mercurului ne arată cât de problematică este utilizarea acestuia.

Dar nu a fost întotdeauna aşa. Mercurul a fost folosit întotdeauna mai puţin pentru sifilis, cât pentru alte boli; poate vom reveni în curând asupra lor. Mercurul suscita, într-adevăr, la bolnavii înzestraţi cu mult instinct, o reacţie senzorială precisă. Bolnavul ştia în ce moment a fost atinsă doza suficientă. El era saturat cu mercur. În prezent, instinctele au degenerat. Bolnavul este incapabil să indice nivelul efectelor pe care le are în el mercurul. El nu mai este saturat, el devine suprasaturat. Acest lucru se produce astăzi, în general. Bolnavul este suprasaturat cu mercur, lucru care antrenează consecinţele bine cunoscute, cu caracter atât de distructiv. Aceste consecinţe pot fi observate tot atât de distinct ca şi efectele sulfului, ale fosforului, în organism, şi chiar ale dizolvării sării, ţinând întotdeauna seama de dozaj, ca în cazul mercurului. Se ştie pe ce se bazează efectul mercurului.

Aşadar, ar trebui să reuşim să aplicăm un asemenea tratament fără să fie vătămător, chiar în caz de supradozare, prin eliminarea excesului. Ştim că, în caz de administrare excesivă, mercurul prezintă particularitatea de a nu fi eliminat spre exterior, ci spre interior. Pe această temă, o remarcă a lui *Hyrtl* [Nota 22], pe vremea tinereţii mele, mi se pare deosebit de importantă: atunci

când făcea autopsia cuiva care suferise un tratament cu mercur, el sfărâma un os şi arăta, cu ajutorul microscopului, micile picături de mercur care se găseau acolo. Întregul sistem osos era astfel impregnat cu mercur. Este o caracteristică a mercurului de a fi eliminat nu spre exterior, ci de a fi absorbit de organism. Astfel, la un om tratat cu mercur, organizarea Eului este în permanenţă ocupată cu organizarea acestor minuscule picături de mercur, a acestor atomi de mercur răspândiţi pretutindeni în organism şi îndeosebi în părţile sale calcaroase.

Astfel, putem spune că trebuie să găsim în regnurile naturii ceea ce, folosit la fel ca mercurul, va fi absorbit de organism şi se va putea substitui organizării Eului, descărcând-o şi eliberând-o. Dar, dacă doza este depăşită, ceea ce este inevitabil, excesul trebuie să fie eliminat nu spre interior, ci spre exterior, ca oricare altă substanţă care poate fi digerată.

Trebuie să găsim, aşadar, în natura exterioară ceva care să corespundă organizării Eului, şi să fie, eventual, preparat astfel încât să treacă în circulaţia sanguină şi să facă să ia naştere aici un fel de fantomă a organizării Eului. Este necesar să implantăm un Eu artificial în circulaţia sanguină.

Este misiunea medicilor noştri să facă nişte experienţe adecvate, şi ei vor ajunge, fără îndoială, la rezultate surprinzătoare. Utilizaţi ceea ce puteţi extrage din anumite părţi de plantă durificate, care au transpus procesul rădăcină în restul plantei. Procesul rădăcină conţine o imitaţie extrem de avansată a organizării Eului. Floarea este o organizare eterică, iar ceea ce se află sub floare este scăldat în organizarea astrală; acolo unde planta prinde rădăcină, acţionează organizarea Eului. În

orice rădăcină puternic lignificată, dar încă vegetală, care nu a devenit încă anorganică prin separarea de plantă, există impulsurile organizării Eului.

Extrăgând substanţele în mod direct din rădăcină pentru a le injecta, nu am ajunge la nimic, căci dacă, ce-i drept, rădăcina conţine în mod intens organizarea Eului, dacă ea constituie, întru câtva, o fantomă a organizării Eului, impulsurile care trăiesc în ea şi-ar limita acţiunea la sistemul nervos şi nu ar avea deloc efect asupra restului organismului. Dacă influenţa nu s-ar exercita decât asupra rădăcinii, nu aţi putea extrage deloc de aici preparatul adecvat. În schimb, există plante la care procesul rădăcină urcă în întreaga plantă. Astragalus excapus este o asemenea plantă, la care organizarea rădăcină urcă până la fruct. Ea are nişte fructe asemănătoare unor păstăi, dar tari ca piatra şi conţinând nişte grăunţe. Eu am în vedere această parte complet lignificată. Mai putem lua, de asemenea, nişte soiuri de lemn deja utilizate. Efectul lor rezultă din ceea ce v-am spus.

Trebuie acum să luăm boabele acestui Astragalus, să le triturăm, şi să le tratăm cu seva extrasă din florile şi frunzele acestei plante. Obţinem, astfel, un preparat pe care l-am putea aduce la a treia zecimală. Injectat în a treia zecimală, vom introduce, efectiv, în circulaţia sanguină această fantomă a organizării Eului. Acest preparat va suscita, în caz de afecţiune sifilitică – o boală a întregului sânge – o configuraţie identică aceleia pe care o are mercurul, şi va trebui să provocăm eliminarea excedentului prin nişte băi hipertermice. Aşadar, va trebui să combinăm două lucruri; pe de o parte, injectarea preparatului indicat, iar pe de alta, eliminarea excedentului prin nişte băi foarte calde.

Dar prin sudaţie se mai elimină şi altceva, se elimină şi substanţele nocive care se află în sângele sifiliticului. Ceea ce trebuie să fie eliminat nu poate fi eliminat decât prin sudaţie. Dar, mai întâi, trebuie fixat puternic, ceea ce nu se poate realiza decât cu ajutorul impulsurilor spre rotunjire care se află în boabele de astragal. După cum vedeţi, nu ne putem descurca aici decât făcând legătura între diagnostic şi terapie.

Nu se poate practica decât o medicină individuală şi veţi observa cu uşurinţă că tocmai afecţiunile sifilitice se manifestă diferit la un om gras şi la un om slab. La un om gras, ne vom chinui mult ca să eliminăm toxina sifilitică. Nu ştiu dacă cineva dintre dvs. are vreo experienţă în acest sens. Cel slab elimină cu uşurinţă; veţi reuşi mai uşor în cazul lui, procedând aşa cum am arătat. Trebuie să obţinem o reacţie, să se produca o puternică sudaţie, altfel veţi avea tot felul de tulburări interne, de sechele, căci procesul morbid nu avansează. Trebuie să existe o reacţie. Ar trebui, poate, să recurgeti la alte mijloace pentru a obţine această reacţie, chiar la un om gras. În acest caz, când remediul obişnuit nu provoacă nici o reacţie, vom putea recurge la ceea ce, în natură, a pătruns până în procesul astral, vom putea folosi gogoaşa de ristic. Am vorbit ieri despre ea, în acest context. [Nota 21]

Gogoaşa de ristic a solicitat deja forţele etericului care tind spre rotunjire, ea manifestă principiul mercur în regnul vegetal. Triturând gogoaşa de ristic cu veninul de viespe care a provocat-o, veţi obţine un remediu capabil să provoace o reacţie în cazurile dificile.

În ceea ce ne priveşte, avem prea puţini bolnavi pe care să-i observăm meticulos, cu grijă. Îmi închipui că pentru prietenii noştri practicieni, idealul nu este tocmai acela de a trimite sifiliticii într-un Institut. Dar asemenea

fapte pun în lumină întreaga terapeutică. Asemenea tratamente sunt o veritabilă învăţătură pentru terapeutică în general, sunt convins de aceasta. Trebuie să vedem schimbarea de aspect a unui bolnav căruia i s-a administrat respectiva injecţie, căreia i s-a oferit să facă o baie. Trebuie să observăm cu precizie – poate cu ajutorul microscopului – aspectul pielii sale după baie, ciuruită de găurele, aproape nişte vezicule, pentru a ne da seama cât de solicitat este organismul. În această direcţie trebuie să mergem pentru a trata sifilisul.

Într-o asemenea boală, este important să nu ne mulţumim să ajutăm bolnavul, pentru ca apoi să-l abandonăm, ci să vedem cum suportă el tratamentul în continuare. Ajung, astfel, la o întrebare care mi-a fost pusă simultan de mai mulţi dintre dvs., întrebare care vă interesează pe toţi: asocierea unei meditaţii la tratamentul medical. Se poate da un sfat-tip în acest sens?

Dacă evoc tocmai această întrebare în legătură cu sifilisul este pentru că tocmai această boală ne permite să răspundem. Efectiv, orice sifilitic în mod aparent vindecat a făcut din organismul sau ceva diferit faţă de organismul unui om care nu a fost atins de această boală. Căci orice sifilitic nu este vindecat decât aparent, şi o cauză ulterioară poate trezi oricând boala. S-a modificat constituţia şi trebuie să o menţinem în bună stare pe viitor, altfel, ea se va dovedi prea slabă pentru a rezista agresiunilor vieţii obişnuite şi atunci sifilisul va reapărea.

Ei bine, noi nu putem aborda problema meditaţiei decât la modul general, dar ea poate fi legată de cele spuse mai înainte. În sifilis, organizarea Eului tinde să se emancipeze mai mult decât la un om normal. Sifiliticul a făcut din organismul său această fantomă ce rezultă din injectare, iar organizarea Eului a devenit astfel mai

independentă pentru restul existenţei decât este ea la cel care nu a avut niciodată sifilis. Trebuie să ţinem seama de această emancipare. Astfel, când îngrijiţi un asemenea bolnav, trebuie să-i treziţi interesul pentru un gând foarte abstract, care va trebui în mod frecvent să-i ocupe spiritul în mod meditativ.

Îl veţi putea sfătui să reflecteze repetat, ritmic, la o problemă de geometrie sau de matematică, astfel încât să întreţină, efectiv, acest proces de abstractizare a organizării Eului său. Trebuie să-şi obişnuiască gândirea să dobândească o anume constituţie. Astfel, îi veţi face mult bine dacă îl veţi sfătui să reflecteze în fiecare dimineaţă, după trezire, la relaţia dintre un triunghi mic şi un triunghi asemenea, mai mare. Unghiurile sunt egale, dar laturile diferite; să se gândească la aceasta lent, la început, apoi din ce în ce mai repede, până ce aproape nu mai vede triunghiurile, apoi din nou lent.

Un asemenea gând, cu diferite înfăţişări, trezit în mod voit, va veni în ajutorul nevoilor organizării Eului. Este un tip de meditaţie care poate fi folositor atunci când, în urma unui proces de vindecare, organizarea Eului s-a emancipat, şi trebuie să-l facem pe sifilitic s-o practice în mod intens pentru a-i uşura existenţa ulterioară. Trebuie să-l facem să vină în ajutorul nevoilor organizării Eului, printr-o asemenea meditaţie, făcută în mod constant, cu ritm variabil. Înţelegeţi acest lucru?

Aceasta ne va conduce spre alte întrebări puse în legătură cu tema noastră. Vom reveni asupra unor aspecte.

Întrebări referitoare la rădăcina de astragal

Este vorba de păstăi. Le desfacem şi găsim în ele nişte boabe tari ca piatra şi pe care trebuie să le facem pulbere fină.

O altă întrebare, aparent străină de subiectul nostru, se leagă totuşi de el, este aceea despre *apariţia glaucomului*. Cred că, în afara homeopaţilor, acesta nu este tratat decât chirurgical. Dar homeopatia nu este lucidă. Trebuie să ştim pe ce anume se bazează o manifestare cum este aceea a glaucomului. Din punctul de vedere al părţilor constitutive ale omului – corp fizic, eteric, astral şi organizarea Eului –, glaucomul este întru câtva contrariul inflamaţiilor urechii. Cele două afecţiuni sunt opuse polar. Inflamaţiile urechii constituie unul din poli, manifestările glaucomatoase – celălalt. În glaucom există o intensă activitate care infiltrează corpul vitros cu substanţă. El devine prea intens din punct de vedere material, şi se hipertrofiază. Boala constă din această hipertrofie. Ce se întâmplă?

Un asemenea organ cum este ochiul atinge, în raport cu constituţia generală, un grad de izolare obiectivă adecvată. Dacă această izolare devine exagerată, ochiul se îmbolnăveşte, căci restul organismului nu-şi mai poate extinde activitatea asupra lui.

În cazul glaucomului, este foarte interesant să vedem cum corpul eteric – de care ochiul este foarte dependent – pătrunde în globul ocular în aşa fel încât substanţa fizică a corpului vitros se comportă destul de puternic ca substanţă fizică. Corpul eteric nu mai are acces la ea, nu o mai poate infiltra. Aşadar, trebuie să procedăm în aşa fel încât corpul eteric să devină din nou activ şi să modereze activitatea fizică din ochi. Desigur, este un lucru banal să afirmam că, într-un asemenea caz, activitatea globală a acestui aparat este prea slabă, fiind

parţial stânjenită. Fiind prea slabă, ea trebuie stimulată. Ea nu poate fi stimulată decât prin intensificarea expiraţiei din organismul uman, s-o facem mai intensă decât este ea la bolnavul de glaucom în cursul bolii sale. Astfel, dvs. puteţi induce o autovindecare a manifestărilor glaucomatoase dacă ajungeţi să stimulaţi expiraţia prin ceea ce administraţi organismului. Veţi fortifica astfel activitatea cefalică şi veţi ajunge să contracaraţi formaţiunea glaucomatoasă, căci, în privinţa afecţiunilor parţiale, organismul este capabil de performanţe extraordinare. Veţi obţine acest rezultat administrând carbonat de calciu provenind din cenuşă de os, combinat cu rădăcinile aeriene ale unei plante. Un asemenea preparat va reglementa respiraţia în mod adecvat.

Înţeleg lucrurile astfel: Administrarea carbonatului de calciu provenind din oase stimulează intens expiraţia. Dar, pentru ca organismul să fie el însuşi angajat în această activitate, pentru ca procesul să nu se desfăşoare fără participarea sa, trebuie să impregnăm acest carbonat de calciu cu impulsurile existente în arborii sau plantele care se caţără întru câtva pe stânci, care au nişte rădăcini aeriene, şi în care ceea ce se săvârşeşte de obicei sub pământ este transpus în aer. Prin aceasta, astfel de rădăcini se transformă în aşa fel încât impulsurile lor se înrudesc cu activitatea respiratorie şi pot aduce integrarea ei. Fără aceste impulsuri, activitatea respiratorie ar fi stimulată de carbonatul de calciu într-un mod absolut involuntar. Dacă, în schimb, amestecaţi carbonatul de calciu cu seva acestor rădăcini aeriene, veţi obţine, în plus, un impuls de a respira, din care va rezulta o fortificare a întregii organizări umane, fortificare necesară pentru a compensa ceea ce s-a pierdut în formaţiunea glaucomatoasă.

Cele de mai sus arată clar că trebuie să privim întotdeauna omul în ansamblu. Dar omul fizic nu este niciodată omul întreg. Corpul fizic nu este niciodată altceva decât o parte, corpul fizic este ficat, stomac etc., iar părţile sunt legate între ele. Corpul eteric este deja, într-o foarte mare măsură, omul întreg. Iar corpul astral este organizat într-un mod foarte ciudat. Suntem tentaţi să spunem că ceea ce constituie corpul astral până la diafragmă – delimitat în acest fel din punct de vedere exterior, local, în mod aproximativ – este total diferit de ceea ce se află sub diafragmă. Ceea ce se efectuează în corpul astral în direcţia capului, a organizării neuro-senzoriale, este în opoziţie cu ceea ce se efectuează în sistemul metabolic-locomotor. Observaţi acest metabolism supus, în principal, influenţei corpului astral. Ceea ce calificăm noi de obicei drept metabolism este, de fapt, o activitate a organismului uman în care singurul lucru capital este activitatea. Metabolismul nu este altceva decât absorbţie şi eliminare de substanţe. În fond, nu hrana însăşi este aceea care interesează metabolismul, ci nimicirea formei sale de substanţă exterioară şi metamorfozarea ei, şi nu cele de care are nevoie organismul. Iar în metabolism, eliminarea se face de la început; se trece direct de la absorbţie la eliminare. Doar o anumită parte este pusă de-o parte, parte care pătrunde până în organizarea neuro-senzorială. Această organizare este, din punct de vedere material, foarte importantă, căci substanţa nervoasă este ultimul rezultat al substanţei metabolice.

Oricât de extravagant ar părea, conţinutul intestinal nu este altceva – aceasta este realitatea – decât substanţă nervoasă rămasă la jumătatea drumului. Substanţa nervoasă, în special aceea a capului, este conţinut

intestinal complet transformat de către organismul uman, mai ales de către organizarea Eului. Conţinutul intestinal este lăsat la jumătatea drumului; substanţa nervoasă ajunge la capăt şi atunci, fiind complet epuizată, trebuie să fie transformată de către organism. Astfel, organizarea astrală exercită în metabolismul propriu-zis o activitate complet diferită de cea exercitată în sistemul nervos central. Aceste activităţi constituie cu adevărat o opoziţie polară, una se opreşte la jumătatea drumului, cealaltă merge până la capăt, iar între cele două exista un punct zero. Există, într-adevăr, o polaritate absolută. Dacă am desena corpul eteric, i-am putea da o formă ovoidală; pentru corpul astral, este imposibil, ar trebui să-l desenăm în două părţi, sus şi jos, două părţi a căror activitate este total diferită. Este imposibil să înţelegem omul sănătos sau bolnav fără a înţelege acest lucru. Trebuie să vedem în mod clar că activitatea din sânul metabolismului este absolut diferită de aceea a nervilor, de cea care se efectuează în sânul sistemului nervos. În consecinţă, nu este posibil să acţionăm asupra organismului uman decât dacă pornim de la această noţiune. Administrând pe cale internă nişte preparate provenind din flori, obţinute pe bază de uleiuri eterice, nu le veţi conduce pornind de la partea inferioară a organizării astrale spre cea superioară, ele nu pot fi folosite decât pentru a suscita anumite procese în partea inferioară, în metabolism. De îndată ce folosim ceea ce provine din rădăcină, efectul se propagă de la partea inferioară a organizării astrale spre cea superioară şi se răsfrânge, pornind de aici, asupra întregului organism. Veţi înţelege că modul obişnuit de a privi organismul este puternic marcat de diletantism. Se crede, de obicei, că, trecând de o anumită vârstă, atunci când apare substanţă

nouă într-o anumită parte a organismului uman, această substanţă a luat naştere pe calea metabolismului obişnuit. Altfel spus, vechea substanţă ar fi eliminată şi cea nouă s-ar aşeza în locul ei, pe calea metabolismului obişnuit. Aşa îşi reprezintă oamenii că se petrec lucrurile. Nu cred că studentul în medicină din epoca actuală îşi reprezintă altfel lucrurile, decât ca pe un schimb, pe căile metabolismului, substanţele reînnoindu-se în cursul existenţei.

Dar nu aşa stau lucrurile. Atunci când, după un anumit timp, într-o anumită parte a organismului apare substanţă nouă, ea nu a fost secretată de metabolismul obişnuit, acela care nu furnizează decât substanţa sistemului nervos, structura, părţile componente ale sistemului nervos. Activitatea sistemului nervos, în corelaţie cu respiraţia, este aceea prin care sunt integrate organismului substanţele în stare fin divizată, şi ele înlocuiesc, ca substanţă, ceea ce a fost eliminat. Căci aceste eliminări sunt mult mai lente decât se crede. Astfel încât corpul uman nu este construit deloc din alimente. Alimentaţia nu face altceva decât să întreţină activitatea necesară pentru organizarea sistemului nervos. Construirea, construirea de substanţă, nu se face deloc pe calea hrănirii – aceasta nu este decât o iluzie –, ea se face de fapt, din Cosmos. Astfel, atunci când unghiile dvs. tăiate cresc din nou, substanţa nouă nu provine din hrană, care nu are decât rolul de a reconstrui sistemul nervos; ceea ce creşte din nou, ceea ce reînnoieşte în mod substanţial organismul, este absorbit din Cosmos.

Evident, acest fapt dă o imagine absolut diferită despre alcătuirea organismului uman, diferită de aceea care îl consideră doar un fel de canal. Hrana ar intra pe unul din capete, iar, între timp, ceea ce ar deveni

inutilizabil, ar fi eliminat şi reînnoit. Dar omul nu este un canal. Ceea ce pare să se producă în el, are loc în străfundurile organismului însuşi. Ceea ce se reînnoieşte periodic la om pătrunde în organism prin respiraţie, şi chiar, în mod subtil, prin organele de simţ. Urechile, în special, sunt nişte organe de absorbţie extrem de importante, ca întreg sistemul senzorial răspândit în tot trupul. Dacă ne reprezentăm atunci fiinţa umană în mod corect, ne vom spune încă de la început că metabolismul este o activitate internă a omului. Organizarea ritmică şi organizarea neuro-senzorială participă, şi ele, la formarea fiinţei umane.

Vom continua şi vom răspunde mâine altor întrebări. Spuneţi-mi fără ezitare dacă doriţi să mergem în altă direcţie, căci timpul ne este limitat. Cred că putem aborda diferitele probleme ridicate. Dacă cineva are alte întrebări, să facă bine să mi le pună mâine.

ELEMENTE DE TERAPEUTICĂ
CONFERINŢA A DOUA

Dornach, 1 ianuarie 1924

Aflu în această clipă că a luat naştere o confuzie din faptul că am vorbit despre tratamentul cu mercur şi, pe de altă parte, despre preparatul indicat. Eu nu am menţionat tratamentul cu mercur decât pentru a da un exemplu de tratament deosebit de activ, dar la care trebuie, totuşi, să renunţăm, din cauza riscurilor pe care le prezintă. Aveam în vedere înlocuirea completă a mercurului cu preparatul de astragal indicat. Voi începe imediat cu seria trecută de întrebări; mai dispunem şi mâine de o oră. Printre întrebările de azi există una care se leagă de acelaşi

subiect: „*Care este motivul succesului pe care îl are Salvarsan-ul?*"

Ar trebui mai întâi să caracterizăm mai exact un asemenea succes. Un asemenea tratament, cu un asemenea succes, este însoţit întotdeauna de nişte efecte secundare. Iar tratamentul cu Salvarsan, trebuie să vorbim neapărat despre un tratament lucid, căci acest preparat, aşa cum reiese, cel puţin, din descrierea lui, ruinează trupul uman, ruinează omul. Putem, la urma urmei, să introducem orice în corp şi să obţinem nişte rezultate, dar ceea ce se întâmplă în cazul Salvarsanului este incontrolabil. Astfel, putem spune despre acest tratament că el este rodul modului actual de a gândi. Nu-l putem cauţiona în mod serios. Vrea cineva să mai adauge ceva pe această temă?

Dr. Rascher: Aceasta se aplică atunci la întreaga metaloterapie modernă, inclusiv aceea cu bismut?

Din punctul nostru de vedere, este posibil să avem o viziune de ansamblu asupra tratamentului cu bismut [Nota 23]. A fost vorba despre aceasta în cursurile mele, dar, în privinţa Salvarsanului, este imposibil. El ruinează trupul. Evident, se poate face cu bismut, dacă este asociat cu alte preparate, dar modul în care acţionează bismutul se desprinde, cu siguranţă, din cursurile mele.

Dr. Noll: Un preparat din antimoniu, poate acţiona în sifilis?

Antimoniul are domeniul său propriu de activitate, între aparatul genital şi aparatul respirator; astfel, putem trata cu antimoniu tot ceea ce se situează între aceste două aparate; restul nu, decât în măsura în care acţiunea unui aparat are influenţă asupra ansamblului

organismului. Dar o acţiune specifică a antimoniului asupra unei slăbiciuni oarecare a tractusului genital nu este, de fapt, posibilă. Va fi, deci, perfect posibil să tratăm nişte sechele sifilitice cu antimoniu, dar aceasta nu va putea constitui un tratament de atac în sifilisul primar. Antimoniul acţionează pronunţat asupra părţii mediane a omului, asupra întregului tractus digestiv şi asupra tranziţiei de la digestie la circulaţie şi, bineînţeles, asupra părţii circulaţiei care se îndreaptă spre organele genitale, dar acţiunea lui este net limitată la acest domeniu.

Frau Dr. Kačer: Acţiunea nefastă a Salvarsanului este confirmată de decese.

Iată ce se produce, probabil: Sarvasanul este utilizat de puţin timp. Efectele nefaste vor culmina după cinci sau zece ani, poate după şapte ani. Dar, în prezent, nu se fac asemenea observaţii. Ar fi foarte interesant pentru cunoştinţele medicale să se continue observarea şi după vindecare. Se acordă mai multă importanţă examinării stării organice interne înainte de boală. Este, evident, foarte important în anumite cazuri, dar atunci sunt adesea importanţi mai ales nişte factori exteriori.

Iată un asemenea caz: Prietenul nostru, *dr. Haakenson* [Nota 24] mi-a prezentat la Christiania un pacient care avea o erupţie inexplicabilă. Pe atunci avea cam patruzeci şi cinci de ani şi întreg tabloul simptomatic avea pentru medicina de nivel mediu un aspect de nedefinit. Într-un asemenea caz, investigarea organică este incapabilă să descopere o cauză. Medicul este obligat, evident, să se mulţumească doar cu ceea ce îi spune bolnavul. I-am putut spune în mod direct acestui bolnav – trec peste alte amănunte – că trebuie să fi fost victima unei intoxicări între nouă şi doisprezece ani.

El şi-a amintit atunci că, fiind copil, i-a fost sete la şcoală. Lângă clasă era un laborator, iar pe pervazul ferestrei era pusă o soluţie slabă cu acid clorhidric, pe care a băut-o ca să-şi potolească setea. De aici provenea ceea ce se manifesta la patruzeci şi cinci de ani. Această cauză exterioară trebuie considerată drept factorul principal, dacă vrem să înţelegem o boală. Dar mai trebuie şi să observăm cu grijă, după vindecare, consecinţele pe care aceasta le are pentru organism.

Ar fi foarte important acest lucru în cazul tratamentului cu Salvarsan. În aceste cazuri, desigur, nu puteţi folosi ceea ce am preconizat ieri împotriva sifilisului. V-am indicat ieri un tratament de susţinere cu ajutorul unui fel de meditaţie, cu nişte concepte abstracte de practicat într-un anumit fel, când accelerat, când încetinit, care trebuie făcută cu mare conştiinciozitate. Aceasta constituie o post-cură psihică a sifilisului, care va fi practicată în mod eficace timp de ani, după tratamentul indicat. Această cură ar acţiona şi după un tratament cu mercur, dar nu-l pot recomanda pe acesta din urmă. O asemenea post-cură aplicată după un tratament cu Salvarsan ar atrage după sine la bătrâneţe, probabil, ceea ce nu am putea numi chiar o demenţă precoce, dar i-ar semăna mult, în timp ce un tratament cu mercur care nu ar fi urmat de o post-cură psihică ar conduce la nişte manifestări psihiatrice. Dar după tratamentul cu Salvarsan, ca urmare a dislocării organismului, va apărea un fel de schizofrenie.

Dr. Palmer: Ar fi interesant să ne prezentaţi poziţia dvs. despre tratamentul cu iod în sifilisul terţiar.

După cele spuse, lucrul important este că sifilisul debutează prin focarul propriu-zis şi efectul său radiant,

pentru a se extinde la întreg organismul şi chiar a ataca organizarea Eului. Suntem atunci în prezenţa unei reacţii la polul neuro-senzorial, de care aparţine şi laringele şi tot ceea ce are legătură cu diferenţierea respiraţiei superioare. Toate acestea se leagă între ele. Ceea ce se realizează cu ajutorul mercurului se referă la focarul propriu-zis şi la efectul său radiant. Ceea ce se realizează cu ajutorul unui preparat cu iod este în legătură cu polul superior. Astfel, ceea ce se manifestă la polul neuro-senzorial după un tratament cu mercur poate fi paralizat cu ajutorul iodului. V-am indicat ieri cele două părţi ale unui tratament complet al sifilisului, prima fiind injecţia cu preparatul, a doua balneoterapia, pentru a stimula eliminarea. Aceste două părţi îşi corespund într-un mod mult mai firesc, mai logic, decât mercurul şi iodul. Aşa văd eu lucrurile. La modul general, terapeutica urmăreşte o armonizare a organizărilor polar opuse.

Dr. Palmer: Ar fi atunci gomele consecinţa tratamentului cu mercur?

Da, în mod indiscutabil. Mai este o întrebare pe această temă?

Frau Dr. Kačer: Care este efectul arsenicului?

La modul general, arsenicul fortifică, în principal, corpul astral. Aceasta este manifestarea primară a arsenicului. Arsenicul şi compuşii săi acţionează atât de intens asupra omului, încât putem spune că el dinamizează corpul astral. Astfel, îl veţi folosi mai ales sub formă lichidă, pur şi simplu, sub formă de apă de Roncegno sau Levico, în dozaj convenabil, când va fi vorba să stimulaţi corpul astral, pentru ca el să-şi desfăşoare tendinţele sale naturale.

Ei bine, în nişte boli ca sifilisul şi alte boli venerice există întotdeauna o slăbire a corpului astral, fie drept cauză, fie ca urmare. Aşadar, este firesc ca arsenicul să exercite un efect care poate fi observat, dar aceasta nu este neapărat o vindecare. Acest efect nu se exercită suficient de profund, pentru a se putea vorbi de vindecare.

Frau Dr. ...: Lucrurile se prezintă altfel la copil, în caz de sifilis congenital?

Vreţi să spuneţi sifilis ereditar? În acest caz, la copil, condiţiile sunt, firește, absolut diferite. Iar, la copil, dacă puneţi diagnosticul la timp, veţi avea nişte rezultate, tocmai cu arsenicul [Nota 25], dar nu cu Salvarsan. Trebuie să folosim arsenicul, foarte diluat, pe cât posibil asociat cu acidul lactic sau cu ceva similar, şi care să acţioneze suficient de profund. Astfel, veţi obţine, tocmai la copil, nişte rezultate remarcabile. Căci, de fapt, sifilisul ereditar nu este un sifilis, ci se distinge de el prin faptul că sifilisul, care apare deci la adult, ca urmare a unei contaminări, are impactul esenţial în corpul eteric. Ereditarul trece doar în corpul fizic şi atunci nu este în corpul eteric. Şi prin urmare puteţi, dacă stimulaţi puternic corpul astral prin arsenic, aceasta se transmite corpului eteric şi atunci veţi combate în mod logic boala fizică. În sifilisul ereditar, dificultatea constă în faptul că a fost profund ruinat ceea ce este atât de greu accesibil remediilor pământeşti.

Aici intervine ceea ce am descris în conferinţa generală [Nota 21] ca fiind supus forţelor periferice. Dacă vreţi să obţineţi un anumit efect asupra unor anumite deformaţii, asupra unor anumite degenerescenţe, în

relaţie cu forţele periferice, trebuie să puneţi în mişcare forţele eterice.

Or, astragalul, despre care am vorbit ieri, are particularitatea de a fi tare, de a fi cornos şi, astfel, de a nu fi scăldat în permanenţă într-o atmosferă eterică. Dacă extragem acum aceste forţe eterice din florile şi frunzele plantei, obţinem preparatul descris. Astfel, avem o viziune logică asupra problemei.

Dr. Palmer: Întrebare referitoare la sifilisul terţiar

Iată ce putem spune despre aceasta: Singurul mod lucid de a-l aborda este de a nu-l lasa să se instaleze, străduindu-ne să combatem sifilisul în stadiul primar; căci atunci când a devenit secundar sau terţiar, există pentru contemplarea ocultă un sindrom atât de complicat, încât nu există doi bolnavi care să semene. Doar aparenţa exterioară este asemănătoare, în interior lucrurile diferă, astfel, este deosebit de greu să fie remediate. Ceea ce vindecăm pe de o parte, iese în alt loc, sub o formă opusă. Voi răspunde doar că sifilisul secundar trebuie tratat ca cel primar, aşa cum am spus ieri, iar în cazul celui terţiar, putem încerca să-l tratăm, dar vindecarea este problematică.

Dr. Palmer: Despre glaucom şi despre procesul auricular: Glaucomul este considerat drept un proces tumoral; procesele auriculare sunt nişte procese purulente inflamatorii, dar, ochiul, în geneza sa, trebuie să fie considerat un proces inflamator şi urechea un proces tumoral. Simptomatologia glaucomului, pe de o parte, şi inflamarea purulentă a urechii, pe de altă parte, sunt acestea tocmai expresia unei polarităţi?

Nu este oare evident? Dacă inflamaţia, în cazul ochiului, şi procesul tumoral, în cazul urechii, sunt procesele normale, procesul morbid nu se situează el la polul opus, nu va fi el procesul tumoral în cazul ochiului şi procesul inflamator în cazul urechii? Este pura evidenţă.

Să profităm de această ocazie şi să evocăm acest proces polar care este otita medie. S-a vorbit în legătură cu aceasta despre o exuberanţă a organizării eterice la acest nivel. Aceasta nu se manifestă doar pentru vederea ocultă, ci şi pentru o observare a stadiului final al otitei medii, cuprinzând formarea de aderenţe etc.

Organismul fizic aduce, astfel, dovada unei activităţi excesive a corpului eteric. Dar trebuie neapărat să vedem că un asemenea exces al organizării eterice la acest nivel antrenează imediat, la acelaşi nivel, o fortificare a organizării Eului, care se scufundă în inconştient.

Suntem, aşadar, în prezenţa unei formaţiuni fizice indezirabile, care depinde de organizarea Eului. Cel mai bun mod de a remedia această situaţie constă în a restabili procesul respirator. Putem s-o facem printr-o expiraţie mai vie, prin administrarea de Levisticum, dozat în mod adecvat, pe cale internă. Relansăm astfel activitatea respiratorie în sens contrar celui indicat ieri pentru glaucom, se respiră astfel încât intensificarea să fie îndreptată spre interior, în timp ce la Levisticum, această intensificare trebuie să meargă spre exterior. Fortificarea procesului respirator merge, aşadar, spre interior.

Euritmia, şi anume euritmia curativă, este foarte eficace în otită, mai ales exerciţiile cu L, M, S. Tot ceea ce are legătură cu urechea este, efectiv, expresia locală a unui proces general din corpul eteric uman. De aceea, putem acţiona asupra a tot ceea ce se petrece în ureche dacă stimulăm respiraţia, căci, practicând exerciţiile cu

sunetele indicate prin euritmia curativă, stimulăm respiraţia.

Dr....: Desigur, euritmia este diferită pentru otită şi pentru procesele de scleroză?

În caz de scleroză, vom folosi, de preferinţă, euritmia vocalică. În inflamaţii, vom recurge la consoane, mai ales la L, M, S, şi la nişte consoane asemănătoare.

Voi răspunde la alte întrebări în ordinea lor. Despre un caz deosebit de interesant şi în privinţă căruia avem o oarecare practică, iată întrebarea: *„Se poate acţiona asupra unei artrite deformante, veche de mai bine de zece ani? S-a încercat cu Phosphorus 1% şi cu Stannum. Euritmia consonantică ar fi indicată în acest caz?"*

Îl voi ruga pe dr. Palmer să ne expună pe scurt acest caz de artrită deformantă.

Dr. Palmer [Nota 26]: *Acest caz tratat mai demult, şi al cărui tratament este general cunoscut, se referă la o artrită deformantă recentă. La d-na X, după un tratament de patru-cinci săptămâni cu ulei de Phosphorus 1% şi aplicaţii de Stannum, toate simptomele, care fuseseră tratate într-o clinică în diferite feluri, au dispărut. Bolnava a practicat în acea perioadă euritmia curativă, pe lângă tratamentul medicamentos. Toate cazurile tratate în clinica noastră nu au avut, evident, un asemenea succes; această bolnavă a fost tratată din timp. La un băiat bolnav încă de la trei-patru ani, tratat cu Phosphorus şi cu Stannum, a trebuit să recurgem şi la injecţii cu Levico. Acel copil prezenta atunci un stadiu acut, inflamatoriu, de artrită deformantă a şoldului. Şi în acest caz, toate simptomele au regresat şi durerea a dispărut de tot. Evident, distrugerea articulaţiei şi a cartilagiului era atât*

de mare, încât o remobilizare a articulaţiei era de neconceput.

În aceasta constă dificultatea; să examinăm mai întâi aceste două cazuri, atât de bogate în învăţăminte. Ce vârstă avea d-na X?

Dr. Palmer: Nu mult peste treizeci de ani, iar băiatul, doisprezece-treisprezece ani, când l-am tratat. El este american.

Frau Dr. Kačer semnalează că pacientul ei de douăzeci şi şapte de ani suferă de la doisprezece ani. Un altul, de patruzeci şi cinci, suferă de trei ani. Un altul are în jur de şaptezeci de ani.

Este vorba să ştim dacă aţi obţinut vindecări. Aţi aplicat acelaşi tratament?

Frau Dr. Kačer: Abia l-am început.

Este foarte important, căci, în această boală, totul depinde de persoana cu care avem de-a face. În artrita deformantă, trebuie să procedăm în fiecare caz în mod individual, căci apariţia acestei boli este foarte legată de întreaga dezvoltare a persoanei. Atunci când, asemenea cazului expus de dr. Palmer, boala debutează la mijlocul vieţii, trebuie să ne întrebăm dacă nu cumva cauza vine din copilărie sau dintr-o perioadă ulterioară.

În majoritatea cazurilor de artrită deformantă, dacă există predispoziţia respectivă, particularitatea bolii constă dintr-o slăbiciune constituţională a corpului eteric. Aceasta mai ales la persoanele la care, la trezire, corpul astral devine mai puternic decât ar trebui sa fie, pentru că el se cufunda într-un corp eteric slăbit, pentru că el nu este în mod suficient armonizat cu ocazia intrării sale în corpul eteric. În acest caz, apar în suflet nişte griji, şocuri, încercări nedepăşite şi ele sunt, de fapt, cauză de boli.

Dar se întâmplă ceva ciudat. Să luăm cazul unui copil – este vorba de un caz-tip – al cărui corp eteric a fost slăbit, chiar numai temporar, de o rujeolă anterioară sau de o afecţiune similară. Corpul astral acţionează prea intens. Din această cauză, la acest copil de zece ani, sau mai curând de doisprezece ani, veţi vedea de ce, faptul de a avea un educator posomorât îl va transpune în tot felul de stări care pregătesc o disociere psihică ulterioară, mai întâi predominând aceste mâhniri de copil. Trec doi ani, vine pubertatea, mai trec doi ani – tot atâţia câţi au fost înainte de pubertate, de la traumatismul psihic, şi apare corespondentul organic al mâhnirii. Procesul se repetă ritmic, fără să intervină o nouă problemă. În jurul vârstei de douăzeci şi unu ani, cu doi ani înainte sau cu doi ani după, există o nouă ocazie de înaintare a procesului. În cele din urmă, cât timp îi va trebui procesului ca să devină vizibil periferic, pentru a se manifesta ca deformare? Aceasta poate cere o durată întinzându-se de la doisprezece la treizeci de ani, adică până la începutul decadei a patra. Ceea ce apare acum este foarte diferit de ceea ce s-ar constata dacă acea cauză psihică nu ar data decât din decada a patra sau a cincea. Deformările apar atunci dintr-o cu totul altă profunzime a organismului. Şi putem spune: Să presupunem ca avem de-a face cu un pacient atins de o puternică artrită deformantă la sfârşitul decadei a treia sau la începutul celei de-a patra, care arată că localizarea cauzelor se află într-un trecut îndepărtat. Pornind de la aceste fapte, putem propune tratamentul următor: Într-un caz-tip de acest fel, trebuie să încercăm să obţinem cu ajutorul unor băi sulfuroase ceea ce ar rezulta din injectările cu Arsenic, cu Stannum, etc., trebuie să acţionăm asupra sistemului neuro-senzorial pornind din exterior, de la periferia organismului. Daţi apoi pe cale

internă Arnica în dinamizare înaltă sau Equisetum; ceea ce, în acest caz, este acelaşi lucru. Astfel, acţionaţi în acelaşi fel din exterior spre interior şi veţi obţine, cu mare probabilitate, vindecarea artritei deformante.

Un asemenea caz trebuie tratat, desigur, în acest fel, în timp ce nişte cazuri asemănătoare primului caz relatat de dr. Palmer, în care cauza este în mod incontestabil recentă, pot fi tratate cu ulei de Phosphorus şi cu Stannum. Am evocat acest caz, cu atât mai mult cu cât el este foarte instructiv şi arată necesitatea de a individualiza o boală atât de adânc înrădăcinată.

Este vorba de un caz în care bolnava a suferit asemenea încercări în tinereţe. Înainte de douăzeci de ani, ea a făcut o boală infecţioasă, urmată imediat de o artrită cronică. Ea are acum în jur de patruzeci şi cinci de ani şi se află într-o stare deplorabilă.

Acest caz este aproape identic cu cazul-tip pe care l-am imaginat. Trebuie să i se recomande băi sulfuroase, şi pe cale internă Equisetum sau Arnica, iar dacă aceasta nu acţionează imediat, injecţii.

Frau Dr. Kačer: Exemplul pe care l-aţi dat este exact cazul bolnavei mele de douăzeci şi şapte de ani. L-aţi schiţat fără a-l cunoaşte.

În legătură cu acest subiect, apare o problemă interesantă: aceea a afecţiunilor gastro-intestinale consecutive unui şoc, unui şoc psihic, unei mâhniri care persistă, întreţinută în mod constant, mai ales la nişte persoane de gen feminin. Pot apărea nişte colici foarte dureroase şi nişte stări similare. Se mai poate manifesta şi un fel de letargie a întregului tractus digestiv, şi chiar o slăbiciune totală, însoţită de dureri. Nu este acesta cazul bolnavei dvs.? *(Răspuns: Da.)* Este o boală frecventă şi este interesant să observăm ce s-a întâmplat. Iată ce este:

corpul astral uman este un organ foarte diferenţiat. În tot ceea ce se referă la organele situate în dosul organelor genitale, în direcţia rinichilor, până la limita superioară formată de plămâni şi inimă, în toată această parte a organismului, corpul astral se adaptează foarte puternic corpului eteric. Putem, deci, presupune că, în această parte, corpul eteric este determinant. Corpul astral adoptă, în mişcările şi formele sale, activităţile corpului eteric. În aparatul genital, este cu totul altfel. Acolo, corpul astral este foarte activ şi refulează, într-o anumită privinţă, activitatea corpului eteric. Când are loc un şoc psihic, aşa cum am văzut mai sus, activitatea corpului astral care se desfăşoară la nivelul organelor genitale invadează tractusul digestiv. Există atunci o deplasare, însoţită de toate simptomele descrise adineaori. Atunci trebuie să trimitem corpul astral la locul său.

Ceea ce se petrece astfel între părţile constitutive superioare ale organismului uman trebuie să fie înţeles perfect. Ceea ce se manifestă în corpul fizic nu este decât urmarea acestor fapte, simptomul său exterior. Procesul însuşi se realizează în relaţia dintre corpul eteric şi corpul astral, şi aceasta în mod parţial, într-un anumit loc.

Veţi obţine întotdeauna rezultate dacă recurgeţi la comprese sau la ungerea cu acid oxalic obţinut prin stoarcerea plantei Oxalis. Acesta este remediul cel mai activ, şi modul cel mai bun de utilizare este ungerea. El fortifică în mod remarcabil etericul la nivelul tractusului digestiv, care devine astfel foarte activ. Acum, trebuie să încercăm să readucem această astralitate din aparatul genital la locul ei. Veţi ajunge la aceasta cu ajutorul unui preparat din argint administrat per os, sau al unei injecţii cu Argentum în a cincea sau a şasea zecimală. Introdus în

digestie sau în circulaţie, argintul tinde întotdeauna să corecteze deformările părţilor constitutive superioare.

Astfel, folosind în mod succesiv aceste două procese, veţi avea nişte rezultate excelente în cazurile de efecte consecutive unor şocuri. Aceste efecte consecutive sunt deosebit de interesante. Iar atunci când veţi fi obţinut o vindecare în asemenea cazuri, dacă veţi continua observarea pacientului, veţi putea auzi nişte afirmaţii de acest fel: Este foarte ciudat, de când mi-am redobândit sănătatea, inima mea se comportă absolut diferit; din acest moment, când percep ceva înspăimântator, un bubuit de tun, de exemplu, inima mea acţionează ca şi cum ar vrea să mă încurajeze, ca şi cum ar fi pentru mine o fiinţă care încearcă să mă liniştească.

Veţi constata, astfel, că orice intervenţie ordonatoare în organismul uman trezeşte nu doar o vindecare, ci şi un proces polar. Acest efect asupra inimii, care se produce în principal în eteric şi în astral, este reacţia polară la restabilirea relaţiei normale dintre aparatul genital şi tractusul digestiv, pe care aţi determinat-o. Aceste lucruri trebuiau spuse despre efectele unor şocuri.

Mâine voi aborda o problemă interesantă, aceea a bolilor sistemului nervos şi în special ale măduvei spinării. Ne vom întâlni mâine la 8.30. Voi mai spune acum câteva cuvinte, ca răspuns la o întrebare pusă, de foarte mare actualitate, aceea a *enurezisului*.

Enurezisul infantil este tipic pentru o slăbiciune a corpului astral. Corpul astral nu are puterea pe care ar trebui să o aibă. Dar, în acest caz, dacă utilizaţi arsenicul sub forma binefăcătoare a apei de Levico sau Roncegno, veţi avea tocmai la cei cu enurezis un efect foarte puternic, dar trecător, asupra activităţii corpului astral.

Enurezisul va persista. Însă veţi obţine rezultate bune cu substanţe, extrase prin presare, din Hypericum perfoliatum [Nota 27]. Ştiţi că aceasta este singura plantă care aparţine clasei a XVIII-a din clasificarea lui Linné? Ea are petale galbene şi trei fascicole de stamine. Este singura plantă care are trei fascicule de stamine. Şi dacă priviţi frunzele în transparenţă, ele par presărate cu mici găurele. Prin presare, această plantă dă un suc. În principal, substanţele amare din această plantă sunt cele care exercită o acţiune intensă şi durabilă asupra mobilităţii corpului astral şi îl fortifică. Veţi ajunge astfel, eventual, la vindecare, făcând apel şi la simţul moral al copilului, spunându-i ca el trebuie să fie atent la funcţiile sale. Această incitaţie morală trebuie realizată tocmai în cazurile care se situează la limita dintre o proastă obişnuinţă şi boală, iar un efect puternic o are voinţa morală, care nu trebuie neglijată. Căci dacă vindecaţi boala cu Hypericum, ceea ce este absolut posibil, dvs. slăbiţi voinţa copilului, dacă nu-i cultivaţi impulsul moral, dacă nu-l incitaţi să se controleze. Acestea doream să le spun despre enurezis. Mâine vom vorbi despre neuropatiile infantile, mai ales despre demenţa precoce şi diferitele sale forme şi, de asemenea, despre alte probleme. Mă voi strădui să ţin seama de toate întrebările dvs.

Frau Dr. ...: Pune întrebarea despre perimarea sucului.

Sucul nu trebuie să stea prea mult. Presaţi puternic un gram (de fapt, este vorba de 100 de grame – n.tr.fr.) de plantă, jumătate frunze, jumătate flori – şi adăugaţi sucul la un pahar de apă, pe care îl veţi împărţi în porţii, putându-l folosi timp de şase luni.

ELEMENTE DE TERAPEUTICĂ
CONFERINȚA A TREIA

Dornach, 2 ianuarie 1924

Aș vrea să mai răspund astăzi la unele din întrebările dvs., dintre care câteva mi se par importante.

Una se referă la *blenoragie*. Trebuie să știm în ce constă ea, dacă vrem s-o vindecăm. Despre aceasta oamenii se mulţumesc prea uşor să repete: Infecţie, infecţie şi iar infecţie. În general, asta se spune. Desigur, există în aceste boli și în bolile similare un risc considerabil de contagiune, dar cunoașterea acestui risc nu contribuie deloc la cunoașterea unui remediu. Nu slujește la nimic să știm că boala este contagioasă, în afară de a găsi mijloacele de a reduce riscurile contagiunii, acest lucru este evident, dar în aceste cazuri e bine să aprofundăm lucrurile.

Înainte de toate, trebuie să vedem clar că organismul uman este un sistem închis şi că tot ceea ce se află în exteriorul lui este mai mult sau mai puțin, toxic. Tot ceea ce îi este exterior este otravă. Dar există anumite deprinderi al căror efect este întru câtva acela de a izola otrava. Iar o asemenea izolare faţă de efectul toxic se produce în mod efectiv în realizarea impulsurilor eterice şi astrale, atunci când se întâlnesc seminţele feminină şi masculină. Ea mai apare şi în alte cazuri, dar mai ales cu ocazia unirii dintre sămânţa feminină şi cea masculină. Efectul unirii acestor două substanţe polare este în cel mai înalt grad toxic, dar această unire este izolată şi, prin izolare, ea este expusă forţelor din Cosmos, care pot fi descrise în detaliu. Ceea ce rezultă din această unire este expus forţelor solare şi lunare concentrate.

Această expunere nu este, efectiv, posibilă decât dacă se produce unirea seminţei masculine şi a celei feminine. Cu excepţia seminţei feminine, sămânţa masculină, împreună cu orice altă substanţă, provenind, aşadar, din alte organe decât organele genitale feminine, formează o otravă inutilizabilă, atât pentru organismul uman, cât şi pentru lumea exterioară. La fel, sămânţa feminină, unită cu orice altă substanţă decât cea provenită din organele genitale masculine, este o otravă inutilizabilă. Aceste otrăvuri sunt, în fond, sub formă metamorfozată, pe de o parte, aceea a şancrului, pe de altă parte, aceea a blenoragiei. Suntem confruntaţi aici cu nişte boli foarte diferite de sifilis, despre care a fost vorba. Avem de a face cu o producere de otravă, care nu suportă nici o expunere, nici din organismul uman, nici de deasupra lui.

Ei bine, asemenea substanţe sunt, în principal, nişte agenţi puternici de contaminare, sunt mai ales purtători ai unor paraziţi foarte mici, organisme microscopice. Acestea sunt efectele ce rezultă din acţiunea conjugată a organizărilor astral-eterice masculină şi feminină, care, având efect în fizic, dau naştere aici unor toxine corespunzătoare. Acest lucru este important, contaminarea este secundară, dar ea este întotdeauna prezentă, pentru că în acest fel iau naştere otrăvurile cele mai violente care pot exista pentru organism.

Cred că este foarte important ca asemenea fapte să fie odată recunoscute, pentru ca ele să nu mai fie considerate, aşa cum au fost mult timp manifestările corespunzătoare reproducerii umane, raportând la ovarul Evei întreaga specie umană, de când e lumea.

Evident, acesta este un mod foarte comod de a vedea. Tot aşa, oamenii simplifică lucrurile spunând:

Această boală rezultă dintr-o contaminare, rezultând ea însăşi dintr-o contaminare, şi se merge aşa înapoi pe firul lucrurilor până la incertitudine, dar nu se ajunge la o veritabilă cunoaştere. În schimb, dacă ajungem la cunoaşterea a cărei cale am indicat-o, ne vom întreba cum să remediem ceea ce se produce în organism sub efectul otrăvii [Nota 28].

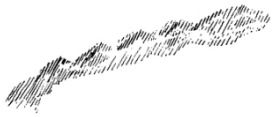
Aşadar, trebuie, să preparăm ceva la care această otravă va putea fi expusă, tot aşa cum poate fi expusă universului celula feminină fecundată. Trebuie să creăm, dacă pot spune astfel, o atmosferă în organismul astral-eteric, o atmosferă înzestrată cu o anumită capacitate de absorbţie a forţelor care dau naştere toxinelor, şi nu a otrăvii care va fi astfel eliminată.

În asemenea cazuri, se întâmplă frecvent că unirea unor forţe de vindecare, venind din diferitele direcţii, să dea rezultate bune. Să administrăm pe cale internă un carbonat alcalin oarecare, să procedăm local la nişte împachetări puternic impregnate cu ulei de eucalipt şi să lăsăm să acţioneze amândouă împreună. Vom obţine o vindecare lentă, dar sigură, o vindecare radicală. Carbonaţii alcalini creează, în principal, pornind de la ansamblul corpului eteric al omului, un corp eteric special, iar extractul de eucalipt pătrunde cu astralitate acest nou tractus eteric. Se creează astfel în jurul sferei genitale o atmosferă care absoarbe forţele care elaborează otrava. Acesta lucru este important să-l înţelegem.

Există vreo observaţie în legătură cu acest subiect? De fapt, toate aceste indicaţii nu se discută, ci trebuie încercate; ele se vor dovedi eficace.

Iată acum o altă întrebare: *„Un bolnav, devenind morfinoman în urma unui astm grav, poate fi dezintoxicat cu succes cu ajutorul remediilor utilizate la Institutul din Stuttgart Citrus, Prunus spinosa şi Nicotiana?”*

Astmul pune o problemă dificilă, căci el se bazează pe faptul că expiraţia, curentul expirator, întâlneşte o rezistenţă când traversează căile aeriene. El, într-un fel, se agaţă. Acest lucru poate fi perceput în mod intens în corpului astral.

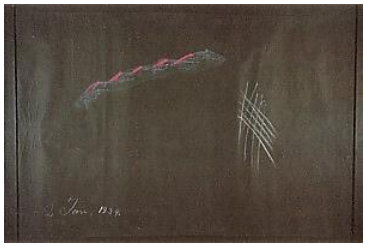

Tabla 6

Este întotdeauna cam problematic să reprezentăm aceste lucruri cu ajutorul unei scheme. Dar sunteţi toţi antroposofi şi veţi sesiza cum trebuie să fie înţelese. Vedem, efectiv, cum se opun curentului expirator, care se ciocneşte de ele, un fel de cârlige formate din astralul omului (desenul). Constatăm acest lucru. Iar aceasta dovedeşte ca astmul este o formă specifică de boală, care se situează la limita tulburărilor pur psihice, nu aş zice boli mintale, ci boli în relaţie cu viaţa psihică. Bolile mintale nu sunt neapărat în relaţie cu viaţa psihică, ci sunt, pur şi simplu, boli fizice, elementul psihic nefiind cu adevărat decât simptomul. Astfel, bolile mintale nu ar trebui sa fie numite „ale spiritului” (în germană: Geisteskrankheiten – n.tr.fr.), căci este vorba aproape întotdeauna de o adevărată boală organică, dar care se manifestă, pur şi simplu, printr-o reacţie psihică. Avem

cea mai mare şansă să vindecăm aceste boli mintale când examinarea fizică permite să se depisteze un sindrom organic, o afecţiune renală, hepatică sau o adevărată leziune cerebrală. Prin boală psihică eu înţeleg ceea ce rezultă cu adevărat din nişte tulburări psihice, cum ar fi şocurile, groaza etc., aşadar, având nişte cauze psihice. Iar în astm, trebuie să ne întoarcem uneori departe în urmă în căutarea cauzelor psihice.

La vârsta mea, am avut ocazia să întâlnesc cele mai diverse cazuri. Pentru a găsi cauza lor iniţială – făcând abstracţie de factorii karmici –, trebuie să mergem uneori foarte departe, până la viaţa embrionară, cauzele exterioare urcând adesea până aici. Aceste cauze constau în şocuri sau necazuri încercate de mamă, şi care s-au repetat în mod neregulat în timpul sarcinii. Asemenea factori acţionează intens asupra ansamblului mucoasei respiratorii încă din perioada embrionară, şi sunt cauza a ceea ce mai târziu se va manifesta sub formă de astm.

Fapt important, manifestările astmatice iau forme foarte diferite, conform individualităţii pacientului, şi multe lucruri depind de modul de a combate celelalte manifestări organice consecutive astmului. Astfel, noi trebuie să fortificăm organismul în suficientă măsură, pentru ca el să se poată apoi vindeca prin propriile forţe. Voi indica acum posibilităţile de a se remedia această mişcare neregulată a corpului astral în sfera bronho-pulmonară. La baza astmului se află un proces foarte rafinat, astmul fiind, în definitiv, o boală rafinată. Dacă examinăm, dacă putem spune aşa, un astmatic cu ajutorul cercetării oculte, descoperim din capul locului că ceea ce voi numi apetit interior este întrerupt.

Să începem prin a ne înţelege în privinţa acestui termen, „apetit interior" al organismului. Nu putem

elabora acest concept decât dacă observăm copiii foarte mici. Ei nu gustă doar cu limba. Am spus întotdeauna pedagogilor, copiii mici nu gustă doar cu limba, ci cu întregul lor organism. Întreg organismul este întru câtva ca un organ gustativ subtil. Acest simţ gustativ se localizează ulterior în palat, limbă etc. Dar această diferenţiere, relativ timpurie, este doar parţială. În sferele inconştientului, omul are acest simţ gustativ şi dă naştere acestui sentiment interior, prin intermediul întregului său organism. Pur şi simplu, întregul organism este cel care simte acest impuls pe care-l numim apetit.

Ei bine, după cum există o anorexie resimţită la nivel cefalic, există, tocmai la astmatic, şi foarte frecvent, o anorexie a organismului. El nu mai are chef să transfere alimentele absorbite în toate părţile legate de circulaţie. El are chiar o aversiune, mai ales pentru ceea ce este gătit, dar nu ştie nimic despre aceasta. Acest lucru se observă uşor după nişte simptome exterioare. Trebuie atunci să remediem situaţia şi să restituim organismului capacitatea sa de apetit.

Este bine să ştiţi cum să ajutati un organism care dă impresia că este anorexic, la care legătura dintre organizarea eterică şi organizarea astrală este perturbată, căci acest lucru se întâmplă în anorexie. În acest caz, este bine întotdeauna să se administreze, în doză convenabilă, tanin extras din frunze de salvie, scoarţă de stejar sau de salcie, în prima zecimală sau în procent slab. Este foarte important, în acest caz, pentru corpul astral. Când administrăm tanin, corpul astral este incitat să-şi extindă activitatea la corpul eteric, care, la rândul său, reacţionează. Astfel, dacă ne mulţumim să administrăm tanin, nu stârnim decât dezordine. Pe lângă aceasta, trebuie să ajutăm corpul eteric, administrând un extract

din frunze de Veronica officinalis, din care vom utiliza principiile amare, pe care le putem extrage şi din alte plante. Vom administra una dimineaţa, cealaltă seara şi vom armoniza astfel ritmul dintre corpul astral şi corpul eteric, ceea ce va porni vindecarea. Îl vom sfătui apoi pe bolnav să aibă multă răbdare, să nu stea culcat timp de câteva săptămâni, ci să doarmă pe un scaun şi, în momentul când este pe punctul să adoarmă, să mediteze asupra respiraţiei sale, să simtă în spirit, absolut în mod conştient: Eu inspir, respiraţia se extinde, eu expir; şi să reînceapă acest exerciţiu de respiraţie conştientă la trezire. Când fortificăm astfel acţiunea forţelor morale asupra propriului organism, în special asupra respiraţiei, ceea ce constituie al treilea volet al curei, putem spera să-i venim de hac astmului, chiar când este de evoluţie veche, dar acest exerciţiu trebuie să fie practicat fără a fi perturbat, în poziţie aşezat. Orice altă poziţie în timpul somnului, în special decubitul, face acest lucru imposibil. După aceea vom depăşi morfinomania, care nu este decât o consecinţă a bolii. Trebuie să încercăm să o combatem.

Iată un alt caz care mi-a fost expus. Dar trebuie să insist în mod expres asupra caracterului mai mult sau mai puţin aproximativ a ceea ce se poate spune despre un bolnav pe care nu-l cunoşti. Nu poţi privi cazul decât într-un mod teoretic, ideal. Să vedem, pe scurt, despre ce este vorba: Acest funcţionar poştal în vârstă de patruzeci şi cinci de ani, în urma unor fapte pe care nu le cunosc, a suferit o depresiune nervoasă. El şi-a pierdut întâi somnul, apoi întreg controlul asupra lui însuşi: capul gândeşte singur, el se comportă ca un automat. Acesta era, de fapt, primul stadiu, care pare să se fi transformat, stadiul următor cuprinzând, după doi ani, tremurături şi stări spasmodice ale membrelor.

Trebuie să ştim, înainte de toate, că originea unei asemenea stări nu se află altundeva decât în organele care conduc sistemul de voinţă al omului pornind din organizarea Eului [Nota 29] şi din organizarea astrală. Este în cauză sistemul de voinţă. Dezordinea şi anomalia sistemului de voinţă se exprimă deja prin această cădere a gândurilor în automatism. Acest fapt nu are de-a face cu gândurile, ci se referă la voinţa necesară exercitării gândirii. Totul se reduce la o influenţă din adâncurile inconştientului, care tinde să nu dezvolte voinţa decât la nivel inferior, doar în metabolism, scoţând-o afară din organizarea ritmică şi din cea neuro-senzorială. Organizarea fizico-eterică a voinţei tinde astfel să se deplaseze înspre partea inferioară a organismului.

În acest caz, dacă aţi fi avut ocazia să-l observaţi pe acest funcţionar dintr-un anumit moment, apoi din nou, doi ani mai târziu, aţi fi putut să-mi verificaţi, cu siguranţă, cuvintele pe baza simptomelor exterioare. Aţi fi constatat atunci o modificare a raportului dintre buza de jos şi buza de sus. Poate aţi fi observat, cu doi ani înainte, o anumită discordanţă între mişcările celor două buze, aţi fi avut sentimentul ca ele par desperecheate, diferite de starea normală, şi acest lucru s-ar fi accentuat după doi ani. Buza inferioară ar fi devenit mai nesupusă decât cea superioară. Asemenea lucruri pot fi observate. Aţi putea observa, de asemenea, nişte discordanţe analoage între mişcările braţelor şi cele ale picioarelor. În acest caz, este vorba să combinăm un tratament psihic sub formă, să spunem, de euritmie curativă. Trebuie să combinăm cele două aspecte; cazul nostru este tipic în acest sens.

Veţi folosi nişte băi cu Equisetum, în concentraţie destul de puternică, va veţi bizui aici pe efectul silicei, Equisetum conţinând-o într-o foarte mare proporţie.

Aşadar, prescrieţi nişte băi cu Equisetum, pentru a fortifica organizarea Eului. Dar acest efect este obţinut sub influenţa băilor şi riscă să se epuizeze rapid. Îl vom face durabil, dacă punem bolnavul să practice după baie, timp de o oră, euritmia vocalică. Veţi stimula astfel ceea ce baia cu Equisetum nu a făcut decât să pornească. Veţi putea spera să combateţi boala în acest fel, pornind în primul rând de la periferie.

Un alt caz, foarte interesant, m-a preocupat, dar acesta nu a fost expus prea clar. *Este vorba despre o excrescenţă mucoasa palatină semănând cu un lupus, care se lărgeşte tot mai mult, provocând disfagia, la o bolnavă de treizeci şi şapte de ani, care făcuse cu şapte ani în urmă o tuberculoză pulmonară de gradul trei, în prezent colmatată. Ea a mai suferit o intervenţie chirurgicală pentru nişte calculi biliari care nu au fost găsiţi.*

Mi-ar fi plăcut să ştiu ce s-a întâmplat imediat după această operaţie pentru nişte calculi care nu existau!

Ea suferă de tulburări digestive, balonări, foarte atenuate prin exerciţiile cu S din euritmia curativă şi care aproape că au dispărut în ultimul timp. Ea a avut multe necazuri în aceşti din urmă ani. Oare practicarea exerciţiului cu I ar fi putut declanşa lupusul?

Credeţi ca este vorba, într-adevăr, de lupus?

Ar putea fi şi scorbut, numai că seamănă cu asta.

Nu putem presupune aşa ceva. Nu poate fi vorba, în realitate, de altceva decât de o insuficienţă a forţei modelatoare a organizării eterice, care nu se întinde până la periferie; este singura explicaţie. Aici am putea remedia, pur şi simplu, prin injecţii cu venin de albine, poate în a şasea zecimală. Restabilim astfel procesul în totalitatea lui, prin acţiunea veninului de albină, care

stimulează intens corpul eteric să primească forţele astrale în întreg organismul.

Veninul de albine este o substanţă foarte interesantă. La originea lui se află, efectiv, un sistem de forţe care se găseşte, de asemenea, la baza întregii structuri a organismului uman. De fapt, ceea ce se produce în stup, între formarea veninului, împreună cu hrana albinelor şi tot ceea ce absorb ele, şi ceea ce sunt alveolele de ceară şi fagurii, nu se referă la albina izolată, ci la ansamblul roiului, ale cărui procese se aseamănă în mod ciudat cu cele din organismul uman. Dacă urmărim albina, din momentul în care ea se aşază pe floare până se întoarce la stup, aducându-şi recolta, secretând şi construind alveolele, suntem în prezenţa activităţii stupului, care se realizează exact la fel ca aceea a Eului, a corpului astral şi a corpului eteric. Această activitate seamănă mult cu procesele care se desfăşoară în interiorul creierului când omul percepe, încorporează substanţe forţelor de percepţie, pătrunzând până în construirea celulelor osoase. Fagurii de ceară sunt o substanţă mai moale decât aceea care a devenit celulă osoasă, iar albina care se aşază pe floare este imaginea percepţiei umane. Astfel, întreaga activitate a organismului conţine tot ceea ce se întâmplă, începând de la recoltarea nectarului din floare de către albină, până la construirea alveolelor de ceară.

Principiul organizator al întregului proces, principiul de organizare care izvorăşte din spiritual, se întemeiază pe veninul de albine. Astfel, când constataţi că activitatea organică se desprinde de periferie, când ea refuză să pătrundă până aici, veţi acţiona în mod favorabil injectând venin de albină sau de viespe. Veţi fortifica şi

mai mult efectul injecţiilor dând zilnic, în completarea alimentatiei, lapte cald cu miere.

Vedem, aşadar, cum organismul, care s-a contractat, care s-a repliat în sine manifestând asemenea anomalii în diferite puncte ale periferiei, se dilată din nou, pe de o parte, sub influenţa veninului insectei, care pătrunde în circulaţie, pe de altă parte, sub influenţa a ceea ce, în organism, este înrudit cu laptele şi mierea. Cred că acestea le putem recomanda într-un asemenea caz.

Vom vorbi acum despre un subiect care, se pare, vă stă şi dvs. la inimă. Este vorba de bolile nervilor, ale măduvei spinării etc. ...

Dintre toate bolile sistemului nervos, cele ale măduvei spinării sunt cele mai puţin accesibile terapeuticii. Mai este posibil să remediem celelalte boli ale sistemului nervos. Dar vom birui mai uşor bolile numite nervoase dacă ţinem seama de faptul că în nerv, în neuron, se găseşte o substanţă care tinde în permanenţă spre dezagregare. În nerv nu există, ca în alte părţi ale organismului, nişte forţe de elaborare, nişte forţe de creştere; dimpotrivă, aici se află ceea ce se îndreaptă spre organizarea Eului, prin faptul că tinde spre eliminare, spre dezagregare. De îndată ce organizarea Eului nu mai este destul de puternică pentru a împiedica această fărâmiţare a nervului, apar nişte manifestări dintre cele mai diverse. În funcţie de faptul că ceea ce lipseşte se referă mai mult la organizarea Eului sau la organizarea astrală, apar, fie bolile sistemului nervos propriu-zis, când organizarea astrală este în cauză, fie, dacă organizarea Eului este prea slabă, diferitele nevralgii sau diferitele stări comportând nişte simptome parţial psihice etc. ...

Ei bine, trebuie să ne facem o idee clară despre felul în care putem acţiona asupra unui sistem nervos făcând

să ia naştere în el un soi de fantomă a organizării astrale, sau a organizării Eului. Aceasta se produce atunci când există deja o atingere nervoasă importantă şi nu o leziune parţială – când încercăm să facem să pătrundă efectele silicei în întreg sistemul nervos. A face să pătrundă silicea în organizarea nervoasă constituie un fel de postulat.

Dacă nu există vreo piedică sau o inhibiţie deosebită, ajungem să facem să pătrundă silicea în sistemul nervos prin faptul că există cu adevărat o afinitate extraordinară a formei sistemului nervos uman pentru substanţa din Arnica. Această afinitate este foarte puternică. Iar dacă injectaţi Arnica în dinamizare înaltă, în a cincisprezecea, a douăzecea sau chiar a treizecea zecimală, veţi constata că, în majoritatea cazurilor, Arnica acţionează în aşa fel încât bolnavul este adus să acţioneze prin propriile forţe asupra sistemului său nervos. Căci trebuie să ajungem întotdeauna la faptul ca bolnavul să remarce brusc: un anumit remediu m-a făcut să scap de ceea ce exista în nervii mei, acum mă pot sluji de organizarea Eului, de organizarea mea astrală. Despre o asemenea uşurare este vorba în acest caz. La un bolnav atins de boală sistemului nervos, organizarea Eului şi organizarea astrală sunt foarte ocupate cu procesul nervos. Trebuie să introducem în el ceva care să imite organizarea Eului şi organizarea astrală. Tocmai acest lucru îl realizează această minunată configuraţie prezentă în Arnica, ea este, efectiv, un amestec din tot felul de lucruri, este imaginea microcosmică a tuturor proceselor macrocosmice imaginabile. Arnica realizează pe deplin această imitaţie.

Gândiţi-vă la tot ceea ce se întâmplă şi, în primul rând, la silicea prezentă în Arnica montana. Ea este substanţa de bază din această plantă şi constituie un reactiv de o deosebită sensibilitate la tot felul de influenţe

cosmice, acest lucru este profund semnificativ. Silicea este un reactiv extraordinar de sensibil la tot ceea ce este activ pe Pământ. Apoi, există la Arnica montana tendinţa de a transfera, aş zice, aceste percepţii din Cosmos, distribuite în chip atât de minunat în Arnica, sărurilor alcaline şi sărurilor calcaroase, şi de a le modela.

Amintiţi-vă ansamblul proceselor pe care le-am descris în legătură cu taninul. Acest efect asupra corpului astral se regăseşte în Arnica, de asemenea, ceea ce, provenind din Cosmos, se imprimă în sărurile alcaline în mod aproape practic, este imediat transferat organismului, datorită conţinutului de tanin din Arnica. Simultan, Arnica dezvoltă, ca prin miracol, un calmant, astfel că omul nu mai simte agitaţia pe care ar provoca-o pătrunderea unei substanţe străine în corelativul fizic al corpului astral. Arnica montana conţine mai ales o substanţă înrudită cu camforul, o substanţă tranchilizantă. Apoi, Arnica mai conţine, în mod remarcabil, învelite în gumă, nişte albumine care îi conferă o afinitate pentru corpul eteric. Aici se mai află, în fine, un principiu fosforic, mai ales uleiuri eterice, conferind ansamblului o structură care face din el, cu siguranţă, o fantomă a organizării Eului.

De îndată ce introduceţi, pe cale parenterală – celelalte căi sunt mai puţin eficace –, substanţă de Arnica în mod corect dozată, veţi constata, în general, un efect considerabil asupra sistemului nervos. Veţi avea efectul dorit, dacă bolnavul se simte mai puternic şi crede că se poate descurca singur de-acum înainte. Trebuie să facem să ia naştere acest sentiment. Dacă nu ajungeţi la aceasta, recurgeţi la injecţii cu acid formic, în dinamizare înaltă, alternând cu Arnica. Formica este cea care consolidează

acţiunea pe care o are Arnica, relansându-i activitatea pe baza respiraţiei.

Dacă nu este suficient, va fi necesar să injectăm un preparat organic din sistemul nervos animal, înalt dinamizat, alternând cu Arnica şi Formica. În funcţie de zona de origine a bolii, creier sau măduva spinării, se va folosi zona corespunzătoare a sistemului nervos al animalului. Astfel, dacă aveţi impresia ca boala nervoasă are ca punct de plecare zona oculară, veţi lua substanţă din tuberculii cvadrigemeni, sau din excreţia sa, veţi face un extract pe care îl veţi dinamiza destul de puternic şi îl veţi injecta, pentru a consolida acţiunea pe care o are Arnica. Faceţi să ajungă această consolidare acolo unde este necesar. Acestea sunt nişte lucruri pe care trebuie să le observăm întotdeauna. E adevărat că o cură cu Arnica montana ar fi însoţită întotdeauna de o uşoară intoxicare, aceasta chiar trebuie să se manifeste, ceea ce se poate constata după un semn oarecare. Dar, oricând veţi vedea această uşoară intoxicare dispărând sub efectul unor alcali sub forma unei combinaţii oarecare şi administrată per os [Nota 30]. Ceea ce am descris, ni se pare foarte important în vederea remedierii afecţiunilor sistemului nervos şi, de asemenea, a celor ale măduvei spinării, pe care ar fi suficient să le diagnosticaţi la timp. Ar trebui să ne debarasăm de această prejudecată care bântuie îndeosebi Europa occidentală, care constă în a atribui toate formele de tabes sifilisului. Este chiar absurd. Şi dacă, a priori, ne facem orbi în faţa acestui subiect, nu ne vom putea face vreodată o părere justă despre el. Majoritatea bolilor măduvei spinării nu derivă de la vreun sifilis, ci din răceli ale regiunii gastrice sau ale părţii de jos a abdomenului, care par, în general, anodine, sau din alte afecţiuni ale părţii de jos a abdomenului, sau prin faptul

că şira spinării a fost expusă la frig. Dar, din cauza condiţiilor sociale din ultimii zece ani, asocierea dintre o afecţiune medulară şi sifilis fiind frecventă, s-a creat eroarea şi nu se mai face distincţie între tratamentul sifilisului şi acela al afecţiunilor medulare printr-o metodă cum este cea propusă aici. Aceste afecţiuni medulare trebuie considerate ca fiind proprii sistemului nervos şi tratate în felul descris.

Ei bine, fapt interesant, când o boală nervoasă se limitează la stomac sau tractusul digestiv şi nu le depăşeşte, putem ajunge la aceleaşi rezultate injectând Chamomilla în loc de Arnica montana, fără a modifica restul. Chamomilla este aproape total lipsită de silice, aceasta nu este indispensabilă decât pentru nervii care se întind dincolo de tractusul digestiv, acest lucru este interesant. Chamomilla nu are silice, dar conţine, în schimb, sulf, deosebit de binefăcător când se pune problema stimulării corpului eteric la nivelul tractusului digestiv.

Mai sunt câteva întrebări, dar nu vom avea timp să mergem în profunzimea lucrurilor. Iată una: „*Care este natura miopiei şi a hipermetropiei?*"

Va întrebaţi dacă este posibil să fie remediate? Cauzele sunt diferite, şi întrebarea nu se referă la acestea. Vă întrebaţi, desigur, cum am putea să le influenţăm sau să le vindecăm cu ajutorul medicamentelor? Este posibil să tratăm miopiile şi hipermetropiile şi, de asemenea, să le prevenim. Căci aveţi deplină dreptate, există o legătură între glaucom şi hipermetropie. Rare sunt persoanele care nu suferă de hipermetropie şi care să fie atinse de glaucom. Dar un tratament medicamentos posibil nu va reuşi, desigur, decât dacă este aplicat înainte de trei ani.

Aşadar, trebuie să constatăm foarte de timpuriu predispoziţia la miopie sau la hipermetropie. În acest caz, vom obţine rezultate excelente cu o înaltă dinamizare de Belladonna. Dar trebuie să depistăm tulburarea foarte devreme, înainte de a începe copilul să ştie să vorbească şi să meargă perfect. Când organismul şi-a cucerit bazele fizice şi a învăţat să meargă, să stea în picioare şi să vorbească, tendinţele formatoare ale cristalinului şi ale corpului vitros care duc la miopie sau la hipermetropie sunt deja foarte avansate. Atunci este foarte dificil să acţionăm, căci este vorba de ceva pur mecanic, pur formal. În schimb, atâta timp cât mai putem acţiona asupra ochiului, asupra a ceea ce nu este încă structurat, orientat, în mişcările braţelor, care se mai poate încă transforma, sub influenţa Belladonnei puternic dinamizate, într-un fel de impresie trăită pe plan interior, mai putem spera la un rezultat. Iată ceea ce se poate spune despre aceasta.

Este timpul, vai, să încheiem aceste convorbiri. Sper că vom găsi ocazia de a le continua. Este pentru noi oricând o mare bucurie să putem include în învăţământul medical superior anunţat nişte indicaţii pentru medici. Sper să reîncepem în curând, într-un fel sau altul. Din când în când, vom putea face nişte comunicări cu privire la aceste subiecte pentru prietenii noştri care rămân în legătură cu Universitatea de la Dornach. Dacă adresaţi întrebările dvs. Doamnei *Dr. Wegman* [Nota 37], le vom putea răspunde împreună, nu în hebdomadarul „Das Goetheanum” [Nota 31], ci sub formă de scrisoare adresată doar medicilor. Cred, totuşi, că trebuie să ne organizăm în aşa fel încât fiecare răspuns individual să fie adresat tuturor medicilor, căci acest răspuns îi interesează pe toţi. Vom încerca să stabilim comunicarea cu medicii, pornind de aici, din Dornach.

Dr. Palmer: Mult stimate Dr. Steiner, permiteţi-mi, în numele confraţilor, să vă exprim cea mai cordială recunoştinţă a noastră pentru timpul pe care aţi reuşit sa ni-l consacrati, în ciuda întregii activităţi din perioada Crăciunului. Noi toţi, cei care muncim în cadrul Institutului Clinic-Terapeutic din Stuttgart, ştim cât de necesară ne este această instruire şi vă rugăm să ne ajutaţi în continuare cu sfaturile dvs.

Regret doar că nu am putut organiza mai multe conferinţe, dar, deşi ne-am gândit la aceasta împreună cu Dr. Wegman, a trebuit să ne limităm la trei. Să sperăm că vom putea face mai mult data viitoare.

CU PRIVIRE LA PSIHIATRIE
ALOCUȚIUNE

Dornach, 26 martie 1920

Evident, nu este posibil să oferim astăzi, despre un asemenea subiect, care ar merita să fie tratat în profunzime, mai mult decât nişte indicaţii. Căci studiile psihiatrice actuale ar cere o reformă radicală.

Imposibilitatea în care ne aflăm astăzi, văzând poziţiile lui Friess [Nota 32], care ar trebui să figureze în psihiatrie, ar trebui să ne incite la această reformă. Dar o asemenea reformă nu se va realiza – aceasta reiese, pare-mi-se, din conferinţa Dr. Husemann –, dacă ştiinţa spirituală nu vine să fecundeze ştiinţele specializate. Căci această evoluţie, atât de bine descrisă de *Dr. Husemann* [Nota 33], care începe în epoca lui Galilei şi culminează în secolul al 19-lea, această evoluţie ştiinţifică a disociat viaţa de gândire în două curente diametral opuse. Găsim, pe de o parte, reprezentările despre materie şi procesele

ei, pe de altă parte, viaţa gândirii însăşi, care a luat, aş spune, un caracter tot mai abstract. Astfel, aceste abstracţiuni nu pot fi nişte forţe, nu pot avea o putere de acţiune în omul care nu are posibilitatea să înţeleagă materia, fizicul, pornind de la elementul sufletesc, şi să creeze o punte de legătură spre materie.

Când vorbeşte astăzi despre elementul sufletesc, omul îşi reprezintă, cel mult, o sumă de abstracţiuni sau de impresii abstracte etc. În mod foarte evident, această sumă de abstracţiuni nu pot mobiliza organismul, nu pot crea nici o punte de legătură spre organism. Astfel, nu putem spune că o influenţă exercitată asupra unei vieţi psihice considerate doar o abstracţiune poate influenţa într-un fel organismul fizic real. De cealaltă parte se află ceea ce se ştie despre organismul fizic prin intermediul ştiinţei. Pentru a concretiza manifestările psihice, a fost inventat termenul de manifestări paralele, şi acestea au fost considerate ca fiind efectele organismul fizic. Pornind de la nişte reprezentări concrete astfel elaborate despre organizarea fizică, este imposibil să extragi din ele cea mai mică idee despre viaţa sufletească.

Astfel, astăzi coexistă un punct de vedere asupra vieţii sufleteşti – nu ne interesează acum că acesta este mai mult sau mai puţin materialist –, care nu are în vedere altceva decât nişte abstracţiuni, şi un punct de vedere asupra existenţei materiei, precum şi despre viaţa organică, în care spiritualul nu poate fi întrezărit în nici un fel.

Este, totuşi, evident că nu e uşor să fie găsită o metodă pentru domeniul psihiatriei. De aceea, în ultima vreme a fost părăsită ideea unei relaţii între ceea ce, în om, este organic-fizic, şi procesele sufleteşti care se desfăşoară la nivelul conştienţei.

Şi cum tot timpul există riscul de a te aşeza între două scaune, între elementul fizic-material şi elementul psihic-abstract, devine necesară inventarea unei lumi a inconştientului, foarte ciudată. La aceasta s-a recurs din plin în psihologia analitică, un obiect de studiu deosebit de interesant. Când se va fi realizat o reformă a psihiatriei şi când vom avea iarăşi o psihiatrie ca lumea, acest obiect al cercetării ştiinţifice va trebui să fie verificat cu atenţie de către această nouă psihiatrie, căci ea are de-a face cu el.

Aşadar, pentru a nu cădea între două scaune, a fost imaginat acest inconştient. Bineînţeles, nu am nimic de obiectat referitor la această lume a inconştientului, dar ea trebuie să fie explorată, trebuie să fie cunoscută în mod real cu ajutorul percepţiei suprasensibile pe care o introduce ştiinţa spirituală, care nu construieşte himere, ca freudienii şi alţii ca ei.

Ştiinţa spirituală va contribui la reforma psihiatriei, revenind de la conceptele pur abstracte şi fără viaţă la nişte concepte conforme cu adevărul, la nişte concepte care există în lume ca realitate vie, la nişte concepte pe care le dobândim cufundându-ne în real, datorită metodelor acestei ştiinţe spirituale. Ajungând la asemenea metode, care ne conduc la nişte concepte conforme cu realitatea, la nişte concepte care nu sunt simple abstracţiuni, ne vom croi calea spre realitate, vom construi o punte de legătură între sufletescul şi fizicul omului. Dacă dorim o psihiatrie serioasă, care să aibă o altă înfăţişare decât cea actuală, trebuie să avem o altă reprezentare despre elementul sufletesc şi cel fizic.

Actuala sumă de abstracţiuni, inclusiv cele care înglobează legile fizice – aceste legi fizice tot mai subtile –, această sumă de abstracţiuni nu este capabilă să pătrundă în realitatea proceselor.

Cum aţi putea descoperi, printre abstracţiunile care figurează în ştiinţe, cele două fapte importante – sunt, într-adevăr, fapte – pe care le-am menţionat în prima conferinţă din această serie, despre o fiziologie a inimii, întemeiată pe ştiinţa spirituală, şi despre o concepţie inversată cu privire la legea biogenetică fundamentală, aplicată cosmogoniei, întemeiată pe ştiinţa spirituală?

Asemenea exemple arată că metodele ştiinţei spirituale sunt cu adevărat în măsură să abordeze calea care conduce de la viaţa sufletească la lumea obiectivă, să creeze o punte de legătură între ceea ce numim element sufletesc şi ceea ce numim element fizic.

O asemenea metoda este necesară mai mult ca oricând în studiul psihiatriei, unde nu vom reuşi să realizăm ceva decât dacă suntem capabili să observam în mod corect faptele care ţin de acest domeniu. Iar aceste fapte sunt cu atât mai greu de observat, cu cât ele cer o obiectivitate mai mare decât faptele referitoare la efectele legilor fizice. Căci viaţa umană nu ne oferă deloc posibilitatea de a face o distincţie absolută, atunci când trecem de la omul sănătos, relativ sănătos, la omul relativ bolnav. Desigur, omul parcurge o dezvoltare absolut individuală, o existenţă particulară, dar el ajunge la această dezvoltare individuală prin viaţa lui sufletească, prin ceea ce se abate, în cadrul vieţii sale sufleteşti, de la dezvoltarea directă. Nu aşa stau lucrurile în privinţa a ceea ce, în sfera fizicului, se abate de la dezvoltarea aşa-numită normală. Aceasta nu este decât o indicaţie, ar trebui să vorbim ore întregi pentru a pune la punct în detaliu faptul că nu putem lua omul în mod izolat. Omul este, mult mai mult decât se crede în general, o fiinţă socială, în sensul profund al cuvântului. Astfel, rareori

putem aprecia bolile psihice pe baza biografiei unui individ izolat. Este aproape imposibil.

Aş vrea sa ilustrez acest fapt printr-un exemplu ipotetic, mai bine decât printr-o teorie. Se poate întâmpla ca, într-o comunitate oarecare, familială sau de alt fel, să coabiteze două persoane. După un anumit timp, una dintre ele are nenorocirea să sufere un atac care necesită o internare psihiatrică. Poate fi, desigur, tratat izolat, dar, procedând astfel, dacă ne facem o idee bazându-ne numai pe situaţia acestei persoane izolate, vom fi, în majoritatea situaţiilor, victima unei iluzii. Căci se poate întâmpla, acesta este un caz frecvent, ca un alt membru al comunităţii din care face parte cel care a devenit bolnav psihic, se poate întâmpla ca acest altul să poarte în el complexul de forţe care l-a condus pe cel dintâi la boala psihică. Aşadar, pornim de la doi indivizi, individul A şi individul B. A face o criză psihiatrică. B este purtătorul unui complex de forţe de natură organică; acest complex, luat izolat, ar revela, poate, într-o măsură mult mai mare, ceea ce este considerat a fi cauza bolii lui A. Cu alte cuvinte, B, care nu este atins din punct de vedere psihiatric, poartă în el o cauză de boală psihică într-un mod mult mai intens decât individul A, care a trebuit să fie internat. În realitate, nu este vorba de o simplă eventualitate. Căci individul A, făcând abstracţie de complexul de forţe considerat ca fiind cauza bolii psihice, are o constituţie slabă, care nu suportă acest complex. Celălalt, B, îl suportă, dar nu A. Dar A nu s-ar fi îmbolnăvit dacă nu ar fi fost supus influenţei lui B, împreună cu care trăieşte şi care, în acest caz, poate fi extraordinar de nefastă, el nu s-ar fi îmbolnăvit dacă nu ar fi fost în mod constant influenţat psihic de către B, care este robust.

În multe cazuri, un exemplu ca acesta este o realitate. Vedeţi cât de mult trebuie să se bazeze o psihiatrie serioasă pe realitate, dacă nu vrea – ceea ce, totuşi, astăzi se întâmplă frecvent – să rămână la un simplu joc. Este vorba cu adevărat să nu privim omul în mod izolat, ci în ambianţa lui socială.

Acest mod de a vedea lucrurile trebuie generalizat, căci acelaşi fenomen se extinde şi în cazul altor boli. Este o mare deosebire între situaţia când un anumit complex de forţe atinge un individ slab şi aceea când acest complex atinge un individ robust. Să presupunem două persoane care coabitează într-o anumită perioadă a vieţii lor. Una a moştenit o natură ţărănească robustă, celălalt este născut din trei generaţii de orăşeni. Se poate ca cel cu natura robustă să poarte în el un complex foarte intens, pe care îl suportă perfect; el nu se îmbolnăveşte. Celălalt nu are complexul decât prin contagiune psihică, prin mimetism, prin ceea ce trece mereu de la un om la altul, dar el nu-i suportă efectele.

Trebuie să ţineţi seama de toate acestea, dacă vreţi să vorbiţi despre psihiatrie pornind de la realităţi, şi nu de la nişte teorii şi programe; vedeţi de ce trebuie să ţinem seama dacă vrem în mod serios să ne orientăm spre ceea ce izvorăşte din cunoaştere. Observaţi cât de mult s-a specializat ştiinţa după Galilei şi cât de necesar este să-şi cucerească forme reînnoite, capabile să fecundeze toate domeniile. Astfel, cunoştinţele umane, în special cele care conduc la viaţa practică, vor ajunge la declin.

Astfel, voi putea relua, pentru psihiatrie, ceea ce am spus despre şcolile Waldorf, despre arta pedagogică: Nu cu noi formulări teoretice vom merge înainte, ci introducând ştiinţa vie a spiritului în acest domeniu. Ceea ce este valabil pentru pedagogie, este valabil şi pentru

psihiatrie. Nu pornind de la nişte concepţii înguste, declarând că acest lucru sau altul trebuie ameliorat în cadrul psihiatriei, nu în acest fel vom progresa, ci însuşindu-ne acest gând: Cunoaşterea, în general, trebuie întemeiată pe ştiinţa spiritului, şi atunci, pe această bază, psihiatria se va reforma de la sine, ea va realiza ceea ce mulţi oameni doresc cu ardoare, lucru care nu se poate realiza pe baza metodelor ştiinţifice moderne, am arătat acest fapt, îndeajuns, ieri şi azi.

Vedeţi dvs., ceea ce decurge chiar dintr-o vulgarizare – iertaţi-mi cuvântul – a ştiinţei spirituale este o cunoaştere a omului infinit mai bună decât cea actuală. Nu poate fi vorba de o cunoaştere umană de felul aceleia care are loc atunci când oamenii stau unul în faţa celuilalt. Ei trec unul pe lângă altul, şi fiecare trăieşte pentru sine. Ştiinţa spirituală va face ca omul să fie deschis spre o cunoaştere reciprocă. Atunci, multe lucruri despre care credem că aparţin domeniului patologiei psihiatrice vor trece în domeniul igienei sufleteşti. Astăzi suntem pe punctul de a trece direct de la sindroamele psihice, de la tulburările psihice ale existenţei, la nişte idei general acceptate, fără a vedea aici nimic anormal, patologic. Şi, dacă am examina nu doar unul din conceptele general admise, am observa că ne-am angajat, dar mai lent, pe o cale identică aceleia care este urmată pentru a examina un sindrom psihic, care, pentru că se desfăşoară mai rapid, este considerat astăzi anormal din punct de vedere psihic.

Vedem, astfel, că toate discuţiile despre reformele de amănunt în domeniile ştiinţifice particulare nu conduc la mare lucru. În schimb, dacă ne hotărâm – dar sufletele, multe suflete sunt astăzi prea adormite – să fecundăm viaţa ştiinţifică aşa cum înţelege acest lucru ştiinţa

spirituală, atunci un domeniu ştiinţific cum este acela care tratează devierile vieţii psihice, acela al medicinei psihiatrice, se va reforma de la sine. Chiar pentru nişte cazuri care merg la rebeliune, la nebunia furibundă, la imbecilitate etc., se va descoperi semnificaţia acestor devieri în raport cu o dezvoltare normală. Şi, în multe privinţe, vom observa că reîntoarcerea la nişte concepte mai sănătoase asupra vieţii în general va corecta eroarea oficială despre devierile, despre bolile psihice.

Căci este extraordinar de greu să stabilim o limită exactă între viaţa aşa-zis normală şi cea anormală din punct de vedere psihic. Este greu, de exemplu, să ştim dacă este vorba de o viaţă sufletească normală, în cazul recent, produs în apropiere de noi, la Basel, al unui om care a lăsat prin testament o sumă importantă celui care se va izola într-o singurătate completă până când va ajunge să dovedească nemurirea sufletului. Acesta este conţinutul testamentului unei persoane din Basel; nu ştiu ce s-a întâmplat în continuare. Cred că moştenitorii, contestând testamentul, au intentat acţiune juridică – nu psihiatrică –, dar nu ştiu dacă psihiatria a jucat aici vreun rol. Dar, dacă încercaţi să determinaţi dacă este vorba de un caz psihiatric, de o glumă sau de o exacerbare a sentimentului religios, va fi foarte greu să discerneţi realitatea, căci – şi, într-adevăr, despre aceasta este vorba – conceptele noastre s-au diluat treptat în faţa realităţii. Trebuie să le fortificăm din nou, însă doar ştiinţa spirituală le va reda vigoarea. Şi, printre multe altele, va beneficia şi psihiatria de acest lucru.

CONVORBIRI CU MEDICII
PRIMA CONVORBIRE

Dornach, 21 aprilie 1924

Cred că discuţia noastră se va ocupa, în esenţă, de întrebările concrete pe care mi le puneţi. Totuşi, voi face o remarcă preliminară asupra unor probleme de principiu.

Multe valori s-au pierdut în cursul evoluţiei omenirii, din cauza pierderii treptate a cunoştinţelor care sunt legate de spiritual, de acest spiritual care trăieşte în tot ceea ce este fizic. Dar, printre domeniile care au suferit cel mai mult din cauza acestei pierderi, trebuie să enumerăm, indiscutabil, medicina, mai ales pentru că a fost redusă la o ştiinţă a naturii, făcând-o să piardă orice capacitate de a pătrunde fiinţa umană. Nu vom sublinia niciodată îndeajuns că toate procesele care se desfăşoară în natura exterioară nu se pot produce în acelaşi fel în organismul uman.

Să lăsăm deoparte organismele animale şi vegetale. În prezent se crede cu adevărat că un proces observat în natura exterioară poate exista, într-un fel oarecare, şi în organismul uman. În realitate, asemenea procese nu există. Faţă de natura exterioară, organismul uman se prezintă ca un sistem închis, diferit de obiectele exterioare. La fel, orice proces din interiorul omului este fundamental diferit. Toate procesele exterioare din natură acţionează în direcţia edificării sau a deconstrucţiei şi, dacă vrem să înţelegem omul, trebuie să distingem la el un triplu proces de deconstrucţie.

Primul proces de deconstrucţie este acela care se produce din interior, din cauza a ceea ce acţionează asupra omului pornind de la Pământ. Forţele terestre

acţionează în aşa fel încât îl dezintegrează pe om din interior. Forţele care acţionează pornind din aer, transmise, în principal, prin respiraţie, exercită, de asemenea, un efect de deconstrucţie, pornind de la periferia Pământului, iar forţele luminii exercită o acţiune deconstructivă asupra omului pornind din Cosmos. Forţele universului exercită, astfel, o triplă acţiune deconstructivă, care ar fi imediată, dacă omul nu ar dispune de o organizare a Eului şi de un corp astral. Aceste două părţi constitutive se opun în om principiilor deconstructive. De îndată ce Eul şi corpul astral nu mai acţionează în om, se instalează distrugerea cauzată de forţele exterioare. Acest lucru ne mai dovedeşte şi faptul că nu vom ajunge la o cunoaştere a omului, mai ales din punct de vedere medical, dacă suntem incapabili să-i concepem părţile constitutive superioare.

Medicina a ajuns să se mulţumească doar cu experimentarea, din cauză că ea nu a îndrăznit să ţină seama de aceste părţi constitutive superioare ale naturii umane, de suprasensibil. Dar boala rămâne de neînţeles dacă nu este privită în legătură cu părţile constitutive superioare ale naturii umane. La fel şi cu tot ceea ce se referă la vindecare. Să considerăm următoarele fapte: în cap se efectuează, în principal, nişte procese de deconstrucţie ale corpului fizic şi ale corpului eteric. Aceste procese de deconstrucţie oferă, în cap, posibilitatea, pentru astral şi pentru Eu, să-şi desfăşoare activitatea lor proprie. În schimb, la nivelul sistemului metabolic-locomotor, în tot ceea ce are legătură cu sistemul locomotor şi cu schimburile, noi avem de-a face cu nişte procese de edificare a organismului uman, atât a corpului eteric, cât şi a corpului fizic. În aceste procese de elaborare, doar Eul şi corpul astral sunt cu adevărat active

în ceea ce privește sistemul metabolic-locomotor. Eul și corpul astral sunt active în tot ceea ce are loc la nivelul metabolismului. Astfel, Eul și corpul astral sunt puternic angajate în sistemul metabolic-locomotor, în timp ce în cap ele sunt oarecum libere. Astfel, noi am putea desena capul fizic și capul eteric, dar Eul și corpul astral nu sunt angajate aici, sunt libere. În schimb – să lăsăm la o parte, pentru un moment, omul median, omul-sânge –, dacă privim sistemul metabolic-locomotor, corpul eteric este aici în întregime ocupat – el este ocupat și în cap – , dar mai sunt angajate și corpul astral și organizarea Eului, provocând aici niște procese.

Tabla 7

La copil, există o relație completă între acest corp astral și această organizare a Eului care există în stare liberă în cap și ceea ce, în restul organismului, este legat de organizarea fizică, în timp ce la adult nu mai există o relație atât de intimă, corpul fiind atunci mai puțin dependent decât la copil de ceea ce se produce în cap. La copil, întregul corp este cu totul sub dependența a ceea ce se produce în cap.

Este imposibil să ne cucerim o cunoaștere a omului fără să ținem seama în mod real de aceste părți

constitutive superioare. Nimeni nu poate înţelege ce se petrece în sistemul metabolic-locomotor al omului fără a face apel la spiritual şi la sufletesc. Putem face apel, cel mult, la organizarea cefalică, ea are o structură fizică interioară foarte apropiată de imaginea proceselor şi a legilor exterioare. Organizarea cefalică este pătrunsă de un corp eteric şi prin aceasta se deosebeşte de organizările exterioare omului, totuşi, ea le este foarte apropiată.

Ce înseamnă, de fapt, a înţelege boala? Presupuneţi că aveţi de-a face cu un organ oarecare al sistemului metabolic. Acest lucru presupune o legătură precisă între fizic-eteric şi felul în care corpul astral şi organizarea Eului îşi exercită stăpânirea lor asupra acestui organ, de exemplu, să zicem, ficatul. Ele trebuie să-şi exercite această stăpânire în mod precis. De îndată ce Eul şi corpul astral se retrag cât de puţin din acest organ, acesta începe să semene cu un organ cefalic. Trebuie să avem întotdeauna în minte faptul că, atunci când un organ al sistemului metabolic sau un organ care se leagă de acesta dă dovadă de o anumită dezordine, corpul astral şi organizarea Eului participă în măsură insuficientă la organizarea acestui organ. În cap, lucrurile se petrec invers. Când corpul astral şi Eul exercită aici o stăpânire excesivă, boala pune stăpânire pe cap. Astfel, capul uman este, din punct de vedere interior, partea cea mai asemănătoare vegetalului-mineral, în timp ce organele metabolismului se manifestă cel mai puternic într-un mod animal-uman. În general, se crede contrariul, se crede că organizarea cea mai spirituală este capul, dar, dacă se întâmplă aşa, atunci conştienţa se tulbură. De îndată ce în cap se instalează nişte procese vegetative prea intense, capul se îmbolnăveşte. De îndată ce în sistemul metabolic

procesele care pornesc din Eu şi din corpul astral acţionează prea slab, atunci sistemul metabolic-locomotor, începe să semene cu capul, şi se îmbolnăveşte imediat.

Astfel, medicul îşi va pune întrebarea: cum aş putea ajunge să înlătur o boală însoţită de o alterare a conştienţei? Ar trebui să împiedic dominaţia excesivă a Eului şi a corpului astral. Sau: cum aş putea incita corpul astral să-şi intensifice influenţa, atunci când ea este prea slabă? Vom descoperi astfel rolul considerabil pe care îl joacă, tocmai în medicină, felul de a gândi. Desigur, trebuie să învăţăm să cunoaştem remediile, dar vă veţi întreba, pe drept cuvânt, cum să ajungem la aceasta. Şi nu le putem cunoaşte dacă nu facem în prealabil experienţa spirituală a ceea ce se petrece în mod real în om, şi aceasta pretinde un anumit fel de a gândi. Şi aş vrea să spun, în principiu, în chip de introducere, ceva despre necesitatea absolută, pentru medic, de a se impregna de o asemenea dispoziţie de spirit.

Să începem prin ce este mai exterior, prin ceea ce aparţine naturii. Înţelegeţi bine că tot ceea ce putem numi căldură, lumină, există, de fapt, sub două forme. Vara, căldura şi lumina coboară spre Pământ. Lumina solară impregnează atunci tot ceea ce creşte, tot ceea ce tinde spre înflorire şi rodire. Flori şi fructe, ele ne interesează pentru că sunt purtătoare de căldură şi lumină solară.

Dar iarna, ce se întâmplă? Vara, lumina şi căldura solară pătrund în sol şi în pământul care le păstrează; lumina şi căldura, care se află aici, continuă să acţioneze în timpul întregii ierni. Aşadar, trebuie să considerăm lumina şi Soarele din două puncte de vedere.

Dacă ne îndreptăm atenţia spre Soare şi, mai general, spre tot ce, din Cosmos, de la periferie, acţionează

asupra Pământului, vom descoperi că toate acestea exercită o influenţă asupra sistemului metabolic-locomotor al omului. Întreg acest sistem se află sub influenţa a ceea ce emană din Cosmos. Tot ceea ce aparţine capului este influenţat de ceea ce a fost păstrat, din forţele cosmice, de către Pământ. În raport cu Pământul, omul este, în această privinţă, în situaţia inversă. Sistemul său metabolic-locomotor este sub influenţa a ceea ce este extrateluric, a ceea ce este cosmic. Acest lucru se poate aplica oricărei substanţe particulare. Luaţi, de exemplu, plumbul, un remediu specific pentru anumite afecţiuni. Aşa cum se află el în natură, plumbul este rezultatul acţiunii forţelor cosmice. Datorită acestei origini cosmice, el este cu adevărat activ prin intermediul metabolismului. Dacă îl topim, supunându-l astfel unui proces pământesc, el va acţiona direct asupra capului. De unde această mare deosebire?

Dintre remediile noastre, antimoniul ocupă un loc important. Dacă îl folosim aşa cum apare în natură, sub formă de ace fine – aceste ace sunt o manifestare cosmică –, el constituie un remediu care acţionează asupra metabolismului. Dacă îl supunem unui proces pământesc, formând o oglindă de antimoniu, vom avea o acţiune specifică asupra capului.

Vedeţi dvs., acest mod de a gândi nu trebuie numai să ne conducă spre substanţe, ci trebuie să ne facă să sesizăm procesele. Este inexact să spunem: plumbul este remediul pentru o afecţiune sau alta. Este vorba să ştim cum s-a desfăşurat procesul dacă substanţa se află în stare brută sau dacă ea a fost supusă unei transformări. Este important modul de tratare a substanţei. Va trebui să ne dezobişnuim să căutăm remediul în substanţa ca atare. Va trebui să ne spunem tot mai mult: dacă există o boală,

atunci există un proces, proces care nu poate fi cuprins de întreg organismul. Dacă dorim un remediu, trebuie să fortificăm acest organism uman, trebuie să supunem omul la nişte procese pe care le cunoaştem în mod precis. Acest lucru este important.

Voi adăuga ceva spre care tinde întreaga introducere pe care o fac aici, ceva care s-ar putea să vă pară paradoxal, dar este un lucru important de înţeles, în privinţa vieţii medicale în general. Este vorba de a distinge, când studiem procesele universului, dacă originea lor este cosmică, sau terestră, sau dacă ele interferează. Nu este posibil să avem un acces real la aceste procese dacă nu sesizăm modul în care elementul sufletesc se articulează în corelaţie cu cele trei regiuni ale omului tripartit. Aşadar, fără o înţelegere a elementului sufletesc este imposibil să ne apropiem de natura omului.

Trebuie să ţinem seama de acest lucru: la adult, elementul sufletesc constituie o unitate mult mai solidă decât corpul fizic. Acesta din urmă se compune în mod clar din trei părţi: sistemul nervos, sistemul ritmic, sistemul metabolic-locomotor: le putem distinge. Dar elementul sufletesc ocupă atât sistemul cefalic neuro-senzorial, cât şi sistemul ritmic şi sistemul metabolic-locomotor, numai că elementul sufletesc doarme sau visează în sistemul inferior, dar el umple întreg omul în cele trei părţi ale sale. Când omul trebuie să pună în lucrare un sistem anume, când elementul sufletesc trebuie să exercite în acest sistem o anumită activitate, ce se întâmplă atunci? Desigur, omul se poate dărui gândirii, se poate dărui mersului, se poate sluji de mâinile, de picioarele sale. Vom vorbi despre sistemul median separat. Dar ce se întâmplă cu elementul sufletesc atunci când omul este activ, când omul merge? Atunci când el

merge sau lucrează cu mâinile, atunci se manifestă o forţă pe care o calificăm în general drept iubire. Această forţă rămâne în braţe, mâini, gambe, picioare... (lacună în text) Când omul devine activ, el trebuie să ajungă până la limita pielii sale, şi atunci ceea ce se revarsă se desfăşoară sub formă de iubire.

În mod obiectiv, ce înseamnă: omul merge? Aceasta înseamnă că între limitele pielii sale el îşi însufleţeşte cu iubire organismul, că el solicită, astfel, un efort din partea corpului său astral şi a organizării Eului, în aşa fel încât să le retragă, într-o anumită măsură, din elementul fizic-eteric. Când merge, omul îşi retrage „membrele" sale, astral şi spiritual. Când îşi întinde picioarele, corpul astral şi Eul se retrag. Când gândeşte, acestea pătrund radiind, dar numai până la limita pielii. Ţinând seama de aceasta, putem spune că orice activitate a organismului este un început de boală. Căci, dacă omul nu îşi umple organismul cu iubire până la limita pielii, în absenţa retragerii corpului astral şi a organizării Eului din sistemul metabolic-locomotor, se instalează nişte stări patologice. Când corpul eteric şi corpul fizic sunt folosite în cap fără intenţie voluntară, şi în acest caz apar nişte stări patologice. Astfel, ceea ce îndeplineşte omul în mod voit, este imediat reparat. Viaţa zilnică manifestată în gândire şi mişcare tinde în permanenţă spre boală, dar organismul este capabil să restabilească pe loc sănătatea.

Înţelegerea acestor lucruri cere să examinaţi cu multă iubire ce se întâmplă în cazurile de boală, pentru ca să puteţi privi ceea ce se manifestă în mod fizic drept expresia elementului spiritual din om. Vedeţi dvs., atunci când cineva suferă de ficat, când există o anomalie oarecare în ficat, corpul său astral nu se ocupă de ficat în mod suficient. În ce constă activitatea spirituală

corespunzătoare în cursul căreia se întâmplă ceva similar? Este activitatea pe care o desfăşor când mă interesez foarte intens de ceva exterior. De îndată ce observăm ceva cu multă atenţie, suntem bolnavi de ficat. Exact în aceeaşi clipă, corpul astral se retrage din ficat, dar compensarea se face imediat. Iar când studiem diferitele boli ale organismului uman, putem compara oricând ceea ce se întâmplă în cazul acestor boli cu ceea ce provoacă o activitate de voinţă, intenţionată, la omul sănătos. Dacă procesele nu ar fi imediat compensate, omul s-ar îmbolnăvi în permanenţă. Putem învăţa, astfel, să cunoaştem modul de manifestare al elementelor sufletesc şi spiritual, dacă studiem cu dăruire procesele patologice, dacă le studiem cu iubire.

Această iubire faţă de boli trebuie să mai fie legată şi de altceva. Nu ne propunem doar să studiem bolile, acest lucru este cel mai puţin important. Aşadar, ce trebuie să facem, dacă vrem să vindecăm? Aţi văzut cum au creat entităţile divine lumea, prin activităţile spirituale cele mai diverse. Iar începutul oricărei activităţi medicale constă în a-ţi spune: Conduc oare procesele patologice la cunoaşterea omului? Ele sunt nişte adevărate procese de cunoaştere. Dar procesele de vindecare nu pot fi percepute decât printr-o atitudine religioasă. Orice activitate medicală trebuie modelată de o activitate religioasă în raport cu lumea. Fără aceasta, nu vom ajunge niciodată la cunoaştere.

Veţi putea, totuşi, spune: Da, noi avem remediile, antroposofia ne indică remediile, dar este imposibil să avem o viziune clară asupra ansamblului! Ba da! Putem avea această viziune de ansamblu dacă ţinem seama de ceea ce v-am spus adineauri, dacă suntem capabili să pătrundem printr-un adevărat proces de cunoaştere în

intimitatea unui diagnostic, a unei terapeutici. Aceste lucruri trebuie privite cu toată seriozitatea. Doar printr-o asemenea atitudine poate fi înţeles tot aportul antroposofiei în domeniul medicinei. Evident, în practică folosim doar amănuntele, dar este necesar ca întreaga activitate medicală să fie pătrunsă de o asemenea atitudine a spiritului.

Acum aş dori să-mi puneţi câteva întrebări, pentru a putea continua mâine cu nişte consideraţii concrete. Nu am făcut altceva decât să ating în treacăt aspectul calitativ.

Ca medic, eşti obligat uneori să recurgi împotriva voinţei tale la anumite remedii, şi unele au, neîndoielnic, asemenea efecte, încât nu ar trebui să le folosim. Puteţi să ne vorbiţi despre remediile pe care nu trebuie să le folosim?

Aş da un răspuns de principiu: Este o mare deosebire între a percepe şi a nu percepe modul în care acţionează un medicament în organism. Pentru medicina convenţională, această deosebire este foarte relativă, şi va rămâne aşa atâta vreme cât nu vom avea propriile noastre facultăţi pentru predarea medicinei antroposofice. Până atunci, se va întâmpla întotdeauna că medicul practician va lua notă de sfatul pe care îl dă antroposofia: un anumit remediu pentru un anumit caz. Ar fi de dorit, mai mult decât orice, să începem printr-o cunoaştere a omului, pentru ca, privind o ceapă, să-i putem deduce efectele, într-un caz sau altul. Acesta este ţelul pe care trebuie să-l atingem. Dar, pentru moment, nu este deloc posibil, şi nu poate fi altfel, noi nu putem face altceva decât să indicăm ce caz să se trateze cu un anumit remediu. Dar noi nu vom oferi remedii, în nici un caz, la care să nu putem arăta cu certitudine acţiunea lor în organism. Astfel, nu vom

recomanda silicea din Equisetum, fără a cunoaşte exact procesul renal pe care îl vom suscita. Iritaţia renală va fi atenuată prin administrarea silicei din Equisetum. Acest lucru a fost pus în evidenţă şi ar trebui să fie cunoscut... (lacună în text). Acum vă întreb în mod sincer: cum sunt experimentele practicate în alte părţi? Ele sunt practicate în mod superficial, cu ajutorul statisticilor, administrându-se remediul la un anumit număr de pacienţi, şi nu se ştie absolut deloc ce se întâmplă. Deosebirea constă, înainte de toate, în faptul că este vorba de un veritabil remediu, pe care îl înţelegem şi căruia îi cunoaştem modul de a acţiona asupra vieţii umane în ansamblul ei. Când, cu ajutorul unui medicament oarecare, înlăturaţi o perturbare, nu puteţi şti ce se va întâmpla, în consecinţă, după cinci ani. Dar dacă aveţi o percepţie clară asupra unui proces, atunci nu aveţi nevoie de nici o statistică. Această problemă nu se pune pentru remediile noastre. Veţi vedea, în cartea care va fi publicată în curând, că eficacitatea unui remediu nu depinde de statistică, ci de studierea fiecărui caz în parte. Dacă aveţi o cutie cu chibrituri, nu le aprindeţi pe toate, dacă aprindeţi unul, veţi şti că toate se aprind. Aşadar, dacă dvs. ştiti, la fel, că orice proces se va desfăşura conform cunoaşterii pe care o aveţi despre el, aceasta nu este o problemă de statistică, ci de percepere clară a procesului respectiv. De aici provin marile dificultăţi cărora trebuie să le facem faţă atunci când ni se spune: produceţi medicamentele dvs., noi le vom testa. Dar aceasta nu foloseşte la nimic, nu trezeşte încrederea în remedii. Desigur, remediile noastre ar da nişte rezultate statistice extrem de favorabile, cu condiţia ca diagnosticul să fie pus corect şi ca adjuvanţii să nu fie indispensabili. În cazul remediilor despre care nu se ştie cum acţionează,

este important să se ajungă la perceperea clară a ceea ce se întâmplă. Puteţi vedea cum faptul de a încerca poate conduce la nişte rezultate interesante. Recent, au apărut tot soiul de remedii împotriva sifilisului. Arsenicul joacă aici un anumit rol. Dar de ce? Noi spunem: arsenicul este o substanţă care stimulează corpul astral atunci când acesta îşi slăbeşte influenţa asupra corpului fizic, arsenicul incită corpul astral să-şi reconsolideze această influenţă, îl face mai activ. Pe acest efect se bazează remediile obţinute în mod empiric. Vedeţi cât de mult se înşeală oamenii, remediile rezultă dintr-o iluzie. Ei se încred în acţiunea pătrunzătoare a arsenicului în cazurile în care corpul astral poate fi într-adevăr fortificat de acesta. De fapt, în sifilis, doar arsenicul vindecă. Astfel, noi trebuie să ne străduim să scoatem la iveală eficacitatea tuturor remediilor de acest fel. Modul nostru de a gândi trebuie să se răspândească tot mai mult. Este ceea ce încercăm să realizăm prin cartea care îşi propune să deschidă calea acestui mod de a gândi, mai mult decât să indice nişte remedii. Este important să ne orientăm spre acest mod de a gândi şi pentru ca el să se aplice şi altor remedii decât ale noastre. Există nişte remedii bune în afară de cele propuse de noi, şi unele trebuie să fie folosite în caz de nevoie.

Cu ocazia ultimei noastre întâlniri, am vorbit despre astm. Ca remediu, aţi vorbit despre meditaţii. Avem noi dreptul, în asemenea cazuri, să prescriem meditaţii? Nu am găsit altceva mai bun decât cuvintele lui Goethe:

„În respiraţie sunt două feluri de har:
Tragi înăuntru aerul, şi-l dai afară iar.
Unul te-apasă, altul te înviorează:
În minunată întreţesere viaţa lucrează.

Tu, mulţumeşte Domnului când te apasă,
Şi iarăşi mulţumeşte-i când din nou te lasă."
Nu ştiu dacă am procedat bine.

Despre aceasta, putem admite că, în acest caz precis, în care vă lăsaţi în grija unui remediu pe jumătate sau pe trei sferturi sufletesc, veţi obţine, tot aşa, un răspuns sufletesc, dacă vă animă starea de spirit despre care am vorbit. Medicul poate să-şi asume această situare a omului în domeniul pământesc, cu capul în domeniul cosmic, atunci când a învăţat să gândească şi să simtă în funcţie de spiritual şi să se comporte cu bolnavul în consecinţă. Dar dacă starea dvs. de spirit este impregnată de materialismul care îşi pune acum pecetea pe modul de a vedea lumea al epocii, dacă dvs. abordaţi bolnavul cu indiferenţă, atunci riscaţi, cu asemenea metode, să obţineţi contrariul a ceea ce doriţi. Găsim întotdeauna oameni care folosesc asemenea procedee, de asemenea, şi printre medici. Ei obţin uneori nişte ameliorări, dacă nu chiar vindecări. Dacă bolnavul este astfel fortificat, uşurarea îl poate conduce la o adevărată vindecare. Când sunt întrebat dacă se poate ajunge astfel la un rezultat, eu răspund: Da, dacă îl iubiţi în mod real pe bolnav, acest lucru este posibil, dar va fi fără efect dacă bolnavul vă este indiferent. Trebuie să aveţi cu adevărat curajul de a vindeca. Astfel, eu am vorbit mereu de acest curaj, de această voinţă de a vindeca de care fac dovadă medicii de la Institutul nostru. Cel mai rău este să vă gândiţi la moarte, chiar în faţa bolnavului cu starea cea mai gravă. Tocmai ca medic, ar trebui să vă interziceţi să vă gândiţi la moartea bolnavului ca la o eventualitate. E adevărat, imponderabilele acţionează puternic. A refuza să te gândeşti la moarte, până în ultima clipă, a nu te gândi decât la forţele de viaţă, a voi să salvezi ceea ce poate fi

salvat, este un reconfortant extrem de puternic. O asemenea atitudine de spirit va salva mult mai mulţi oameni decât atitudinea inversă, care se resemnează, datorită simptomelor, cu un sfârşit fatal. Trebuie să indicăm o asemenea atitudine. Trebuie să ţinem seama de aceste fapte, şi atunci este permis să avem curajul de a vindeca.

Când eşti asistent într-o clinică, eşti obligat să prescrii bolnavilor morfină, sau alte medicamente; este oare posibil să compensezi răul astfel cauzat, prin altceva, tocmai prin atitudinea faţă de bolnav? Este aşa ceva eficace?

Se obţin multe rezultate în funcţie de starea de spirit în care acţionezi. Dar, dacă este necesar să se recurgă la substanţe fizice, ar trebui, pe cât posibil, să folosim în mod direct nişte extracte vegetale şi nu derivaţii lor: sucul de mac, de exemplu, dacă o cere cazul. Şi aceasta, nu urmărind cu scrupulozitate procesul intern, ci privind forma exterioară a plantei în ceea ce are ea plăcut. Într-un asemenea context, este greu să fixăm reguli, căci, chiar dacă suntem constrânşi să administrăm remediul, starea de spirit este foarte importantă, dacă ştim să percepem ambianţa care emană de la bolnav. Datorită acestui remediu, bolnavul a devenit mai receptiv la ajutorul dat. Vom continua mâine, aş dori să-mi spuneţi tot ceea ce vă stă pe inimă.

CONVORBIRI CU MEDICII
A DOUA CONVORBIRE

Dornach, 22 aprilie 1924 (Note fragmentare)

Un participant pune întrebarea despre semnificaţia latexului de Euphorbia şi a celui de păpădie în tratarea leucemiei. Acest remediu i s-a revelat în cursul unei meditaţii.

Într-un asemenea caz, trebuie să ţinem seama întru câtva de manifestările secundare, căci leucemia poate avea cele mai diferite cauze. Dacă tulburarea izvorăşte efectiv din sistemul ritmic, ideea dvs. este bună şi veţi avea rezultate. Iată ce se întâmplă: De fiecare dată când folosim nişte substanţe vegetale care mai conţin un rest eteric, aşa cum sunt răşinile, a latexul din Euphorbia (Euphorbia cyparissias, laptele câinelui, laptele cucului – n.tr.) şi păpădie, ca şi ceara vegetală, toate aceste substanţe au un efect puternic asupra sistemului ritmic al omului. Dacă însă cauza primară nu se află în sistemul ritmic, ci în sistemul metabolic – există şi forme de tranziţie, dar trebuie, totuşi, să facem deosebirea –, nu veţi obţine nici un rezultat. Tot ceea ce mai conţine corp eteric acţionează intens asupra mobilităţii interne a corpului astral şi, de aici, stimulează întreaga activitate organică. Avem astfel şanse de succes. Aceste efecte rezultă din activitatea intensă pe care o exercită aceste substanţe asupra corpului astral, care, acţionând, la rândul său, asupra corpului eteric, realizează astfel compensarea.

Care sunt condiţiile unei epidemii de variolă? Se pare că gravitatea bolii s-a atenuat. Am observat asemenea cazuri. Ce spune ştiinţa spirituală despre vaccinare?

Într-o boală cum este variola, organizarea Eului se retrage în mod considerabil din celelalte părţi constitutive, atât din corpul fizic, cât şi din cel eteric şi din cel astral. Această retragere, această slăbire a organizării Eului, poate rezulta din faptul că omul, cu Eul său actual, se „vâră", într-un fel, în Eul încarnărilor precedente. Există astfel, oricum, o mare afinitate a organizării Eului pentru lumea spirituală. Fapt ciudat, variola prezintă, astfel, o anumită analogie cu ceea ce se petrece cu omul în anumite forme de iniţiere. Acest lucru pare ciudat, dar aşa stau lucrurile.

Astfel, când un om face experienţa intimă a efectelor figurilor zodiacului, el suferă o zguduire intensă. Astfel, el poate simţi sufleteşte, dominându-l, ceea ce se petrece în cazul variolei, căci, în această boală, omul trăieşte în mod intens în lumea spirituală, deşi în mod absolut diferit.

Riscul contaminării, s-o spunem, este considerabil. Dar a atribui totul doar transmiterii fizice, acest lucru izvorăşte dintr-o gândire superficială; chiar şi în cazul variolei, predispoziţiile sufleteşti sunt importante. Dovada este faptul că ne putem păzi, dacă este posibil să ne izolăm în mod corect. Pot vorbi despre aşa ceva, cu atât mai mult cu cât, la vârsta de douăzeci şi doi de ani, dădeam lecţii unui băiat a cărui mamă, atinsă de vărsat negru, nu era separată de noi decât de un paravan, în camera unde dădeam lecţiile. Nu mi-am luat nici o măsură de precauţie şi mi-am continuat lecţiile până la însănătoşirea mamei. Am făcut-o de bună voie, mai ales pentru a vedea cum ne putem proteja dacă privim bolnavul atins de variolă, chiar neagră, în mod absolut

obiectiv. Aşa cum am face cu o piatră sau cu un boschet care nu ne-ar stârni nici teamă, nici emoţie. Acesta este modul de a aborda riscul de contaminare. Astfel, factorul sufletesc joacă un rol considerabil.

Personal, nu m-am temut niciodată să mă expun contaminării şi nu m-am contaminat vreodată, nu am fost atins niciodată de o boală contagioasă. Acest lucru mi-a permis să constat că simpla conştienţă, conştienţa intensă a existenţei unei boli, prin intermediul corpului astral, poate fi o cauză de boală. A deveni în mod intens conştient de o boală prin intermediul corpului astral poate fi o cauză de boală.

Iar vaccinarea? Este o problemă foarte specială. Dacă este vaccinat un antroposof, o persoană căruia i se predă antroposofia, acest lucru nu dăunează. Vaccinarea nu dăunează decât acelui om care cultivă gânduri materialiste. Vaccinarea devine atunci o forţă ahrimanică: Omul nu mai poate atunci să se elibereze de un mod materialist de a simţi. Ceea ce este neliniştitor în vaccinarea antivariolică este faptul că ea îi îmbracă pe oameni într-un fel de fantomă, o fantomă care îi împiedică să-şi elibereze organismul fizic de entităţile psihice, cum se întâmplă în conştienţa normală. El devine prin constituţia sa un materialist şi nu se mai poate înălţa spre spiritual. Acesta este inconvenientul vaccinării. Evident, este invocată statistica, dar îi putem oare atribui o asemenea importanţă? Vaccinarea antivariolică este, înainte de toate, o problemă sufletească, nu este exclus ca însăşi credinţa în eficacitatea vaccinării să joace un rol considerabil. Dacă am înlocui cu altceva această credinţă, dacă am educa omul conform naturii, pentru a-l face receptiv la altceva decât la vaccinare, dacă i-am deschide din nou accesul spre spiritual, l-am feri de ceea ce se

strecoară în el în mod inconştient: aici bântuie o epidemie de variolă! I-am trezi conştienţa faţă de ideea că aici domneşte o forţă spirituală, o forţă spirituală ilegitimă, faţă de care trebuie să ne fortificăm. Trebuie să-l înarmăm pe om împotriva unor asemenea influenţe.

Când ne aflăm în nişte condiţii cum sunt cele din regiunea noastră, unde este atât de greu să acţionezi prin educaţie, cum ar trebui să ne comportăm?

În acest caz, trebuie ca oamenii să fie vaccinaţi, este singura posibilitate. Căci nu aş putea propovădui opoziţia fanatică împotriva acestor lucruri, nu din raţiuni medicale, ci în virtutea principiilor antroposofice generale. Noi nu tindem spre fanatism, ci acţionăm în mod diferit în virtutea unei conştienţe clare a lucrurilor. Am fost întotdeauna de părere că trebuie să combatem fanatismul, atunci când el apare la prietenii noştri medici, cum este cazul *Dr. Asch* [Nota 34], care nu vaccinează nici în ruptul capului. Căci, dacă nu o face el, o va face altul. Un asemenea fanatism este stupid.

Dr. Kolisko: Ca medic şcolar, am putut observa o agitaţie extremă la copii, manifestându-se mai ales în somn. Părinţii se plâng de faptul că la copiii lor de şase, şapte ani apar coşmaruri, agitaţie motorie şi că adorm greu. Cărui fapt putem atribui toate acestea?

Ceea ce se manifestă la copiii care merg de acum la şcoală în Germania rezultă nu din situaţia generală, ci din condiţiile alimentare existente de câţiva ani. Factorii interni de nutriţie, nu legaţi de ceea ce se petrece în stomac, ci de ceva care este mai intern, de ceea ce se produce cu chimul după ce traversează intestinul, este foarte perturbat. La aceşti copii, se instalează, de fapt, o incapacitate de a-şi articula în mod corect corpul astral cu

cel eteric. Din această cauză, aceşti copii sunt, de regulă, incapabili să transfere în mod corect hrana în organism, chiar dacă ea este binefăcătoare. Fiecare aliment are, ce-i drept, virtuţile sale proprii, şi trebuie să treacă, într-un anumit stadiu, printr-o stare anorganică. Este un fapt pe care ştiinţa îl ignoră, acela, de exemplu că albumina ingerată, fie ea de origine vegetală sau animală, trebuie să fie absolut dezorganizată, trebuie să fie adusă la starea minerală, şi abia apoi reconvertită în albumină umană. Întreg procesul se produce în status nascendi, dar se produce. Această transformare trebuie să aibă loc, altfel procesul nu se desfăşoară în mod uman, ci străin fiinţei umane. În mare, putem spune că între limitele pielii umane nu trebuie să existe nimic din ceea ce se află în afara omului, cu excepţia sărurilor. Tot restul trebuie să fie metamorfozat. Ei bine, aceşti copii, atunci când corpul lor eteric devine liber – la vârsta şcolară –, îşi pierd facultatea de a organiza în mod corect acest corp eteric devenit liber, de a-l organiza pornind din corpul astral. Aceasta este cauza acestor tulburări digestive. Aceşti copii adăpostesc în ei nişte procese extraumane şi acest lucru trebuie să fie combătut într-un mod absolut lucid prin nişte mijloace fizice. Noi dispunem, în acest scop, de acest remediu pe care l-am preparat la vremea lui, atunci când am avut nişte cazuri de acest fel deosebit de grave. Veţi obţine, cred, rezultate excelente în aceste cazuri. Vă amintiti de acel copilaş palid din clasa a II-a? Cum îi merge?

Mult mai bine. Acum sănătatea lui este relativ satisfăcătoare.

Am folosit, de asemenea, remediul la multi alţi copii.

Iată ce ne-a determinat: Aveam în faţa noastră un copil palid, abandonat de medicină, care îl condamnase pe

termen scurt. I-am administrat următorul remediu: Carbonat şi fosfat de calciu. Acest remediu s-a arătat având un efect remarcabil asupra transferului din cadrul digestiei; starea internă s-a ameliorat atunci. De fiecare dată când corpul astral nu poate acţiona corect, apar dispneea şi tulburările respiratorii. Dacă este refulat, se instalează dispneea şi poate deveni cauza unor stări anxioase oculte. Toate acestea pot fi ameliorate prin acest remediu. El acţionează în mod remarcabil la un bolnav care, deşi se alimentează, aceasta nu-i foloseşte la nimic.

Ce faceţi în caz de paralizie medulară?

Care sunt simptomele?

O simplă sensibilitate a vertebrei bolnave la apăsare. Radiografia arată o topire parţială a vertebrei respective, care a luat această formă (indicată sau desenată de participant). (tabla 8 stânga)

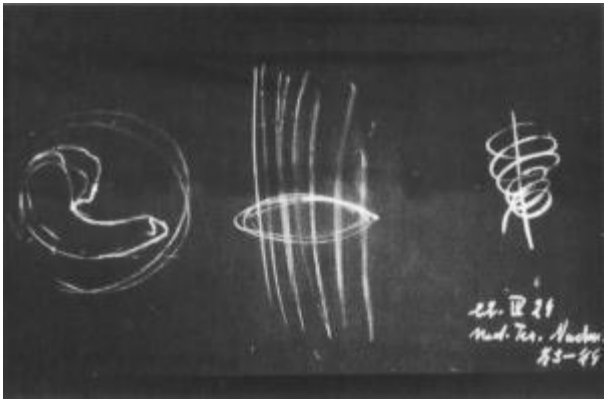

Tabla 8

Este, evident, foarte dificil să remediem aceste stări foarte localizate, dacă nu ajungem la cauza primară. De care vertebră este vorba?

De a şasea dorsală.

Există un traumatism la origine?

Nu, dar observaţia pune în discuţie o tuberculoză pulmonară.

Dar există o modificare a ganglionilor hilari?

În acest loc radiografia indică nişte umbre accentuate, răspândite în parenchimul pulmonar.

Care este vârsta pacientului?

Treizeci şi cinci de ani.

Suferă de mult timp? De când datează primele constatări?

Cam de două luni. Am patru bolnavi de acest fel, toate femei. La unele dintre ele există la origine un traumatism, o cădere pe spate pe o scară. La celelalte două, radiografia ne face să bănuim o etiologie pulmonară.

Există o atingere a vertebrei adiacente?

În nici unul din cazuri. În unul este a zecea, în alte două, vertebra a şasea dorsală. Sunt persoane adulte. La un copil şi la o tânără de douăzeci şi patru de ani, la origine se află un traumatism.

Într-un asemenea caz, trebuie să vedem – aceasta nu este, evident, cauza – dacă nu cumva într-un anumit loc plămânul nu are destul spaţiu, poate din cauza unei dilatări. Vom găsi, în acest caz, ceva în domeniul desfăşurării plămânului spre partea din faţă. Este vorba, foarte posibil, în acest caz, de un proces de îngustare, care are drept corespondent o expansiune în zona pulmonară. Poate nu chiar în plămâni, ci în os, într-o coastă. Acest fapt trebuie cercetat. Va trebui atunci găsit un remediu capabil să echilibreze formarea corpului uman. Noi dispunem de o substanţă deosebit de aptă pentru a compensa traumatismele. Este tabacul. Injectat sub formă diluată, el compensează deformările. Dacă vrem ca remediul să-şi poată desfăşura activitatea în mod liber în organism,

trebuie să-i asociem fosforul. Astfel, vom ajunge, cu siguranţă, la nişte vindecări. Acest lucru este sigur dacă pacientul are mai puţin de douăzeci şi opt de ani, dar nu este exclus să se obţină rezultate şi la o vârstă mai avansată, mai ales la femei. Iar dacă suntem în prezenţa unor naturi deosebit de rebele, trebuie să încercăm să le facem să se deschidă în mod artificial, să-şi pună în lucrare forţele de creştere, forţele vitale, pentru a activa efectele remediului. Acest lucru pot să-l indic în acest caz.

În legătură cu ceea ce s-a spus despre sifilis, aş dori să ştiu cum am putea remedia acele efecte nocive provocate de tratamentul cu mercur sau cu Salvarsan?

Le putem remedia în mod foarte eficace, când sunt cauzate de mercur, administrând pacientului în fiecare zi, sau la două zile, o baie foarte caldă şi făcându-l să transpire din abundenţă în vapori. Organismul este astfel solicitat să se apere împotriva mercurului. Trebuie ca această rezistenţă la mercur să pătrundă până în oase. Desigur, ştiţi cu toţii că în tratamentele cu mercur se poate pune în evidenţă, cu ocazia autopsiei, prezenţa picăturilor infime de mercur în oase. Băile calde fortifică organismul şi îi vin în ajutor. Aceasta se verifică prin faptul că apa din baie se înnegreşte din cauza mercurului eliminat. N-aţi constatat acest lucru? Trebuie să-l vedeţi! Căci nu se înţelege de ce apa este atât de neagră. Dacă nu se întâmplă aşa, ar trebui să-i dăm o baie arsenică, să adăugăm 5% apă arsenică în baie, în baia caldă, şi să verificăm dacă pacientul percepe bine mirosul de cerneală, dacă simte aceasta pe cale senzorială (lacună în text).

Ei bine, într-un asemenea caz, trebuie să instituim o post-cură. Căci mercurul poate fi eliminat aproape în

întregime, dar tendinţa distructivă pe care el a introdus-o se menţine. Să nu uităm că mercurul exercită o influenţă extrem de puternică asupra organismului: Ce este mercurul pentru organism? Dacă studiaţi dezvoltarea embrionară, veţi observa o dezvoltare ascendentă, de la celula-ou până la omul încheiat, şi veţi observa, de asemenea, o dezvoltare descendentă, ceva care cade, care distruge treptat. Ceea ce reglementează aceste distrugeri este natura mercurială a omului. Iar dacă dvs. sunteţi în prezenţa unui exces de forţe vitale, îl veţi putea înlătura cu ajutorul mercurului, care acţionează din punct de vedere constituţional asupra deconstrucţiei omului. Acest efect distructiv al mercurului trebuie să fie combătut în mod fizic. Post-cura constă în a recomanda persoanei respective să practice în mod regulat o ştiinţă absolut abstractă, de exemplu, să se constrângă o jumătate de oră pe zi la geometrie. A gândi în mod riguros, logic, a asocia şi a disocia ideile, acest lucru împrospătează spiritul şi trezeşte activitatea interioară – în sens opus abandonării pasive în faţa lumii –, şi el trebuie practicat multă vreme. Vă veţi elibera astfel bolnavii de forţele mercurului.

Găsim uneori, la femei, nişte induraţii mamare. Putem oare, fără pericol, să folosim injecţiile cu viscum, cu titlu preventiv, chiar dacă diagnosticul este îndoielnic?

Această profilaxie a provocat vreodată vreun prejudiciu?

Ne spuneaţi adineaori că acest remediu ar putea provoca ceva, în caz de utilizare improprie.

Noi folosim vâscul în mod absolut precis. Să presupunem că este vorba de o eroare de diagnostic, se poate întâmpla. Bineînţeles, dacă este pus diagnosticul şi este vorba de un început de cancer, vom acţiona în mod

profilactic. De îndată ce există o asemenea predispoziţie, profilaxia nu poate dăuna, dar să presupunem că este vorba de o eroare. Noi facem şapte injecţii succesive, apoi facem pauză. Dacă, într-adevăr, am comis o eroare, vom constata imediat apariţia unei tendinţe carcinomatoase care dispare imediat datorită injecţiilor următoare. Ceea ce vom fi provocat se va retrage printr-un proces identic. Dacă acţionăm cu prudenţă, este exclus să putem provoca vreun rău.

Dr. Koller: În cursul unei discuţii cu un vindecător, i-am spus că eu cred că viscum este adecvat vindecării cancerului. Da, mi-a spus el, dar trebuie să-i asociem ceva, şi anume cimbrişor, altfel nu putem vindeca. Cimbrişorul va face vindecarea posibilă.

Omul ştia aceasta din capul său?

Dr. Koller: El a cunoscut acest lucru din faptul că săvârşise o vindecare ciudată. O tânără devenise aproape oarbă şi l-a consultat. El este iridiolog. Modul în care procedează nu este clar. El avea 750 de soiuri de ceai. Este greu să discuţi cu asemenea oameni. Ceea ce te izbeşte la ei, este optimismul lor colosal. El spunea că am putea vindeca totul, chiar şi cancerul. El nu m-a întrebat cum procedăm noi, ci a spus doar: cu vâsc. Mi-a povestit că s-a plimbat într-o zi cu nişte prieteni, când a zărit un cireş purtător de vâsc. Copacul era răsucit, te făcea să te gândeşti la un cancer, omul şi-a spus atunci că vâscul trebuie să aibă virtuţi curative în caz de cancer.

Este sigur că vâscul este remediul specific al cancerului, nu putem afirma contrariul. Dar, dat fiind faptul că fiecare boală are un caracter diferit, din cauza constituţiei individuale a fiecărui organism, ar fi poate bine să adăugăm un complement. Este posibil ca el să fi obţinut vindecări cu vâscul. El nu îl foloseşte sub formă de

injecţii. În acest caz, este posibil să fie necesar un complement. Dar, sub formă de injecţii, vâscul este remediul specific. Însă trebuie să facem o deosebire, în funcţie de copacul de la care provine: stejar, cireş sau măr etc. Important este, de asemenea, să-i potenţăm efectul. Aţi fost atenţi la faptul că eforturile noastre nu vizează o simplă folosire a vâscului, ci că este necesar un aparat? Noi imprimăm sucurilor de vâsc o mişcare verticală, care trebuie să fie apoi traversată de o mişcare orizontal-circulară. (tabla 8 mijloc) Este vorba să ajungem la faptul ca sucul să curgă, picătură cu picătură, şi ca picăturile să fie traversate de sucul de vâsc în mişcare orizontal-circulară, pentru a face să ia naştere o structură particulară până în cele mai mici cercuri. În acest fel ia naştere ceea ce vindecă în vâsc. Desigur, vâscul în sine conţine deja nişte virtuţi curative, dar remediul cu adevărat specific se formează doar prin această procedură complexă. Căci carcinomul în stare pură este o boală specială, o boală circumscrisă, care nu este ca gripa, o boală asupra căreia vin să se grefeze tot soiul de lucruri. Este o boală specifică, necesitând un remediu special.

Faptul că un om descoperă acest lucru nu este interesant decât prin felul în care vi l-a povestit, care nu este altceva decât o mască, dar de care el nu este conştient, căci un asemenea om nu-şi dobândeşte cunoştinţele decât în somn. Alor Săi, Domnul nu le dăruieşte decât în somn, este adevărat. El visează în mod profetic că este în căutarea vâscului. Conversaţia are un rol absolut neînsemnat. Trebuie să ştim că în special pentru aceste boli este posibilă o puternică „ghicire a viitorului”; ne putem încrede în ea. Vă reamintesc cazul *dr. Schleich* [Nota 35]. Pacientul acestui doctor ştia că va muri în noaptea aceea.

Dr. Koller: S-a dovedit că el mai vindeca şi în alte feluri şi a spus că acest lucru nu a încetat să-l frământe; el nu credea că eu aş putea progresa.

El nu face injecţii. Dacă administrăm vâscul per os, nu atingem cancerul, atingem elementul sufletesc, atingem o malformaţie a corpul eteric, care se manifestă printr-un obstacol al senzoriumului. Nu putem vindeca prin vâsc pe cale bucală, ci doar cu ajutorul injecţiilor. Eu înţeleg ce spuneţi, el se teme să se angajeze pe această cale.

Cauza cancerului este aceeaşi la femeie ca şi la bărbat? Este ea diferită în partea superioară şi partea inferioară a organismului? Am impresia că remediul mi-a fost de folos în cancerul de stomac, dar nu în cancerul de uter. Rezultatul a fost clar în cancerele de stomac la bărbat, în timp ce în cele de uter, lucrurile se târăsc mult timp. În unele cazuri, nu le-am dat de capăt. Am injectat întotdeauna la periferia uterului.

Desigur, trebuie să facem deosebirea dintre o injecţie îndepărtată şi o injecţie apropiată de tumoare. Dacă vă apropiaţi mai mult de focar, rezultatele vor fi mai rapide decât dacă tumoarea este mai puţin accesibilă.

De uter ne putem apropia, stomacul este mai îndepărtat.

Exact, dar, pe de altă parte, comunicarea dintre suprafaţa organului este mai bună în cazul stomacului decât în cazul uterului. Uterul este un organ foarte intern. În schimb, diferenţa de rezultate nu are nimic de-a face cu sexul. Trebuie că există alţi factori. Trebuie să eliminăm toate cauzele de eroare. Este sigur că o parte din remediile noastre (aici nu este vorba de vâsc – *n.tr.fr.*) au avut reputaţia de a fi mai puţin eficace, deoarece, apărute

prin vechea metodă de preparare, se conservau mai puţin bine. Cred că în prezent nu se mai pune această problemă.

Pentru unele din remediile noastre, ne găsim încă în etapa încercărilor.

Am constatat că remediul nostru împotriva cancerului, aşa cum este el preparat în prezent, îşi pierde mult din eficacitate după un an, în timp ce este foarte eficace atunci când este preparat de curând. Aceasta este unul din cauzele de eroare pe care ar trebui s-o eliminăm şi de care trebuie să ţinem seama. Poate pentru cancerul de uter ar fi necesară o doză mai puternică.

Un participant pune o întrebare referitoare la o tânără atinsă de o alienare mintală, între optsprezece, nouăsprezece ani, acum în vârstă de douăzeci şi nouă de ani. Ea era un copil recalcitrant şi neascultător, acum este complet abrutizată. Ea era deosebit de dezlănţuită în timpul ciclului menstrual. Pe măsură ce se abrutiza, ea devenea obeză şi are acum 97 de kg. Ea era, deci, înainte de boală, un copil dificil. Tulburările s-au accentuat între douăzeci şi opt, douăzeci şi nouă de ani, abrutizarea făcând loc, în momentul menstruaţiei, agitaţiei maniacale ce necesita folosirea cămăşii de forţă. Apoi, abrutizarea şi îngrăşarea au mers crescând, ciclul menstrual fiind regulat. I s-a administrat un extract tiroidian care i-a redus abrutizarea şi obezitatea.

Aceste simptome arată că ea a suferit o slăbire considerabilă a organizării Eului. Într-un asemenea caz, trebuie să fortificăm, de fapt, organizarea Eului printr-o cură de silice aplicată în două feluri: pe cale internă şi sub formă de băi. Equisetum ar fi, de asemenea, un bun remediu. În acest fel se vor obţine, probabil, nişte rezultate.

Acum doi ani a primit silice, dar nu sub formă de băi, fără rezultate.

Aş acorda o mare importanţă acţiunii silicei sub formă de băi, care îi conferă o acţiune specifică. Situaţia ritmică particulară creată de silice ar frâna formarea grăsimilor, şi ar combate abrutizarea, ar face ca bolnava să fie mai socială, dar s-ar putea, de asemenea, ca starea ei să opună o rezistenţă faţă de absorbţia siliciului. În acest caz, ar trebui să încercaţi cu săruri de fosfor, fosfat de potasiu înalt dinamizat, pentru ca să repună lucrurile în mişcare.

Altă întrebare.

Să se folosească silicea în a şasea zecimală, sub formă de cuarţ, pe cale internă. Să se folosească Equisetum, sub formă de băi.

Întrebare referitoare la un neurastenic. Tulburările au dispărut după injecţiile cu acid formic, dar s-a produs o recădere în acest an, asupra căreia injecţiile cu acid formic au rămas fără efect. În cele din urmă, am comis o eroare, procedând la ablaţiunea unei unghii încarnate de la degetul mare al piciorului, ceea ce a provocat o agravare. Am încercat din nou cu acid formic, fortificat cu silice, dar fără succes. Durerile au devenit intolerabile, iradiind dinspre laba piciorului spre pulpă. Ele sunt variabile, au un caracter ritmic. A trebuit să recurg la morfină în mod intensiv. Abia îl atingeam pe bolnav, pentru a menţine durerile la un nivel suportabil. Bolnavul nu mai putea dormi. Rămânea aşezat, ţinându-şi piciorul, plângându-se de dureri atroce. Am încercat cu băi alternante. A trebuit să se decidă la o amputare la jumătatea pulpei. Întreb acum, pentru că procesul începe la celălalt picior. Ce-i de făcut?

Trebuie descoperită cauza primară.

Bolnavul consideră că este legată de activitatea sa militară. El purta încălţăminte nepotrivită. Are patruzeci şi şapte de ani şi a fost adesea constrâns să se culce în locuri umede.

Durerile n-au început în abdomen? Este posibil ca boala să fie consecutivă unei deformări la nivelul intestinului, să fi fost atins de o schijă de obuz sau să fi căzut de pe cal, să se fi lovit undeva. O asemenea deformare a intestinului are particularitatea de a migra înspre partea inferioară şi de a provoca nişte tulburări ca cele pe care le-aţi descris. Ea atinge mai întâi un picior, apoi sare la celălalt. Aceasta se termină de obicei printr-o tuberculoză osoasă. Dacă acesta este cazul, se poate obţine un rezultat cu remediul contra deformărilor, cu Tabacum, în acest caz sub formă de spălături [Nota 36]

El fumează mult.

Nu are nici o legătură. Fumul de tutun nu are acelaşi efect ca tutunul administrat sub formă de spălătură, în diluţie înaltă. Efectul asupra organismului este total diferit. Când este fumat, tutunul nu poate exercita această acţiune antideformantă.

Este vorba de un băiat de unsprezece ani, care a învăţat să umble la un an şi, un pic, şi să vorbească. Cu puţin înainte de a împlini doi ani, el a fost cam prea aproape de un loc unde se făceau exerciţii de tras cu tunul. Ca urmare, el a devenit surdo-mut. Limbajul său este o bolboroseală ininteligibilă. Este complet surd. Se poate face ceva? El merge, şi chiar are un aer foarte inteligent.

În afară de surdo-mutitate, nu cumva mai are şi alte tulburări? Cum reacţionează la impresiile vizuale?

Absolut normal. Singurele tulburări se referă la auz și la vorbire.

Cum este a doua serie de dinți?

Absolut normală, pentru șapte ani și jumătate.

Putem presupune că, într-un fel oarecare, a fost distrusă vitalitatea nervului auditiv. Se obțin, totuși, niște rezultate, cu Edelweiss (floarea de colț), în a șasea, apoi în a zecea zecimală, pentru a revitaliza nervul auditiv. Eșecurile se referă mai ales la pacienții relativ în vârstă, nu la tineri. Cred că ar trebui să încercați. Este, desigur, foarte dificil de remediat această devitalizare nervoasă, dar putem, eventual, obține niște rezultate cu Edelweiss.

Este vorba de o pacientă care a suferit un șoc în timpul războiului. Ea își credea logodnicul mort. Era singură acasă și nu putea vorbi despre aceasta nimănui. De atunci, este epileptică. Crizele, absolut tipice, cu mușcarea limbii, încep înainte de ciclu. De îndată ce apare ciclul, crizele încetează. Deși crizele nu apar decât la apropierea ciclului, ea a fost internată într-un așezământ pentru epileptici.

Cum este îngrijită?

(*Răspunsul lipsește*.)

Începeți, în acest caz, cu Belladonna. Dacă nu acționează, prescrieți Cladonia rangiferina (lichenul de ren), în D6, și la urmă procedați la niște injecții cu Amanita muscaria (Agaricus muscarius). Într-un asemenea caz, când nu vezi pacienta, este greu să spui ceva precis. Multe cauze sunt posibile.

Întrebare referitoare la un bărbat de cincizeci de ani, care a suferit niște încercări în trecut. Timp de unsprezece ani a suferit de reumatisme articulare, boală de care a

murit fratele lui. Există şi astăzi o modificare a genunchiului stâng. Până acum doi ani, sângele i se urca la cap. Acum doi ani, lucrurile au luat o altă turnură. El s-a îngrăşat şi puseurile de congestie a capului au dispărut, dar a apărut ceea ce el califică drept astm. Abia respiră când vorbeşte. Se pare că bronhiile sunt în cauză.

El are patruzeci şi opt de ani. Urcarea sângelui spre cap a devenit acum o urcare înspre torace. Nu sunt semne trecătoare de cianoză?

Este posibil.

Este foarte probabil ca la acest om transformarea oxigenului în dioxid de carbon să fie excesivă, astfel încât să aibă întotdeauna prea mult dioxid de carbon în sânge. Vedeţi dacă nu se simte mai bine într-o atmosferă bogată în oxigen. Dacă este aşa, lucrurile sunt clare. Acest pacient produce prea mult gaz carbonic. Care este profesia lui?

(*răspuns: inginer*)

Trebuie să-i daţi silice în prima zecimală, până la 5%, şi să-l invitaţi să practice o activitate spirituală în jumătatea de oră care urmează administrării silicei. El va putea să-şi amelioreze în acest fel starea şi să-şi reducă producţia excesivă de gaz carbonic.

Este momentul să ne oprim.

Cred că acest mod de a pune întrebările nu este fecund. Răspunsul interesează un participant izolat, ceilalţi nu se aleg de aici cu mare lucru. Întrebările ar trebui să aibă un caracter mai general. Mâine am putea proceda altfel. Ce credeţi dvs., Dr. Steiner?

Sunt gata să primesc toate solicitările. Orice întrebare poate constitui obiectul unei conferinţe. Aş fi putut vorbi până acum despre prima întrebare, dar n-aş fi mulţumit decât un singur participant. Cred că este bine să

vorbim despre subiecte variate. Puţin contează că noi suntem sau nu satisfăcuţi, dacă auditoriul este mulţumit.

Găsesc că modul de a proceda se aseamănă cu ceea ce se desfăşoară într-o clinică universitară. Modul de a pune întrebarea nu permite să se răspundă la celeilalte probleme: aceea a dezvoltării comprehensiunii.

Răspunsul ar veni imediat dacă întrebarea ar fi pusă în acest sens. Aşadar, începând de mâine, o întrebare despre aceasta. Nu cred că ar fi inutil s-o satisfacem. Răspunsurile date trebuie să satisfacă auditoriul.

Ati putea să ne spuneţi ceva despre aprofundarea diagnosticului? Putem să ne facem o mulţime de idei despre un pacient şi suntem confruntaţi cu dificultatea de a alege o conduită. Nu putem rezolva problema în mod intelectual, decizia este un act de voinţă. De unde, întrebarea mea: Nu putem refula acest impuls de voinţă intelectual, pentru ca soluţia să ne fie dată? Puteţi spune ceva despre acest lucru?

Vă gândiţi la modul de a face diagnosticul mai clar?

Ni se oferă diferite posibilităţi de tratament. Nu ne putem decide pentru un remediu vegetal sau mineral. Ar trebui să avem posibilitatea de a aborda pacientul pornind de la nişte motive mai profunde şi să topim toate reprezentările într-un tot, pentru a şti ce este just.

Mâine o să ne imaginăm ceva, pentru a dezvolta un diagnostic ideal.

CONVORBIRI CU MEDICII
A TREIA CONVORBIRE

Dornach, 23 aprilie 1924 (Note fragmentare)

În legătură cu întrebarea Dr. *Husemann*, am hotărât să vă expunem două cazuri, extrase din cartea ce va fi în curând publicată, prin strădaniile *Dr. Wegman* [Nota 37]. Vom încerca apoi să răspundem întrebării dvs. V-aş ruga să păstraţi cea mai deplină discreţie despre cele pe care vi le voi relata, căci aceste cazuri fac parte, integral, din lucrarea în curs de apariţie.

Aceste cazuri îşi propun să arate cum să ajungem de la diagnostic la terapie. Antroposofia vrea să vă facă să înţelegeţi tocmai acest lucru. În această carte, noi ne exprimăm în toată libertatea în mod antroposofic.

Dr. Wegman citeşte din: ***Elemente de bază pentru o extindere a artei vindecării***, p.123 şi următoarele: „Cazul nr.4":

„*Este vorba despre o fetiţă care a fost adusă de două ori la Clinică, mai întâi la vârsta de patru ani, apoi, la cinci ani şi jumătate. Împreună cu mama ei şi sora acesteia.*"

Prezenţa mamei şi a surorii este importantă, o să vedeţi imediat de ce.

„Diagnosticul a condus de la boala fetiţei la aceea a mamei, ca şi a mătuşii. Iată ce am putut constata, referitor la fetiţă: e vorba de o geamănă, prematură cu şase săptămâni, celălalt copil fiind născut mort. La şase săptămâni, fetiţa s-a îmbolnăvit, a ţipat teribil şi a fost dusă la spital. S-a pus diagnosticul de spasm al pilorului. Fetiţa a fost hrănită în parte de către o doică, în parte, în mod artificial. La opt luni, părăseşte spitalul. Acasă, ea prezintă, din prima zi, o criză de convulsii, care apar zilnic în timpul

primelor două luni. Fetița se înțepenea și avea ochii dați peste cap. Înainte de criză, era anxioasă și plângea. În același timp, ea se uita cruciș cu ochiul drept și voma înainte de a se declara criza. La doi ani și jumătate, o nouă criză, durând cinci ore. Din nou, fetița se înțepenea și zăcea ca moartă. La patru ani, s-a produs o criză de o jumătate de oră. S-a semnalat, pentru prima oară, concomitența febrei. După convulsiile survenite după reîntoarcerea de la spital, părinții au constatat o paralizie a brațului drept și a piciorului drept. La doi ani și jumătate, fetița a făcut primii pași. Ea nu putea merge decât cu piciorul stâng și pe dreptul îl târa. Brațul drept rămânea și el inert. Fetița era încă în această stare când ne-a fost adusă.
Se punea problema să verificăm ce era cu elementele de organizare ale acestui copil. Am încercat să facem acest lucru independent de sindromul pe care îl avea. S-a dovedit că era vorba despre o puternică atrofie în anumite părți ale corpului eteric, foarte puțin receptiv la influența corpului astral."

Aceasta este, în linii mari, anamneza. Suntem în prezența unui corp eteric atrofiat în multe locuri și care nu acceptă influența corpului astral în zonele atrofiate. Există niște lacune în corpul eteric (vezi desenul). În locurile unde corpul eteric este atrofiat, corpul astral nu pătrunde. Aceasta era situația în diferite locuri ale organismului.

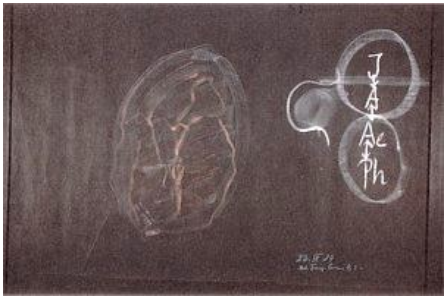

Tabla 9

„În corpul eteric, regiunea hemithoraxului drept era ca paralizată. În schimb, apărea un fel de hipertrofiere a corpului astral din regiunea gastrică."

E necesar să folosim nişte expresii neobişnuite, aşa cum e folosit termenul de hipertrofie pentru un exces de activitate.

„Era vorba acum să punem în acord sindromul clinic cu aceste observaţii. În mod incontestabil, stomacul este foarte acaparat de corpul astral în cursul digestiei, stânjenită la trecerea din intestin în vasele limfatice, din cauza paraliziei corpului eteric. Astfel, sângele este subalimentat. Trebuie să vedem în greţuri un simptom deosebit de important. Se produc spasme întotdeauna când corpul eteric se atrofiază şi când, fără intermediul corpului eteric, corpul astral dobândeşte o influenţă directă asupra corpului fizic."

E vorba aici de ceva primordial. Manifestările spasmodice sunt cauzate de o iregularitate a relaţiei dintre corpul astral, corpul eteric şi corpul fizic. Trebuie să ne reprezentăm că, în mod normal, corpul astral nu acţionează asupra corpului fizic decât prin intermediul

corpului eteric. Dacă există asemenea locuri atrofiate, corpul astral acționează în mod direct asupra corpului fizic, corpul eteric fiind exclus. Acesta este cazul de fiecare dată când există crampe. Se știe că acolo unde sunt crampe, corpul eteric nu-și mai joacă rolul său de mediator între corpul astral și corpul fizic.

„Este ceea ce există într-un grad extrem la această fetiță. Dacă această stare persistă în timpul creșterii, cum a fost cazul aici, lipsesc acele procese care fac ca sistemul locomotor să devină apt pentru a primi în mod normal impulsurile de voință. Este ceea ce se exprimă la această fetiță prin hemiplegia dreaptă. Trebuia să facem atunci legătura dintre starea fetiței și starea mamei. Aceasta are treizeci și șapte de ani. Ea ne spune că la treisprezece ani atinsese înălțimea ei de adultă. Dinții i s-au stricat de timpuriu."

Reținеți că de la treisprezece ani ea n-a mai crescut. Întreaga ei creștere s-a încheiat la pubertate.

„Când era copil, ea a suferit de reumatism articular și pretinde că a fost rahitică. Cu ciclu menstrual apărut destul de timpuriu. Ea declară că a avut o afecțiune renală la șaisprezece ani, precum și stări spasmodice. La douăzeci și cinci de ani, o constipație prin spasme ale sfincterului anal care a trebuit să fie dilatat. Și acum se mai plânge de spasme la evacuare. Asemănarea dintre starea fetiței și aceea a mamei se impune la prima vedere, și fără deducție logică, pornind de la simptome. Dar ea apare sub o formă atenuată. Trebuie să ținem seama de faptul că între schimbarea dinților și pubertate corpul eteric suferă o evoluție specială. Aceasta apare la bolnava noastră sub forma unei stagnări a creșterii la pubertate, forțele de care dispune corpul eteric fiind slabe. O dată cu pubertatea, începe dezvoltarea deosebită a corpului astral, a cărui

hipertrofiere invadează atunci corpul eteric şi exercită o stăpânire prea puternică asupra organizării fizice."

Acesta este tipul mamei şi al fetiţei, dominaţia corpului astral asupra fizicului este prea puternică.

„Acest lucru îl revelează stagnarea în creştere la treisprezece ani. Totuşi, pacienta nu e pitică, ci mai curând foarte înaltă, pentru că forţele eterice, slabe, într-adevăr, dar neconţinute în corpul astral, au provocat o creştere de volum puternică a corpului fizic. Aceste forţe nu mai puteau interveni în mod normal în funcţiile corpului fizic. Este ceea ce s-a arătat mai târziu în reumatismul articular şi pe urmă în spasme."

Reumatismul articular acut provine dintr-o dominaţie directă a corpului astral asupra corpului fizic la nivelul articulaţiilor. Această dominaţie dă naştere unor stări inflamatorii acolo unde se pot instala. Avem de-a face, astfel, fie cu nişte crampe, fie cu nişte inflamaţii.

„Din cauza slăbiciunii corpului eteric, acţiunea corpului astral asupra corpului fizic este deosebit de puternică. Această acţiune e deconstructivă. În condiţiile normale ale vieţii, ea este compensată de forţele constructive ale somnului, când corpul astral se separă de corpurile fizic şi eteric. Corpul astral se separă de corpurile fizic şi eteric. Când corpul eteric este prea slab, se produce un exces de deconstrucţie. Acesta este cazul bolnavei noastre, ai cărei dinţi au avut nevoie, deja la doisprezece ani, de prima plombă."

Dominaţia prea intensă pe care o exercită corpul astral provoacă o puternică deconstrucţie; corpul fizic şi corpul eteric edifică, pe când corpul astral şi organizarea Eului, distrug. Un exces de deconstrucţie se manifestă prin prezenţa unor obturaţii dentare. După fiecare sarcină, dinţii sunt deterioraţi.

„Dinţii se deteriorează şi mai mult de fiecare dată când corpul eteric este solicitat, mai ales în timpul sarcinii. Slăbiciunea corpului eteric, în privinţa legăturii sale cu corpul astral, se manifestă mai ales în visele frecvente, somnul fiind bun la această bolnavă, în ciuda tuturor anomaliilor."

Când articularea dintre corpul astral, corpul eteric şi corpul fizic este perfect regulată, nu există o abundenţă de vise. De îndată ce corpul astral predomină, din cauza unei slăbiciuni a corpului eteric, visele devin frecvente şi însufleţite. Pe de altă parte, corpul astral fiind puternic, el se retrage cu uşurinţă, iar somnul este sănătos.

„Slăbiciunea corpului eteric se manifestă şi prin desfăşurarea în corpul fizic a unor procese străine, nestăpânite de corpul eteric, apariţia în urină a albuminei, a unor cilindri hialini şi a sărurilor."

Acestea sunt nişte produse de descompunere care se formează din cauza hipertrofiei corpului astral. Trebuie să le cercetăm întotdeauna în caz de hipertrofie a corpului astral.

„Înrudirea acestor procese morbide cu cele ale surorii mamei este remarcabilă. Rezultatul raportului dintre părţile constitutive ale fiinţei umane este, la aceasta, aproape acelaşi: corp eteric slab, de unde predominanţa corpului astral. Dar însuşi corpul astral e mai slab decât acela al surorii sale. De aici rezultă, ca la aceasta din urmă, apariţia precoce a ciclului, dar, în loc de inflamaţii, apar doar dureri, rezultate dintr-o iritare a organelor, a articulaţiilor, de exemplu."

Acest lucru e demn de toată atenţia. Constituţia patologică este aproape aceeaşi la mamă şi la fetiţă. Sora prezintă aceleaşi tendinţe, dar simptomele sunt atenuate, am putea spune: miniaturizate.

„Corpul eteric trebuie să fie deosebit de activ pentru ca viaţa articulaţiilor să fie normală. Dacă activitatea corpului eteric este slabă, aceea a corpului fizic predomină, ceea ce se traduce aici prin edem şi artrită cronică. Preferinţa pentru alimentele zaharate, care stimulează senzaţiile corpului astral, indică o slăbiciune a acestuia, prea puţin activ asupra senzaţiei subiective."

Este ceva foarte interesant. Pentru a stabili un diagnostic, trebuie să întrebăm care sunt preferinţele omului respectiv: Dulce sau amar. Caută el impresii senzoriale? Unii bolnavi fac dovada unei slăbiri a simţului mirosului. Toate acestea arată că în acest caz corpul astral trebuie să fie solicitat într-un anumit mod. Această predilecţie a corpului astral dovedeşte că el nu este angajat. De îndată ce primeşte ceva dulce, el este angajat.

Dacă, în plus, corpul astral este epuizat prin activităţile zilei, şi dacă slăbiciunea persistă, durerile cresc. Este lucrul de care se plânge bolnava. Similitudinea stării patologice a celor trei paciente ne-a condus la antecedentele ereditare ale celor două surori şi, în special, la bunica fetiţei. La ea trebuie căutată cauza. Dezechilibrul dintre corpul astral şi corpul eteric la cele trei bolnave nu poate rezulta decât din aceeaşi stare la bunică. Această anomalie trebuie că se datorează proastei dezvoltări, de către corpurile astral şi eteric, a învelişurilor foetale, în special a alantoidei.

Acest caz este deosebit de interesant, pentru că el revelează faptul că adevărata cauză constă în dezvoltarea insuficientă a alantoidei la bunică. Starea întregului corp astral – care se manifestă într-un mod mai vehement la mamă, mai puţin la a doua – ne conduce la bunică. Această stare nu se referă la o parte, ci la întreaga constituţie a

corpului astral şi provine din această formaţiune ciudată, de la alantoidă, în cursul perioadei embrionare.

Este vorba aici de o constatare ocultă pe care suntem obligaţi s-o acceptăm. Dar, o dată constatarea făcută, manifestările izolate pot fi verificate. Trebuie, categoric, să ne obişnuim să verificăm mergând înapoi, din cauză în cauză. Acumularea de simptome nu oferă decât o imagine vagă.

„Dezvoltarea insuficientă a alantoidei trebuie căutată la cele trei bolnave. Am stabilit-o doar prin metodele ştiinţei spirituale. Alantoida fizică se metamorfozează, devenind spirituală, în aptitudini dinamice ale corpului astral."

Aceasta este o completare, noi nu putem decât indica, de exemplu, principiul alantoidei, care, şi ea, nu poate fi decât embrionară. Toate anexele embrionare eliminate la naştere există, la om, după naştere, în calitate de părţi constitutive superioare. Ceea ce există în mod fizic ca anexă la embrion, există, din punct de vedere spiritual, la adult, şi alantoida nu este altceva decât echivalentul din timpul perioadei embrionare.

„O alantoidă degenerată provoacă deficienţa activităţii corpului astral, mai ales la nivelul organelor motrice. Toate acestea există la cele trei bolnave. Putem, într-adevăr, trage concluzia asupra alantoidei din constituţia corpului astral."

Astfel, noi trebuie să ştim că amniosul este echivalentul fizic al corpului eteric, alantoida – al corpului astral, iar chorionul – al organizării Eului, la adult.

„De aici putem vedea că remarca noastră asupra antecedentelor ereditare nu este o deducţie fantezistă, ci rezultatul unei observaţii de ştiinţă spirituală reală.

Celor care ar putea fi iritaţi de acest adevăr, le vom spune că demonstraţiile noastre nu provin din gustul pentru paradox, ci din dorinţa de a nu priva pe nimeni de cunoaşterea unui fapt, o dată ce aceasta a fost dobândită. Ideile despre ereditate vor rămâne întotdeauna obscure şi mistice, dacă ne temem să admitem, în succesiunea generaţiilor, transformarea elementului fizic în spiritual şi invers.

Din punct de vedere terapeutic, o observaţie de acest fel nu poate, într-adevăr, decât să ne conducă la a ne face o idee despre punctul unde trebuie să aplicăm tratamentul."

Să trecem acum la terapeutică.

„Dacă situaţia surorii nu ne-ar fi atras atenţia asupra aspectului ereditar, dacă am fi observat doar anomalia relaţiilor dintre corpul eteric şi cel astral, am fi administrat nişte medicamente care să acţioneze asupra acestor două părţi ale fiinţei umane. Dar, în cazul despre care este vorba, aceste remedii ar fi rămas fără efect, căci răul, durând deja de mai multe generaţii, este prea profund pentru a fi reparat prin înşişi aceşti constituenţi ai organizării umane."

E deosebit de important să ţinem seama de acest caz: el se leagă de ceea ce s-a spus ieri. Dacă ne mulţumeam cu simpla constatare: corpul astral şi cel eteric nu se articulează în mod armonios, şi prescriam un remediu sau altul, atunci n-am fi obţinut nici un rezultat. Dacă ne întoarcem în mod riguros la cauză, terapia va fi mai decisivă. Prin faptul că atenţia ne-a fost îndreptată de la constatările imediate spre şirul generaţiilor, ne-a fost oferită posibilitatea de a realiza o terapie mai riguroasă.

„Într-un asemenea caz, trebuie să acţionăm asupra organizării Eului; aici trebuie să facem să acţioneze tot ceea ce poate fortifica şi armoniza corpurile eteric şi astral.

Putem obţine acest rezultat dacă ajungem să influenţăm organizarea Eului prin nişte stimulări destul de accentuate ale organelor de simţ. (Stimulările senzoriale acţionează asupra organizării Eului.)
Cu fetiţa, am procedat în felul următor: am aplicat la mâna dreaptă un bandaj cu un unguent de Pyrită 5%, şi am pus să i se facă o frecţie, în acelaşi timp, a jumătăţii stângi a capului, cu un unguent de Amanita Caesarea."

Iată tratamentul: Acţiunea piritei, a sulfurii de fier, este evidentă. Pirita ne dă posibilitatea să acţionăm simultan asupra corpului astral şi asupra corpului eteric şi să le armonizăm. Trebuie să acţionăm în aşa fel încât să apropiem corpul astral şi corpul eteric unul de altul, astfel vom vindeca. Şi trebuie să folosim nişte remedii care să depăşească imediatul, căci boala ţine de generaţii.

„În uzaj extern, Pyrita, compus al fierului cu sulful, are drept efect de a stimula organizarea Eului în sensul de a face mai activ corpul astral şi de a-i mări afinitatea pentru corpul eteric. Substanţa de Amanita Caesarea, cu conţinutul ei special de azot organizat, are ca efect ca din cap să pornească o influenţă care, prin intermediul organizării Eului, face corpul eteric mai activ şi măreşte afinitatea acestuia pentru corpul astral. Tratamentul a fost completat prin euritmie curativă, care pune într-o activitate vie organizarea Eului ca atare. În acest fel, ceea ce s-a aplicat în uzaj extern este dirijat spre profunzimile organismului. Procesul terapeutic astfel amorsat a mai fost consolidat prin nişte remedii destinate sensibilizării corpului astral şi a celui eteric, în special faţă de influenţa organizării Eului. În secvenţe ritmice, zi de zi, i s-au dat, în plus, băi cu un decoct de Solidago, s-au făcut frecţii ale spatelui cu un decoct de Stellaria media şi, pe gură, i s-au administrat ceaiuri de scoarţă de salcă (având acţiune,

îndeosebi, asupra receptivităţii corpului astral) şi cu Stannum în 0,001% (care face mai receptiv corpul eteric, mai ales); pe lângă acestea, i-am dat suc de mac în doză slabă, pentru a permite organizării proprii, afectate, să se estompeze şi să se deschidă efectelor curative.

În cazul mamei, am recurs mai mult la acest din urmă tratament. Căci, fiind din precedenta generaţie, ea a fost mai puţin atinsă de forţele ereditare. La fel şi cu sora mamei.

În timp ce fetiţa mai era încă în Clinică, am putut constata că ea a devenit mai uşor de condus şi că starea ei sufletească se ameliorase. Ea devenise, de exemplu, mai ascultătoare. Cât despre mişcările pe care ea nu le putea executa de obicei decât cu mare stângăcie, ea se arăta mai îndemânatică. Mai târziu, s-a petrecut o mare schimbare. Ea a devenit mai calmă, iar excesul de mişcări involuntare a scăzut. Astfel, ea a devenit destul de îndemânatică pentru a se putea juca singură. Iar în domeniul sufletesc, încăpăţânarea a dispărut."

Poate aveţi o remarcă de făcut? În felul acesta, se trece de la diagnostic la terapie. Ajungem, astfel, să recurgem la părţile constitutive superioare ale naturii umane. La punctul de pornire, există un anumit tablou patologic, la punctul de sosire, în acest caz, iată ce apare: Organismul bolnav este supus unui proces care merge într-o anumită direcţie. Este vorba de a inversa direcţia. Prin faptul că percepem în mod obiectiv procesul, ajungem să-l inversăm, realizând că nu un organ izolat, ci întreg interiorul omului este în relaţie cu ceea ce se petrece în afara lui în lume.

Astfel, poate aţi vrea să ştiţi cum să remediaţi o deficienţă oarecare, să zicem, a vezicii biliare. Trebuie să studiaţi problema în procesul său invers, în exterior, şi,

cel puţin, să recurgeţi la acest proces invers. Dacă recunoaştem un proces ca proces de „dus", îl vom recunoaşte pe celălalt ca proces de „întors", şi avem un circuit închis. Mai există vreo întrebare?

Ajungem uneori la un diagnostic, în cazul unor adulţi, al unor persoane foarte vii din punct de vedere sufletesc. Am încercat aceasta şi la copii, dar am impresia că am mers prea departe în acest gen de diagnostic.

Credeţi că n-aţi ajuns la ce aţi sperat bazându-vă pe elementul sufletesc? Acest lucru poate fi adevărat sau fals. Depinde de măsura în care ajungem să scoatem de la copil cele de care avem nevoie, dacă este comunicativ sau nu, şi de memoria sa şi, în cele din urmă, de conţinutul sufletesc a ceea ce am obţinut, de autenticitatea acestui conţinut. În principiu, copilul poate revela nişte lucruri foarte importante, mai ales în caz de manifestări sufleteşti intense. Când ţinem seama de ceea ce este propriu copilului, şi când el ne povesteşte nişte manifestări sufleteşti percepute intens, putem sesiza dezordinile din profunzime. Ele sunt întotdeauna echivalentul acestora. Trebuie să privim întotdeauna fiecare caz în mod individual.

Este relativ uşor să pătrundem în elementul sufletesc al adulţilor, când cunoaştem organismul sufletesc ca atare, şi ştiind că pacientul ne povesteşte vrute şi nevrute. Continuăm. La început, ceea ce spune pacientul nu corespunde, cel mai adesea, realităţii. La un moment dat, trebuie să intervenim. Descoperim, în general, ceva adevărat. Dacă acest lucru a fost sesizat, putem continua. Trebuie să verificăm dacă lucrurile se confirmă: „vulturul nu poate avea gheare de struţ" şi, la fel, faptele sufleteşti se potrivesc. Trebuie să-l conducem pe pacient. Până în momentul în care intervenim, trebuie

să ne prefacem ca şi cum n-ar fi nimic. Dacă intervenim în momentul în care ceea ce afirmă el este adevărat, îl vom face atunci foarte atent la ceea ce nu poate fi adevărat. Realizăm astfel un fel de organism sufletesc care ne dă multe informaţii despre organismul trupesc. Poate fi, astfel, de folos să ne bazăm pe un diagnostic sufletesc.

Un participant intervine.

Direcţia pe care aţi indicat-o ieri este următoarea: Eu pun un diagnostic, am acum diagnosticul în minte. Știu că dacă apare acesta, apar şi remediile, eu pot face o alegere între ele. Aţi vrea să ştiţi cum să alegeţi? Singurul răspuns care se poate da este următorul: Dacă sunt în situaţia de a alege între mai multe remedii, aceasta înseamnă că diagnosticul nu este pus în mod categoric, trebuie să-l mai nuanţez, până când ajung la un remediu precis. În principiu, nu există alegere liberă. Aveţi, într-adevăr, mâna bună, acest caz m-a surprins. A ajunge de la constituţia unui copil la alantoida bunicii, aceasta nu se întâlneşte prea frecvent într-un diagnostic. Acest motiv m-a surprins mult. Pe de altă parte, rezultatul arată că trebuie să ne străduim să ajungem la cauza iniţială.

Dr. Wegman citeşte cazul al cincilea din cartea citată:

„O femeie de douăzeci şi şase de ani a venit în Clinica noastră suferind de sechele grave în urma unei gripe, cu atingere cataralĕ a plămânului, în 1918, precedată de o pleurezie, în 1917. De la această gripă, nu mai ajungea să se restabilească cu adevărat. În 1920, ea era foarte slăbită, firavă, cu o uşoară febră şi transpiraţii nocturne. Puţin după gripă, începuse să sufere de dureri de rinichi, care au crescut până la sfârşitul anului 1920. Apoi, însoţită de nişte dureri violente, s-a declarat o deformare a coloanei lombare. S-a mai produs şi o umflare a arătătorului drept. O cură de repaos la pat ameliorase oarecum durerile de

spate. Când bolnava a venit la noi, ea avea un abces migrator în şoldul drept. Abdomenul îi era balonat, cu puţină ascită şi zgomote catarale în vârful plămânilor, atât la stângul, cât şi la dreptul. Digestia şi pofta de mâncare sunt bune. Examinarea cu ajutorul metodelor ştiinţei spirituale a revelat o hipersensibilitate a corpului astral şi a organizării Eului. O anomalie de acest fel se exprimă în primul rând în corpul eteric, în aşa fel încât el nu-şi îndeplineşte funcţiile proprii, ci devine o replică a funcţiilor astrale."

În acest caz foarte interesant, corpul eteric este atât de slab, încât el nu-şi îndeplineşte propriile funcţii, ci se comportă ca o matriţă, ca o ceară în care corpul astral îşi imprimă propriile funcţii. Avem aici un corp eteric care s-a deghizat, oarecum, acţionând ca un corp astral. Aceasta este situaţia.

„Funcţiile astrale merg în sensul deconstrucţiei. Vitalitatea şi procesele normale din organele fizice ar trebui, deci, să se arate atrofiate. Această stare e întotdeauna legată de nişte procese întru câtva exterioare omului, care se desfăşoară în organismul uman."

Este un fapt pe care trebuie să-l reţinem neapărat. Tot ceea ce pătrunde în organism – să spunem, pur şi simplu, între limitele pielii – şi oricare ar fi starea fizică a acestei substanţe, chiar un gaz, chiar căldura, trebuie să sufere o transformare. Nimic din ceea ce se află în interiorul organismului nu se aseamănă cu ceea ce se află în afara lui. Organizarea umană trebuie să transforme tot ceea ce provine din exterior. Nici un proces caloric nu trebuie să se desfăşoare în organism la fel ca într-o piatră, în cazul căreia căldura traversează, pur şi simplu, piatra, şi o încălzeşte. Dacă suntem încălziţi din exterior ca un corp anorganic, această căldură este atât de profund

transformată, încât ea este în întregime impregnată de viaţă. În caz de răceală, de răceală şi în privinţa organelor interne, acest lucru nu provine din interior, ci dintr-o stare termică impusă din exterior.

Acest lucru se referă şi la metabolism. Când în organism pătrunde o substanţă, ea trebuie să fie transformată până în procesele sale cele mai intime. Un hidrat de carbon, de exemplu, este absorbit, el mai suferă încă o transformare în organism. Procesul carbon – hidrogen – oxigen care se efectuează în exterior, nu trebuie să se producă în mod identic în interior. În interior, el ar fi un proces străin. Aceasta este originea principală a bolilor metabolismului, care provoacă depuneri, sedimente. De fapt, toate acestea rezultă din faptul că omul nu creează el însuşi procesele calorice, din cauză că procesele care iau naştere sunt cele proprii materiei, deoarece organismul este prea slab într-un anumit loc. Astfel, când organizarea Eului e prea slabă, grăsimile absorbite nu sunt în mod convenabil transformate. Dacă organizarea astrală e prea slabă, hidraţii de carbon nu sunt în mod adecvat transformaţi. Dacă organizarea eterică e prea slabă, atunci albuminele nu vor fi transformate în mod adecvat. Trebuie să ţinem seama de aceste lucruri.

„De aici provin abcesul migrator, durerile dorsale, balonările, simptomele catarale ale plămânilor şi, de asemenea, proasta asimilare a albuminei. Se pune problema, pentru terapie, să diminuăm sensibilitatea corpului astral şi a organizării Eului. Obţinem acest rezultat administrând acid silicic, care fortifică întotdeauna forţele proprii în raport cu hipersensibilitatea. Silicea fortifică, aşadar, forţele proprii în ceea ce priveşte sensibilitatea. Ceea ce am făcut în acest

caz, administrând în alimente şi sub formă de spălături acid silicic triturat. Am redus, de asemenea, hipersensibilitatea, aplicând nişte cataplasme cu muştar asupra regiunii dorso-lombare. Eficacitatea acestora provine din faptul că aceste cataplasme preiau sensibilitatea asupra lor şi descarcă în felul acesta corpul astral şi organizarea Eului."

Procedăm astfel: Punând nişte cataplasme în partea de jos, trezim astfel o sensibilitate artificială. Aceasta eliberează corpul astral de sensibilitatea sa profundă şi provocăm astfel o deviere. Adesea, atunci când există o dezordine în părţile constitutive, recurgem la devierea corpului astral înspre partea de jos. Dacă devierea e suficient de intensă, sensibilitatea dispare. Sensibilitatea corpului astral scade în partea de jos, dar se accentuează în partea superioară.

„Datorită unui proces care atenuează hipersensibilitatea corpului astral în tractusul digestiv, am reuşit să deviem această activitate astrală spre corpul eteric, unde ea trebuie să existe în mod normal. În acest scop, am administrat nişte doze minime de Cupru şi de Carbo animalis. Pentru a atenua retragerea corpului eteric din activităţile neobişnuite pentru el, din digestia normală, am dat suc pancreatic."

Acest lucru nu se face decât în ultimă instanţă, în ultima-ultima instanţă.

„Abcesul migrator a fost puncţionat în mai multe reprize. Prin aspirare, a fost scoasă o mare cantitate de puroi. Treptat, abcesul s-a resorbit şi balonarea abdominală a scăzut, supurarea reducându-se încetul cu încetul, pentru ca în cele din urmă să dispară. În perioada când încă puroiul se mai scurgea, am fost surprinşi într-o zi de o bruscă urcare a temperaturii. Aceasta nu ni s-a părut

inexplicabilă. Căci, datorită constituţiei trupului descrisă mai sus, cele mai mici emoţii pot cauza o asemenea creştere a febrei. Dar trebuie să facem distincţie, în cazurile de acest fel, între etiologia posibilă a febrei şi puternica sa nocivitate. Căci, în condiţiile date, tocmai o asemenea febră e favorabilă intervenţiei proceselor de deconstrucţie din organism. Şi trebuie să avem grijă imediat să fortificăm corpul eteric, pentru a paraliza efectele dăunătoare ale corpului astral. Am folosit injecţiile cu Argint în diluţie înaltă şi am obţinut scăderea febrei. Bolnava a părăsit Clinica, cu 10 kg în plus şi fortificată. Dar să nu ne facem iluzii: în acest caz, va mai fi necesară şi o post-cură, pentru a consolidă vindecarea."

Acest caz ne permite să arătăm cum să ne folosim pe plan terapeutic de ceea ce a fost spus, de altfel, în mod mai mult teoretic, despre corpul astral şi corpul eteric. E momentul să examinăm întrebarea pusă adesea de nişte persoane bine intenţionate: Trebuie să folosim termenii pe care-i întrebuinţăm aici ca expresie a adevărului gol-goluţ, sau trebuie să-i camuflăm? Nişte persoane bine intenţionate au spus că n-ar trebui să vorbim de corp eteric, ci de procese funcţionale sau ceva asemănător. Nu putem, în acest fel, să ne ridicăm la noţiunea de corp astral. Dar majoritatea bolilor rămân inaccesibile în esenţa lor dacă nu ne înălţăm la noţiunea de corp astral. Degradările provocate în organizarea Eului, aceste degradări mai puternice, care se manifestă prin depuneri, sunt mult mai evidente. În schimb, degradările rezultate din activitatea deconstructivă a corpului astral sunt mult mai subtile. Acestea sunt nişte lucruri pe care trebuie să le spunem neapărat.

Unii vă vor spune că nu trebuie să vorbim chiar de la început de corp astral şi corp eteric. Dar, dacă nu

introducem aceste noţiuni, nu mai avem cum să ne gândim că aducem ceva nou. Oamenii nu-şi vor da seama că este vorba de o schimbare, vor crede că este vorba, cel mult, de un mic progres. Dar nu-i aşa! Şi trebuie s-o spunem în mod categoric. Dacă arătăm că nu e vorba de simple abstracţiuni, şi dacă atragem atenţia asupra tuturor faptelor concrete, asupra naturii unor cazuri particulare, dacă arătăm că diagnosticul conduce la terapie, şi că aceasta conduce la vindecare, totul devine comprehensibil şi nu vom ajunge la disperare din cauza capacităţilor de înţelegere umană. Sunt convins că doar o atitudine curajoasă ne va sluji.

Care este imaginea ştiinţifică ce decurge din studierea aprofundată a carcinomului?

Carcinomul rezultă din tendinţa de a se forma un organ de simţ acolo unde n-ar trebui să se formeze aşa ceva. Pentru a vă face o idee despre aceasta, observaţi un ochi, organul de simţ prin excelenţă. Cum se formează ochiul? Dvs. ştiţi că el este format, în parte, din exterior şi e încorporat organismului. Organismul pregăteşte, dacă putem spune aşa, un loc pentru ochi, care se inserează în acel loc. Acest fapt ne arătă că în formarea ochiului acţionează, în principal, nişte procese extraumane. Ochiul este doar învăluit de om. Despre un organ de simţ atât de tipic cum este ochiul, putem spune că el se inserează în organism ca un corp străin. Acesta este un mod radical, foarte neobişnuit, de exprimare. O formă cum e aceea a cristalinului sau a corpului vitros, sau compoziţia lor materială, n-ar putea proveni niciodată din organismul uman. Tot ceea ce este, astfel, inserţie fizică, de asemenea, parţial eterică, în cazul ochiului, este învăluit de corpul astral şi organizarea Eului, care se desprind întru câtva

din fizicul şi etericul ochiului. În ochi, relaţia dintre Eu, corp astral, corp eteric şi fizic, este absolut diferită de aceea care există într-un muşchi. Într-o porţiune a muşchiului pulpei, aceste patru elemente sunt în mod intim unite, aşa cum este normal. Acest lucru ar putea fi reprezentat schematic în stilul unei formule chimice: în ochi, Eul şi corpul astral sunt intim unite (vezi figura de mai jos), celelalte două, de asemenea, dar legătura dintre corpul eteric şi corpul astral este slabă. Lucrurile nu stau aşa decât în cazul ochiului.

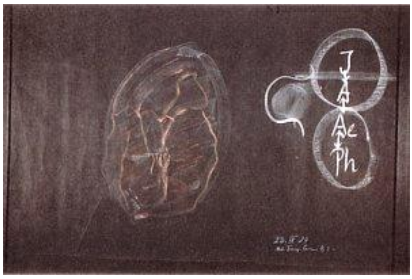
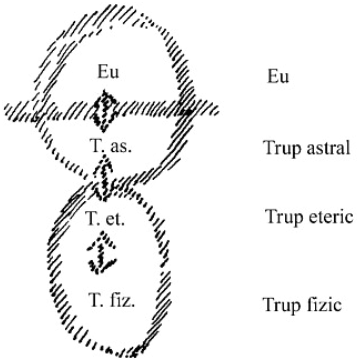

Tabla 9

În privinţa altor organe de simţ, urechea, de exemplu, nu mai putem spune acelaşi lucru. În cazul urechii, legătura dintre organizarea Eului şi corpul astral, pe de-o parte, şi aceea dintre corpul eteric şi corpul fizic, pe de altă parte, este deja puţin mai strânsă. Lucrurile sunt diferite pentru fiecare organ de simţ.

(Tabla 9)

Pretutindeni unde, în organizarea umană, nu trebuie să avem organe de simţ, poate apărea tendinţa de a forma o organizare senzorială. Vedem atunci că se destinde legătura dintre complexul fizic-eteric şi complexul astral-Eu.

Să luăm un caz absolut concret. În urma unui traumatism fizic violent, să spunem, o lovitură la sân, efectul şocului se prelungeşte spre interior şi va fi o cauză frecventă reală a cancerului de sân. Această cauză poate fi şi o încălzire prelungită sau o arsură. Întotdeauna aici va fi în cauză un traumatism, din punctul de vedere al cauzelor exterioare înfăţişat aici. Într-un asemenea caz, corpul astral se manifestă în mod intens în acest loc, în timp ce, în mod normal, el este absorbit de corpul eteric. Când corpul astral se manifestă atât de subit în acest loc, el dă impresia, am putea spune, că se învăpăiază, e ca şi cum ar arde. Dacă el se manifestă în acest fel, e semn că se instalează tendinţa de formare a unui organ de simţ, se formează un carcinom. În acest caz, nu vom ezita să facem primele şapte injecţii.

E foarte interesant ce se întâmplă atunci. Presupuneţi că pacienta dvs. nu e prea tânără şi că aţi fi constrânşi să indicaţi o ablaţie a tumorii. Când suntem în prezenţa unui carcinom avansat, apare în tot organismul

tendinţa – căci organismul este un întreg – de a lăsa să se dezvolte nişte procese exterioare. Evoluţia carcinomului se modifică atunci în mod ciudat. Carcinomul devine un fel de supapă care concentrează procesul carcinomatos. Dacă procedaţi la înlăturarea tumorii, supapa este brusc suprimată. Şi dacă este vorba de o persoană mai în vârstă, această funcţie de supapă se va realiza în plămân. De aceea, în acest fel, veţi declanşa, mai ales la bolnavii mai în vârstă, nişte pneumonii. Când organismul este sclerozat, procesul dă în pneumonie. Căci organismul în vârstă receptează mai mult decât organismul tânăr ceea ce este exterior omului. Iar organul care absoarbe cel mai uşor procesele exterioare, este plămânul, ceea ce îl distruge. Există un organ capabil să accepte procesele exterioare fără să fie lezat, acesta e ficatul. Acest organ este puternic înarmat împotriva proceselor exterioare. Plămânul le primeşte, dar, în acest fel, el este lezat. Acest lucru este important.

Întrebare despre transmiterea ereditară a predispoziţiei la cancer.

Acest lucru e legat de ideile primite. Nu există la om o teamă de cancer înnăscută. Aceasta există mai ales la persoanele civilizate, mai cultivate. Ţăranii, la ţară, nu au această teamă. Ei au cancer şi mor de cancer, dar nu ştiu nimic despre asta. E vorba de un factor de educaţie împotriva căruia trebuie să reacţionăm.

În ce măsură e necesară percepţia suprasensibilă în aceste cazuri şi cum s-o punem în lucrare?

Procesul trebuie să fie următorul: pentru a stăpâni în mod perfect contemplarea spirituală – aceasta apare încetul cu încetul –, trebuie să vedem mai întâi cum se leagă ceea ce e perceptibil din punct de vedere spiritual

de simptomele exterioare. În absenţa unor indicii, constatarea spirituală este evidentă.

Care e manifestarea exterioară?

Putem spune, la fel de bine: aceasta trebuie să aibă un caracter de meditaţie. Puteţi medita asupra unui reumatism articular acut sau asupra unui diabet. Şi aici sunteţi trimişi înapoi. A medita asupra unei boli în funcţie de simptomele ei e un mod excelent de a ajunge la observaţia spirituală. Dar drumul invers este anevoios. Puteţi proceda chiar în stilul homeopaţilor, care adună un ansamblu de simptome şi îşi deduc din acesta terapeutica. Dar atunci are loc – nu o singură dată, ci în permanenţă, noi ştim acest lucru – o supraestimare sau o subestimare a simptomelor, iar un ansamblu de simptome astfel compus de homeopaţi nu mai e altceva decât o caricatură a adevărului. Când cunoşti adevăratele cauze spirituale, acestea sunt determinante pentru sindrom şi atunci nu mai supraestimezi sau subestimezi un simptom particular. Probabil aţi remarcat că simptomele pe care le-am prezentat nu conduc la un sindrom caricatural. Dacă meditaţi (asupra acestor caricaturi – n.tr.fr.), vă veţi pune în imposibilitatea de a descoperi spiritualul. Şi, dacă vi se spune că oricum este imposibil, vă voi răspunde: încercaţi numai, dar nu vorbiţi de un ansamblu de simptome adunate oricum, ci constatate în mod spiritual.

Pe ce se întemeiază euritmia?

În organismul uman, totul se bazează pe faptul că ceea ce este conştient provine din inconştient. Euritmia se bazează pe faptul că omul, când vine pe lume şi vrea să se exteriorizeze, nu limbajul ca atare îi lipseşte, ci ceea ce se exteriorizează prin mişcare. Acest lucru este refulat, nu se poate şi nici nu trebuie să se realizeze. Acum, această refulare trece neobservată, căci este ereditară. Totul se

organizează, se metamorfozează, reapare legat de aer şi se manifestă în vorbire. Dacă noi cunoaştem modul în care mişcarea s-a asimilat vorbirii, dacă ştim că acest lucru se află la originea vorbirii, putem merge de la vorbire la mişcare, invers, în mod conştient. Şi aici, diagnosticul spiritual luminează sindromul. Determinându-l pe acesta, meditând asupra lui, ajungem la diagnosticul spiritual.

Trebuie să mă limitez la aceste trei cursuri. Sper că ne vom întâlni din nou. Dacă ne întâlnim deseori, mica noastră entitate socială va fi punctul de pornire al unor realizări viitoare. Oricum, este bine că am avut ocazia să discutăm despre toate acestea.

NOTE

1. *Dr. Roman Boos*, 1889-1925, doctor în ştiinţe sociale, scriitor şi conferenţiar, director al Secţiei de Ştiinţe Sociale, Goetheanum.

2. *Karl Marx*, 1818-1883. Opera principală: „Capitalul. Critică a economiei practice" – Publicată de Fr. Engels în 1885 – 1894. *Franz Oppenheimer* 1864-1944. Specialist în domeniul economiei politice. Vroia să sfărâme monopolul marilor proprietari creând nişte cooperative de locuire.

3. *Rudolf Steiner*, ***Ştiinţă spirituală şi medicină*** („Geisteswissenschaft und Medizin"), Douăzeci de conferinţe pentru un grup de medici şi studenţi în medicină, Dornach, 21 martie – 9 aprilie 1920 (Primul Curs), GA 312, vezi traducerea în limba română apărută la Editura Mirton, Timişoara, 2003.

4. Prima şcoala primară şi secundară care a pus în practică pedagogia lui Rudolf Steiner, întemeiată la Stuttgart de Emil Molt, consilier comercial, pentru copiii personalului de la fabrica de ţigări Waldorf – Astoria S.A.

5. *Rudolf Steiner*, ***Antropologia generală ca bază a pedagogiei*** („Allgemeine Menschenkunde als Grundlage der Pädagogik") (I), Paisprezece conferinţe, Stuttgart, 21 august – 4 septembrie 1919, GA 293, vezi traducerea în limba română apărută la Editura Triade, Cluj-Napoca, 1998; ***Învăţământ şi educaţie*** („Erziehungs- und Unterrichitsmethoden auf anthroposophischer Grundlage"), Nouă conferinţe publice, prezentate în diferite oraşe, 1921 şi 1921, GA 304.

6. *Rudolf Steiner*, ***Punctele centrale ale problemei sociale*** („Die Kernpunkte der sozialen Frage", 1919, GA

23;, vezi traducerea în limba română apărută la Editura Omniscop, Craiova, 1998.

7. *Primul Goetheanum*, incendiat de noaptea de Anul Nou 1922-1923;

8. *Moritz Benedikt*, 1835-1920. Profesor de patologie a nervilor şi electroterapie la Universitatea din Viena. A întemeiat împreună cu Lombroso patologia animală. Opere principale: „Psihofizică şi morală", 1874; „Antropologie a criminalului", 1875.

9. *Dr. Carl Lauge*, 1834-1900. Profesor de patologie la Copenhaga. Studiul medical: „Mişcările sufletului, natura şi influenţa lor asupra trupului, în principal asupra manifestărilor patologice".

10. *Rudolf Steiner*: Vezi ***Viaţa mea*** („Mein Lebensgang"), GA 28, vol. II.

11. *Rudolf Steiner*: ***Despre enigmele sufletului*** („Von Seelenrätseln"), 1917, GA 21.

12. *Ludwig Büchner*, 1824-1899, vezi Rudolf Steiner ***Viaţa mea*** („Mein Lebensgang"), GA 28. *Dr. Eugen Kolisko*, 1893-1939: „Chimie fără ipoteze";

13. *Friedrich Wilhelm Joseph Schelling*, 1775-1854, editează o revistă: „Jahrbücher des Medizin als Wissenschaft", 1806-1808.

14. Cuvintele exacte ale maximei sunt: „A filosofa asupra naturii înseamnă a o crea", *Schelling*, „Prima schiţă a unei filosofii a naturii", 1799.

15. *Wilhelm Griesinger*, 1814-1868.

16. *Goethe*: „Metamorfoza plantei" (I).

17. *Claudius Galenus*, născut în 131 la Pergam; mort în anul 200.

18. *Rudolf Steiner:* ***Cum dobândim cunoştinţe despre lumile superioare?*** („Wie erlangt man Erkenntnisse höhere Welten?"), 1905/1904, GA 10, vezi

traducerea în limba română apărută la Editura Triade, Cluj-Napoca, 1997; sau ***Știința ocultă*** („Die Geisteswissenschaft im Umriβ"), 1910, GA 13.

19. *Theodore Ziehen*, 1863-1950: „Leitfaden des physiologischen Psychologie", Jena 1891.

20. *Theodore Meynert*, 1833-1892, psihiatru și anatomist al creierului, din Viena.

21. *Rudolf Steiner*: ***Istoria lumii în lumina antroposofiei***, („Die Weltgeschichte in anthroposophischer Beleuchtung und als Grundlage der Erkenntnis der Menschengeistes"), Nouă conferințe, Dornach între 24 decembrie 1923 – 1 ianuarie 1924, GA 233, conferința a șaptea.

22. *Iosef Hyrtl*, 1810-1894: profesor de anatomie din Viena.

23. *Rudolf Steiner*: ***Terapeutică și știință spirituală*** („Geisteswissenschaftliche Gesichtspunkt zur Therapie"), Nouă conferințe pentru un grup de medici și studenți în medicină, Dornach, 11-18 aprilie 1921, GA 313 (Al douilea Curs), vezi traducerea în limba română apărută la Editura Triade, Cluj-Napoca, 2005; ***Știință spirituală și medicină***, GA 312 (vezi nota 3).

24. *Dr. Haakenson*, 1881 – 1933, medic la Oslo, membru al Societății Antroposofice.

25. *Arsenic*: conform stenogramei.

26. *Dr. Otto Palmer*, 1867-1945, cofondator și director al Institutului Clinic-Terapeutic din Stuttgart.

27. *Hypericum perforatum*: ce se spune aici este valabil pentru întreaga familie și trebuie înțeles în acest sens.

28. *Rudolf Steiner*: ***Din Cronica Akasha*** („Aus der Akasha-Chronik"), 1904-1908, GA 11, vezi traducerea în

limba română apărută la Editura Univers Enciclopedic, Bucureşti, 1997, capitolul „Ieşirea Lunii”.

29. *Organizarea Eului*: conform stenogramei.

30. *Per os*: conform stenogramei.

31. *„Das Goetheanum”*: revistă hebdomadară pentru antroposofie.

32. *Wilhelm Fliess*, 1858 – 1928: „Cursul vieţii”, 1923. (Este vorba, desigur, de o greşeală de stenogramă, s-a înţeles Friess în loc de Fliess.)

33. *Dr. Friedrich Husemann*, 1887-1957, fondator şi director al aşezământului psihiatric Wieseneck, lângă Freiburg i/Br aşezământ care-i poartă astăzi numele.

34. *Dr. Max Asch*, medic mort în martie 1911; vezi Rudolf Steiner: ***Consideraţii esoterice asupra legăturilor karmice*** („Esoterische Betrachtungen karmischer Zusammenhänge”), IV, GA 238, vezi traducerea în limba română (volumele I-VI) la Edtura Triade, Cluj-Napoca, 2002-2003.

35. *Karl Ludwig Schleich*, vezi „Despre comutatorul gândurilor”, Berlin, 1916 şi Rudolf Steiner: ***Ştiinţă spirituală şi medicină*** (vezi nota 3).

36. La indicarea în procente care este incertă, editorul a înlocuit: „în diluţie înaltă”. Şi în alte împrejurări, se pare că stenograful, care era un participant, n-a auzit bine (cf. „Curs de pedagogie curativă”).

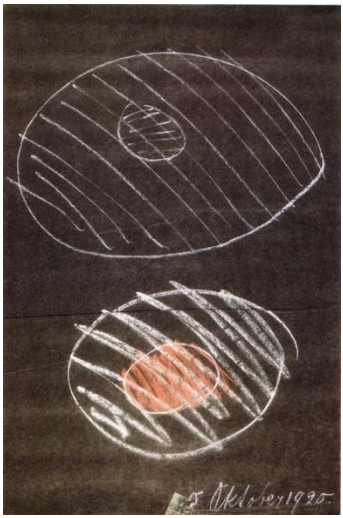
37. *Dr. Ita Wegman*: 1876-1943, fondatoare şi directoare a Institutului Clinic-Terapeutic din Arlesheim, care îi poartă în prezent numele. ***Elemente de bază pentru o extindere a artei vindecării*** („Grundlegendes für eine Erweiterung der Heilkunst nach geisteswissenschaftlichen Erkenntnissen”), 1925, GA 27, scrisă împreună cu Rudolf Steiner (I).

DESENELE LA TABLĂ

Desenele şi notaţiile originale de pe tablă ale lui Rudolf Steiner s-au păstrat începând din toamna anului 1919, deoarece la dorinţa auditorilor tabla a fost acoperită cu hârtie neagră, care s-a putut păstra ulterior. De multe ori lui Rudolf Steiner îi stăteau la dispoziţie două sau chiar trei table pregătite în felul acesta. În urma unei conferinţe, desenele executate cu creta albă sau colorate erau fixate pe hârtie, datate şi păstrate. În felul acesta s-au menţinut circa 1100 de „table", preponderent de la conferinţele şi cursurile ţinute la Dornach. În cadrul Ediţiei Complete Rudolf Steiner („Rudolf Steiner Gesamtausgabe"), ele se găsesc, drept completări la conferinţe, în seria Rudolf Steiner, *Desene la tablă de la conferinţe* («Wandtafelzeichnungen zum Vortragswerk»), GA K 58/1 – 58/30, reproduse fotografic la dimensiuni micşorate.

Desenele şi notaţiile la tablă făcute de Rudolf Steiner pe parcursul acestui ciclu de conferinţe se gasesc în volumul XXII (GA K58/22), împreună cu desenele aferente ciclurilor de conferinţe GA 312, 313 şi GA 315.

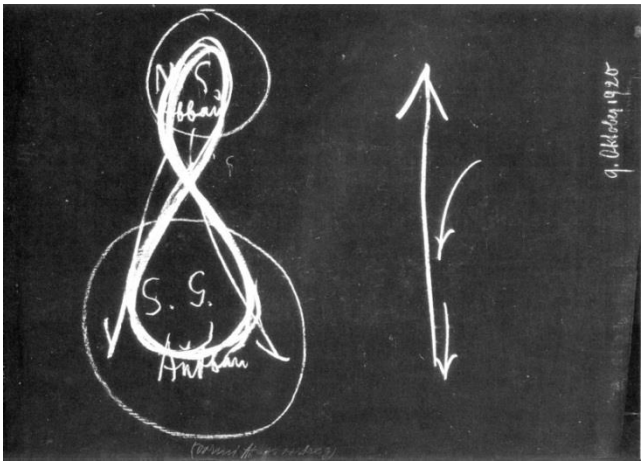
Tabla din 7 octombrie 1920 nu s-a păstrat.

- Tabla 1
- Dornach, 8 octombrie 1920

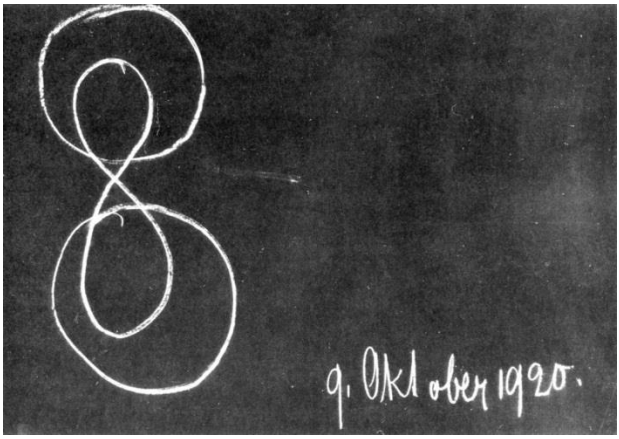
- Tabla 2
- Dornach, 8 octombrie 1920

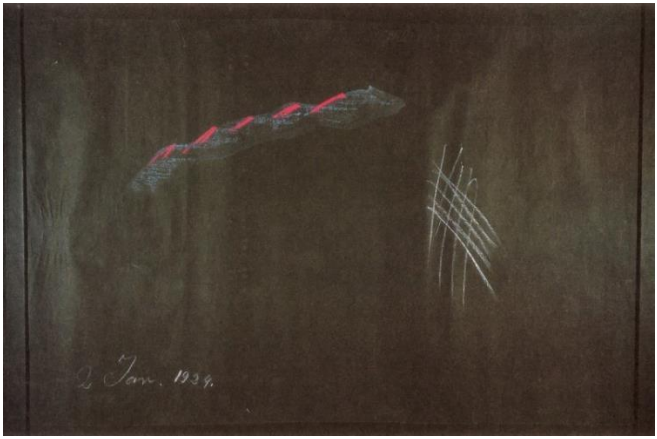
- Tabla 3
- Dornach, 9 octombrie 1920

- Tabla 4
- Dornach, 9 octombrie 1920 (seara)

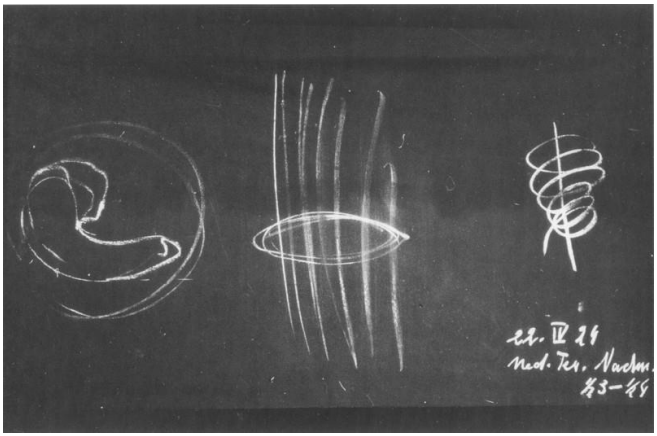
- Tabla 5
- Dornach, 9 octombrie 1920 (seara)

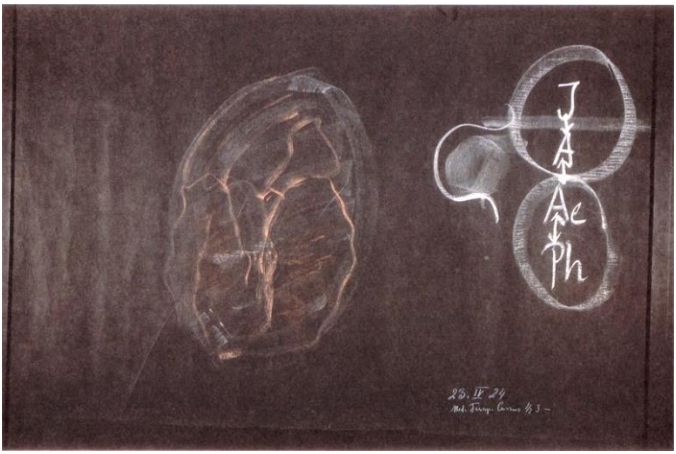
- Tabla 6
- Dornach, 2 ianuarie 1924

- Tabla 7
- Dornach, 21 aprilie 1924

- Tabla 8
- Dornach, 22 aprilie 1924

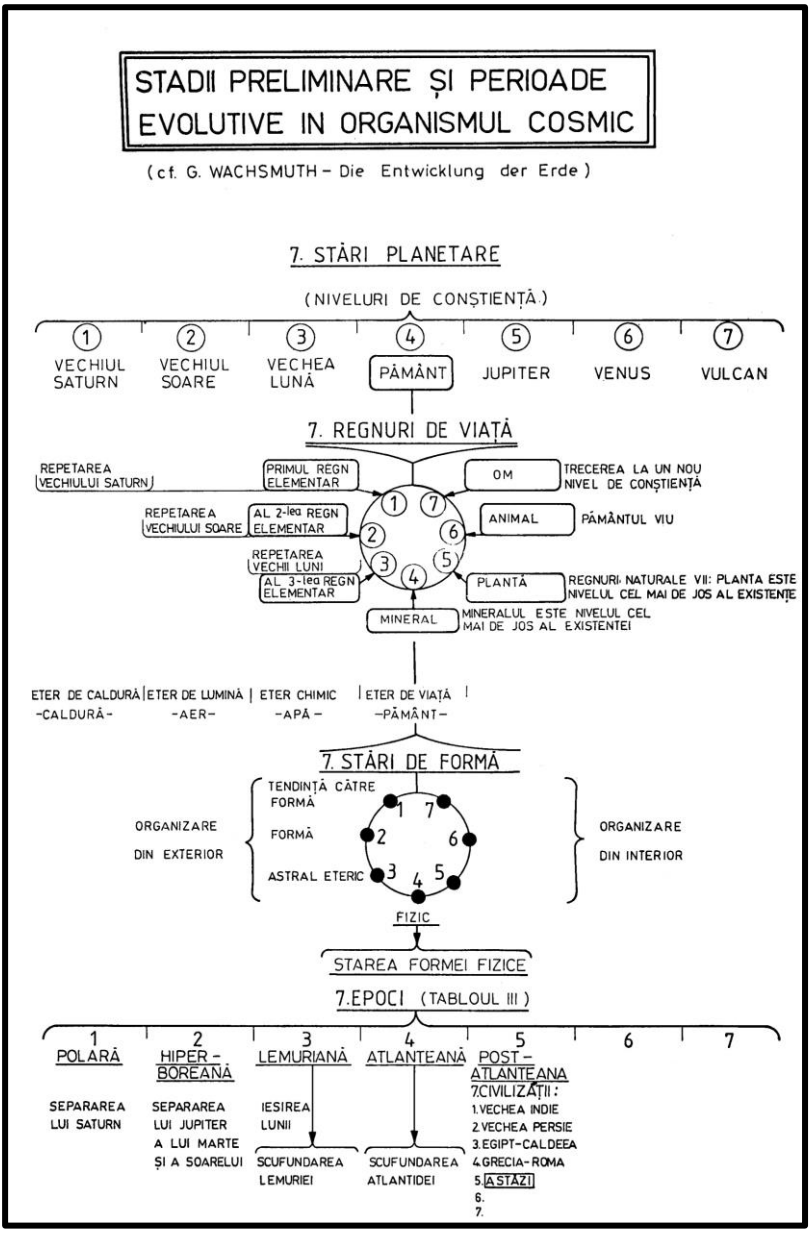

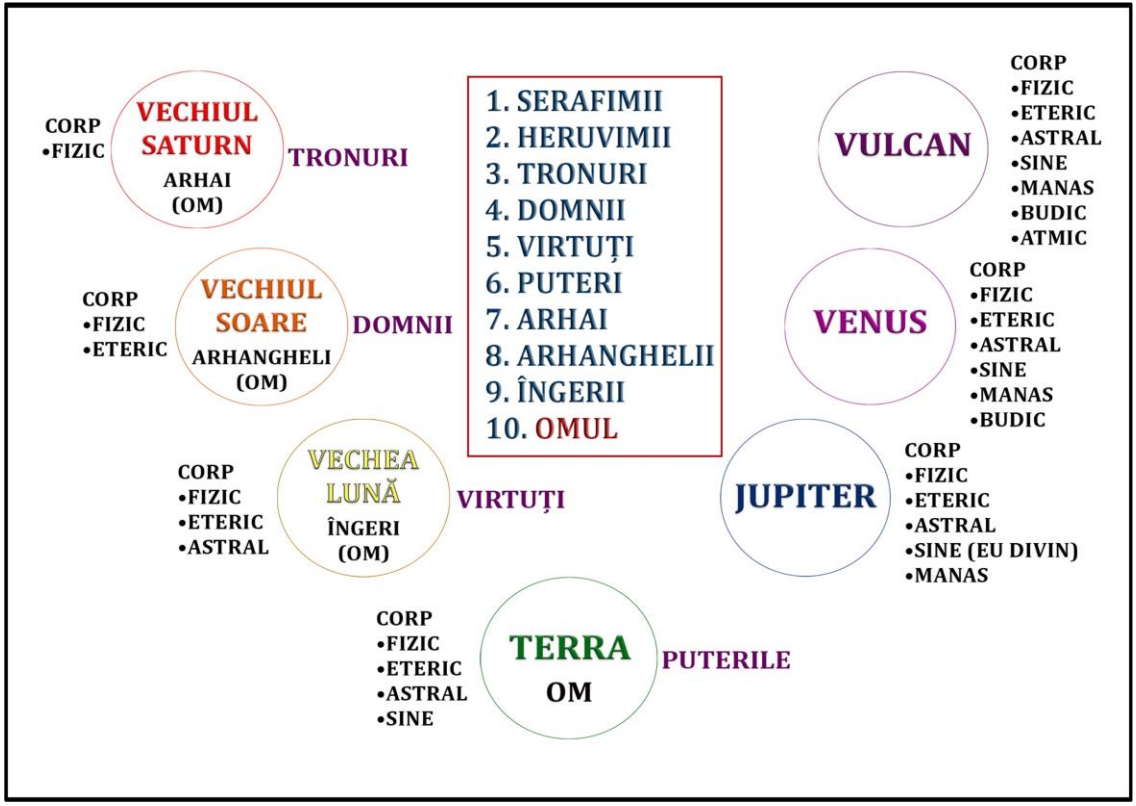
- Tabla 9
- Dornach, 23 aprilie 1924

EPOCI DIN ISTORIA PĂMÂNTULUI ȘI PERIOADE GEOLOGICE

(cf. G. WACHSMUTH – Die Entwicklung der Erde)

REPETAREA FAZELOR MAI VECHI LA UN NIVEL SUPERIOR	ERA	ÎMPĂRȚIREA ÎN EPOCI			FAUNA	FLORA	FORMAREA ȘI STRUCTURA PĂMÂNTULUI
REPETAREA VECHIULUI SATURN	FAZE COSMICE	1. EPOCA POLARĂ		Stadii cosmice preliminare ale formării sistemului solar Formarea sferei și a corpului lui Saturn			Diferențierea prin contracție a sferelor planetare
REPETAREA VECHIULUI SOARE		2. EPOCA HIPERBOREANĂ		Formarea sferei și a corpului lui Jupiter Formarea sferei și a corpului lui Marte Separarea Pământului și a Soarelui Pământul, organism planetar (înglobând și Luna) începe să evolueze în jurul Soarelui			
REPETAREA VECHII LUNI	PALEOZOIC	3. EPOCA LEMURIANĂ	INCEPUT	Epocă vitalizată Biosfera generatoare Diferențierea învelișurilor și a nucleului Archaic	Procese de schimb în atmosferă. Compuși albuminoizi Coloizi – suspensii		Formarea straturilor periferice. Atmosfera (TABLOU IV)
REPETAREA EPOCII POLARE ÎN EPOCA LEMURIANĂ					Primele forme animale și vegetale în atmosfera vitalizată.		Precipitare de substanțe primitive, viitoare roci primare
REPETAREA EPOCII HIPERBOREENE ÎN EPOCA LEMURIANĂ				Diferențierea internă și formarea straturilor Cambrian Silurian Devonian	Nevertebrate marine Trilobiți. Brahiopode. Corali. Pești primitivi Înmulțirea cochiliilor calcaroase	Forme vegetale primitive între două ape, alge, varec. Primele plante de uscat.	Sedimentare. Tendința de formare a unei suprafețe terestre plastice. Atmosferă apoasă și caldă.
MIJLOCUL EPOCII LEMURIENE			MIJLOC	Carbonifer Permian Triasic	Amfibii Reptile	Ferigi Criptogame Lycopode Păduri de conifere	Cutarea suprafeței terestre (climat tropical în emisfera nordică) (Tendință puternică dar trecătoare de durificare)
SFÂRȘITUL EPOCII LEMURIENE	MEZOZOIC		SFÂRȘIT	Jurasic Cretacic Scufundarea Lemuriei	Archeopterix Animale uriașe Saurieni Mamifere inferioare Păsări cu dinți Saurieni	Ferigi arborescente Primii arbori foioși și plante cu flori angiosperme	Ieșirea „Lunii Purificarea atmosferei Puternice transgresiuni marine. Mobilitate reînoită a suprafeței terestre. Scufundarea Lemuriei
EPOCA ATLANTEANĂ	NEOZOIC (CENOZOIC)	4. EPOCA ATLANTEANĂ		1. Paleocen 2. Eocen 3. Oligocen Miocen Pliocen Terțiar 4. ♍ 5. ♎ 6. ♍♏ 7. ♌ Cuaternar Diluviu Glaciații (TABLOU XI) Scufundarea Atlantidei	Primele copitate sălbatice. Mamifere superioare Vite Primate (Schelete umane) Nici o nouă specie, însă modificări geografice ale florei și ale faunei.	Continuarea diferențierii plantelor până la flora actuală.	Atmosferă caldă încă, dar în curs de răcire. Deformarea plastică a Pământului până în Cuaternar. (TABLOU VII, VIII, IX) Glaciații Scufundarea Atlantidei
EPOCA POST-ANTLANTEANĂ		5. EPOCA POST-ATLANTEANĂ		1. ♋ 2. ♊ 3. ♉ 4. ♈ 5. ♓ 6. ♒ 7. ♑ Vechea Indie Vechea Persie Egipt-Caldeea Grecia – Roma Astăzi	Actuală	Actuală	Creșterea căldurii și micșorarea căldurii pe Pământ (TABLOU XI)

STADII PRELIMINARE ȘI PERIOADE EVOLUTIVE IN ORGANISMUL COSMIC
(cf. G. WACHSMUTH – Die Entwicklung der Erde)
7. STĂRI PLANETARE
(NIVELURI DE CONȘTIENȚĂ)
1 VECHIUL SATURN
2 VECHIUL SOARE
3 VECHEA LUNĂ
4 PĂMÂNT
5 JUPITER
6 VENUS
7 VULCAN
7. REGNURI DE VIAȚĂ
REPETAREA VECHIULUI SATURN
PRIMUL REGN ELEMENTAR
OM
TRECEREA LA UN NOU NIVEL DE CONȘTIENȚĂ
REPETAREA VECHIULUI SOARE
AL 2-lea REGN ELEMENTAR
ANIMAL
PĂMÂNTUL VIU
REPETAREA VECHII LUNI
AL 3-lea REGN ELEMENTAR
PLANTĂ
REGNURI NATURALE VII: PLANTA ESTE NIVELUL CEL MAI DE JOS AL EXISTENȚE
MINERAL
MINERALUL ESTE NIVELUL CEL MAI DE JOS AL EXISTENTEI
ETER DE CALDURĂ -CALDURĂ-
ETER DE LUMINĂ -AER-
ETER CHIMIC -APĂ-
ETER DE VIAȚĂ -PĂMÂNT-
7. STĂRI DE FORMĂ
ORGANIZARE DIN EXTERIOR
TENDINȚĂ CĂTRE FORMĂ
FORMĂ
ASTRAL ETERIC
ORGANIZARE DIN INTERIOR
FIZIC
STAREA FORMEI FIZICE
7. EPOCI (TABLOUL III)
1 POLARĂ
SEPARAREA LUI SATURN
2 HIPER-BOREANĂ
SEPARAREA LUI JUPITER A LUI MARTE ȘI A SOARELUI
3 LEMURIANĂ
IEȘIREA LUNII
SCUFUNDAREA LEMURIEI
4 ATLANTEANĂ
SCUFUNDAREA ATLANTIDEI
5 POST-ATLANTEANA
7 CIVILIZAȚII:
1. VECHEA INDIE
2. VECHEA PERSIE
3. EGIPT-CALDEEA
4. GRECIA-ROMA
5. A 5-A ȚĂZI
6.
7.
6
7

1. SERAFIMII
2. HERUVIMII
3. TRONURI
4. DOMNII
5. VIRTUȚI
6. PUTERI
7. ARHAI
8. ARHANGHELII
9. ÎNGERII
10. OMUL
CORP •FIZIC
VECHIUL SATURN
ARHAI (OM)
TRONURI
CORP •FIZIC •ETERIC
VECHIUL SOARE
ARHANGHELI (OM)
DOMNII
CORP •FIZIC •ETERIC •ASTRAL
VECHEA LUNĂ
ÎNGERI (OM)
VIRTUȚI
CORP •FIZIC •ETERIC •ASTRAL •SINE
TERRA
OM
PUTERILE
CORP •FIZIC •ETERIC •ASTRAL •SINE •MANAS •BUDIC •ATMIC
VULCAN
CORP •FIZIC •ETERIC •ASTRAL •SINE •MANAS •BUDIC
VENUS
CORP •FIZIC •ETERIC •ASTRAL •SINE (EU DIVIN) •MANAS
JUPITER